Illyés András

A keresztyéni életnek példája

II Nagy-Szombat 1683

RM I. 8° 919/II

Inches
Centimetres
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

A' KERESZTYENI ÉLETNEK PELDAJA VAGY TÜKÖRE,

AZ-AZ:

A' SZENTEK ELETE.

Mely minden szorgalmatossággal, Nevezetes Autorok Irásiban kivált-képpen Villegas Alfonsus irásiban fel-kereſtetet, Sommában foglaltatot, és Olaszbol Magyárra fordittatot, s' rendesen ött részre osztatot.

ILLYES ANDRAS,
Posoni Kanonok-által.

MASODIK RESZE.

A' Szent Apostolokrol, és Evangélistákrol, Ur-szine változásarol, A' Szentegy-háznak Megvált Kristus Urunk tiszteſségére; és Sz. Péter, és Sz. Pál Apostolok tiszteſségére szenteléséről, Szent Kereszt-meg-találásárol, és Szent Kereszt-magasztalásárol.

Ki-nyomtattatot Nagy-Szombatban, az Academiai Bőttűkkel, Srnensky Mátyás-által, M. DC. LXXXIII Esztendőben.

A' KERESZTYENI ELETNEK PELDAJA VAGY TÜKÖRE,

AZ-AZ:

A' SZENTEK ELETE.

Mely minden szorgalmatossággal, Nevezetes Autorok Irásiban kivált-képpen Villegas Alfonsus irásiban fel-kereſtetet, Sommában foglaltatot, és Olaszbol Magyárra fordittatot, s' rendesen ött részre osztatot.

ILLYES ANDRAS,
Posoni Kanonok-által.

MASODIK RESZE.

A' Szent Apostolokrol, és Evangélistákrol, Ur-szine változásarol, A' Szentegy-háznak Megvált Kristus Urunk tiszteſségére; és Sz. Péter, és Sz. Pál Apostolok tiszteſségére szenteléséről, Szent Kereszt-meg-találásárol, és Szent Kereszt-magasztalásarol.

Ki-nyomtattatot Nagy-Szombatban, az Academiai Bőttükkel, Sinensky Mátyás-által, M. DC. LXXXIII Esztendőben.

RM I. 8° 919/II

R 2005-2006

Igen tiſzteletesék a' te barátid, Iſten: igen meg-erőſsődőt az ő fejedelemségek. *Pſal.* 138. *v.* 17.

Már nem mondlak titeket ſzolgáknak; mert a' ſzolga nem tudgya mit mivellyen az ő Ura. Titeket pedig barátimnak mondottalak: mert mindeneket, mellyeket hallottam az Atyamtol, meg-jelentettem néktek. Nem ti válaſztottatok engem: hanem én válaſztottalak titeket, és rendeltelek titeket, hogy el-mennyetek, és gyümölcsöt hozzatok: és a' ti gyümölcsötök meg-maradgyon. *Joann.* 15. *v.* 15.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Mit foglallyon magában ez a' Máſodik Réſze, a' kövétkező Tabla meg-mutattya.

MUTATO-TABLA.

	Pag.
SZent Péter Apoſtol élete.	1.
Szent Péter Széke Antiokiában.	17.
Szent Péter Széke Romában.	18.
Szent Pál Apoſtol élete.	21.
Szent András Apoſtol élete.	42.
A' Nagyob Sz. Jakab Apoſtol élete.	56.
Szent János Apoſtol, és Evangéliſta élete.	63.
Szent Támas Apoſtol élete.	71.
Szent Filep Apoſtol élete.	76.
A' Kiſſebbik Sz. Jakab Apoſtol élete.	82.
Szent Bertalan Apoſtol élete.	85.
Szent Máté Apoſtol, és Evangéliſta élete.	94.
Szent Simon, és Judás Apoſtolok élete.	102.
Szent Mátyás Apoſtol élete.	107.
Szent Barnabás Apoſtol élete.	111

Szént Lukács Evangeliſta élete. 117.

Szent Mark Evangéliſta élete. 121.

Ur-ſzine-változásárol. 124.

A' Szent-egyháznak Megválto Kriſtus Urunk tiſzteſségére ſzentelésérol. 132.

Csudálatos hiſtoria a' Kriſtus JESUS Képérol. 137.

A' Szent-egyháznak Szent Péter, és Szent Pál Apoſtolok tiſzteſségére ſzentelésérol. 140.

Szent Kereſzt-meg-találásárol. 145.

Szent Kereſzt-magaſztalásárol. 148.

Szent

Szent Péter Apoſtol az Apoſtolok Fejedelme, és az Anyaſzent-egyház Fő-páſztora élete, az Evangeliſták, és nevezetes Autorok iraſibol ſommaba foglaltatot.

Zent Péter Apoſtol Galilæa tartományában Betſaida városban ſzületet, Sz. Andras Apoſtol ötcze volt. Feleſége-is volt néki, ki a' mint Metafraſtes Simeon mondgya, Ariſtobuluſnak a' Szent Barnabás Apoſtol báttyának leánya volt. Szent Péter, és az ő báttya Sz. Andras a' halázáſnak meſterségével élnek vala. Nem voltak gazdagok, de oly ſzegények ſem voltak, hogy hajojok, hálojok, és a' halá-ſzáshoz tartozando egyéb ezkőzők nem volt volna. Kezek munkájával élnek vala, mindenkor lelkek idvőſségét kivánván. Ez volt az oka, hogy Szent Andras meg-iſmérvén Kereſztelő Sz. Janoſt., egy ideig el-hadgyá a' halázáſt, hozzája méne, és az ő tanitványa lőn. Annakutánna meg-értvén Kereſztelő Sz. Janoſtol, hogy a' Kriſtus JESUS az Iſtennek báránya, el-küldetet Meſſias, és a' világnak Meg-váltoja volna: ſőtt uyiával mutatván Kereſztelő Sz. Janos a' Kriſtuſt, és mondván: *Joan. 1. v. 36.* Imé az Iſten báránya, el-hagyá őtet, és a' Kriſtuſt kőveté. Ugy annyira hogy Sz. Andras Apoſtol volt első tanitványa a' Kriſtus JEſuſnak. Utánna veti az Evangeliſta mondvan: És hallá őtet a' két tanitvány, hogy ſzollana, és kőveték JEſuſt. Fordulván pedig JESUS, és látván hogy őtet kővetnék, monda nékik: Mitt kereſtek? kik mondának néki: Rabbi (mely magyaráztatván Meſternek mondatik) hol lakol? Monda nékik: Jertek el, és láſsátok-meg. El-menének, és meg-láták hol laknék, és nála maradának azon napon. Vala pedig ugy-mint tiz ora. András pedig a' Simon Péternek báttya, eggyik vala a' kettő-kőzül, kik hallották vala Janoſtol, és kővették vala őtet. Találá ez elől-zőr az őtsét Simont, és monda néki: Meg-találtuk a' Meſſiaſt (mely Kriſtuſnak magyaráztatik) és JEſushoz vivé őtet. Reá tekintvén pedig JESUS, monda: Te vagy

a' Simon a' Jona fia: te Czefasnak hivattatol, mely Péternek magyaráztatik. Tanitványává fogadá ótet-is, és lelki dolgokról traktála vélek. Azután pedig ez a' két tanitvány szabadságot kérének tőle, hogy viszszamennyenek a' halászásra. *Luc. 5.* Lőn pedig mikor a' seregek JEsusra rodulnának, hogy az Isten igejét halgatnák, és ő áll vala a' Genezaret tava mellet, holot Sz. Péter az ő társaival halász vala. Bé-menvén JESUS a' Sz Péter hajojába, le-ülvén tanittya vala a' seregeket. Hogy pedig meg-szűnék szollani, monda Péternek: Vidd a' mélyre, és ereszétek-meg a' ti haloitokat a' hal-fogásra. És felelvén Simon Péter, monda néki: Mester egész étszaka munkalkodván, semmit nem fogtunk: de a' te igédre meg-ereszlem a' hálot. És midőn azt mivelték volna, halaknak bévséges sokasagát rekeszték-bé, szakadoz vala pedig az ő hálojok. És intének a' társoknak, kik a' más hajoban valának, hogy el-jőnének, és segétenék őket. És el-jövének, és meg-tőlték mind a' két hajoczkát, ugy hogy csak nem el-merülnének. Mellyet midőn látna Simon Péter, a' JESUS térdeihez borula, mondván: Meny ki tőlem, mert bűnős ember vagyok Uram. Mert az álmélkodás környűl-vőtte vala ótet, és mind a' kik véle valának, á' halak fogásán, mellyet fogtak vala. Monda JESUS Simon Péternek: Ne fély; mostantol-fogva már embereket fogsz. És ki vonyván a' földre a' hajokat, mindeneket el-hagyván követék ótet. Sz. Péter illyen modon el-méne a' Krisztus Jesussal, és véle meg-maradot mind halálának idejeig. Az Istennek Sz. Fia mig e' földön Sz Péterrel, és a' több tanitványokkal járt, semmi kivált-képpen-valo jeles dolgot nem cselekedet, mellyen nem akarta volna Sz Pétert jelen lenni, hogy néki bizonysága légyen, és hogy meg-mutassa, hogy ótet a' többi-kőzzőt, kivált-képpen szereti vala. Mivelhogy Sz. Péter-is tellyes vala buzgo szeretettel, igen szerette Krisztus Urunkat, és nagy alázatossággal, és isteni félelemmel inkáb tisztelte ótet a' több Apostoloknál. Mikor a' Krisztus JESUS, kérdé az Apostolokat mondván: *Matt. 16. v. 15.* Ti pedig kinek mondotok engem lenni· Felelvén Simon Péter, monda: Te vagy a' Krisztus, az elő Isten Fia. Felelvén pedig JESUS, monda néki: Boldog vagy Simon Jonas fia, mert a' test, és vér nem jelentette néked, hanem az Atyám, ki mennyekben vagyon. En-is mondom néked, hogy te Péter vagy, és e' kő-szálon fogom épiteni az én Anyaszent-egyházamat, és a' pokol

pokol kapui erőt nem véſznek rajta. Es néked adom a' mennyeknek országa kulcſait. Es valamit meg-kőtőſz a' földön, meg-léſzen kőtőzve mennyekben-is és valamit meg-oldoſz a' földön, meg-léſzen oldozva mennyekben-is. *Joan.* 6. Mikor Kriſtus Urunk az Oltári Szentségnek titkairol prædikált vala, mondván; hogy az ő teſte bizonnyal étel, és az ő vére bizonnyal ital, és ſokan azt nem értvén el-mennek vala tőle, azt gondolván, hogy az ő teſtét darabrol darabra metélven akarná nékik adni. Monda azért JESUS a' tizen kettőnek: Ti is el akartok-e menni? Felele néki Simon Péter: Uram, kihez mennyünk? az örők életnek igei nálad; és mi el-hittük, és meg-iſmértük, hogy te vagy a' Kriſtus az Iſten Fia. *Matt.* 16. *v.* 22. Mikor pedig meg-hallá Sz. Péter Kriſtus Urunktol, hogy ő a' halálra menne, meg-akará tartoztatni őtet, mondvan: Távul légyen tőled Uram: nem léſzen ez néked *Joan.* 13. *v.* 8. Az utolso vacsorán is nem akarja vala, hogy a' Kriſtus JESUS az ő lábait meg-moſſa, mondván: Nékem örökké meg nem moſod a' lábaimat. Mind ezek ſzármaznak vala az ő nagy alázatoſságából, és ſzeretetéből, mellyektől a' Kriſtus JEſushoz viſeltetik vala. Es ez volt az oka, hogy néki igyirtettek, és adattak a' Mennyeknek országa kulcſai. Mikor pedig adót akarnak vala Kriſtus Urunktol venni, mellyet csak a' cſelédes-gazda tartozik vala megfizetni, Megváltó Kriſtus Urunk monda Sz. Péternek: *Matt.* 17. *v.* 23. Mit álitaſz Simon? a' föld Kiralyi kitől véſznek vámot, vagy adót? az ő fiaktol-e vagy az idegenektől? Es ő monda: Az idegenektől. Monda néki JESUS: Tehát a' fiak ſzabadoſok. Hogy pedig meg ne botrankoztaſſuk őket, menj a' tengerhez, és veſd-meg a' horgot: és a' halat, mely elsőbben fel-jő, vedd-ki: és fel-nyitván a' ſzáját, egy ſtatert találſz: azt vévén add nékik érettem, és érettéd. Jelentvén ezzel, hogy őtet akarná tenni az Anyaſzent egyház Fő-páſztorává. *Luc.* 4. *v.* 38. Néha Kriſtus Urunk el-ment a' Sz. Péter házához, kinek midőn a' napa hidegléſésben volna, és kőnyőrgenének érette, parancſola JESUS a' hidegléſésnek, és el-hagyá őtet; Es mingyart fel-kelvén ſzolgál vala nékik. *Matt.* 14. *v.* 25. Midőn láták JEſuſt a' tanitványok a' tengeren járni, meg-háborodának, és a' félelem miat kiáltának. Es mingyárt ſzóla nékik JESUS mondvan: Bizodalmatok légyen: én vagyok, ne felljetek. Felelvén pedig Péter, monda: Uram, ha te vagy, parancſold nékem, hogy hozzad menjek

a' vizen. ő pedig monda: Jöi-el. És le-szálván Péter az hajoczkárol, a' vizen já vala, hogy Jesushoz menne. Látván pedig az erős szélet, megijede: és midőn el-kezdet volna merűlni, kiálta mondván: Uram tarts-meg engem. És mingyárt ki-nyuitván JESUS a' kezét, fogiá őtet; és monda néki: Kicsin hitű, miért kételkedtél? És midőn bé-mentek volna a' hajotskába, meg-szűnék a' szél. A' kik pedig a' hajotskában valának, eljövének és imádák őtet mondván: Bizonyára Isten Fia vagy. *Matt.* 17. v. 1. Mikor a' Krisztus JESUS szinében el-változék: és fénylék az orczája mint a' nap: a' ruhái pedig feirek lőnek mint a' ho, jelen volt Sz. Péter Sz. Jakabbal, és Sz. Janossal. *Marc.* 5. *v.* 37. Hasonló-képpen mikor egy a' Synagoga Fejedelmi-közzül Jairus-nevű Fejedelemnek leányát fel akará támasztani, nem engedé, hogy valaki őtet követné, hanem Péter, és Jakab, és Janos a' Jakab ötse. *Matt.* 26. *v.* 37. Mikor Krisztus Urunk keserves kin-szenvedése-előtt, a' kertbe mene, hogy imádkozzék, akkor-is Sz. Pétert vivé magával, és a' Zebedæus két fiát: mondván nékik: Szomoru a' lelkem mind halálig: várakozzatok itt, és vigyázzatok velem. Imádkozván a' tanitványihoz méne, és aluva találá őket: és Pétert megfedvén közzülők, monda: Igy nem vigyázhattatok-e velem egy oráig? Vigyázzatok, és imádkozzatok, hogy kisértetbe ne essetek. Ezzel azt akarván jelenteni, hogy Sz. Péternek az Apostolok Fejedelméve kell vala lenni, kinek kinek fogyatkozásit inkáb meg-seddi az Ur Isten, hogy sem az alatta-valókét, mert inkáb visza-tetsik néki az Elől-járóknak fogyatkozása. *Joann.* 18. *v.* 10. Mikor pedig meg-akarák fogni JEsust, Sz. Péternek kardgya lévén, ki-voná azt, és czapá a' Fő-pap szolgáját, és elvágá annak jobb fülét. És ha Krisztus Urunk meg nem intette volna őtet, meg-parancsolván néki, hogy tegye a' hüvelybe a' kardgyát, más probát-is tőtt volna az igasság szolgai-közzőt, nem tekintvén arra, hogy sokan volnának. Látván azután, hogy Krisztus Urunk nem akarja magát meg-oltalmazni, és hogy a' Sidok szolgai meg-fogák őtet, és meg-kötözék, távul követi vala őtet, egy más tanitvánnyal. Végtére bé-méne a' Fő-pap pitvarába, holot meg-tagadá a' Krisztust, és eskűvessel erősíté, hogy nem ismérné őtet. Ebben Sz. Péter igen nagyot vétkezet, de erre néki nagy alkalmatosága volt, mert ő igen kivánnya vala látni, mit cselekednének a' Krisztus JEsussal: és jelen akar vala lenni, hogy segétené őtet valami dologban,

logban, ha lehetne. De meg-gondolván, hogy ha meg-ismérik, hogy az ő tanitványa, ha egyebet nem cselekeſznek-is véle, ki-vetik őtet a' Főpap pitvarából, meg-háborodék magában, eſzébe-jutván azok-is, a' mik történtenek vala. Ugy annyira hogy Sz. Péter mint-egy maga-kivül vala, és eſzébe nem vévé azt, a' mit mondana, mind addig, mig a' kakas-ſzo, és a' Kriſtus JESUS kegyes tekéntéſe, eſzére nem hozák őtet: és meg nem iſmérteték véle az ő vétkét: de mindazáltal a' mint mondám, nagy volt az ő vétke. Erről önnön maga világos bizonyságot tőtt, mert azután tellyes életében ſiratta ezt a' vétkét, mely miatt a' ſzemei meg-véreſedtek, és az orczáján az ő ſzűntelen-valo kőny-hullatási utakat csinálták volt, mert meg nem ſzűnt a' keſerves ſirás és könyhullatáſtol; kivált-képpen etſzaka mikor hallotta a' kakaſok ſzavát, mivel akkor legnagyob volt az ő ſzi-béli tőredelmeſsége, és magát a' ſiráſnak adgya vala, a' mint Szent Kelemen az ő tanitványa iria. Meg-engedte az Iſten, hogy Sz. Péter, ki az Anyaſzent-egyháznak Fejévé válaſztatot vala, őtet meg-tagadna: hogy irgalmas, és hőnyőrűlő lenne az alattavalokhoz, a' kik vétkeznének. Minek-utanna Kriſtus Urunk halottaiból fel támada, negyven napig a' tanitványival nyájaskodván, nagyobra bőcsűlte Sz. Pétert, hogy-ſem akár mellyiket az Apoſtolok-közűl, reája bizván az ő juhainak gondgya-viſeléſet, a' mint Sz. Janos világoſſon meg-irta: *Joann.* 21. v. 15. Monda JESUS Simon Péternek: Simon Jonas fia, inkáb ſzeretſz-é engem ezeknél? Monda neki: Ugy Uram, te tudod, hogy ſzeretlek téged. Monda néki: Legelteſſed az én bárányimat. Monda iſmég néki: Simon Jonas fia, ſzeretſz-e engem? Monda néki: Ugy Uram, te tudot, hogy ſzeretlek téged. Monda néki: Legelteſſed az én bárányimat. Monda néki harmadſzor: Simon Jonas fia, ſzeretſz-e engem? Megſzomorodék Péter, hogy harmadſzor mondá néki, ſzeretſz-e engem? és monda néki: Uram, te mindeneket tudſz; te tudod, hogy ſzeretlek téged. Monda néki: Legeltesd az én juhaimat. Azt mondgya Sz. Agoſton, hogy Kriſtus Urunk háromſzor kérdette-meg Sz. Pétert, ha ſzeretié őtet, mivelhogy háromſzor tagadta vala-meg. *Actor.* 1. v. 15. A' Kriſtus JESUS Menybe menetele-után, Sz. Péter őſzve-gyűté az Anyaſzent-egyházat, a' Sz. Lélek el-jővetele-előtt, hogy egy Apoſtolt válaſzanak Judás helyébe: és Sz. Mátyás válaſztaték. *Actor.* 4. v. 4. A' Sz. Lélek el-jövtele-

tele-után pedig, Sz. Péter prædikálla, és több népet térite-meg a' többinél: és oly nagy buzgoſsággal predikáll vala, hogy csak egy predikatiojával ötz ezer embert meg-térite. A' több Apoſtolok, és tanitványok Fejeknek iſmértek ötet lenni: és mikor öſzve-gyűltek, hogy valami nagy haſznos dologrol traktálnának, Sz. Péter volt első, a' ki ſzollot. A' kik nyiomnan meg-tértenek alamiſnát, és ajándékokat adtanak, mellyeknek el-oſztogatáſa, mind a' Sz. Péter hatalmától függőt, a' mint Sz. Lukács Evangeliſta, ki az Apoſtoli cſelekedeteket irta, bizonyságot tészen felőle, mondvan: Egy Ananias-nevű férfiu pedig, Sarával a' feleségével, el-adá mezejét, és cſalárdul meg-tarta a' mezőnek árrában, a' felesége hirével: és elő-hozván egy részét, az Apoſtolok lábaihoz tévé. Monda pedig Péter: *Actor. 5. v.* 1. Anania, miért kisértette-meg a' Sátán a' te ſziveded, hogy hazudnál a' Sz. Lélek-ellen, és cſalárdul cſelekednél a' mezőnek árraval? Nem-de maradván nem néked marad vala-é, és el adattatván nem te hatalmadban vala-é? Miért gondoltad e' dolgot a' te ſzivedben? nem embernek hazudtál, hanem Iſtennek. Halván pedig Ananias ez igéket, le-esék, és meg-hala. Es nagy félelem lőn mindeneken a' kik hallák. Fel-kelvén pedig az ifiak, el-emelék őtet, és ki-vivén el-temeték. Lőn pedig ugyminet három óra-kőzi, az ő felesége-is nem tudvan mi lőtt vala bé-méne. Monda pedig néki Péter: Mond-meg nékem aſzony, ha annyin adtátok-é el a' mezőt? Az pedig monda: Ugyan annyin. Péter pedig ő-néki: Mit eggyeztetek meg-kisérteni az Ur Lelkét? Imé azoknak lábok, a' kik el-temették a' férjedet, az aitonál vannak: és ki-viſznek téged. Mingyárt le-esék az ő lábainál, és meg-hala. Bé-menvén pedig az ifiak halva találák őtet, és ki-vivék, és a' férje-mellé temeték. Es mivelhogy nagy félelem lőn az egéſz Anyaſzent-egyházban, és mindeneken, a' kik ezeket hallák, ſzükség vala meg-mutatni, hogy nem minden dolognak ily keményen kell vala véghez menni: *Actor. 3. v.* 1. Sz. Péter cſudákat kezde cſelekedni ſokaknak haſznára, és idvőségére. A' mint volt az, midőn a' Templom kapujánál, mely ékeſnek mondatik, egy férfiat, ki ſánta vala az Annyának mehétől-fogva meg-gyogyita. *Actor. 4. v.* 22. Negyven eſztendőſnél nagyob vala az ember, a' kin lőtt vala ez a' meg-gyogyuláſnak cſudája. *Actor. 9. v.* 32. Sz. Péter Apoſtol Lidda varaſsában találá egy Eneas-nevű ina-ſzakatt emberet,

bert, ki nyolcz esztendőtőlfogva sekszik vala a' nyoszolyán. Es monda néki Péter: Enea meg-gyogyit téged az Ur JESUS Kristus. Kely-fel, és ves ágyat magadnak. Es azonnal fel-kele. Es láták őtet minnyájan, a' kik Liddában, és Saronában laknak vala; kik meg-térének az Urhoz. Joppeban pedig egy Tabita-nevű tanitvány aszszony vala, mely Dorkasnak magyaráztatik. Ez tellyes vala jo-cselekedetekkel, és alamisnákkal, mellyeket tészen vala. Lőn pedig az napokban, hogy meg-betegedvén meg-halna. Kit midőn meg-mostak volna, a' vacsorálo-helyre tévék őtet. A' tanitványok halván, hogy Péter Joppeban volna, két férfiat küldének hozzája, kérvén hogy szintén hozzájok menne. Fel-kelvén pedig Sz. Péter, elméne vélek, és midőn el-jutot volna, kőrnyűl-állák őtet mind az őzvegyek, sirván, és mutogatván neki, a' kőntősőkőt, és ruhákat, mellyeket Dorkas csinált vala nékik. Ki-űzvén pedig mindeneket, Péter terdre esvén imádkozék: és fordulván a' testhez, monda: Tabita kely-fel. Amaz pedig fel-nyitá szemeit: és látván Pétert fel-űle. Kezét adván pedig néki, fel-állatá őtet. Ki-tudodék pedig egész Joppéban, és sokan hivének az Urban *Acto.* 10. *v.* 25. Jol-lehet sok csuda-tételeknek hatalmával meg-dicsőitette volt az Isten Sz. Pétert, mindazáltal oly alázatos volt, hogy midőn Kornéliushoz menne, elejébe jőve Kornelius, és lábaihoz borulván imádá. Sz. Péter pedig fel-emelé őtet, mondván: Kely-fel, én magam-is ember vagyok. Nem sokkal a' Sz. Lélek el-jővetele-után, őszve gyűlének az Apostolok és el-oszták egy-más közőt a' világnak tartományit, hogy ki-ki oda menne predikalni, a' hová rendeltetet volna. Ebben a' Gyűlekezetben szerzék az Apostolok, az Apostoli hitnek tizen-két ágazatit, mely igy kezdődik: Hiszek Istenben mindenhato Atyában &c. Hogy ez jelűl lenne, mellyel meg-ismértetnének az hivek: és hogy azt tartanák, mint egy rővid sommáját azoknak, a' mellyekről kell vala predikállani; és a' miket mindeneknek el-kellene hinni: és hogy az igaz tanitók meg-ismértetnének az eretnekektől. Azért nevezék azt Symbolumnak, az az, Jelnek. A' világ tartományinak el-osztásában, Sz. Jeronymus, és Eusebius azt mondgyák, hogy Sz. Péternek jutottak: Pontus, Galacia, Cappadocia, és Bitinia, Asianak tartomanyi, mellyekben őtt esztendeig meg-maradot predikalván az Evangeliomat, sok csudákat tévén, és ki-mondhatatlan sok embereke

meg-té

meg-téritvén. Azután Jeruſalembe méne, a' mint a' több Apoſtolok is cſelekeſznek vala, hogy közöllyék egy-máſſal, a' mely dolgokat cſelekedtek; és a' nehéz dolgokat, mellyek következnek vala, meg-magyarázzák. Azért-is hogy meg-látogaſsák az Iſtennek Szentséges Annyát, ki Jeruſalemben lakik vala, az ő látásától, és Angyali nyájaskodásától lelki vigaſztaláſt, és nagyob ſzivet vévén, hogy azután nagyob örömmel, és erővel viſza-térnének az Evangeliomnak predikállására. A' mint Sz. Péter cſelekedék, ki-viſza-térvén a' tartományokba, mellyek néki jutottak vala, hogy az Evangeliomat predikallya, és lelkeket téritſen az Iſtenhez, Antiochiába érkezék, és ottan hét eſztendeig lakék, a' hová néha némely Apoſtolok el-mennek vala, a' mint Sz. Pál, és Barnabas cſelekedének. Ebben a' várasban kezdének elsőben Kereſztyéneknek hivattatni, kik a' hitre meg-tértenek, mivel az-előt tanitványoknak hivattattanak. Nem ugy értetik mindazáltal, hogy Sz. Péter mind az egéſz hét eſztendők-alat, cſak Antiokiában meg-maradot volna, hanem hogy abban az időben annak a' váraſnak Püſpökének hivattatot, és gyakrabban ottan lakot; jol-lehet az alkalmatoſság ugy hozván, néha más helyekre-is el-mégyen vala, néha pedig, Jeruſalembe. Antiokiából a' Sz. Léleknek kivált-képpen-valo ſugallásából, és parancſolattyából, a' mint Szent Marcellus, és több Autorok irják, Szent Péter Romába méne, és ottan helyhezteté az ő Pápaſágának ſzékét, hogy ottan ez az Apoſtoli ſzent Szék meg-maragyon mind világ végezetig. Sz. Péter Romába méne Kriſtus Urunk ſzületésének 43. eſztendejében, Claudius Cſáſzár birodalmának 3. eſztendejében, Boldog Aſzony havának 18. napján: ugyan az napon illik a' Sz. Péter Romában-valo Szekének innepét Böit-elő havának 22. napján illik, mivel az napon ment volt Sz. Péter Antiokiába. Elsőbben Sz. Péter három eſztendőnél nem ſokkal volt továb Romában, azután viſza-téré Jeruſalembe, mikor Claudius Cſáſzár mind a' Sidokat Romából ki-vetteté. *Actor.* 15. v. 1. Antiokiaban a' hivek közöt egy nehéz dolog ſzármazot vala, tudni-illik: ha az ujonnan meg-tért Pogányok tartoznának-e a' Kereſztségen-kivül, környül-metéltetni, és a' több o teſtamentombéli czeremonias törvényeket meg-tartani. Annakokáért Sz. Pál, és Barnabas Jeruſalembe menének, és ottan találván Sz. Pétert némely Apoſtolokkal, és tanitványokkal: a' Sz. Lélek nevében

ósz-

ôſzve-gyûlének, mely gyûlekezetben Sz. Péter volt az elsô, Feje lévén az Anyaſzent-egyháznak. E' volt az elsô Conciliom, vagy Gyûlekezet mely a' Kereſztyenektôl ſzolgáltatot. Ebben el-végezék, hogy az uyjonnan meg-tért Pogányok nem tartoznának az ô tôrvénynek czérémoniáit meg-tartani, ſem pedig kôrnyûl-metéltetni. De meg-parancſolák nékik, hogy meg-tartoztaſsák magokat a' Bálványoknak ſerteztetésétôl, és a' paráznaságtol, és a' meg-foitottaktol, és a' vértôl. *Acto. ſ. v.* 17. Sz. Péter, és Sz. Janos már annak-elôtte a' tômlôczbe vettettek volt a' Saducæuſok-által, kiknek igen viſza-tetſzet, hogy a' Kriſtus JESUS fel-támadását predikallanak. Az Ur Angyala pedig eijel meg-nyitván a' tômlôcz aitait, és ki-vivén ôket, monda: Mennyetek-el, és álván hirdeſsétek a' népnek a' Templomban ez életnek minden igeit. Kik midôn hallották volna, bé-menének reggel a' Templomba, és tanitnak vala. El-menvén pedig a' Papi-fejedelem, és a' kik véle valának, egybe-hivák a' gyûlekezetet, és az Izraël fiainak minden véneit: és a' tômlôczbe kûldének, hogy elô hozattatnának. Mikor pedig el-mentek volna a' ſzolgák, és meg-nyitván a' tômlôczôt nem találták volna ôket, meg-térvén hirt tônek, mondvan: A' tômlôczôt igaz hogy bé-téve találtuk minden-ſzorgalmatoſsággal, és az ôrzôket az aitok-elôt álva; de meg-nyitván, ſenkit ott-ben nem találtunk. Hogy pedig hallák e' beſzédet a' Templom gond-viſelôi, és a' Papi-fejedelmek, kétolkednek vala, mi lenne azok-felôl. El-jôvén pedig egy, hirt tôn nékik: Hogy imé a' ſerfiak, a' kiket a' tômlôczbe tôttetek, a' templomban vannak álván, és tanitván a' népet. Akkor el-méne a' gond-viſelô a' ſzolgákkal, és el-hozá ôket erô-ſzak-nélkûl: mert félnek vala a' néptôl, hogy meg ne kôveztetnének. Es midôn el-hoſzták volna ôket, a' gyûlekezetbe állaták: és meg-kérdé ôket a' Papi-fejedelem, mondván: Parancſolván meg-parancſoltuk néktek, hogy ne tanitanátok e' névben, és imé bé-tôltôttétek Jeruſalemet a' ti tudományotokkal: és reánk akarjátok hozni ez embernek vérét. Felelvén pedig Péter, és az Apoſtolok, mondának: Az Iſtennek inkabb kell engedni, hogy-ſem az embereknek. A' mi atyáinknak Iſtene fel-támaſztotta a' Jeſuſt, kit ti meg-ôltétek, a' fára függeſztvén. Ezt Fejedelmûl, és ûdvôzitôûl fel-magaſztalta az Iſten az ô jobjával, hogy a' penitentiát adgya Izraëlnek, és a' bûnôk bocsánattyát, és

mi tanui vagyunk ez igeknek, és a' Sz. Lélek, kit az Isten minden néki engedőknek adot. Ezeket midőn hallották volna, dulnak fulnak vala, és gondollyák vala, hogy meg-ölnék őket. Fel-kelvén pedig egy Gamaliél-nevű Farisæus a' gyülekezetben, az egész nép-előt bócsületes törvénytudo, meg-hagyá, hogy egy-kevessé az emberek kinn lennének, és monda nékik: Izraëlita férfiak, vigyázzatok magatokra ez emberek-felől mit fogtok cselekedni. Távozzatok-el ez emberektől, és hadgyatok békét nékik: mert ha embertől vagyon e' tanátz, vagy e' dolog elbomol: ha pedig az Istentől vagyon, el nem bonthattyátok azt, hogy valami-képpen ne találtassatok az Istenellen-is tusakodni. Eggyezének azért vele. És elő-hiván az Apostolokat, midőn meg-verették volna őket, meg-hagyák hogy tellyességgel ne szollanának a' JESUS nevében, és el-botsáták őket. És azok ugyan örülvén mennek vala el a' gyülekezet elől, mivelhogy méltokká lőttek a' JESUS neveért gyalázatot szenvedni. *Acter.* 12. v. 1. Sok idővel annak-utanna, Herodes Király ki-nyuitá kezeit, hogy meg-sanyargatna némellyeket az Anyaszent-egyházbol. Megölé pedig Jakabot a' Janos bátyát kardal. Látván pedig, hogy tetszenék a' Sidoknak el-tékéllé hogy meg-fogná Petert-is, kit midőn megfogot volna, a' tömlőczbe tévé, adván őtet négy negyedes vitézeknek, hogy őriznék. Husvet-után ki akarván őtet hozni a' népnek, És Péter a' tömlőczben tartatik vala ugyan. Az Anyaszent egyháztol pedig szüntelen imádság lészen vala az Istenhez ő-érette. Midőn pedig ki-hozando volna őtet Herodes, azon eijel Péter két vitéz-kőzőt hál vala, két lánczal meg-kőtöztetvén: és az őrzők az aito-előt őrzik vala a' tömlőczöt. És imé az Ur Angyala melléje álla: és világosság tündöklék a'házban: és meg-ütvén a' Péter oldalát, fel-költé őtet, mondván: Kely-fel gyorsón. És le-esének a' lánczok az ő kezeiről. Monda pedig az Angyal néki: Ovedzödgyél-fel, és vond-fel a' te sarudat. És ugy cselekedék. És monda néki: Ved reád a' ruházatodat, és kőves engem. És ki-menvén kőveti vala őtet, és nem tudgya vala hogy valoságos, a' mi az Angyal-által lészen vala: alittya vala pedig, hogy látást látna. Altal menvén pedig az első, és második őrizeten, jutának a' vas-kapuhoz, mely a' városra viszen: mely magától meg-nyilék nékik. És ki menvén által menének egy utszán; és mingyárt el-méne tőle az Angyal. És Péter ő

magá-

magához térvén, monda: Most tudom bizonnyal, hogy el-küldötte az Ur az ő Angyalát, és ki-mentet engem Herodes kezéből, és a' Sido népnek minden várakozásából. Igy meg-szabadittaték Sz. Péter másodszor a' tömlöczből, de kénszerittetek el-menni Jerusalemből, és sok tartományokban jára, predikálván az Evangeliomat. *Acter.* 8. *v.* 1. A' mint Sz. Lukacz meg-irta, a' Sz. István Martyr halála-után, Jerusalemből minnyájan el-oszlának a' tanitványok Judæanak, és Samarianak tartományiba, az Apostolokon-kivül. Egy a' tanitványok közül Filep-nevü Samariaba méne, holot a' Krisstus JESUS hitit predikálla, és csudákat cselekedszik vala; azokaért sokan meg-térének, és meg-kereszteltetének: akkor az ördöngös Simon ő maga-is hün, és midőn meg-kereszteltet volna, Filephez ada magát. Midőn pedig hallották volna az Apostolok, kik Jerusalemben valának, hogy bé-vötte volna Samaria az Isten igejét, hozzájok küldék Sz. Pétert, és Janost. Kik midőn el-mentek volna, imádkozának ő-érettek, hogy el-vennék a' Sz. Lelket. Akkor reájok tészik vala kezeket, és el-vészik vala a' Sz. Lelket. Midőn pedig látta volna Simon, hogy az Apostolok kezeknek reájok vetése-által adatnék a' Sz. Lélek, pénzt vön nékik, mondván: Adgyátok nékem-is ezt a' hatalmat, hogy valakire kezeimet tészem, a' Sz. Lelket vegye. Péter pedig monda néki: Veszen el veled a' te pénzed, mivelhogy azt alitád hogy az Isten ajándékát pénz-által nyerhetni. Nincs néked részed, se sorsod e' dologban, mert a' te szived nem igaz az Isten-előt. Azért tarcz penitentiát e' gonoságodrol: és kérjed az Istent, ha talám meg-bocsáttatik néked ez a' te szivednek gondolattya. Innét származot hogy a' kik lelki dolgokat vásárolnak, vagy el-adnak, Simoniacusoknak hivattatnak. Ez az ördöngos Simon, jol-lehet Sz. Lukács minden dolgait meg nem irta, Sz. Ambrus, Sz. Jeronymus, Sz. Kelemen Papa, és több Autorok azt mondgyák, hogy ugy meg-haragudék az Apostolokra, és mind a' Keresztyénekre, hogy noha meg-kereszteltetet volna, mindazáltal kegyetlenül üldözte a' Keresztyéneket, és magaban dicsekedet, és ördögi mesterségével sokakat meg-csalt, kik néki hisznek vala. Sz. Péter Apostol ellenne-álla, és üldözé mindenüt, a' hová mégyen vala. Ki-veté őtet Samariabol, és Palestinának minden tartományibol. Azután Antiokiaba méne, és Sz. Péter utanna menvén onnét-is ki-veté. Végezetre meg-érté Sz. Péter

Apostol, hogy az ördöngös Simon Romába ment volna, és nagyra bőcsültetnék Nero Császártol, és a' Romajak egy bálványt emeltek volna fel néki, imez irással: Simonnak a' Sz. Istennek; azokaert Sz. Péter el-tekéllé, hogy viszа-mennyen Romába, hogy onnét-is ki-vesse ôtet: és megmaradgyon a' maga Székében, és meg-erôsitse a' hitben a' Keresztyéneket, kik ottan valának. Társa lôn néki az uton egy Márk nevû tanitvány, ki azután Evangelista volt, ki ô-tôle kereszteltetet vala meg, és egy ideig Sz. Pál, és Barnabas társaságában járt vala. El-érkezék Sz. Péter Romába, akkor immár másodszor, és az ô kivált-képpen-valo igyekezete volt, hogy ellenne-allyon és meg-szégyenitse a' gonosz ördöngös Simont, ki-nyilatkoztatván mindeneknek az ô hamisságit, és ördögi csalárdságit, mellyekkel meg-csallya vala a' népet. A' két Simon gyakron kezdének egy-mással vetekedni, néha a' Császar jelen-létében. Végezetre a' csudá-tételekről, mellyeket mind a' ketten cselekeszenek vala, traktálván, ha igazak volnának-é, vagy csak tettetés-képpen-valok: Sz. Péter azt rendelé, hogy egy holt ember testét vinnék oda, és a' mellyik közülök azt fel-támasztaná, azt tartanák az igasság hirdetôjének: tetszék a' tanátz az ördöngös Simonnak. Elô-viteték a' holt ember, és az ördöngos Simon, az ô ördögi praktikáival fel akará azt támasztani, és ugy látszék, hogy a' holt ember, valamenyire meg-mozditotta volna a' fejét, de végre ugyan csak halva marada, a' mint az-elôt vala. Azutan Sz. Péter Apostol könyörge az Istennek, és a' meg-holt ember mingyárt fel-támada. Azokaért ez ördöngös Simon meg szégyenittetvén, és nem tudván mit tenni, az egész Romát fenyegetni kezdé, és monda, hogy fel akarna menni Mennyekbe, hogy Romát maga jelen nem létében rettenetes-képpen meg-bûntesse. Az okaért a' Capitoliomba méne, és elô-hivá az ördögöket, kik fogván ôtet, fel kezdék vinni a' levegô égen, és mjnnyájan, a' kik jelen-valának, álmélkodnak vala nézvén ôtet fel-vitetni, és senkit nem látván. Sz. Péter Apostol, hogy ki-nyilatkoztatnának a' Simon ördögi praktikái, és hogy érdeme szerént meg-bûntetôdnék, meg parancsolá az ördögöknek, hogy bocsássák-el Simont, és ôk el-bocsátván, oly nagyot esék, és ugy meg-ûtkôzék, hogy noha meg nem holt akkor, második nap mingyárt meg-holt. Annak-utanna Sz. Péter Apostol két segétôt választa magának a' méltoságban, nem mind a' kettôt egy-

egyszer-s'-mind, hanem eggyiket a'másik-után, jól-lehet a' választás-után egyszer-s'-mind el-jártak mind a'ketten hivatallyokban. Ezek pedig voltak: Linus, és Cletus: elsőben Linusnak a' város gond-viselését rendelé, ki első volt a' tisztben: másodszor Cletusra a' városon kivül-való dolgokat bizá. Némely Autorok azt mondgyák, hogy Linus, és Cletus nem voltak Papak, mellyet úgy kell érteni, hogy a' mig Sz. Péter élt, mert egy időben egyszer-s'-mind nem lehet több hanem csak egy Papa: de Sz. Péter halála-után, mind a'ketten Papak voltak, eggyik a' másik-után. Sz. Péter Apostol igen mértekletes életű volt. Sz. Kelemen az ő tanitványa azt irja felőle, hogy az ő közönséges eledele kenyér, és az olai-fának gyümölcze volt, néha fűvekből csinált etkekkel meg-szaporitván. Az ő ruhadzati egy dolmány, és azon fellyül egy palást volt. Arra kérék Romában Sz. Pétert, hogy irásban adná azt, a' mit predikall vala, és ő azt a' terhet az ő tanitványára Markra bizá, és ő meg-irá az Evangeliomat, a' mint Sz. Péter predikállya vala, Mely Evangeliomat meg-látván azután Sz. Péter, meg-erősíté, és meg-parancsolá, hogy az egész Anyaszent-egyházban bé-vegyék. Sz. Péter Apostol Püspőköket szentelt, és a' világnak sok részeire el-küldötte: Sz. Apollinarist Ravennába, ki a' hitért nagy martyromságot szenvedet. Sz. Torquatust, és az ő társait, kik Sz. Jakab Apostol tanitványi voltanak, Püspőkökké szentelvén Spanyol-országba küldé, kik ottan predikáltak, és sok gyümölcsöt hoztak. Immár Romában sok Keresztyének valának, azokáért a' bálványozo Pogányok igen el-kezdettek volt fogyni. Innét vón Néro Császár alkalmatosságot Sz. Péter Apostolt üldözni, és életétől megfosztani; tudván azt, hogy ő volna annak nagyob oka; jól-lehet még annak-előtte haragszik vala reá, az időtől-fogva, hogy az őrdöngős Simon meg-szégyenittetet, és meg-ölettetet ő-általa. Annak-felette Sz. Linus azt mondgya, hogy sok Romai aszonyok meg-térvén az igaz hitre, és meg-kereszteltetvén, meg-akarták a' tisztaságot tartani, a' Sz. Péter tanitása-szerént, nem akarván azokkal a' személyekkel közösülni, mellyeket az Evangeliom tilalmazot. Metafrastes Simeon azt mondgya, hogy Néro Császárnak két ágyasi, kikkel tisztátalanul él vala, el-hagyák őtet, mivelhogy meg-térének a' Krisztus hitére, és el-hagyván a' faitalan életet, szentül, és tisztán akarának élni. Ezen úgy meg-haragudék Néro

Császár, hogy jol-lehet annak-előtte csak el-halgatta a' Sz. Péter Apoſtol cselekedetit, felvén a' néptől, kik az Apoſtolt igen szeretik vala, tovább ennél nem szenvedheté. Azokaért meg-fogatá őtet, meg akarván ölettni Sz. Pál Apoſtollal eggyetemben, ki már fogságban tartatik vala. Minek-előtte meg-fogták volna, meg-értvén a' Keresztyének, hogy meg-akarnak őtet fogni, hozzája menének, kérvén őtet, hogy mentené-meg magát attol a' veszedelemtől, és bizonyos napokig menne-ki a' városbol. Sz. Péter Apoſtol nem akara az ő kéréseknek engedni, illetlen dolognak itélvén lenni, a' martyromságnak koronája-előtt el-szaladni. De végtére addig kezdének könyörögni, és siránkozni a' Keresztyének, hogy Sz. Péter ki akara menni Romából. És arra a' helyre érkezvén, mellyet most hinak: *Sancta Maria ad paſſus*, meg-jelenék néki a' Krisſtus JESUS. Kit meg-látván Sz. Péter, és meg ismérvén, meg kérdé őtet nagy alázatoſſon mondván: Uram, hová mégy? Monda néki Krisſtus Urunk: En Romába megyek, hogy még egyszer meg-feszitteſſem. Meg-érté Sz. Péter a' Krisſtus szavait, és akarattyát mi volna, hogy tudni-illik térne-vissza ő Romába, és ottan az ő édes Mesterének példáját követvén, ő-is feszittetnék-meg. Azokaért tovább nem méne, hanem mingyárt vissza-téré. Azután mind a' tanitványit, és barátit egy be-gyűjtvén, meg beszélé nékik, a' mi történt vala, és gond viseléſt tevén az Anyaszent-egyház dolgairol, a' mint néki jobban látszik vala; azt rendelé, hogy az ő halála-után, Kelemen helyhezteſsék az ő székében: és ő hozzá fordulván, monda néki: Kelemen, szükség, hogy a' te életed fegyhetetlen légyen; és hogy minden világi foglalatoſságot magadtol el-távoztas. A' világi dolgokat engedd a' világi embereknek: te pedig mint jo pásztor lſteni dolgokban foglallyád magad, ugy-mint imádságban, és az Evangeliom predikállásában. Azután meg-fogaték Sz. Péter Apoſtol, és némely napokig a' tömlöczben lévén, és ottan némellyeket meg-keresztelvén, végtére halálra sententiaztaték, és meg-ölletteték Sz. Pál Apoſtollal eggyetembe, Sz. Ivan havának 29. napján. Krisſtus Urunk születése-után 65. esztendőben. Néro Császár birodalmának utolsó esztendejében. Sz. Dienes egy levelet irt Sz. Timoteusnak e' Sz. Apoſtolok szenvedéſekről, és a' többi-közöt azt mondgya: O Atyamfia Timote, ha te jelen találtattál volna, a' Sz. Apoſtolok martyromságán, mely nagy szi-béli fáidalmat érzettel

zettel volna. Ki lehetet volna ollyan, a' ki nem ſirt volna, mikor ki-mondatot a' ſententia, melyben halálra karhoztattak a' Sz. Apoſtolok. Te akkor a' Pogányokat, és a' Sidokat örvendezni láttad volna. Némellyeket ôket arczul csapdoſták, némellyek pedig taſzigálták. Midôn egyik a' máſiktol el-válaſztatnék (mivelhogy külömb helyen ôlettetének-meg) ſzépen meg-ôlelék egy-máſt, és Sz. Pál monda Sz. Péternek: Eregy békével Anyaſzent-egyháznak fondamentoma, és az Iſten juhainak Pôpáſztora. Monda Sz. Péter: Te-is eregy békével Nemzeteknek Doctora, hamar meg-láttyuk egy-máſt. En ugy mond Sz. Dienes, el-menék Pállal az én Meſteremmel, mind addig ôtet kövétvén mig el-vágák a' fejét. Sz. Péter pegig a' Kereſztnek halálára itéltetet vala, mellyet ô nagy örömmel, és alázatoſsággal fogada. Es méltatlannak alitván magát lenni, hogy ugy hallyon-meg mint a' Meſtere, azon kéré az igaſság ſzolgáit, hogy ôtet fővel alá feſzitenék a' Kereſzt-fára. Illyen modon hala-meg az Aureus hegyén. Az ô teſte a' Vaticanomban temetteték, a' hol moſtan egy meg-bôcsülhetetlen gazdag Templom vagyon, mellyet ugyan Sz. Péternek hinak, és azzal eggyût a' Romai Pápának nagy roppant palotája. Ottan az ô koporſóját mindenkor meg-látogatták, a' mint moſtan-is nagy tiſztelettel látogattyák a' Kereſztyének. Méltan-is, mert bizonyos dolog, hogy az Apoſtolok nagyob ſzentek mind azoknál, a' kik holtok-után kövétkeztek, mivelhogy ôket önnön maga válaſztotta az Iſten Fia az Apoſtoli méltoságra, hogy erôs oſzlopi legyenek az Anyaſzent-egyháznak. Sz. Péter Apoſtol, ki a' tizen-négy Apoſtolok-közôt Fejedelem volt, és Feje az egéſz Anyaſzent-egyháznak, mélto kivált-képpen valo nagy tiſzteletre. Az Iſten jeles, és nevezetes embereket válaſztot volt magának, el-jövetele-elôtt, kiknek magán-valo tiſztet adot az ô házában; a' mint Adamot kertéſzſzé tévé, Noët hajos-meſterré, Abrahamot cſelédes-gazdává, Melkiſédeket Pappá, Joſefet ſáfárrá, Samſont vitézzé, Moyſeſt hiſtoricuſsá, Davidot Kapitánnyá, Judas Makabæuſt Zaſzlo-hordozova. Mind ezek nevezetesek voltak az ô tiſztekért, mely nékik adatot volt. De láſſuk-meg egy-keveſsé mely nevezetes volt Sz. Péter Apoſtol azô-néki adatot tiſztért, mivelhogy a' Kriſtus JESUS Vicariuſſa, és helytartoja volt e' földön: ugy annyira hogy ô fellyûlhaladgya mind azokat, kik az ô teſtamentomban voltak. A' privilegium, mellyet

lyet néki az Isten ada a' méltóságért, az, hogy néki, és az ő successorinak, az az: kik ő-utánna következtek, és következnek abban a' méltoságban, tellyes hatalmat adot az Isten a' földön minden okoskodo teremtet-állaton. Sz. Péter minden lelki joknak osztogatojává tétetet volt az Istentől; sőtt földi joknak osztogatojává-is, a' menyiből azok rendeltettek a' lelki jokhoz. Az Isten hatalmat adot volt Sz. Péternek hogy engedgyen tellyes bucsukat, Jubileumokat, mely annyit tészen, hogy az Anyaszent-egyház lelki kincseit osztogassa. Bizonyossá tötte volt az Isten Szent Pétert, hogy soha eretnekségbe nem esik, soha a' hitet el nem veszti, a' mint akkor el nem veszтette, mikor Krisust meg-tagadta, noha nagyot vétkezet: hogy a' hitet el nem veszтette, Sz. Hillarius, és több Sz. Doctorok mondgyák. Sz. Péternek hatalom adatot volt az Isteni dolgokat meg-magyarázni, törvényt, és decretomat tenni, melyre minden ember köteles lenne. Hatalma volt Sz. Péternek a' törvényekben mind testiekben, s' mind lelkiekben dispensálni; és szentnek canonizálni, az az: a' Szentek közé számlálni azt, a' ki meg-érdemlette. Sz. Péter senki hatalma-alá nem volt vettetve, hanem csak az Isten hatalma-alat volt. Sz. Péternek hatalmat adot az Isten közönséges Conciliomat, vagy gyülekezetet szerzeni, az az: Az egész Anyaszent-egyházat ősze-gyüteni; és a' Concilium végezesinek, és decretominak semmi ereje nem volt, ha tőle meg nem erősittettek. Meg-engedte az Isten Sz. Péternek, hogy a' Romai szent Székben 25. esztendeig élne. Es jol-lehet az elő-számlált Sz. Péternek adatot privilegiumak, az ő igaz Successorinak, az az: kik igazán Pápaságra emeltettek, meg-adattak, és engedtettek az Istentől; mindazáltal hogy abban a' méltoságban 25. esztendeig éllyen, és Péternek hivattassék, senkinek eddig nem engedtetet; mert senki az-ő Successori-közül nem merte azt a' nevet venni. Egy illyen szent ember, ki oly nagy irgalmat nyert az Istentől, illendő dolog, hogy mindenektől tiszteltessék; hogy ki-ki szo-szollonak válaszтván ótet, magát néki ajánlya, hogy nyerje-meg azt, a' mit ő bir, tudni-illik az örök boldogságot, melyre segétsen minket az Ur Isten az ő irgalmasságaért. Amen.

Niceforus Calixtus azt mondgya, hogy Sz. Péter Apostol magas-termetű, és kevés-husu volt: az orczája feir mint egy hirvat szinü volt: a' szakálla, és hajszálai sodrok, és rövidek voltak: fekete, és vérmes szemei

mei voltak, keves szőmöldöki voltanak, hoszu orra, és egy-keveſsé horgos volt. A' szemelye tekéntetes, és csendes volt, és bizonyos jelet adgya vala, hogy ő a' Szent Léleknek eleven temploma volna.

Szent Péter Széke Antiokiaban.

Mindhogy a' Kristus JESUS az Anyaszent-egyháznak fejevé választotta Sz. Pétert. Mikor az Apostolok a' világnak tartományit, és országit egy-más-kőzőt el-osztak, a' hová kell vala menniek az Evangeliomat predikállani, Sz. Péternek a' többi kőzőt juta Antiokia, oda méne, és predikálla abban a' várasban. És noha találkoztak némellyek, kik őrőmeſt halgatták őtet, és bé-vőtték az ő tudománnyát, és meg kereſztelkedtek, mindazáltal sokan voltak, kik ellenne-mondottak. Azokaért bé-vádolák őtet Teofilusnak az Antiokiai Fejedelemnek, ki a' tőmlőczbe tételé őtet, mint uy valláſnak szerzőjét. Annak-utánna némely beſzédekben, mellyeket tőn véle a' hit-felől, mellyet predikállot, halván hogy a' Kristus JESUS, Isten lévén, meg-holt volna a' Kereſzt-fán, monda: Bolond ez az ember, nem kel őtet tovább halgatni. És hogy kiki-ollyannak tartaná őtet, meg-csufolván, elnyirék a' hajját kőzépben, és keréken hagyák a' feje kőrül korona modgyára. A' mit akkor cselekedtek Sz. Péternek csufolásbol, most az Egyházi emberek tiszteletnek tartyák azt, és pilisnek hijják, a' mint Areopagita Dienes mondgya, és három dolgot jegyez: elsőbben jedzi a' tiszteſségot, mellyet kel tartani, a' ki azt hordozza, mivel pilist csinálttatván, el-nyiretnek, vagy beretváltatnak a' hay-szálak, mellyek rut nedveſségből származtak. Masodszor jedzi, hogy az Egyházi személyeknek nem kel felettéb-valo drága ruhákban járni, mivel el-nyiretnek a' hay-szálak, mellyek ékeſségre adattak az embernek. Harmadszor jedzi, hogy az Isten kőzőt, és az Egyházi emberek-kőzőt semmi dolognak nem kel lenni, hanem minden cselekedeteket az Istenben, és az Istenért cselekedgyenek. Annak-fölőtte a' pilis kerék formáju, szegeletek nélkül-valo, mely azt jedzi, hogy a' ki azt hordozza, igaz mondonak kel lenni. Mivelhogy a' mint Sz. Jeronymus mondgya, az igasság nem szereti a' szegleteket, sem valami szin-mutatást. Mikor Sz. Péternek illyen modon cselekedének,

kéré Teofilust, hogy máſzor-is halgatná-meg ôtet, és engedvén néki, monda Sz. Péter: Te meg-botránkoztál, halván tőlem, hogy az Iſten, kit én imádok, meg-holt a' Kereſzt-fán? Már meg-mondottam volt néked, hogy emberré lőtt volna, és ember lévén, nem kell oly nagy csudálatos dolognak tartanod, hogy ő meg-holt volna, mert meg-halni tulaidon dolga az embernek. Hogy pedig a' Kereſzt-fán holt-meg, ved-eſzedbe, hogy maga akarattya volt az, mert az ő halálával életet adot minden embereknek: békeſséget ſzerezvén az ő őrők Attya-kőzőt, és az emberek-kőzőt. De a' mint mondom néked, hogy ő meg-holt, ugy bizonyoſsá téſzlek téged, hogy ő tulaidon ereje-által feltámadot, elsőbben egyéb halottakat fel-támaſztván. Felele néki Teofilus: Azt mondod te, hogy ez a' te Iſtened halottakat támaſztot-fel; moſt azért ha te az ő nevében egy fiamat fel-támaſztod, ki immár egy-néhány nappal ez-előt meg-holt, én el-hiſzem, hogy igaz a' mit mondaſz, és prædikállaſz. őrőmeſt fogadá Sz. Péter Apoſtol ezt a' kőtéſt, és az ifiu koporſojához méne, és a' Kriſtus JESUS nevében fel-támaſztá ôtet; e' volt az oka, hogy Teofilus, és az egéſz váras hivének a' Kriſtusban. Hét eſztendeig igazgatá Szent Péter az Antiokiai Anyaſzent-egyházat, és azután általméne Romába. Bőit-elő havának 22. napján nyilván rendelteték a' Sz. Péter Püſpőki Széke Antiokiában; az Anyaſzent-egyház méltan ſzenteli Innepléſſel azt a' napot, mivel a' mint Sz. Agoſton mondgya, mintegy ſzületéſe, és kezdete volt, mert az időtől-fogva, e' jelen-valo napig, a' hiveknek vagyon hová folyamni, a' hit felől-valo nehéz dolgokban, és bizonyoſok lehetnek, mit kel hinni, és tartani, hogy az őrők boldogságot el-nyerheſsék, melyre tégyen méltokká minket az Ur Iſten az ő nagy irgalmaſsága-által. Amen.

Szent Péter Széké Romában.

HEt eſztendő-mulva, által-vivé Sz. Péter Antiokiából az ő Szekét Romába, az Iſtennek kivált-képpen, és nyilván-valo paranſolattyaért, és ottan 25. eſztendeig lakék. Ezt az ő Püſpőki Szekének Romában-valo helyheztetését, Szent Péter Szekének tituluſſa-alat meg-ůlli az Anyaſzent-egyház: mivel az mindenkor ott marad,

marad, és annak a' városnak Püspöke, mint Sz. Péter-után következő, Pápának hivatik, azaz: A' közönséges Keresztyén Anyaszent-egyház Fejének, kinek mindeneknek engedniek kell, és Elől-járojoknak kell őtet ismérniek. Sz. Anacletus Papa, és Martyr azt mondgya: A' Szentséges Romai Anyaszent-egyház minden Anyaszent-egyházaknak feje, nem csak az Apostolok akarattya-által, hanem az Isten akarattya-által. Ugyan ezent mondgyák Zeferinus, Calixtus, Fabian, és Sixtus Romai Pápak és Martyrok. Sylvester, Julius, Gelasius, Simacus, Virgilius, és Gergely minnyájan hasonlo-képpen Romai Pápák, és Sz. Confessorok ugyan ezent erősítik. Mivelhogy Krisztus Urunk kivált-képpen-valo nagy hatalmat ada Sz. Péternek, a' mint elő-hozza Sz. Máté Evangelista: *Matt.* 16. *v.* 15. Monda Jesus a' tanitványinak: Ti pedig kinek mondotok engem lenni? Felelvén Simon Péter, monda: Te vagy a' Krisztus, az elő Isten Fia. Felelvén pedig Jesus, monda néki: Boldog vagy Simon Jonas fia; mert a' test, és vér nem jelentette néked, hanem az Atyám, ki mennyekben vagyon. En-is mondom néked, hogy te Péter vagy, és e' kő-szálon fogom épiteni az én Anyaszent-egyházamat, és a' pokol kapui erőt nem vésznek raita. Es néked adom a' mennyeknek országa kulcsait. Es valamit meg-kötősz a' földön, meg-lészen kötözve mennyekben-is: és valamit meg-oldosz a' földön, meg-lészen oldozva mennyekben-is. *Luc.* 22. *v.* 31. Sz. Lukacznál pedig azt mondgya Krisztus Urunk Sz. Péternek: Simon Simon, imé a' Sátán kivánt titeket, hogy meg-rostálna mint a' buzát: én pedig könyörgöttem éretted, hogy el ne fodgyon a' te hited, és te valamikor meg-térvén erősitsd-meg az Atyádfiait. Lásd-meg, *Joann.* 21. *v.* 15. Igen szerette Krisztus Urunk Sz. Pétert, hogy őtet az Anyaszent-egyház Fejevé tötte, de nem kevésb jot tőtt Roma városának, mikor meg-parancsolta, hogy az ő Püspöki Széket Romában helyheztesse. Azt mondgya Sz. Leo; Az Isten azt akarta, hogy a' Sz. Péter Itélő-széke Romában lenne inkáb, hogy-sem más városban: a' végre hogy Roma, ki minden tévelygéseknek mestere volt, lenne hasonlo-képpen mestere az igazságnak; és ott lenne a' Keresztyén hitnek leg-felsőb Királyi-széke, a' hol az előt a' rut bálványozás leg inkáb uralkodot. Sz. Péter-után a' több Apostoloknak-is hatalmat adot az Isten a' bűnöknek meg-bocsátására; és nem csak az Apostoloknak; hanem min-

den ő-utánnok igaz kövekező Püſpökőknek, és Papoknak. E' dologban minden rendbéli embereknek igen nagy kegyelmeſséget cſelekedett az Ur Iſten, orvoſságot hagyván nékik a' földön, hogy minden vétkektől meg-ſzabadulhaſſanak. Ha a' világon cſak egy Gionto-atya találtatnék, és az is a' földnek utolſo határában; igen haſznos fáratság volna azt meg-keresni a' bűnők bocsánattyának meg-nyerésére, és nagy büntetésre mélto volna, a' ki oda mehetne, s' el nem menne. De az irgalmas Iſten annyi Gyonto-atyákat rendelvén az Anyaſzent-egyházban, a' mint a' világnak minden részeiben találtatnak, és minnyájoknak hatalma vagyon a' bűnők bocsátására, ez ki-mondhatatlan nagy irgalmaſsága az Iſtennek. Kriſtus Urunk meg-jelenvén fel-támadása-után a' tanitványinak monda: *Joan.* 20. *v.* 21. Békeség néktek. A' mint engem el-küldött az Atya, én-is el-küldlek titeket. Ezeket midőn mondotta volna, reájok lehelle; és monda nékik: Vegyétek a' Sz. Lelket; a' kiknek bűnöket meg-bocſattyatok meg-bocsáttatnak nékik: és a' kiknek meg-tartyátok, meg-vaňak tartva. Ezt azért rendelé az Ur Iſten, hogy bé-dugia ſzájokat a' kárhozottaknak, kik pokolba ama rettenetes tűzre mennek. És noha vannak némellyek ottan, kik el-kárhoztak a' vétkek-ért, mellyek hamar el-multak, nem nyithattyák-fel a' ſzájokat, hogy az Iſten-ellen panaſzolkodgyanak, noha a' gyötrelem, mellyet ſzenvednek, mind őrökké tart; mivel oly könyű lévén az orvoſság, mint meg-gyonni a' Papnak a' vetkeket, nem akartak azzal élni, és azért meg-érdemlették a' büntetést. Iſten oltalmazzon minket, hogy kevésre bőcsűllyük ily nagy jo-téteményét, mellyet nékünk hagyot a' Penitentianak Szentségét nékünk hagyván, ſőtt nagy hálákat adgyunk ezért ő Sz. Felségének. őrűllyünk az Urban élvén ezzel az irgalmaſsággal, hogy a' Kriſtus érdemi-által, nyerjük-meg bűneinknek bocsánattyát, és az Iſten Sz. Lelkét vévén ez életben, holtunk után mehesűnk-bé az őrők dicsőségnek boldogságába.

Amen.

Szent

Szent Pál Apoſtol, Nemzeteknek Doctora élete,

Summában foglaltatot a' Sz. Irásból, és nevezetes Autorok irásiból.

SZent Pál Apoſtol Sido nemzetből volt, Beniamin nemzetéből, és Giskali-nevű földön ſzületet, Juda tartományában; mely meg-vétetvén a' Romájaktol, az ő Attya, és annya, el-menének onnét lakni Tarſus-nevű városba Czilicia tartományában, mely a' Romaiak hatalma-alat vala; és azok, kik abban laktanak, a' Romáiak privilegiumával éltenek. *Actor.* 22. *v.* 1. Pál Jeruſalembe küldeték, még kiſſin-korába, a' mint Sz. Jeronymus mondgya, hogy meg-tanolná a' törvényt, meſtere lévén Gamaliel, bölcs törvény-tudo ember. Ottan az ő tanulo-tarſa volt Sz. Barnabas, és nagy barátságot tartottak eggyűt. A' Sz. Pal attya nemes, és gazdag ember volt, ki Jeruſalembe küldé őtet tanoláſnak okaért. Ottan Sz. Pál nem csak az emberi, és Iſteni tudományt akara meg-tanolni: hanem kézi munkat-is tanula, hogy ha valaha ſzegénységre, és ſzükölködésre jutna igye, lenne modgya a' maga élete-táplálására. Mely ugy-is történt azután ő-véle, a' mint maga bizonyságot téſzen rola, mondván: *Actor.* 20. *v.* 33. Senki ezüſtét, és aranyát, vagy ruháját nem kivántam, a' mint magatok tudgyátok: mert azokra, a' mellyekre ſzükségem volt, és azoknak a' kik velem vannak, e' kezek ſzolgáltak. Nem gondolt azzal Sz. Pál, hogy a' meſterség, mellyet ő meg-tanolt igen tiſztelletes lenne, hanem azt akarta hogy ollyan lenne, mellyel mindenűt élnének, hogy az-által mindenűt eledelt nyerhetne. Közönségeſen mondgyák, hogy ő kötél-csinálo volt. Teodericus azt mondgya, hogy varga, és ſzivgyárto volt. Origenes pedig azt állattya, hogy ſzabo volt, és a' tővel igen meſterségeſen tudot varrni, Papi öltözeteket csinált, és ſzép kárpitokat varrot a' Templom ékeſségére. Meg-kel engedni, hogy Sz. Pál ſok kézi meſterségeket tudot, és egy helyen eggyikkel élt, más helyen pedig máſſal. Midőn Sz. Pál Apoſtol Jeruſalemben lakot, az ő meg-téréſe-előt, a' Moyſes törvényét oly buzgo ſzivel meg-tartotta, hogy ſenki őtet, ki egy idejű volt véle, meg-nem előſzte: azt alitván, hogy csak az ő törvény volna kedves Iſten-előt. Erről maga bizonyságot téſzen, mondván: *Galat.* 1. *v.* 14. Előb-mentem

a' Sido tôrvényben, ſ kaknál a' kik velem egy idejûek voltak az én nemzetemből, nagyob buzgosággal kôvetvén az én atyai hagyományimat. *Actor.* 7. 57. *Item* 22. *v.* 20. Pál a' Sz. Iſtván martyromságában igen ſzorgalmatoſnak mutatta magát lenni, és hogy hamaráb meg-ôlettetnék azoknak ruhájokat ôrizi vala, kik ôtet kôvezték, azt alitván hogy többet cſelekednék, hogy-ſem ha ô-is kôvezné. Akkor inkáb kezde dul-fulni, és felettéb ſzomjuhozza vala a' Kereſztyének vérét ki-ontani, a' mint Szent Lukács mondgya: *Actor.* 8. *v.* 3. Saulus pedig puſztittya vala az Anyaſzent-egyházat, házonként járván: és ki-vonyván a' férfiakat, és az aſzony-állatokat, ôrizet alá adgya vala. Maga-is meg-vallya mondvan: 1. *Timot.* 1. *verſ.* 13. Káromlo voltam, és üldôző, és boſzuság tévő. Az Iſten Fianak pedig azt mondotta: *Actor.* 22. *verſ.* 19. En valék a' ki bé-rekeſztettem a' tômlőczbe, és vertem a' Synagogakban azokat, a' kik hiſznek vala te-benned. A' Galatiajakhoz irot levelében pedig igy ſzol: *Galat.* 1. *v.* 13. Hallottátok a' magám-viſelését valaha a' Sido tôrvényben, hogy fölôtte igen üldôztem az Anyaſzent-egyházat, és rontottam azt, Látván Pál, hogy a' Sz. Iſtván halála-miat, meg-ijedvén a' Kriſtus tanitványi, Jeruſalemből ide s' tova oſzlottak volna, azt mondgya Sz. Lukács: *Actor.* 9. *v.* 1. Saulus pedig meg-is dulfulván fényegetéſekkel, és öldökléſſel az Ur tanitványi-ellen, a' Papi-fejedelemhez méne, és levelet kére tôle Damaskusba a' Synagogákhoz; hogy ha valakiket találna e' járás-béli férfiakat, és aſzony-állatokat, meg-kôtôzve hozná Jeruſalembe. És midôn az uton menne, történék hogy Damaskushoz közelgetne: és hirtelen világoſság vévé ôtet kôrnyúl az égből. És le-eſvén a' földre ſzozatot halla, mely monda néki: Saule, Saule, miért üldôſz engem? Ki monda: Ki vagy Uram? Es amaz: En vagyok a' Jeſus, a' kit te üldôſz, nehéz néked az ôſztön-ellen rugoldoznod. Es reſzketvén, és álmélkodván, monda: Uram, mit akarſz hogy cſelekedgyem? Es az Ur ô néki: Kely-fel, és meny-be a' várasba, és ott meg-mondgyák néked mit kellyen cſelekedned. Azok pedig a' férfiak, a' kik késérik vala ôtet, állanak vala álmélkodván, halván ugyan a' ſzozatot, de ſenkit nem látván. Fel-kele pedig Saulus a' földről, és fel-nyitot ſzemekkel ſemmit nem lát vala. Kézen-fogva vonyván pegig ôtet, bé-vivék Damaskusba. Es ott vala három napig nem látván, és nem évék, ſe nem ivék. Damaskus-

maskusban pedig egy Ananias-nevű tanitvány vala: és monda néki látásban az Ur: Anania. ő pedig monda: Ihol én, Uram. Es az Ur ő néki: Kely-fel, és meny az utszába, mely Egyenesnek hivattatik: és keress a' Judás házában egy Tarsusi Saulus-nevűt: mert in é imádkozik. Felele pedig Ananias: Uram, sokaktol halottam e' férfiu-felől menyi gonoszokat cselekedet a' te szenteidnek Jerusalemben: és itten hatalma vagyon a' Papi-fejedelmektől, hogy meg-kőtőzze mind, a' kik segétségűl hiják a' te nevedet. Monda pedig néki az Ur: Meny-el, mert nékem választot edényem ez, hogy hordozza az én nevemet a' Pogányoknak, Fejedelmeknek, és az Izraël fiainak-előtte. Mert én meg-mutatom néki, menyit kellessék néki az én nevemért szenvedni. Es el-méne Ananias, és bé-méne a' házba: és reá tévén kezeit, monda: Saule atyam-fia az Ur Jesus küldőt engem, a' ki meg-jelent néked az uton, a' mellyen jősz vala, hogy láss, és bé-tellyesedgyél Sz. Lélekkel. Es mingyárt le-esének az ő szemeiről mint valami halhéjak, és meg-jőve szeme-világa: és fel-kelvén meg-keresztelteték. Es mikor őtt volna, meg-őrőssődék. Lőn pedig a' tanitványokkal, kik Damaskusban valanak, egy-néhány napig. Es legottan a' Synagogákban predikallya vala a' Jesust, hogy ez az Isten fia. Almélkodnak vala pedig minnyájan a' kik hallyák vala, és mondának: Nem ezé, a' ki üldőzi vala Jerusalemben azokat, a' kik segétségűl hiják vala ezt a' nevet: és ide azért jőtt, hogy kőtőzve vigye azokat a' Papi-fejedelmekhez? Saulus pedig sokkal inkáb meg-erőssődik vala, és meg-szégyeniti vala a' Sidokat, kik Damaskusban laknak vala, bizonyitván, hogy ez a' Kristus. Mikoron pedig sok napok el-telnének, egy be-tanatskozának a' Sidok hogy meg-ölnék őtet. Meg-tudá pedig Saulus az ő leselkedéseket. Orzik vala pedig a' kapukat-is eijel, és nappal, hogy meg-ölnék őtet. Vévén pedig őtet a' tanitványok eijel, a' kő-falon kibocsáták őtet, le-eresztvén egy kosárban. Mikor pedig Jerusalembe jőtt volna, a' tanitványokhoz akárja vala magát adni, és minnyájan félnek vala tőle, nem hivén hogy tanitvány volna. Barnabas pedig fogván őtet, az Apostolokhoz vivé: és meg-beszéllé nékik, mint látta volna az uton az Urat, és hogy szollott néki, és hogy Damaskusban batran cselekedett a' Jesus nevében. Es ő vélek vala ki s' bé-járván Jerusalemben, és batran cselekedvén az Ur nevében. Szoll vala pedig a' Pogányoknak-is, és veteke-

tekodik vala a' Gôrôgôkkel: azok pedig meg-ôlni keresik vala ôtet. Mellyet midôn meg-tudtak volna az Atyafiak Czesareába vivék ôtet, és Tarsusba bocsáták. Sok napokig predikálla Sz. Pál Tarsusban, az ô házájában, azután Sz. Barnabashoz tarsolkodván, mind a' ketten Antiokiaba menének. *Actor.* 13. v. 1. Valának pedig az Anyaszent-egyházban, mely Antiokiaban vala, Próféták, és Doctorok. Szolgalván pedig azok az Urnak, és bôjtôlvén, monda nékik a' Sz. Lélek: Válaszátok-el nékem Sault és Barnabást a' munkára a' melyre ôket fel-vettem. Akkor bôjtôlvén, és imádkozván, és kezeket reájok tévén, el-bocsáták ôket. Es ôk el-küldetvén a' Sz. Lélektôl, el-menének Seleucziaba ugyan, és onnét Cziprusba evezének. Es midôn Salaminába jutottak volna, predikállyák vala az Isten igéjét a' Sidok Synagogaiban. Es mikor el-járták volna az egész szigetet Pafusig, találának egy ôrdôngôs Sido hamis-próféta férfiat, kinek Bar-jesu vala neve, ki a' tiszt-tartoval Sergius Pállal okos férfiuval vala. Ez Barnabást, és Sault hiván, kivánnya vala hallani az Isten igéjét. Ellennek-áll vala pedig az ôrdôngôs Elimas (mert igy magyáráztatik az ô neve) el-téríteni akarván a' tiszt-tartot a' hitrôl. Saulus pedig, ki Pal-is, be-telvén Sz. Lélekkel, reá tekintvén, monda: Oh minden csalárdsággal, és minden álnaksággal tellyes, ôrdôgnek fia, minden igasságnak ellensége, nem szûnôl-meg fel-forditani az Urnak igaz utait. Es most imé az Ur keze te-raitad, és vak lész, nem látván a' napot egy ideig. Es mingyárt reá esék a' homály, és a' setétség, és kerengvén keresi vala a' ki néki a' kezét nyujtaná. Akkoron a' Tiszt-tartó midôn látta volna a' lôtt dolgot, hún, csudálkozván az Urnak tudományán. Sz. Jeronymus azt mondgya, hogy Sergius Pál a' Romai Tanats-Urak-közûl leg elsô volt, ki Keresztyenné lôtt, és annak emlekezetére akarta Sz. Pál magát Pálnak hivattatni, az-elôtt Sauluſnak hivattatván. Annak utánna több városokba, és tartományokba menének predikallani. *Actor.* 13. v. 42. Midôn Sz. Pál Apostol Pisidiai Antiokiaban predikallot volna, kérik vala ôtet, hogy a' kövétkezendô szombaton azokat az igéket szollánà nékik. Es mikor el-bocsáttatot volna a' Synagoga, sokan a' Sidok-közûl, és az Isten-felô jövevények-közûl követék Pált, és Barnabást: kik szolván intik vala ôket, hogy meg-maradnának az Isten malasztyában. A' következendô Szombaton pedig, majd az egész város egybe-gyûle halgatni az

Isten

Istен igéjét. Látván pedig a' feregeket a' Sidok, bé telének irigységgel, és ellenne-mondának vala azoknak, mellyek Pálról mondatnak vala, kiromkodván. Akkor Pál, és Barnabas bátorságoson mondának: Nóktek kell vala elóször szollanunk az Istен igéjét: de mivelhogy azt meg-vetitek, és méltatlanoknak itélitek magatokat az órók életre; imé a' Pogányokhoz fordulunk, mert ugy parancsolta nékünk az Ur: A' Pogányok világosságává tóttelek téged, hogy üdvósségre légy a' földnek végéig. Halván pedig a' Pogányok, órülének, és dicsóitik vala az Ur igéjét: és hivének valamenyin el-rendelve valának az órók életre. Terjed vala pedig az Ur igéje az egész tartományban. A' Sidok pedig fel-inditák az áitatos, és tiszteletes asszonyokat, s' a' város eleit és üldózét támasztának Pál, és Barnabás-ellen: és ki-veték óket az ó határokbol. Azok pedig le-vervén lábok porát ó reájok, Ikoniumba jóvének. A' tanitványok-is bé-telnek vala órómmel, és Sz. Lélekkel. *Actor* 14. *v.* 1. Lón pedig Ikoniumban, hogy eggyút mennének-bé a' Sidoknak Synagogájokba, és szollanának, ugy hogy a' Sidoknak, és Górógóknek bévséges fokasága hinne. A' Sidok pedig a' kik hitetlenek valának, fel-lazzasták, és haragra inditák a' Pogányok lelkeit az atyafiak-ellen. Azért sok ideig megmaradának, bizvást cselekedvén az Urban, a' ki bizonyságot tészen vala az ó malasztyának igéjéról, adván hogy jelek és csudák lennének az ó kezek-által. Meg-hasonlék pedig a' várasnak fokasága: és némellyek a' Sidokkal valának ugyan, némellyek pedig az Apostolokkal. Mikor pedig reájok rohantak volna a' Pogányok, és a' Sidok az ó fejedelmekkel, hogy gyalázattal illetnék, és meg-kóveznék óket: megértvén Lykaoniának városiba szaladának, Lystraba, és Derbébe, és az egész kórnyúl-valo tartományba, és ott hirdetik vala az Evangeliomat. Es Lystraban egy erótlenlábu férfiu úl vala, sánta lévén az annyának méhétóllogva, ki soha nem járt vala. Ez halla Pált szollani. Ki reá tekintvén, és látván, hogy hiti volna hogy meg-gyogyulna, monda nagy szoval: Aly-fel a' lábaidra egyeneссen. Es fel-ugrék, és jár vala. A' feregek pedig mikor látták volna a' mit Pál cselekedet vala, fel-emelék szavokat Lykaoniául, mondván: Az Istenek hasonlokká lévén az emberekhez alá-szállottak hozzánk. Es Barnabást Jupiternek hiják vala, Pált pedig Merkuriusnak: mert ó vala az igének vezére. A' Jupiter Papja-is ki a' város-elótt vala tulkokat,

és koszorukat hozván az aito-eleibe, a' népekkel áldozni akar vala. Mellyet hogy meg-hallának az Apostolok Barnabás, és Pál meg-szaggatot ruhájokkal ki ugordának a' seregek közibe, kiáltván, és mondván: Férfiak, miért cselekeszitek ezeket? mi-is hozzátok hasonlo halando emberek vagyunk, hirdetvén néktek, hogy e' hivságoktol térjetek az elő Istenhez, a' ki az eget, és a' földet, és a' tengert alkotta, és mind a' mik azokban vannak: ki az el-mult időkben minden nemzetséget el-eresztet, hogy a' magok után járnának. Es magát nem hatta ugyan bizonságnélkül, jol tévén az égből, esőt adván, és gyümölczhozo időket, bé-töltvén eledellel, és vigassággal a' mi sziveinket. Es ezeket mondván, alig csendesitték-le a' seregeket, hogy nékik ne áldoznának. Jutának pedig némely Sidók Antiokiabol, és Ikoniumbol: és el-hitetvén a' seregeket, és meg-kővezvén Pált, ki-vonyák a' várasbol, alitván hogy meg-holt volna. Midőn pegig a' tanitványok környűl-vennék őtet, fel-kelvén béméne a' várasba, és másod napon Barnabással Derbébe méne. Es midőn az Evangeliomat hirdették volna annak a' várasnak, és sokakát tanitottak volna, visza-térének Lystrába, és Ikoniumba, és Antiokiaba, megerősitvén a' tanitványok lelkeit, és intvén hogy meg-maradnának a' hitben: és hogy sok háboruságok-által kell nékünk az Isten országába mennünk. Es midőn ő-nékik minden gyülekezetekben egyházi szolgakat rendeltek volna, és imádkoztak volna bőtőlésekkel, az Urnak ajánlák őket, a' kiben hittek. Midőn pedig ismég Antiokiaba jöttek volna, és egybegyűitötték volna az Anyaszent-egyházat, meg-beszéllék mely nagy dolgokat cselekedet volna ő-vélek az Isten, és hogy meg nyitotta volna a' Pogányoknak a' hitnek aitaját. Nem kevés ideig késének pedig a' tanitványokkal. *Actor.* 15. *v.* 1. Es némellyek alá-menvén Judæabol, tanittyák vala az atyafiakat: Hogy ha környűl nem metéltettek a' Moyses törvénye szerént, nem üdvőzülhetnek. Nem kevés vetekedések lévén azért Pálnak, és Barnabásnak azok ellen, el-végezék hogy fel-mennének Pál, és Barnabas, és némely egyebek ő-közzülők az Apostolokhoz, és az egyházi-szolgákhoz Jerusalembe e' kérdés-felől. Ezek azért el-késértetvén az Anyaszent-egyháztol, által-mennek vala Feniczián, és Samarián, beszélvén a' Pogányoknak meg-térését: és nagy örőmet szerzének minden atyafiaknak. Mikor pedig Jerusalembe jutottak volna, bé-fogadá őket az

Anya-

Anyaſzent-egyház, és az Apoſtolok, és a' vének, hirdetvén mely nagy dolgokat cſelekedet volna az Iſten ő-vélek. Támadának pedig némelyek a' Fariſæuſok eretnekségéből, kik azt hitték, mondván: Hogy nékik kőrnyűl kellene metéltetniek, és meg-paranczolni-is, hogy meg-tartanák a' Moyſes tőrvényét. Es egybe-gyűlének az Apoſtolok, és a' vének e' dolgot meg-látni. Midőn pedig ſok kérdezkedés volna, fel-kelvén Péter, monda nékik: Atyámfiai férfiak, ti tudgyátok hogy a' regi napoktol fogva az Iſten mi-közzűlünk választot, hogy az én ſzám-által hallyák a' Pogányok az Evangeliomnak igejet, és hidgyenek. Es az Iſten, a' ki a' ſziveket iſméri bizonságot tőtt, Szent Lelket adván nékik, mint nékünk-is; és ſemmi válaſztáſt nem tőtt közőttünk, és ő-közőttők, a' hit-által meg-tiſztitván az ő-ſziveket. Moſt azért mit kisértitek az Iſtent, hogy a' tanitványok nyakára igát tegyetek, mellyet ſem az atyáink, ſemmi el nem viſelhettünk? Hanem az Ur Jeſus Kriſtuſnak malaſztya-által hiſzük hogy üdvőzűlünk, mint azokis. Halgata pedig az egéſz ſokaság: és hallyák vala Barnabáſt, és Pált, kik beſzéllik vala mely nagy jeleket, és cſudakat tőtt volna az Iſten a' Pogányok-közőt ő-általok. Akkor tetſzék az Apoſtoloknak, és a' véneknek az egéſz Anyaſzent-egyházzal, hogy férfiakat válaſztanának közzűlők, és Antiokiaba küldenék Pállal, és Barnabáſſal. El-küldék azért őket irván az ő-kezek-által, azoknak a' Pogányokközzűl-valo atyafiaknak, kik Antiokiaban, és Syriaban, és Czilicziában valának, a' többi-közőt ezeket az igéket: Tetſzet a' Sz. Lélek-nek, és nékünk, hogy ſemmi több terhet reátok ne rakjunk, hanem ez ſzükségeſeket: hogy meg-tartoztaſsátok magatokat a' bálványoknak aldoztattaktol, és a' vértől, és a' foitottol, és a' paráznaságtol: mellyektől meg-őrizvén magatokat, jol cſelekeſztek. Pál pedig és Barnabas Antiokiaban kéſnek vala, tanitván, és hirdetvén ſok egyebekkel az Ur igéjét. Egy-néhány nap-után pedig monda Pál Barnabáſnak: Meg-térvén látogaſſuk-meg az atyafiakat minden várafokban, a' mellyekben az Ur igéjét predikállottuk, mint legyenek. Barnabas pedig el-akarja vala magával vinni Janoſt-is, ki Márknak neveztetik vala. (ki azután Evangeliſta volt) Pál pedig kéri vala őtet (mint-hogy a' ki el-ment volna tőlők Pamfiliából, és nem ment volna vélek a' dologra) hogy bé ne fogadtatnék. Viſza-vonyás lőn pedig, ugy hogy el-válnának egy-máſtol; és Barnabas

ugyan melléje vévén Márkot, Cziprusba evezé. Pál pedig Silást választván el-méne, az Isten malasztyára bizattatván az atyafiaktol. El-járá pedig Syriat, és Czilicziát, erősítvén a' Gyülekezeteket: meg-parancsolván, hogy meg-őrizník az Apostolok, és a' vének parancsolatit. *Acto.* 16. *v.* 1. Juta pedig Dérbébe, és Lystraba. Es imé egy Timoteus-nevű tanitvány vala ott, egy hiv Sido aszonynak fia, Pogány atyától-valo. Erről jo bizonságot tésznek vala az atyafiak, kik Lystraban, és Ikoniumban valának. Ezt akará Pál hogy véle menne: és melléje vévén, környülmetélé őtet, a' Sidok-ért, kik azokban a' helyekben valának. Mert tudgyák vala minnyájan hogy az attya Pogány volt. Mikor pedig el-járnák a' városokat, elejekbe adgyák vala nékik, hogy meg-őriznék a' végezéseket, mellyek rendelve valának az Apostoloktol s' a' vénektől, kik Jerusalemb n valának. Mikor pedig el-járták volna Misiát, alá-menének Troásba: és látas jelenék Pálnak éjjel: Egy Macedoniai férfiu álván, és kérvén őtet, és mondván: Altal-jövén Macedoniaba, segéts-meg minket. Hogy pedig a' látást látá, mingyárt Maczedoniába igyekezének menni, bizonyosok lévén, hogy az Isten hitta volna őket, hogy nékik az Evangeliomat hirdetnék. Filippibe menvén, mely a' Maczedoniai részének első városa, egy szombat napon szollának az aszszonyoknak, a' kik egybe-gyültek vala. Es egy Lydia-nevű veres bársonn al kereskedő aszszony a' Tiatirenusok városában, Istent-tisztelő, halgatta: kinek az Ur meg-nyitá a' szivét, hogy figyelmezne azokra a' mik Páltol mondatnak vala. Midőn pedig meg-kereszteltetet volna, és az ő háza, kőnyörge mondván: Ha engem az Ur hivének itéltetek lenni, jőjetek az én házamba, és maradgyatok-meg. Es kénszerite őket. Lőn pedig midőn az imádságra mennének, hogy egy jövendőlő-lelkű kányzo jöve elejekbe, ki nagy nyereséget szerez vala az ő urainak a' jövendőléssel. Ez Sz Pált, és a' társait követvén, kiált vala mondván: Ezek az emberek a' Felséges Isten szolgai, kik néktek az üdvősségnek útát hirdetik. Ezt pedig sok napokon cselekeszi vala. Bánván pedig Pál, és meg fordulván monda a' Léleknek Parancsolom néked a' Jesus Kristus nevében, hogy ki-menj ő belőle. Es ki-méne azon orában. Látván pedig annak urai, hogy kiment az ő nyereségeknek reménsége, meg-fogván Pált és Silást, a' piaczra vivék a' fejedelmekhez: és a' birák elejébe vivén őket, mondának: Ez

embe-

emberek, Sidok lévén, meg-háborittyák a' mi váraſunkat: és oly ſzokáſt hirdetnek, mellyet nékünk nem ſzabad bé-vennünk, ſe chelekednünk, holott Romajak vagyunk. Es a' kôſég ellennek futa: és a' birák le-ſzaggatván az ô kôntôsôkét, meg-hagyák hogy veſzôkkel verettetnének-meg. Es midôn ſok ütéſeket tôttek volna rajtok, a' tômlôczbe küldék ôket, meg-parancſolván az ôrzônek, hogy ſzorgalmatoſon ôrizné ôket. Ki midôn illyen parancſolatot vôt volna, a' belsô tômlôczbe küldé ôket, és az ô lábokat fával ſzoritá-meg. Ej-felkor pedig Pál és Silas imádkozván dicſirik vala az Iſtent: és halgattyák vala ôket a' kik az ôrizetben valának. Hirtelen pedig nagy fôld-indulás lôn, ugy hogy meg-indulnának a' tômlôcznek fondamentomi. Es mingyárt meg-nyilának minden ajtok: és mindnyajoknak kôtelei el-oldatának. Fel-ſerkenvén pedig a' tômlôcz-tarto, és nyitva látván a' tômlôcznek aitait, ki-vonyván kardgyát meg-akarja vala magát ôlni, alitván hogy el ſzaladtak a' foglyok. Pál pedig nagy ſzoval kiálta, mondván: Semmi gonoſzt ne tégy magadnak: mert mindnyájan itt vagyunk. Es világot kérvén bé-méne: és reſzketvén Pálnak és Silaſnak lábokhoz esék: és ki-hozván ôket, monda: Uraim, mit kell cſelekednem, hogy üdvôzüllyek? ôk pedig mondának: Hidgy az Ur Jeſusban; és üdvôzülſz te, és a' te házad. Ez az Ur igéjét kirdeték néki, mind azokkal a' kik az ô házában valának. Es vévén ôket az éinek azon orájan, meg-mosá az ô ſebeket: és azonnal meg-kereſzteltetéék ô, és az ô egéſz háza. Es mikor a' maga házába vitte volna ôket, aſztalt kéſzite nékik, és vigada az ô egéſz házával hivén az Iſtennek. Es midôn nap lôtt volna, poroſzlokat küldének a' birák, mondván: Bocsásd el azokat az embereket. Meg-jelenté pedig a' tômlôcz-tarto ez igéket Pálnak: Mert a' birák küldôttek hogy el-bocsáttaſſatok: moſt azért ki-menvén, eredgyetek békével. Pál pedig monda nékik: Nyilván, tôrvénytelen meg-verettetvén minket Romai embereket, a' tômlôczbe küldôttek, és moſt alattomban vetnek-ki minket. Meg jelenték pedig a' birákn-k a' poroſzlok ez geket: és el-jôvén meg-kôvetéék ôket, és ki-hozván kérék hogy ki-mennének a' várasbol. *Actio.* 17. Tôb ſok üldözeſeket-is ſzenvede Sz. Pál az ô tá ſaival. Mikor pedig Atenasba érkezet volna, oly oltárt-is találá, mellyen irva vala: Az ISMERETLEN ISTENNEK, prédálla ottan és meg-térité Areopagita Dieneſt, és egy Damaris-nevü aſzo-

ſzonyt, és egyebeket ő-vélek. *AT.* 18. Atenasbol Korintusba méne Sz. Pál, és ottan-is predikálván ſokakat meg-térite a' Kriſtus hitire. Monda pedig az Ur étſzaka látás-által Pálnak: Ne félj, hanem ſzolj, és ne halgas: azért vagyok én veled; és ſenki reád nem támad hogy ártſon néked: mert ſok népem vagyon ebben a' várasban. Eſztendeig lakék pedig ott, és hat holnapig, tanitván nálok az Iſten igéjét. Sok tartományokat eljárván Sz. Pál a' jelen-valoknak predikall vala, a' tavulvaloknak pedig levelei-által hirdeti vala az Iſten igéjét. *AT.* 19. Efeſusba érkezvén, egy néhány tanitványokat találá: és monda nékik: El-vőttétek-é a' Sz. Lelket minekutánna hittetek? Azok pedig mondának néki: De még azt ſem hallottuk, ha vagyon-é Sz. Lélek. Ő pedig monda: Kiben kereſztelteteték-meg tehát? Kik mondának: A' Janos kereſztſégében. Monda pedig Pál: Janos a' penitentianak kereſztségével kereſztelte a' népet, mondván hogy abban, a' ki utánna jővendő volna hinnének, az az, a' Jeſusban. Ezeket halván meg-kereſzteltetének az Ur Jeſus nevében. És midőn Pál reájok tőtte volna kezeit, ő reájok jőve a' Sz. Lélek, és nyelveken ſzolnak vala, és proféválnak vala. Csudakat ſem akár mi-némüeket téſzen vala az Iſten a' Pál kezei által: ugy hogy még a' betegekre-is el-vitetnének az ő teſtéről a' kezkenők, s' az övedzők; és el-távoznak vala tőlők a' betegségek, és a' gonoſz lelkek ki-mennek vala. Meg-próbálák pedig némellyek a' lezzegő ördög-űző Sidok-kőzzűl is, hogy ſegétségűl hinák azokra, a' kikben gonoſz lelkek válának, az Ur Jeſus nevét, mondván. Kénſzeritlek titeket a' Jeſuſra, kit a' Pál predikall. Valának pedig egy Sceva nevű Sido Papi-fejedelemnek két fiai, a' kik ezt cſelekeſzik vala. Felelvén pedig a' gonoſz lélek, monda nékik: A' Jeſuſt iſmérem, Pált-is tudom: ti pedig kik vattok? És reájok ugordván az ember, kiben igen gonoſz ördög vala, és meg-győzvén mind a' kettőt, erőt vőn raitok, ugy hogy mezitelen, és ſebesűlve ſzaladnának-ki abbol a' házbol. Ez pedig tudtokra lőn minden Sidoknak, és Pogányoknak, kik Efeſusban laknak vala: és félelem eſék azokra minnyájokra, és magaſztaltatik vala az Ur Jeſus neve. *AT.* 20. *v.* 9. Sz. Pál Apoſtol midőn Troásban predikállana, egy Eutikus-nevű ifiu az ablakon űlvén, a' mély álomtol el-nyomattaték, a' melyhogy Sz. Pál ſokáig beſzélle, az álom miatt le-eſék a' harmadik rend-házbol, és halva vétetéк-fel: kihez Sz. Pál alá-menvén, reá borula, és

fel-tá-

fel-támasztá. Elő-hozák pedig a' gyermeket elevenén, és nem kicsinné vigasztaltatának-meg. *Acto.* 21. *v.* 8. Czesareába érkezvén Sz. Pál Apostol, midőn egy-néhány nápig késnék, Judæabol egy Agabus-nevű proféta jöve. Az vévé a' Sz. Pál övét: és meg-kötvén magának lábait, és kezeit, monda: Ezeket mondgya a' Sz. Lélek: a' férfiat, a' kié ez az öv, igy kötözik-meg Jerusalemben, a' Sidok, és a' Pogányok kezébe adgyák. Mellyet midőn hallottak volna a' tanitványok, kérik vala, hogy fel ne menne Jerusalembe. Akkor felele Pál, és monda: Mit cselekesztek sirván, és sanyargatván az én szivemet? Mert én nem csak meg-kötöztetni, de meg-halni-is Jerusalemben kész vagyok az Ur Jesus neveért. Es midőn Jerusalembe jutot volna, örömest bé-fogadák ötet az atyafiak. Másod napon pedig Sz. Pál bé-méne Jakabhoz, és minnyájan egybe-gyűlének a' vének. Kiket mikor kőszöntöt volna, meg-beszéllé eggyenként, a' miket az Isten cselekedet volna a' Pogányok-között az ő szolgálattya-által. Azok pedig mikor hallották volna, magasztallyák vala az Istent. Midőn pedig azok a' Sidok, a' kik Asiabol valának látták volna Sz. Pált a' templomban, fel-inditák az egész népet, és kezeket reája veték, kiáltván: Izraëli férfiak, segétsetek: ez az ember, a' ki a' nép s' a' törvény, és e' hely-ellen tanít mindenűt mindeneket, annakfölötte a' Pogányokat-is bé-hozta a' templomba, és meg-ferteztette ezt a' szent helyet. Es fel-indula az egész váras, és lőn a' népnek őszve-futása. Es ragadván Pált, ki-vonyák ötet a' templombol: és mingyárt bé-tétetének az aitok. Meg akarván pedig ötet ölni, hirével lőn a' sereg hadnagyának: Hogy az egész Jerusalem fel-zendűl ki mingyárt vitézeket vévén melléje, és a' századosokat, alá-futa hozzájok. Kik mikor látták volna a' hadnagyot, és a' vitézeket, meg-szűnének Pált verni. Akkor oda járulván a' hadnagy, meg-fogá ötet, és meg-kötözteté ötet két lánczal, és kérdezi vala, ki volna, és mit cselekedet volna. Némellyek pedig kűlömbet kiáltnak vala a' seregben. Es midőn bizonyost nem érthetne a' zai-miatt, a' táborba viteté ötet. Es követi vala a' népnek sokasága, kiáltván: öld-meg ötet. Es midőn már bé kezdet volna vitetni Pál a' táborba, monda a' hadnagynak: Szabad-é valamit szollanom te néked? Kérlek téged hadgy szollanom a' népnek. Es midőn amaz meg-engedte volna, Pál a' garádit-sokon álván, inte a' kezével a' kőssségnek; és nagy halgatás lévén, Sido nyel-

nyelven szolla, mondván: Atyámfiai férfiak, és atyák, hallyátok-meg mentségemet, mellyet most előtökbe adok *Act.* 22. És minek-utánna elő-beszéllé, ki volna, és honnan valo, es miket cselekedet: az ő megtérésének rendét-is elő-számlálá; azután pedig monda: Miként visza-térnék Jerusálembe, és imádkoznám a' templomban, el ragadtatám elmémben, és látám a' Jésust hogy mondana nekem: Siess, és menj-ki hamar Jerusálemből, mert bé nem vészik a' te bizonyság-tételedet én-felőlem. És én mondék; Uram, ők tudgyák, hogy én valék, a' ki bé-rekesztettem a' tömlőczbe, és vertem a' Synagogákban azokat a' kik hisznek vala te benned: és mikor Istvannak a' te tanudnak vére ki-ontatnék, én ott állok vala, és eggyezek vala vélek, és őrzőm vala az őtet meg-ölők ruháit. És monda nékem: Menyel, mert én téged messze küldlek a' nemzetekhez. Halgattyák vala pedig ötet ez igeig, és fel-emelék szavokat, mondvan: Veszesd-el a' földről ez illyent, mert nem mélto hogy ez élljen. Kiáltozván pedig azok, és el-vetvén ruhájokat, és port hányván az égre, meg hagya a' hadnagy hogy ötet a' táborba vinnék, és ostorokkal meg-vernék, és meg-kinoznák ötet, hogy tudná miokért kiáltanának ugy reája. És mikor meg kötözték volna ötet szijakkal: monda Pál a' mellette-állo századosnak: Szabad é néktek Romai embert, és meg nem ítéltetettet meg-ostorozni? Mellyet halván a' százados, a' hadnagyhoz járula, és hirt tőn néki, mondvan: Mit fogsz cselekedni, mert ez ember Romai polgar? Hozza-menvén pedig a' hadnagy, monda néki: Mondmeg nékem ha Romai vagy-é te? ő pedig monda: Igen-is. És felele a' hadnagy: En nagy summán jutottam e' polgársághoz. És Pál monda: En pedig szűlettem-is abban. Mingyárt el-menének azért tőle, a' kik ötet kinzandok valának. A' hadnagy-is meg-ijede, minek-utánna megtudá, hogy Romai polgár volna. Másod nap pedig szorgalmatosbban meg akarván tudni, mi-okból vádoltatnék a' Sidoktol, meg-oldá ötet, és meg-hadgyá hogy a' Papok egybe-gyűlnének, és az egész gyülekezet, és előhozván Pált, közikbe állatá. *Act.* 23. Pál pedig a' gyülekezetre tekintvén, monda: Atyámfiai férfiak, én minden jo lelki ismérettel forgottam az Isten-előtt e' mai napiglan. Ananias pedig a' Papi-fejedelem parancsolá az ott álloknak, hogy meg ütnék a' szaját. Akkor monda Pál néki: Meg-üt téged az Isten, feirittetet fal, És te ülvén a' törvény-szerént

itélsz

itélſz engem, és a' tôrvény-ellen veretſz engem? És a' kik ott állanak vala, mondának: Az iſten Fô papiát átkozod-é? Monda pedig Pál: Nem tudtam atyámfiai hogy a' Papi-fejedelem. Mert irva vagyon; A' te né-ped fejedelmét ne átkozd. Tudván pedig Pál, hogy azoknak eggyik réſze a' Sadduczæuſok-é volna, és a' máſik a' Fariſæuſoké, fel-kiálta a' gyülekezetben: Atyámfiai férfiak, én Fariſæus vagyok, a' Fariſæuſok fia, a' remenénségért, s' a' halottaknak fel-támadáſáért itéltettem én. Es mikor ezeket mondotta volna, igyenetlenség lôn a' Fariſæuſok, s' a' Sadduczæuſok-kôzôt, és el-oſzla a' ſokaság. Mert a' Sadducæuſok azt mondgyák, hogy nints fel-támadás, ſem Angyal, ſem Lélek: a' Fariſæuſok pedig, mind a' kettôt vallyák. Lôn pedig nagy kiáltás. Es fel-kelvén némely Fariſæuſok tuſakodnak vala, mondván: Semmi gonoſzt nem találunk ez emberben: hogy ha a' Lélek ſzollot néki, vagy az Angyal? Es midôn nagy igyenetlenség lôtt volna, félvén a' hadnagy hogy Pál el ne ſzaggattatnék tôlôk, parancſola a' vitezeknek hogy alá-menjenek, és kiragadnák ôtet kôzûlôk, és a' táborba vinnék ôtet. A' kôvetkezendô étſzaka pedig melléje álván az Ur, monda: Alhatatos légy: mert a' mint bizonyságot tôttél felôlem Jeruſalemben, ugy Romában-is bizonyságot kell tenned. Mikor pedig meg-virradot volna, egybe-adták magokat némely Sidok, és fogadáſt tônek mondván, hogy ſem ennének, ſem innának, mig nem meg-ôlnék Pált. Tôbben valának pedig negyven férfinál, a' kik ez ôſzve-eskûvéſt tôtték vala: kik a' Papi-fejedelmekhez, és a' vénekhez menének, és mondának: Fogadáſſal fogadtuk, hogy ſemmit nem koſtolunk, mig nem meg-ôllyûk Pált. Moſt azért jelentsétek meg a' hadnagynak a' gyülekezettel, kogy hozza-elô ôtet ti hozzátok, mint-ha valami bizonyosbat akarnátok tudakozni ô-felôle. Mi pedig minek-elôtte el-kôzelgeſſen, kéſzek vagyunk ôtet meg-ôlni. Mikor pedig a' Pál hugának fia meg-hallotta volna a' leſelkedéſt, el-jôve, és bé-mene a' táborba, és meg-jelenté Pálnak. Pál pedig magához hiván eggyet a' Szazadoſok kôzûl, monda: Ez ifiat vid a' hadnagyhoz, mert valamit jelent-meg néki. Es az ugyan melléje-vévén ôtet elvivé a' hadnagyhoz, és monda: A' meg fogatot Pál kére engem, hogy ez ifiat hozzád hoznám, beſzéde lévén veled. Kezét fogván pedig a' hadnagy, félre méne vele, és meg kérdé ôtet: Micſoda a' mit nékem akarſz jelenteni? ô pedig

dig monda: A' Sidok azt végezték, hogy kérjenek téged, hogy a' holnapi nap elő-kozzad Pált a' gyülekezetbe, mintha valami bizonyosbat akarnának értekezni felőle: te pedig ne hidgy nékik, mert közülök többen leſelkednek-ellenne negyven férfinál, kik fel-fogadták; hogy ſem éſznek, ſem iſznak mig nem meg-ölik ôtet: és már kéſzen vannak, várván a' te igéretedet. A' hadnagy azért el-bócsátá az ifiat, meg-parancſolván hogy ſenkinek meg ne mondaná, hogy ez igeket néki meg-jelentette volna. Es elő-hiván két ſzázadoſt, monda nékik: Keſzitſetek két-ſzáz vitezeket, hogy Czeſareaig mennyenek, és hetven lovagot, és két ſzáz dárdáſt, az éjſzakának harmadik orája-után: és barmokat ſzerezzetek, hogy Pált fel-ültetvén, békeséggel vigyétek Felixhez a' tiſzt-tartohoz. Kik a' ſzerént cſelekedének. *Acto.* 24. Ananias pedig a' Papi-fejedelem, némely vénekkel, és egy Tertullus prokatorral a' Tiſzt-tartohoz alá-méne Szent Pál-ellen: kik igen vádollyak vala ôtet, de Sz. Pál ott-is világoſon megmutatá igaſságát. Egy-néhány nap-után pedig Felix Druſillával a' feleségével, ki Sido aſzony vala, elő-hivá Pált, és halla tőle a' Kriſtus Jeſusban-valo hitet. Beſzélgetvén pedig ő az igaſságrol, és tiſztaságrol, és a' következendő itéletről; meg-rettenvén Felix, felele: A' mi a' moſtani illeti, meny-el: alkolmatos időben pedig elő-hivatlak téged. Két eſztendő pedig el-telvén, Felix-után tiſzt-tartová lőn Portzius Feſtus. Felix pedig kedveskedni akarván a' Sidoknak, Pált fogva hagyá. *Acto.* 25. Feſtus pedig nem ſok napok-mulva, törvény-ſzékbe üle, és elő-hozatá Sz. Pált, ki midőn elő-hozatot volna, környül-állák ôtet a' Sidok, kik Jeruſalemből alá-mentek vala, ſok és nehéz dolgokat vetvén-ellenne, mellyeket meg nem bizonyithatának. Pál okát adván: Hogy ſem a' Sidok törvénye-ellen, ſem a' templom-ellen, ſem a' Czáſzár-ellen ſemmit nem vétkeztem. Feſtus pedig kedveskedni akarván a' Sidoknak, felelvén Pálnak, monda: Akarſz-é Jeruſalembe fel-menni, és ott meg-itéltetni ezektől én-előttem. Monda pedig Pál: A' Czáſzár itélő-ſzékinél állok, ott kell meg-itéltetnem: a' Sidoknak nem ártottam, a' mint te jobban tudod. Mert ha ártottam, vagy halálra valami méltot cſelekedtem, nem ellenzek meg-halni: ha pedig ſemmi nincs azokban, mellyekkel ezek engem vádolnak, ſenki engem nékik nem adhat. A' Czáſzárra appellálok. Akkor Feſtus a' gyülekezettel ſzolván, felele: A' Czáſzárra appellálták, a' Czaſzar-

fárhoz mégy. És mikor egy-néhány napok el-multak volna, Agrippa Király és Bernicze alá-jövének Czesareaba Festust kőszönteni. És mikor ott sok napig késtének, Festus emlekezék Pál felől a' Királynak, mondván: Egy férfiu fogva hagyatot Felixtől, ki-felől, mikor Jerusalemben volnék, hozzám jövének a' Papi-fejedelmek, és a' Sidok vénei, halálra valo kárhoztatást kérvén ő ellene. Kiknek felelék: Hogy a' Romajaknak nem szokások halálra itélni valamely embert, minek-előtte annak, a' ki vádoltatik, jelen legyenek a' vádoloi, és helyt vegyen oltalmazására. Agrippa pedig monda Festusnak: Magam-is akarom vala az embert hallani. Holnap, ugy mond, meg-hallod ötet. Másod nap pedig, mikor el-jőt volna Agrippa és Bernicze nagy pompával, és bé-mentek volna a' meg-halgato helyre a' hadnagyokkal, és a' várasnak fő emberivel, parancsolván Festus, Pál elő-hozattaték. Es monda Festus: Agrippa Király, és minden férfiak, kik eggyűt vattok velünk, láttyátok ezt, a' kiről a' Sidoknak egész sokasága szollott nékem Jerusalemben, kérvén, és kiáltván, hogy nem kellene ennek tovább élni. En pedig fel-találtam, hogy semmi halálra méltot nem cselekedet. ő pedig ezt az Augustusra appellálván, itéltem ötet el-küldeni. Kiről nincs mi bizonyost irnom az Urnak. Azért előtőkbe hoztam ötet, és leg inkáb te előtted Agrippa Király, hogy kérdezkedés lévén, légyen mit irnom. Mert mod-nélkül valonak láttatik nékem a' foglyot el-küldeni, és annak ügyeit meg nem jelenteni. *Acto.* 26. Minek-utánna Sz. Pál meg-beszéllette volna az ő életét, és a' Kristushoz-valo meg-térését, miképpen jelent meg néki a' Kristus Jesus, és a' többi közőt ezt mondotta néki: Azért jelentem-meg néked, hogy téged szolgává, és bizonysággá rendellyelek azokrol, a' miket láttál, és azokrol a' mellyekben meg-jeleném néked, ki-mentvén téged a' nép s' a' Pogányok-közül, a' kikhez én most téged küldelek, meg-nyitni az ő szemeket, hogy a' setétségből a' világosságra térjenek, és a' Sátán hatalmából az Istenhez, hogy bűnöknek bocsánattyát vegyék, és részt a' szentek-közőt, az én bennem-valo hit-által. Azért Agrippa Kiraly, nem voltam engedetlen a' mennyei látásnak: hanem elősőr azoknak, a' kik Damaskusban vannak, és Jerusalemben, és Judæanak minden tartományában, és a' Pogányoknak hirdetem vala, hogy penitenziát tartanának, és meg-térnének az Istenhez a' penitentiának mélto cselekedetit cselekedvén.

vén. Ezokaért a' Sidok engem, midőn a' templomban volnék, meg-fogván, meg-akarnak vala ölni. Az Isten segétségével pedig meg-segéttetvén, e' mai napig fen-állok, bizonyságot tévén kicsinnek, és nagynak, semmit azokon-kivül nem mondván, a' miket a' Próféták, és Moyses mondottak következendőnek lenni, hogy szenvedendő a' Krisztus, hogy első a' holtak fel-támadásában, hogy világosságot hirdetne a' népnek, és a' Pogányoknak. Midőn ő ezeket szollaná; Festus nagy szoval monda: Esztelenkedel Pál, a' sok tudományok téged esztelenségre viszнek: És Pál: Nem esztelenkedem (ugy mond) jo Feste, hanem igasságnak, és jozanságnak igeit szollom. Mert tudgya ezeket a' Király, kinek bizvást-is szollok: mert ezekkőzől nem alitom hogy valamit ne tudna. Mert ezek kőzül semmi nem lőtt szurdékban. Hisz-é Agrippa Király a' Prófétáknak? tudom hogy hiszesz. Agrippa pedig Pálnak: Kicsinben hogy el nem hitetsz, hogy Keresztyénné légyek. Es Pál: kivánom az Istentől, mind kicsinben s' mind nagyban, hogy nem csak te, de mind a' kik hallyák-is, ma ollyanokká légyenek, a' mi-némű én-is vagyok, e' kőtelektől megválva. Es fel-kele a' Király, és a' Tiszt-tarto, és Bernicze, és a' kik mellettek ülnek vala. Es mikor félre mentek volna, szolnak vala egy-másnak, mondvan: Hogy semmi hálálra vagy fogságra méltot nem cselekedet ez ember. Agrippa pedig monda Festusnak: El-bocsáthattak volna ez embert, ha a' Czászárra nem appellált volna. *Actor.* 27. Sz. Pál Apostol a' több foglyokkal Julius-nevű szazadosnak adaték, hogy Olasz országba evezne. Midőn azért az Alexandriai hajón sok napokon kétedelmesen eveznének, a' szél tartoztatván őket: monda Szent Pál nékik: Férfiak, látom hogy bántásunkkal, és nem csak a' terhnek, és a' hajonak, de még lelkünknek-is nagy kárával kezd lenni az evezés. A' szazados pedig az igazgatonak, és a' kormányos-mesternek inkáb hiszen vala, hogy sem azoknak, a' mik Sz. Páltol mondatnak vala. Annakutánna ellenek eresztkedék a' forgo szél-vész, mely Euroaquilonak hivattatik. Es mikor el-ragattatot volna a' hajo és nem vehetne erőt a' szél-ellen, a' szélnek eresztvén a' hajot vitetnek vala. Az erős szélvésztől hányattatván pedig, másod napon ki-hányák a' marhát: és harmad napon az önnön kezekkel veték-ki a' hajonak szerszámit. Sem a' nap, sem a' csillagok pedig nem látt atván sok napig, és nem kicsin szél-vész következvén, már el-vétetet

tetet vala a' meg-ſzabadulásnak minden reménsége. Es mikor ſok bőtőlés lőtt volna, akkoron Pál fel álván kőzőttők, monda: Szükség vala ugyan, o férfiak, engem halgatván, el nem indulni Kretából, és el-távoztatni ezt a' but s' a' kárt. Es most intelek titeket, hogy jo ſzivel legyetek. mert ſenkinek lelke kőzűletek el nem vész, hanem csák a' hajo. Mert mellém-álla ez éjjel az Iſten Angyala, a' kie én vagyok, és a' kinek ſzolgálok, mondván: Ne fély Pál, a' Czáſzár-eleibe kell állanod: és imé néked ajándékozta az Iſten mind a' kik veled eveznek. Azokaért jo ſzivel legyetek férfiak: mert hiſzek az Iſtennek, hogy ugy léſzen a' mint meg mondatot nékem. Egy néminémű ſzigetbe kell pedig jutnunk. De minek-utanna a' tizen-negyedik étſzaka el-jőve, evezvén az Adriai tengeren ei-félkorban, vélik vala a' hajoſok hogy valami tartománt látnának, és ki akarván ſzőkni a' hajobol; monda Sz. Pál a' Századoſnak, és a' vitézeknek: Ha ezek a' hajoban nem maradnak, ti meg nem ſzabadulhattok. Akkor el-metſzék a' vitézek a' csonok kőteleit, és ki hagyák azt eſni. Es midőn meg kezdene virradni, kéri vala Pál minnyájokat hogy enné-nek, mondvan: Tizennégy napja ma, várakozván étlen vattok, ſemmit nem évén. Azokaért kérlek titeket hogy egyetek a' ti egéſségtekért, mert ſenkinek kőzűletek haja-ſzála ſem vész el a' fejétől. Es mikor ezeket mondotta volna, vévén a' kenyeret, hálákat ada az Iſtennek mindenek látára: és mikor meg ſzegte volna enni kezde. Bátrabbak lévén pedig minnyájan, ők-is évének. Valának pedig minnyájan a' hajoban két-ſzáz hetven-hat lelkek. Es meg-elégedvén az étellel, könnyebbitik vala a' hajot, a' buzát a' tengerbe hányván. Mikor pedig meg-virradot volna, a' földet nem iſmérik vala. Es midőn két őſzve-ſzakado tengernek helyére akadtak volna, meg-útkőzteték a' hajot: és az orra meg-akadván, mozdithatatlan vala ugyan, a' hátullya pedig el-borulik vala a' tengernek erejétől. A' vitézek tanatſa pedig az vala, hogy a' foglyokat meg-őlnék; hogy valaki ki-uſzván el ne ſzaladna. A' Szaſzados pedig Pált meg-akarván tartani, meg-tiltá azt lenni: és meg-hagyá, hogy azok, a' kik uſzhatnának, előſzőr bocsátanák ki magokat, és meg-menekednének, és a' földre ki-mennének: és a' többit deſzkákon viſzik vala ki: némellyeket pedig a' hajo-béli ſzerſzámokon. Es igy lőn hogy minden lelkek ki-menekednének a' földre. *Acter.* 28. Es midőn ki-menekedtek volna, akkor

meg-tudák hogy Melitának hivattatnék a' Sziget. A' Barbaruſok pedig nem kicſin emberſéget cſelekeſznek vala vélek. Mert nagy tűzet rakván, jol bánnak vala minnyájokkal, a' záporért mely reájok ered vala, és az hidegért. Mikor pedig Pál alkalmas ſok venyiket ſzedet volna őſzve, és a' tűzre tőtte volna, egy vipera-kigyo mikor a' meleg-miá elő jőt volna, meg-kapá a' kezét. Hogy pedig látak a' Barbaruſok a' kigyot az ő kezén függeni, mondanak vala egy-máſnak: Általán-fogva gyilkos ez ember, ki minek-utánna ki-menekedet a' tengerből, a' boſzu-állás nem hadgya őtet élni. És ő lerázván ugyan a' kigyot a' tűzbe, ſemmi nyavalyája nem lőn. Azok pedig azt alittyák vala, hogy fel-dagadozna, és mingyárt el-dőlne s' meg-halna. Ők pedig ſokáig várván, és látván hogy ſemmi nyavalyája nem lenne, megváltozván Iſtennek mondgyák vala őtet lenni. Azokon pedig a' helyeken majori valának a' ſziget fejedelmének kinek Publius vala neve, ki őket bé-fogadván, harmad napig jo kedvel tartá. Történék pedig, hogy a' Publius attya hideg-lélésben, és vérhasban győtrettetve fekűnék. Kihez Pál bé-méne: és midőn imádkozot volna, és reá tőtte volna kezeit, meg-gyogyitá őtet. Az meg-lévén, minnyájan, a' kiknek a' ſzigetben betegségek vala, hozzája mennek vala, és meg-gyogyittatnak vala: kik ſok tiſztelettel-is tiſztelék őtet, és a' társait. Mikor pedig Romába jutottak volna, meg-engedteték Sz. Pálnak, hogy magán maradna az őtet őrizö vitézzel. Harmad nap-után pedig egybe-hivá a' Fő-Sidokat. És midőn egybe-gyűlek volna, monda nékik: Atyámfiai férfiak, én ſemmit a' kőſség-ellen nem cſelekedvén, ſem az atyai ſzokás-ellen, fogva adattam Jeruſalemből a' Romajak kezébe: kiknek kérdéſek lévén felőlem, el akarnak vala engem bocsátani, mivelhogy ſemmi halálra-valo ok nem volna én-bennem. Ellenne-mondván pedig a' Sidok, kénſzerittettem a' Czáſzárra appellálni, nem ugy, mintha valamim volna, a' miből az én nemzetségemet vádolnám. Ez okaért kivántalak azért titeket látni, és ſzollani veletek. Mert az Izraëlnek reménſégeért vétettem-kőrnyűl e' lánczal. Azok pedig mondának néki: Mi ſem levelet nem vőttünk felőled Judæabol, ſem az ide-jövő atyafiakkőzül ſenki nem jelentet vagy ſzollot valami gonoſzt felőled. Kivánnyunk pedig tőled hallani, michoda értelemben légy: mert tudva vagyon nálunk, hogy e' valláſnak mindenűt ellennemondatik. Mikor pedig napot

pot rendeltek volna néki, nagy ſokan hozzája ſlövének a' ſzálláſra, kiknek bizonságot tévén magyarázza vala az Iſten orſzágát, és tanatſollya vala nékik Jeſuſt, a' Moyſes tőrvényéből, és a' Profétákbol. reggeltől fogva eſtvéig. És némellyek hiſznek vala azoknak a' mellyek mondatnak vala: némellyek pedig nem hiſznek vala. És midőn egy-máskőzőtt nem eggyeznének, el-menének. Pál egy ſzot mondván: Hogy jol ſzollott a' Sz. Lélek Iſaias Proféta által a' mi attyáinknak, mondván: Meny e' néphez, és mondgyad nékik: Füllel hallotok, és nem értitek; és látván láttok, és által nem láttyátok. Mert meg-temérdekült e' népnek ſzive, és fülőkkel nehezen hallottak, és ſzemeket bé-hunták: hogy valami-képpen ne láſſanak ſzemekkel, és fülőkkel ne hallyanak, és ſzivőkkel ne értſenek, és meg ne térjenek, és meg ne gyogyitſam őket. Tudva légyen azért néktek, hogy a' Pogányoknak küldetet ez az Iſtennek üdvőzitése, és ők meghalgattyák. És mikor ezeket mondotta volna, ki-menének ő tőle a' Sidok, ſok kérdezkedéſek lévén önnön-kőzzőttők. Két egéſz eſztendeig marada pedig az ő ſzállásán: és mindeneket bé-fogad vala, a' kik hozzája mennek vala, predikálvan az Iſten orſzágát, és tanitván a' mik az Ur Jeſus Kriſtus-felől vannak, minden bátorsággal tiltás-nélkül. Két eſztendő-mulva, Seneca a' Nero Czáſzár Præceptora eſedezesére el bocsáttaték Sz. Pál Apoſtol, mivelhogy néki igen nagy baráttya lőtt vala Anneus Seneca. Sz. Jeronymus azt irja: Hogy Sz. Pál Apoſtol mint egy vizzel meg-rakodot nagy sűrű felyhő meg-akarja vala öntőzni az Iſtennek egéſz Anyaſzent-egyházát. Jeruſalemtől-fogva Magyar-orſzágig, és a' környül-valo tartományokig predikállotta az Evangeliomot, és Spanyol-orſzágba érkezet, el-járván eggyik tenger ſzelyétől-fogva a' más tenger ſzelyeig. Végtére viſza-tére Romába, nyolcz eſztendeig ſok tartományokban predikálván. Sok idővel az-előtt Sz. Péter Apoſtol már Romában vala, ki ſok népet téritvén az Iſtenhez laſſan laſſan el-ſzakaſzkodik vala a' Bálványoknak imádása. A' Báál-Papok, és a' Pogányok templominak ſzolgai igen panaſzolkodának Nero Czáſzárnak, mondván: Hogy az egéſz Imperiomnak el kell romlani, ha meg nem bűnteti azokat, a' kik fejek a' Kereſztyéneknek. Nem volt ſzükség ſokat fáradni, hogy erre vehesék Nero Czáſzárt, ki természete-ſzerént igen haylando vala a' vérontásra. Annak-fölőtte még a' Romai Polgárok közül-is ſokan panaſzol-

maſzolkodtak, hogy az ő feleségek Kereſztyénekké lőttek volna, és nem akarnának ő-vélek tovább társolkodni: kikkel Neronak-is két felesége vala. A' Czáſzár meg-fogatá Sz. Péter, és Sz. Pál Apoſtolokat, mint leg elsőket, és okait mind azoknak, mellyekről a' Báal-Papok, és a' Polgárok panaſzolkodnak vala. Sz. Pál Apoſtolt hamar meg-találák; de Sz. Péternek meg-jelenték a' Kereſztyének, és igen kérék őtet, hogy menne-ki Rómából, és ő ki akarván menni, a' Kriſtus Jeſuſt elől-találá, a' mint meg-mondok az ő életében. Azokaért meg-téré a' várasba, meg-fogaték, és nem ſok napok-mulva, mind a' ketten halálra ſententziaztatának, de nem egy modon, mert Sz. Pétert meg-feſzíték, mely a meg-ſententiaztattaknak kőzönséges halálok vala. Sz. Pálnak pedig fejét vévék, mint Fő-nemes embernek, és ebben meg-tarták a' Romai Polgárságnak privilegiomát. A' több Szentek-kőzőt ſenkit nem találunk, a' ki áltatosb lőtt volna az Ur Jeſus Szentséges nevéhez Szent Pál Apoſtolnál: mikor fejét vévék, háromſzor Jeſuſt kiálta, három helyen fel ugrék a' feje, és ottan mingyárt három ſzép kut-forrás fakada. Azt a' helyt a' mai napig olaſzul Trefontanenak hijják, mely magyarul három kut-főt téſzen. Ugyan azon helyen egy ſzép templom epittetet a' Sz. Pál Apoſtol tiſztteſségére, a' meg-nevezet három kut forras bé-kerittetvén a' templom kő-falaival. A' Sz. Pál halála-után Sz. Dienes az ő tanitványa, ki akkor jelen vala, egy levelet ira Sz. Timoteuſnak ki ő-is a' Sz. Pál Apoſtol tanítványa vala, és elő-ſzámlálván az ő halálát, keſerves ſzánakodaſt téſzen, és a' többi kőzőt ez keſerves ſzokat mondgya: Hol vagyon moſtan édes atyámfia, a' te Sz Atyád Pál, a' Nemzeteknek Doctora, igaſságnak predikátora, ſzegényeknek attya, mennyei ember, és az Apoſtolok dicsősége. Nem irja ő többzőr néked az ő ſzentséges kezével: Jóiel ſzerelmes fiam. Nem olvashacz te többzor levelet, a' mely-alatt irva volna: Pál méltatlan ſzolgája a' Kriſtus Jeſuſnak. Nem irja ő többzőr felőled a' várasnak, mondvan: Fogadgyátok-bé az én ſzerelmes fiamat Timoteuſt, és ugy tarcsátok őtet, mint magamot. Aranyſzáju Sz. Janos azt mondgya, hogy: Micſoda nyelvu méltan elő-ſzámlálhattya a' Sz. Pál Apoſtol nagy érdemit: kiben az Ur Iſten őſzve-gyűtötte mind azokat, a' miket máſoknak oſztot: Abel dicsiretet, mert ő kedves áldozatot tőtt az Iſtennek. Dicsirjük mi ezt a' ſzent Apoſtolt, ki minden nap önnön magát téſzi vala

áldo-

áldozatul az Iſtennek; sőtt nem csak önnön magát, hanem azon fáradot, hogy az egész világot az Ur Iſtennek áldozatul bé-mutaſſa. Es hogy ezt meg-cselekedhesse, csak nem repülvén mégyen vala eggyik tartományból a' másba predikálvan a' Jesus Kriſtus nevét. Nem elégszik vala azt cselekedni, hogy az emberek Angyalokka legyenek, hanem azokat, kik ollyanok valanak mint az ördögök, az Angyalokhoz hasonlokká tészi vala. Abel meg-ölettetet az ő attyafiától: ez a' Sz. Apoſtol azoktol ölettetet-meg, kiket ő meg akart szabaditani az örök haláltol. Noë magát, és a' fiait meg-szabaditá egyszer a' bárkában a' viz-özöntől: Sz. Pál meg-számlálhatatlan sok népet szabaditot-meg a' Pokolnak vizözönétől, nem fából csinálatot bárkával, hanem az ő predikállásával, és a' Sz. Lélekkel tellyes leveleivel. A' Noë bárkájába, a' mely hollo bé-ment, ugyan hollo volt mikor ki-jőtt: a' mely oroszlány bé-ment, ugyan oroszlány volt mikor ki-jőtt. De a' ki halgattya vala a' Sz. Pál tudomanyát, ha annak halgatására ment mint a' farkas, visza-tert onnét mint a' bárány: ha oda ment mint a' ragadozo madár, ollyanná lőtt mint a' szelid galamb. Abraham dicsirtetet, mert elhadta a' házáját az Iſten paranesolattyára. Szent Pál meg-érdemli hogy dicsirtessék, mert a' Kriſtus Jesusért mindeneket el-hagyot. Abraham ki-tévé magát a' veszedelemre, hogy Lotot az ő attyafiát meg-szabaditaná az ő ellenségitől, kik őtet el-rablották vala. Sz. Pál nem egyszer hanem sokszor tőtte-ki magát a' halálnak veszedelmére, hogy azokat meg-szabaditaná, kik hozzája ellenség-képpen viselik vala magokat. Abraham meg akará egyszer áldozni az ő fiát: Sz. Pál ezerszer-is áldozta önnön magát az Iſtennek. Isaias Próféta dicsirtetet a' békeséges tűrés-szenvedésért: Sz. Pálnak nem kevesseb tűres-szenvedési voltanak. Jákob két esztendeig szolgált, hogy a' szép Rakelt el-nyerné: Sz. Pál többet szolgált a' Kriſtus Jesus jegyeséért az Anyaszent-egyházért: és szenvedet nem a' napnak hevségétől, hanem a' kővezéstől, és sok veréstől. Jakob el-futa az ő báttya dühősségétől: Sz. Pál hogy el-futna azoknak dühősségétől, kiket ő attyafiainak tart vala lenni, egy kosárban kőtéllel bocsáttaték-le a' Damaskus váraſſa kő-falán. Job dicsirtetet, mert az ő háza mindenkor nyitva volt a' szegényeknek: Sz. Pál mindenekhez méltoztatik vala, és a' bűnősökkel társolkodik vala. Moyses kérte az Iſtent, hogy szabaditaná meg az ő népét, vagy törlené-ki őtet az

elő-könyvből: Szent Pál átkozot akar vala lenni az ő attyafiaiért. Senki nem volt, a' ki ollyan ſziveſen ſiratta volna a' maga vétkeit, a' mint Sz. Pál ſirattya vala egyebek vétkeit.* Sz. Pál nem csak az embereket fellyül haladta, a' kik teſtből valok; hanem az Angyalokat-is, kik csak lélekből állanak. Sőtt a' mint Arany-ſzáju Sz. Janos mondgya: Ugy látſzik hogy ennön maga Sz. Pál mondaná magáról, az Efeſus béli-khez irván, *Ephe. 3. v. 8.* hogy az Angyalok valami dolgot tanoltak ő-tőle. Minden tartomány egy Angyalnak commendáltatot: Sz. Pálnak pedig az egéſz világ. A' Sz. Pál Apoſtol martyromſága volt Sz. Iván havának 29. napian. Kriſtus Urunk ſzületésének 65. eſztendeiben, mely utolſo volt a' Nero Czáſzár birodalmának. Sz. Gergely Papa azt rendelé, hogy azon honapnak 30. napján ſzentelltetnék az ő Innepe, hogy az előtt-valo nap Sz. Péternek hagyatnék, és mind a' kettőnek lenne magán-valo Innepe. Niceforus Calixtus azt mondgya, hogy Szent Pál Apoſtol, teſtében kicsin termetű volt, és valamenyire vaſtagok voltak az ő vallai. Az orczája ſeir volt, és igen tekéntetes. Kicsin feje volt, és a' ſzemei kedveſek, és kellemeteſek voltak: hoſzak valának a' ſzemöldöki, és az orra kicsinné ſas-modra horgas volt; hoſzu vala a' ſzakálla, és igen ſürü; a' ſzakálla, és a' haja ſzálai-közőt némellyek ſeirek voltanak. Az ő élete tiſzteletes vala, és áitatoſságra inditot egyebeket; jelét adván, hogy az Iſteni malaſztnak palaſztot edénnye volna.

Szent András Apoſtol élete,

A Szent Evangeliombol, és az ő tanitványinak iráſiból, kik Akájában meg-irták az ő Martyromſágát, és több Autorokbol ſommában foglaltatot.

SZent Andras Apoſtol a' Galilæai tartományban Betſaida várasbol-valo volt, Sz. Péter Apoſtolnak batrya, és Kereſztelő Szent Janoſnak tanitványa. Annak-utanna pedig mi modon lőtt a' Kriſtus Jeſus tanitványa, Sz. Janos Evangeliſta világoſſon meg-irta, mondvan: *Joan. 1. v. 35.* All vala Janos, és ketten az ő tanitványikőzül. Es látván Jeſuſt járni, monda: Imé az Iſten báránya. Es hallá ötet a' két tanitvány hogy ſzollana, és követék Jeſuſt. Fordulván pedig Jeſus, és látván,

ván, hogy ôtet követnék, monda nékik: Mit kereſtek? Kik mondának néki: Rabbi (mely meg-magyaráztatván Meſternek mondatik) hol lakol? Monda nékik: Jertek-el, és láſsátok-meg. El-menének, és meg láták hol laknék, és nála maradának azon napon; vala pedig ugy-mint tiz ora. Andras pedig a' Simon Péternek báttya eggyik vala a' kettő-kőzül, kik hallották vala Janostol, és követték vala ôtet. Találá ez elôſzôr az ôttſét Simont, és monda néki: Meg-találtuk a' Meſiáſt (mely Kriſtuſnak magyaráztatik) Es Jeſushoz vivé ôtet. Reá tekintvén pedig Jeſus, monda: Te vagy a' Simon a' Jona fia: te Czefáſnak hivattatol. Mely Péternek magyaráztatik. Annak-utánna máſodſzor-is hivá ôket a' Kriſtus Jeſus, a' mint meg-irták az Evangeliſták, mondvan: *Matt. 4. v. 18.* Jarván pedig Jeſus a' Galiléa tengere-mellet, láta két atyafiat, Simont, ki Péternek hivattatik, és az attyafiat Andraſt, hálot votvén a' tengerbe, (mert halászok valának) és monda nékik: Jôjetek utánnam, és titeket emberek halászivá tészlek. Azok pedig mingyárt el-hagyván a' hálokat, követék ôtet. Es attol-fogva ô-véle társolkodának, és ô Apoſtolokká tévé ôket. *Joan. 6. v. 5.* Sz. Janos Evangeliſta emlekezetet tészen Sz. András Apoſtolrol, elô ſzámlálván a' cſuda-tételt, mellyet az Iſten Fia cſelekedék a' puſztában, mikor meg-akarván elégiteni az ôtt ezer embert, monda Filepnek: Honnét vészünk kenyereket, hogy ezek egyenek? Ki felelvén, kicsin hitet mutata. Szent András pedig valamenyivel nagyob hitet mutatá, mondván: Vagyon it egy gyermek, kinek ôtt árpa kenyere vagyon, és két hala, de ezek michodák ennyi-kőzôt. *Joann. 12. v. 20.* Ugyan Sz. Janos Evangeliſta meg-irta, hogy némely Pogányok kivánván látni a' Kriſtus Jeſuſt, a' cſuda-tételekért, mellyeket ô felôle hallottak vala, kérék Sz. Filepet, hogy meg-láthatnak a' Jeſuſt. El-méne Filep, és meg-monda Sz. Andráſnak. András iſmég és Filep meg-mondák Jeſuſnak. Jeſus pedig felele nékik, mondván: El-jött az ora, hogy meg-dicsôitteſsék az ember Fia. Az Evangeliomban nem olvaſtatik egyéb kivált-képpen-valo dolog Sz. András Apoſtolrol: jol-lehet bizonyos dolog az, hogy ô minden dolgokban jelen találtatot, mellyekben kőzönségeſen mondatik hogy a' Kriſtus Apoſtoli jelen voltak. Jelen volt mikor Lazár fel-támaſztaték. Jelen volt mikor Kriſtus Urunk nagy pompával méne Jeruſalembe virág-vasárnap. Jelen volt az utolſo vacſorán, ho-

lot pappá ſzenteltették, és Püſpökké, a' Kriſtus ſzent teſtét, és vérét magához vévé. Annak-utánna a' többivel eggyetembe el-hagya az Urat, és azokkal eggyût el-futa. Látta Megvaltó Kriſtus Urunkat dicsőséges fel-támadáſa-után: latta az ő cſudálatos menybe menetelét. A' Sz. Lélek Iſtent, és az ő ajándékit el-vőtte a' többivel eggyetemben. Predikállotta az Evangeliomot Europea Scitiaban, mely ſorsban jutot vala néki. Onnét Epirusba és Traciaba méne, és mind azokban a' tartományokban predikállot, cſudákat tőtt, és ſok nemzetségeket meg-téritet a' Kriſtus Jeſushoz. Végezetre Akajaban Patras-nevű városban érkezék, és o tan meg állapodék predikálván, és nagy gyűmőlcsőt hozván, a' ſok népekért, a' kik meg-tértenek, nem cſak abban a' városban, hanem mindenűt a' kőrnyűl-valo tartományokban. Kevés idő-alat, cſak alig találkatik vala fen állani a' Bálványok templomi-kőzűl, mert mind az elő Iſtennek ſzenteltetnek vala; holott Sz. András Apoſtol, most e' templomban, most pedig amaban, minden nap ſzent Misét ſzolgált. Levitakat, és más rend béli Egyházi ſzolgákat rendele, a' kik őtet ſegétenék e' ſzentséges dologban. Minnyájan ſzeretik vala őtet, és nagy tiſztelettben tartották, mivelhogy iſmérik vala az Iſtennek nagy jovoltát, és irgalmaſságát, mellyet Sz. András-által cſelekedet nékik. Az ő élete mindeneknek eleven példája volt, az ő beſzédivel mindeneket meg-erőſſitet, és az ő cſelekedeti nagy haſznára voltak mindeneknek, mert meg gyogyitotta a' betegeket, és ördőgőkőt űz vala. Mindenekkel jol cſelekeſzik vala, és meg nem engedte, hogy valakinek gonoſzt cſelekednének. Abba a' városba méne egy Egeas-nevű Prefectus, kit a' Romajak küldőttek, hogy azt a' tartomány igazgatná. Ez látván mint folynának a' dolgok, űldőzni kezdé a' Kereſztyeneket, arra kénſzeritvén hogy áldozatot tennének a' Bálványoknak. Hozzája méne Sz. András Apoſtol, és monda néki: Te Egeas azzal tartoznál, hogy te birája lévén az embereknek, meg-iſmérnéd a' te Birádat, a' ki mennyekben vagyon, és meg-iſmérvén, mint igaz Iſtenedet tiſztelnéd, és imádnád őtet; ki mindeneknek teremtő Iſtene, kitől mind e' földön, mind pedig az Egekben minden jok ſzármaznak. Monda néki Egeas: Találm te vagy amaz András, a' ki el-rontod az Iſtenek templomit, és el-hiteted az embereket, hogy bé-vegyék a' Kereſztyének babonás vallását, mellyet meg-parancſolták a' Romajak, hogy mindenűt űldőzzék, és rontsák-

el. Fe-

el. Felele Sz. András: A' Romájak még nem értették-meg, mi-képpen az Iſten Fia Mennyekből a' földre jött az emberek idvőségéért, és mint tanította az embereket, hogy ezek a Bálványok, kiket te Iſteneknek mondaſz lenni, nem egyebek, hanem ördögök, kik meg-csallyák az embereket, és el-távoztattyák az Iſten ſzolgálattyától, hogy az igaz Iſtennek ne ſzolgállyanak, hanem az ördögnek, a' teſtnek, és a' világnak, hogy ſok ondok vétkekkel meg-telvén e' világon, holtok után örök kinokkal, és ki-mondhatatlan nagy gyötrelmekkel fizeſſenek a' más világon. Monda Egeas: Ezeket a' dolgokat predikállotta a' ti Kriſtuſtok a' Sidoknak, mellyekért fel feſzíték őtet a' Kereſztfára. Monda Szent András: Te igazat mondaſz hogy a' Kriſtus Jeſus a' Kereſzt-fán holt-meg; de önnön maga akarattyából volt az. Mi-képpen az ő akarattyából? monda Egeas. Nem tudgyuk-é hogy egy az ő tanítványikőzűl arulta-el őtet, és a' Sidok kezébe adta, kik az ő Fejedelmeknek vitték, a' ki meg-feſzítteté őtet? Mind ezek a' dolgok nem mutattyák, hogy a' maga akarattyából holt volna meg. Felele Sz. András: En az ő tanítványa voltam, s' moſt-is a' vagyok, és mondom, hogy ő maga akarattyából holt-meg, mert ezeket a' dolgokat annak előtte meg-mondotta, és nékűnk tudtunkra adta, mondván: *Matth.* 16. *v.* 21. hogy néki Jeruſalembe kellene menni, és ſokakat ſzenvedni a' vénektől, és az iras-tudoktol, és a' Papi-fejedelmektől, és meg-ölettetni, és harmad napon fel-támadni. Sőt nagyobbat mondok néked, mivelhogy az én őtsém Péter ellent akarván az ő ſzenvedéſiben tartani, hogy azokat meg ne engedné maga felől, monda: Távűl légyen tőled Uram: nem léſzen ez néked. Monda Jeſus Péternek: Meny hátra Sátan, botrankozáſra vagy nékem, mert nem érted azokat, mellyek az Iſtené, hanem azokat, mellyek az embereké. Ezzel meg-mutatá hogy néki nem tetſenék, a' ki az ő ſzenvedéſit meg-akarna ellenzeni. *Jan.* 13. *v.* 21. Mikor pedig Jeſus azt mondá, hogy egy-kőzűllűnk el-arullya őtet, mi tanítványok nézűnk vala egy-máſra, ketelkedvén kiről mondaná. Vala pedig egy mi kőzűllűnk, ki a' Jeſus mellyén tekſzik vala, kit ſzeret vala Jeſus. Inte azért annak az én őtsém Péter, és monda néki: Kicſoda az a' ki felől mondgya? Ki midőn meg-kérdette volna, mondván: Uram kicſoda az? Felele Jeſus: Az a' kinek én bé-mártot kenyeret nyujtok. Es mikor bé-mártotta volna a' kenyeret, Judáſ-

nak adá a' Simon Iskariot fianak, a'ki őtet el-arulá, és már el-kezdette vala az arultatáſt. Ezekből meg-iſmérhetni, hogy az én Meſterem tudván minden dolgokat, meg-oltalmazhatta volna magát, és meg nem oltalmázván, ſzükség meg-vallani, hogy ő maga akarattyából holt-meg. Monda Egeas akár maga akarattyából, akár kénſzeritésből holt volna meg, én csudálkozom te rajtad, hogy Iſten gyaránt akarſz imádni egy embert, ki végtére meg-feſzittetet. Felele Sz. András: Igen nagy titkos-dolga volt a' Kereſztnek mellyet én néked meg-magyarázok, ha egy kis türéſſel meg-akarſz engem halgatni. Monda Egeas: En meg-halgatlak téged, de ha azután te meg nem halgatſz engem, és nékem nem léſzeſz engedelmes, meg-érzed a' te hátadon a' Kereſztnek titkos-dolgát. Felele Sz. András Apoſtol: Ne fenyeges engem a' kereſztel, mert ha én attol félnék, nem predikállanám annak dicsőségét, mely e' képpen vagyon: Az első ember halálra ſententiáztatván, hogy a' meg-tiltot fának gyümyűmölcséből ővőt, illendő volt hogy a' Kereſzt-fának gyümölcsével kiűzetnék a' halál a' világbol, és az emberi nemzetnek kára meg-orvoſoltatnék: és mint-hogy az első ember a' ſzűz földből formáltatot, és a' világnak romláſa ő-tőle ſzerzettetet, igy illendő volt hogy a' Kriſtus Jeſus a' makula-nélkül-valo Szűz Mariatol ſzülettetnék igaz ember, és igaz Iſten, és ugyan ő lenne oka a' világ meg-váltásának. Adam ki nyuitá a' kezét, hogy el-vegye a' meg-tiltot fának gyümölcsét: Kriſtus ki-térjeſzté a' kezét hogy Kereſzt-fára ſzegeſztetnék. Adam meg-koſtolá a' meg-tiltot gyümölcsöt: Kriſtus pedig a' keſerű mérget. Egy ſommaban azt mondom néked, hogy az én Uram Iſtenem halando teſtbe öltőzőt, hogy minket halhatatlanságba öltöztetne, és nékünk őrők életet adna. Egy darab ideig halgatván Egeas Sz. András Apoſtolt, monda néki: Számláld elő te ezeket a' dolgokat annak a' ki el akarja hinni: te pedig el-hid bizonnyal, hogy ha az Iſteneknek áldozatot nem téſzeſz, én téged a' Kereſztfára tétetlek, mellyet te oly igen dicsirſz. Felele Sz. András: En minden nap áldozok a' mindenhato igaz elő Iſtennek, nem a' temién füſtét, nem a' bikák husát, ſem a' bakok vérét, hanem a' makula-nélkül-valo bárányt, meg-ſzentelvén az ő ſzentséges teſtét, mellyet évén a' hivek, és iván az ő vérét, a' bárány éppen, és elevenen meg-marad, mint az-előt; jol-lehet a' hivek bizonnyal egyék az ő teſtét, és igyák az ő vérét. Mint lehet az?

het az? monda Egeas. Felele Sz. András: Ha meg kell azt néked mondanom, és te meg-akarod érteni, szükség hogy elsőbben légy kereszтyénné. Monda Egeas: En téged sok kinokkal, és gyötrelmekkel kénszeritlek, hogy meg-magyarázzad, és ollyan modon meg-értem. Azutan Sz. Andrást a' tömlöczbe vetteté, a' hová sok nép gyüle, és a' Prefectus-ellen fel akarának támadni, de a' Sz. Apostol nem engedé, mivelhogy a' tömlöczből predikálla nékik, és le-csendesité őket, hogy pártot ne ütnének a' Tyrannus ellen, ki arra jutot volna hogy néki alkalmatosságot adna az érdemlésre: *Matt.* 10. v. 28. ki ha a' testet sanyargattya, nintsen hatalma hogy a' léleknek árthasson; *Joan.* 16. v. 22. a' kinoknak fajdalmi hamar el-mulnak, de a' jutalom, mely azokból származik, örökké meg-marad. Inkáb tisztelni kell őtet, és kedvét keresni, hogy-sem ellenne támadni, mert ő sok jot cselekedhetik. Ezzekkel és több dolgokkal, mellyeket Sz. András Apostol monda, meg-tartoztatá a' népet hogy pártot ne ütnének a' Prefectus-ellen, és őtet erő szakkal ki ne vennék a' tömlöczből. A' következő napon Egeas maga elejébe viteté Sz. Andrást, és monda néki: En azt hiszem, hogy te eszedre-fordulsz, és el-hagyod azt a' bolondságot, a' mely meg homályositotta a' te elmédet; és hogy el-hagyván dicsirni ama te Krisztusodat, örvendesz a' te kivánatos életeddel, és meg-szabaditod magadot a' rettenetes haláltol. Felele az Apostol: A' Krisztus dicsireti, és az ő benne-valo hit-nélkül sem igaz öröm, sem igaz élet nem találtatik, a' mint mindenkor predikállottam e' tartományban, a' hová küldöt engem a' Krisztus Jesus, hogy az emberek el-hagyván a' Bálványok imádását, és bé-vévén a' szent hitet, meg-szabadulnának a' haláltol, és nyernének igaz életet. Monda Egeas: Ugyan e' dologért kénszeritlek téged áldozatokat tenni az Isteneknek, hogy mind azok a' népek, a' kik tőled meg-csalattattak, hadgyák el a' te tudományodnak hivságát, és térjenek-vissza az ő régi Isteneknek tiszteletére: mert néked ugy látszik, hogy nintsen város az egész Akajaban, a' hol az Isteneknek templomi el nem hagyattak volna; és te lévén annak az oka, azt akarnám hogy hasonlo-képpen oka lennél, hogy vissza-térnének azoknak gyakorlására, és meg-nyittatnának az áldozatok: mellyet meg-cselekedvén, kedves lészesz az Isteneknél, kik ellenned igen meg-haragutak. De ha más-képpen akarsz cselekedni, készitsed magadat a' rettenete

netes nagy kinoknak szenvedésére, mellyeket néked adatok, és végezetre a' Keresztfán meg-halni. Felele Sz. András, mondván: Halgas engem halálnak fia, a' pokolnak örök tűzére el-készittetet száraz fa; én mind eddig édesdeden beszéltem néked, gondolván hogy te okos ember lévén, helyt adnál az én szavaimnak, el-hagyván a' hamis Isteneknek hivságos tiszteletét, de minthogy látlak téged oly meg-általkodottnak, és keménynek lenni, világosson mondom néked; Ne gondold azt, hogy engem a' te fenyegetésiddel meg ijeszthetsz: cselekedd azt velem a' mit akarsz, mert mennél nagyobbak lésznek az én kén-szenvedésim, annál nagyob lészen az örök életnek jutalma, mellyet azokért ád nékem az Ur Jesus Krisztus: és nagyobbak lésznek a' büntetések, mellyek el-készittetnek néked pokolban, holot az Istenek, kiket te most imádasz, illendő jutalmat adnak néked, mind örökké kinozván teged, mivel azok nem egyebek, hanem ördögök. Egeas ezekért az igikért felettéb meg-haragúék, azokaért mezitelen vetkezteté Sz. András Apostolt, és meg-parancsolá, hogy heten a' hohérok hegyetlen képpen meg-vernék őtet, kik három versbe változtaták magokat, és oly nagy sokasága volt a' sebeknek, mellyek a' Szent Apostol testén hagyatának, hogy az egész testéből, mint az első ugy folyt a' vér, mivelhogy tetétől fogva talpig rakva volt a' sebekkel. Akkor monda néki Egeas: Kérlek téged András, könyörüly-meg tennen magadon: gondold-meg hogy az a' te véred, mellyet ki-ontasz, kevés ához-képest a' mit fogsz szenvedni; mert ha meg nem változtatod vélekedésedet, én téged a' Keresztfára tétetlek. Felele néki Sz. András, mondván: En a' Krisztus Jesus szolgája vagyok, és nem félek, sőt szeretem a' Keresztet: te néked valoban kellene félned, mert ha nem hiszesz a' Krisztusban, a' te kinszenvedésid külömbek lésznek az enyimeknél; mert ezek két nap el-végeződnek, a' te győtrelmid pedig örökké tartanak. Egeas továb nem türhetvén, meg-parancsolá, hogy Sz. Andrást a' Keresztfára tévén, kötelekkel reá kötöznék; és ne szegekkel szegeznék arra: mellyet ő rendele nem könyörületességből, hanem hogy a' győtrelem továb tartana. Midőn a' vitézek a' martyromságra vinnék Sz. András Apostolt, számtalan sok népek gyülének oda nagy szoval kiáltván: Mit cselekedet ez az igaz ember, és az Isten barátya, a' miért meg-érdemlené, hogy meg-feszittetnék? A' Sz. Apostol pedig azon

kéré

kéré őket, hogy meg ne gátolnák az ő szenvedését, és bátran s' nagy örömmel menvén az uton predikál vala azoknak, a' kik őtet kövek vala. Azután pedig midőn távul meg-látta volna a' Keresztfát, nagy aitatos szokkal monda: Imádlak téged gyönyörűséges kereszt-fa, mely a' Krisztus Jesus szent testével meg-szenteltettél, és az ő szent tagjaival, mint gyöngyökkel, drága kövekkel, s' gyémántokkal meg-ekesittettél. Minek-előtte a' Krisztus Jesus te hozzád nem közelgetet volna, te meg-rettented vala az embereket, de mostan örömet és vigaságot szerzesz nékik. En nagy örömmel megyek te hozzád, te-is örömmel fogadgy engem ő jo Kereszt, oly igen meg-ékesittetet a' Krisztus szent tagjaival: menyi ideje vagyon hogy téged kivánlak. En téged nagy szorgalmatossággal kerestelek, mostan azért, hogy téged meg-találtalak, fogadgy a' te kezeidben engem, és el-vévén az emberektől engem adgy az én szerelmes Mesteremnek, hogy te általad bé-fogadgyon engem, a' ki te-általad meg-szabaditot engem. Ezeket mondván, és közel lévén immár a' Keresztfához, maga le-veté az ő ruháit, és a' vitézeknek adá, kik a' Keresztfára kötözék őtet, és magassan fel-emelék, a' mint meg-volt parancsolva nékik. A' népeknek nagy sokasága kornyúl-vévé a' Keresztfát, és minnyájan panaszolkodnak vala bánkodván, hogy a' Sz. Apostolt oly nagy kintszenvedni látyák vala; ő pedig a' Keresztfán lévén vigasztallya vala őket, és meg-erősliti vala az ő szivőket, hogy ők-is ha a' szükség kivánnya hasonlo gyötrelmeket készek legyenek szenvedni, a' Krisztus Jesus szerelmeért. Két nap és két ejel állot Sz. András Apostol a' Keresztfán, predikálván a' népeknek, és azokat a' Krisztus hitire meg-téritvén, közel husezeret. Igen meg-keseredvén szive a' kősségnek Sz. Andrasért, kiáltani kezdének, mondvan: Nem illendő hogy meg-halljon, ily szelid, ily könyörületes, ily kellemetes, és szent életű igaz embert, a' ki illyen jo tudományt tanit. Meg-értvén Egeas hogy a' kősség csak nem fel-indúlt ellenne a' párt-ütésre, félvén hogy valami gonosz ne kövesné őtet, le akará Sz. András Apostolt vétetni a' Kereszt-fáról, e' végre oda méne a' hol a' Sz. Apostol a' Keresztfán vala, ki látván őtet monda néki: Miért jöttél ide Egeas? mit akarsz cselekedni? Ha azért jöttel hogy hidgy a' Jesus Krisztusban, még meg-cselekedheted, mert ő meg-bocsát még te néked, a' mint egyebeknek is meg-bocsatot. De ha azért jöttel hogy engem le-végy a'

Kereſzt-farol, haſzontalanul ſzorgalmatoskodol; mivelhogy látom én immár az én Uramot, és Királyomat; nékem immár ugy látſzik, hogy az ő királyi-ſzéke-elől vagyok, holot én őrők életet, és jutalmat véſzek; te pedig őrők kárhozatot, és bűntetéſt véſzeſz. Mindazaltal látván Sz. András Apoſtol, hogy le akarnák őtet venni a' Kereſzt-farol, és hogy a' hohér oldozni kezdi vala a' kőteleket, mellyekkel a' Kereſzt-fára kőtőzve vala, fel-emelé ſzavát a' Kriſtus Jeſushoz, és monda: Kérlek Uram téged a' te ſzent nevedért, meg ne engedd hogy engem életben le-vegyenek a' Kereſzt-farol: fogadgy hozzád engem ſzerelmes Meſterem, a' kit meg-vallottam, a' kit predikállottam, és a' kitől reménlem, hogy megajándékoztatom. Uram Jeſus Kriſtus fogad békeségben az én lelkemet, mert ideje immár hogy te hozzád mennyen, a' kit oly nagy kivánsággal kivánt. Midőn a' Sz. Apoſtol ez igéket mondaná, igen nagy fényeſség ſzálla-le az Egből, mely mindenektől láttatot, és bé fődőzé a' Sz. András teſtét, ugy-annyira hogy nem láthattyák vala. El-távozván annak-utánna az a' nagy fényeſség fél ora mulva, láttaték hogy Sz. András Apoſtol már meg-holt volna. Egy áitatos aſzony pedig a' Sz. András tanitványa, ki igen gazdag vala abban a' várasban, és Maximillának hivattatik vala, a' Kereſzt-fához méne az ő ſzolgaival, és lé vévé a' Sz. Apoſtol teſtét, és el-temeté azt, elsőbben drága kenetekkel meg-kenettetvén. Midőn Egeas meg-érté e' rend-béli cſelekedetit Maximillának, panaſzt akara tenni a' Csáſzárnak ő-ellenne, de midőn maga eleibe az embereket nyilván boesátaná, hogy arrol a' dologrol tudakoznék, mindeneknek jelen-létében, bé-méne az őrdög az ő teſtébe, és oly rettenetes-képpen győtré őtet, hogy igen kiáltani, bőgni, és a' fene-vad modgyára őrditani kénſzerité, és végtére a' teſtéből ki-űzé az ő gonoſz lelkét, hogy mindenkor győtrelmekkel illeſſe a' pokolnak őrők kinnyában. Ez az Iſteni titkos itélet oka volt, hogy ſokan meg-térnének a' Kriſtus Jeſus hitire. A' Sz. András Apoſtol martyromsága harminczadik napján volt Sz. András havának, és ugyan azon a' napon űlli az Anyaſzent-egyház az ő Innepét. Az ő halála volt Kriſtus Urunknak hatvan-kettődik eſztendejében, Canifius mondása-ſzerént, Néro Csáſzar idejében. Annakutánna Conſtantinus Csáſzar idejében az ő teſte Conſtancinapolyba vitetet, és onnét több helyekre, végezetre Olaſz-orſzágban viteték Amalfis-nevű várasban Ne-

apolis

apolis tartományában, holot moſtan-is meg találtatik. Azt mondgyák hogy abból az áldot teſtből igen draga olay fóly-ki, melytől kűlömb-fele betegek meg-gyogyittatnak. Máſodik Pius Papa idejében az ő feje Romába vitetet, és ugyan a' végre cſináltatot egy ſzép hailekban helyheztetet, a' Sz. Péter Apoſtol templomában. Turonai Gergely ſok cſudakat ſzámlál elő, mellyek a' Sz. András érdemi által lőttek, ugymint ſok és kűlőmb-féle betegségekből az emberek meg-gyogyittattak. Azt-is mondgya hogy Clodoveus nevű Franciai Király idejében, egy hadban, mellyet ő Borgoniaban téſzen vala, tűzzel, vaſſal rontván ott egy helyet, tűzet vetettek egy Saturninus-nevű Marryr templomára, melyben a' Sz. András Apoſtol teſtéből némely maradékok tartatnak vala, igen meg-nevekedet vala a' tűznek langia, és a' kőſség igen bánta, hogy meg-emeſztődnének azok a' ſzent maradékok. Egy a' több vitézek-kőzőt, meg-értvén a' kőſségnek bánattyát, nagy bátran bé-méne a' templomba a' tűznek kőzepette; és oda menvén a' hol a' Szent András teſtének maradéki voltak, ki-hozá azokat a' tűzből, és a' tűz magának is a' vitéznek ſemmit nem árta. Mind éltében, s' mind holta-után ſok cſudakat tőtt az Iſten Sz. András Apoſtol-által. Egy nemes ifiu az ő ſzűlei akarattya-ellen, Sz. András Apoſtolhoz méne, meg-gyuiták a' házat melyben vala, hogy mind ő s' mind a' Sz. Apoſtol a' házban égnének, és midőn a' tűznek langja magoſſan fel-menne, az ifiu egy kis korſoczkát ragadván, meg-ónté a' tűzet, mely mingyárt el-aluék, mellyet látván az ő ſzűlei, mondának: a' mi fiunk bű-bajoſsá lőtt, és a' lajtorján fel akarván menni a' házra, az Ur Iſten meg-vakitá őket, ugy-annyira hogy még a' lajtorját ſem látnyák vala. Sokan azért látván e' dolgot hűnek az Iſtenben az ifiu ſzűleivel eggyetembe. Egy aſzony-állat egy gyilkos férfiuval kőzősűlvén, nem ſzűlhet vala, ſzollitá azért az attyafiát mondván: Kérlek menyel Dianához a' mi Iſten aſzonyunkhoz, és nékem kéry ſegétséget tőle, ki midőn ſegétségűl hiná őtet, monda néki az őrdög: miért hiſz engem ſegétségűl, mivelhogy ſemmiben téged meg nem ſegéthetlek; hanem menj András Apoſtolhoz, és ő meg-ſegétheti a' te nénédet: ki midőn az Apoſtolhoz ment volna, hivá őtet a' nénnyéhez, ki a' ſzűléſnek rettenetes fajdalmitol zorongattatik vala, kinek monda Sz. András Apoſtol: Méltán ſzenveded te ezeket a' nagy fajdalmakat, mert te gonoſzt cſelekedtél, ha

miſſan fogádtál méhedben, és az ördögöktől kértél magadnak ſegétséget, de mindazáltal csak meg-szánnyad, bánnyad vé keidet, és hidgy az Ur Jeſus Kriſtusban, meg-gyogyulſz, hivén az aſzony-állat mingyárt meggyogyula. Egy őreg ember méne az Apoſtolhoz, mondván néki: Uram, imé hetven eſztendei vannak életemnek, mellyekben mindenkor bujaságban éltem, némely napokban az Evangeliomot kezdem olvaſni, kérvén az Ur Iſtent, hogy adna meg-tartoztatáſt, és tiſzta életet nékem, de meg-vénhedvén abban a' vétekben, és a' teſti kivánságtol meg-csalattatván, ſzokáſsá vet rut cſelekedetekre térek vala. Moſtan azért oh te Iſtennek ſzent embere, kérlek téged, könyörögy az Iſtennek az én lelkem idvőſségéért. Mellyet halván Sz. András Apoſtol ſirni kezde, és három orától-fogva kilencz oráig meg marada az imádságban, és fel kelvén ſemmit nem akara koſtolni, hanem illyen modon ſzolla: En mind addig ſemmit nem éſzem, valamig meg-tudom ha az Ur Iſten meg-mutattya irgalmaſságát éhez a' vén emberhez; ők nap, és eijel bőitőlvén, ſzozatot halla, mely monda néki: András András kegyelmet nyertél a' ven embernek, de mi-képpen te könyörgéſekkel, és bőjtőléſekkel ſanyargattad magadat, ugy ő-is magát ſanyargaſſa, hogy üdvőzülheſſen. Az őreg ember könyörögvén, őt honapig bőjtőle vizzel, és kenyérrel, és annakutánna jo cſelekedetekkel tellyés lévén, el-nyugvék az Iſtenben. Egy Kereſztyén ifiu monda titkon Sz. Andráſnak: Látván engem az Anyám, hogy ékes termetű volnék, késérteni kezde engem, hogy ő-véle kőzősülnék, kinek én ſemmi-képpen nem engedék; annak-okaért az Anyám a' Birohoz méne, hogy engem hamiſſan bé-vádollyon, mondvan: hogy én őtet, fia lévén, tiſztátalan cſelekedetre ſzorgalmatoztattam. De én kérlek téged, könyörögy érettem, hogy én ollyan méltatlanul meg ne hallyak: mert bé-vádoltatván ſemmit nem akarok felelni, inkáb akarván életemet el-veſzteni, hogy ſem az anyám gonoſz, és gyalázatos igyekezetét meg-vallani. A' Birohoz hivattatván az ifiu, oda méne Sz. András-is: az Annya erőſſen vádollya a' fiát, hogy őtet meg akarta ferteztetni: az ifiu ſokſzor meg-kérdetvén a' Birotol, ha ugy volna, a' mint hallaná, ſemmit nem felele. Akkor monda Sz. András Apoſtol az ifiu annyának: Oh te minden aſzony-állatoknál kegyetlemb, ki a' te rut fertelmes teſti kivánságodért el akarod veſzteni eggyetlen egy fiadot. Mon-

Monda az aſzony a' Bironak: Uram, az én fiam azután méne ehez az emberhez, minek-utánna gonoſzt akara velem cſelekedni. Meg-haragván a' Biro, meg-parancſolá hogy az ifiu egy sákba tétetvén a' vizbe vettetnék, András pedig addig a' tőmlőczbe tétetnék, a' mig meg-ítélnék minémű halállal kellene el-veſznie. De a' Sz. András Apoſtol kőnyőrgésére, oly rettenetes meny-dőrgés támada, és oly igen meg-indula a' föld, hogy minnyájan meg-rémülvén a' földre esének: az aſzonyt pedig megűté a' meny-kő, és meg-égeté. Annak-okáért minnyájan kőnyőrgének az Apoſtolnak, hogy el ne veſznének: imádkozék Sz. András érettek, és azok a' rettenetes dolgok meg-ſzűnének. Akkor a' Biro, és minden háza népe hivének a' Kriſtus Jeſusban. Nicæa váraſában lévén a' Sz. Apoſtol, mondának néki a' váras polgári, hogy a' váraſnak nagyobbik utſzája mellet, hét őrdőg vagyon, kik meg ölik vala mind azokat, kik az utſzán által-mennek vala; ugyan ottan az őrdőgők mind a' heten, kutya képében az Apoſtol elejébe jövének, kiknek azt parancſolá Sz. András Apoſtol, hogy oly helyre mennének, a' hol ſenkinek nem árthatnának, és mingyárt el távozának. Mely dolgot látván s' meg-értvén, azok az emberek, a' Kriſtus hitire tértének. Annak-utánna más váraſnak kapujához közelgetvén Sz. András Apoſtol, imé egy meg-holt ifiat viſznek vala az emberek, kik mondának néki, hogy hét kutyák jőttenek az ifiura és meg-ölték őtet midőn a' kamarában volna; mely dologért ſirván az Apoſtol monda: Tudom Uram Iſten, hogy azok az őrdőgők voltak, kiket én Nicea várasából ki űztem: és monda a' meg-holt ifiu attyának: Mit addcz nékem ha fel-támaſztom a' fiadat? Monda az ifiu attya: Nékem ſemmi drágább nintſen mint a' fiam volt, de ha fel-támaſztod, néked adom őtet. Imádkozék Sz. András Apoſtol, és az ifiu mingyárt fel-támada. Negyven ember jövén egy hajoban, hogy az Iſteni tudományra meg-tanittatnának Sz. Andráſtol, az őrdőg igen nagy ſzél-vészt támaſzta a' tengeren, ugy-annyira hogy az emberek mind eggyig el-merűlének, és a' tenger habjai azoknak teſteket kivetvén a' partra, Sz. András elejébe vitetének, ki kőnyőrőgvén érettek az Iſtennek, mingyárt fel támadának, és minden dolgokat, mellyek rajtok történtenek vala elő-beſzéllének. Egy Püſpők ſzent életet viſelvén, a' több Szentek közőt, nagy tiſztelettel tiſztelte Sz. András Apoſtolt: de a' gonoſz Sátán irigykedvén a'

ſzent életű Püſpök-ellen, minden álnok meſterséggel igyekezék meg-cſálni őtet, és egy ékes termetű aſzony abrázattyát formálván magának, a' Püſpök pálotájához méne, azt erőſſítvén, hogy ő hozzá meg-akarna gyonni. A' Püſpök azt rendelé, hogy gyonnék-meg ahoz a' paphoz, a' kit ő-maga helyébe rendelt, és a' végre tellyes hatalmat engedet néki; felele az aſzony, hogy ő ſenkinek máſnak meg nem akarja jelenteni az ő lelki iſméretének titkait, hanem cſák a' Püſpöknek. Mellyet halván a' Püſpök, maga eleibe bocsátá, kinek monda az aſzony: Kérlek Uram, kőnyőrűly én raitam; mivel én gyenge, és kevés idejű vagyok, és kicſinſégemtől-fogva gyengén táplálttattam, Király leánya lévén, és cſak egyedűl jőttem moſtan ide e' ſzarandok kőntősben: mert a' Király az én Atyám igen hatalmas, ki engem egy nagy Fejedelemnek akar vala házas társul adni: kinek én azt felelém, hogy a' Kriſtuſnak ſzenteltem mind őrőkké az én ſzűzeſségemet, és minden házaſsági győnyőrűſéget igen utálok, és gyűlőlők, azokaért ſoha fértival nem kőzősűlhetek. Végtére oly igen kénſzerittettem, hogy avagy engednem kellet volna az Atyám akarattyának, vagy pedig kűlőmb-féle kinokat, és győtrelmeket kellet volna ſzenvednem. De én alattomba el-futék az Atyám királyi palotájából, inkáb a' házámtol ſzámkivetésben akarvan élni, hogy-ſem megſzegni a' Kriſtushoz fogadot hűségemet. Halván azért a' te ſzent életednek dicsiretit, a' te ſzárnyaidnak oltalma-alá folyamodtam, tudván hogy a' te kőnyőrűleteſségednél, magamnak bátorſágos helyt találhatok, és ſzép, és titkos elmélkedéſekben magamot foglalhatom, és e' jelen-való életnek cſalárdságat, és veſzedelmit el-távoztathatom, és meg-menekedhetem minden háboruſágitol a' világnak, mely minden gonoſzal, és veſzedelmekkel tellyes. Mely dolgot halván a' Püſpök, és gondolván annak az aſzonynak Királyi nemzetét, ſzémlélvén ékes termetét, cſudálkozván az ő nagy buzgoſágán, és igen ékes beſzédén, nagy édesdeden felele néki, mondván: Immár légy békével édes leányom, és ſemmit ne fély; mert az a' kinek ſzeretetéért ily erőſſen meg-utáltad magadat, és minden földi gazdagſágot, és teſti győnyőrűſéget, az ő ſzent malaſztyának beőſégét adgya néked ezen a' világon, a' más világon pedig az őrők életet, tellyes őrőmet, és dicsőſéget. En pedig a' Kriſtus ſzolgája ſegétſéggel léſzek néked, hogy valami dologban meg ne fogyatkozzál. Vá-

laſz

laſz haylékot azért magadnak, a' hol néked tetſzik, de azt akarom hogy ma eggyût legyünk ebéden. Az aſztalhoz méne azért a' Püſpök, és az aſzony-állat képében az ördög: eggyik a' máſik ellennébe ûle; és a' több emberek rend-ſzerént ûlének mind a' két felôl: gyakron nézi vala a' Püſpök ſzép termetét, és ékes ſzemélyét az aſzonynak, mellyen igen csudálkozik vala. Meg-értvén ezt az ördög annál ſzebnek és ékesbnek tetteti vala magát. Akkor egy ſzarándok jôve a' Püſpök palotája kapujához igen zörgetvén, és kiáltván, hogy nyiſák-meg néki a' kaput: meg nem akarvan nyitni, annál inkáb kezde zörgetni, és kiáltani hogy a' Püſpökkel akarna ſzollani. Szolla azért a' Püſpök az aſzonynak, mondván; Bé-bocsáſſam-é azt a' ſzarándokot? Monda az aſzony: Tegyenek egy nehéz, és homályos kérdéſt néki, mellyet ha meg-tud magyarázni, bocsáttaſsék-bé: ha pedig meg nem tudgya feyteni, el kel ûzni ôtet, mint tudatlant, mert nem mélto hogy a' Püſpök ſzine-elejébe bócsáttaſsék. Mindeneknek a' kik jelen valának tetſzék a' tanácz. Annakokáért monda a' Püſpök: Te oh aſzony állat igen nagy bôlcſeséggel áldattal-meg az Iſtentôl, te tégy azért kérdéſt néki, a' te tudományod, és bôlcſeségedſzerént. Akkor monda az aſzony képében az ördög: Kérdgyék-meg mellyik nagyob csuda, mellyet kicſin dologban cſelekedet az Iſten? Mely kérdésre a' követ-által azt felelé a' ſzarándok, hogy nagyob csuda, mellyet kicſin dologban az Ur Iſten cſelekedet, az emberek ſzemélyinek külömbsége, és hathatossága: mert annyi ſok emberek-közûl, kik voltak a' világ kezdetétôl fogva, és világ végéig léſznek, nem találtatot, s'nem is találtatik csák két ember-is, kiknek ſzemélyek minden modon egyenlô lôt volna. Kicsin dologban, az emberi ſzemélyben a' teſtnek minden érzékenységit helyheztette az Ur Iſten. Halván minnyájan ez feleletét a' ſzarándoknak, csudálkozának, és mondának, hogy igen jo magyarázattyát adta a' kérdéſnek. Akkor monda az aſzony: Tegyenek más kérdéſt-is néki, mely nehezeb léſzen az elsônél. Kérdgyék-meg tôle, hol a' fôld leg-magaſſab minden egeknél? E' kérdéſre azt mondá a' ſzarándok, hogy a' fôld minden egeknél leg-magaſſab az empireum égben, áhol a' Kriſtus teſte vagyon, mivel-hogy a' Kriſtus teſte a' Szûz Mariának vérébôl formáltatot, a' Szûz Maria teſte, és vére a' földi eledelbôl, mint ſzinte a' mi teſtünk, és vérünk, az eledel pedig az földbôl. Szûle-

tése

tése-után-is a' Kristus teste földi eledellel tápláltatot, és nevekedet, mint a' mi testünk; tehát minden egeknél fellyeb lévén a' Kristus teste (mely földből lótt) ott minden egeknél leg magassab a' föld, a' hol a' Kristus teste vagyon. Minnyájan igen csudálkozának a' szarándoknak bölcz feleletin. Akkor-is monda az aszony: Harmadik kérdését-is, mely igen nehéz, és homályos, tegyenek néki: Kérdgyék meg azért tőle, menyire vagyon az égh a' földtől? E' kérdésre monda a' szarándok a' követnek: Eregy meny ahoz a' ki téged hozzám küldőt, és kérd meg szorgalmatossan e' kérdésnek magyarázattyát tőle, mert ő meg-felelhet erre, mivelhogy ő meg-mérte menyire vagyon az Egh a' földtől, midőn a' melységbe le esett az Eghől. Es tudgyad bizonnyal, hogy az nem aszony, hanem ördög, és az aszony képében akarta meg-csalni az Püspőkőt. Mely dolgot halván a' követ igen meg-rémüle, és mind meg-beszélé a' többinek, kik minnyájan igen meg-rettenvén, és álmélkodván, elreitezék a' gonosz ellenség ő-előttők. Annak-okaért magában szálván a' Püspök, keservesen sira, bocsánatot kérvén az Istentől. Követet küldé, hogy bé-bocsátanák a' szarándokot, de sohult fel nem találhaták. Akkor a' Püspök az egész népet egybe-hivá, és a' meg-történt dolgot, rend-szerént, elő beszéllé, és meg-parancsolá, hogy minnyájan imádkoznának, és böjtölnének, hogy az Ur Isten mélóztatnék meg-jelenteni, ki volt az a' szarándok. Azon éjjel meg-jelenteték a' Püspöknek, hogy Sz. András Apostol öltözőt volt szarándok ruhába, hogy a' Püspökőt az ördögnek csalárdságától meg-oltalmazza.

A' nagyob Szent Jakab Apostol, Spanyol-Ország Patronussa élete,

A' Szent Irásbol, és nevezetes Autorok irásibol summaban foglaltatot.

A' Dicsőséges Sz. Jakab Apostol Galilæa tartományából volt, kinek az Attya Zebedæus, az annya Salóme Mária, az öttse pedig Sz. Janos Apostol, és Evangelista volt: *Matt.* 4. *v.* 21. test-szerént a' Kristus Jesusnak-is attyafia volt. Zebedæus az ő attya halász vala; a' tenger partyán lakozoknak igen közönséges dolgok lévén a' halászás.

láſzás. Sz. Jeronymus azt mondgya, hogy Zebedæus, és az ő felesége nemes nemzetből voltak, mivelhogy emlekezet lévén Sz. Janosrol a' Kriſtus kinſzenvedesében, irva vagyon, *Joan.* 18. *v.* 15. hogy ő iſmerőſe volt a' Fő-papnak. Niceforus Calixtus-is azt erőſſiti, hogy Zebedæus fő-ember volt, és egy hajonak ura, melyben az ő két fiaival haláſz vala, fogadot ſzolgákat-is tartván, a' mint Szent Mark Evangeliſta meg-irta, mondván: *Marc.* 1. *v.* 20. És el-hagyván az attyokat Zebedæuſt a' hajoban a' béreſekkel, követék Jeſuſt. Mingyart mindeneket el-hagyván, követék Jeſuſt, inkáb lelkekkel, hogy-ſem teſtekkel: *Marc.* 3. *v.* 17. ez az oka, hogy Megválto Kriſtus Urunk, Boanergeſnek, az az: menydörgés fiainak nevezé őket. Nagy buzgo ſzereteteket mutaták a' Kriſtushoz, mert hogy a' Samaritanuſok bé nem fogadák őtet, azt mondgya Sz. Lukács Evangeliſta, hogy mikor pedig láttak volna a' tanitványi Jakab, és Janos, mondának: *Luc.* 9. *v.* 53. Uram akarod é hogy mondgyuk, hogy tűz ſzállyon alá az égből, és meg-emészſze őket. Igen ſzerette őket a' mi édes Idvőzitőnk-is, és kivált képpen, Sz. Péteren-kivűl, Sz. Jakabhoz, és Sz. Janoshoz mutatta nagyob ſzeretetét, a' több Apoſtolokkőzőt. Mivelhogy mikor a' Kriſtus Jeſus ſzinében el-változék, és fénylék az orczája mint a' nap, a' ruhái pedig fejerek lőnek mint a' ho, *Matthæi* 17. csak Sz. Péter, Sz. Jakab, és Sz. Janos voltak jelen Haſonló-képpen mikor egy a' Synágoga fejedelmi-kőzűl, Jairus-nevű fejedelemnek leányát, fel akará támaſztani, *Matth.* 5. *v.* 37. nem engedé, hogy valaki őtet kővetné, hanem Pétet, és Jakab, és Janost, a' Jakab őttſe. Mikor Meg-valto Kriſtus Urunk keſerves kin-ſzenvedéſe-előt, a' kertbe méne, hogy imádkozzék, akkor-is csak Pétert vivé magával, és a' Zebedæus két fiat Jakabot, és Janoſt; mondván nékik: *Matt.* 26. *v.* 37. ſzomoru a' lelkem mind halálig, várakozzatok it, és vigyázzatok velem. Mivel azért nem csak kőzel-valo attyafiai voltak, teſt-ſzerént, Kriſtus Urunknak, Sz. Jakab, és Sz. Janos, hanem annak-felette kivált-képpen ſzerette őket ő ſzent felsége, e' volt az oka, hogy az ő annyok ő vélek eggyetemben Kriſtus Urunkhoz járult, imádván őtet, és mondván: *Matt.* 20. *v.* 20. Mongyad hogy úllyőn az én két fiam eggyik a' te jobbodra, és eggyik a' balodra a' te országodban. Ezek a' két attyafiak nagy erős ſzivőkőt mutaták itten, mert kérdvén őket a' Kriſtus Jeſus: meg-ihattyátok-é a' po-

hárt mellyet én meg-iſzom? mintha mondotta volna: ki-önthetitek-é tű tulaidon véreteket, és el-mehettek-é az halálra, a' mint én tulaidon véremet ki-öntöm, és az halálra megyek? ők nagy erős ſzivel azt felelék: Meg-ihattyuk, az az: kéſzek vagyunk kint, s' halált ſzenvedni. Kriſtus Urunk fel-támadáſa-után, Sz. Jakab jelen volt a' több Apoſtolokkal, mikor meg-jelent nékik Idvözitönk, Tamas jelen nem lévén; nyolcz nap mulva-is, mikor Tamas jelen volt. Látta a' hegyen a' Kriſtus Jeſuſnak csudálatos menybe-menetelét-is, és annak-utánna el-vötte a' Sz. Lelket a' több Apoſtolokkal eggyetemben. Annak-utánna el-méne ſok tartományokba predikállani a' ſzent Evangeliomot. Elsőbben predikállot Judæaban, és Samariaban, annak-utánna Spanyol-orſzágban. Midőn Szent Jakab Apoſtol Spanyol-orſzágban Saragozzaba érkezet volna, ki-menvén éjjel a' tanitványival Ebrus folyo vizéhez hogy ottan jobban tanithaſſa, és imádságban foglalhaſſa őket; meg-jelenék néki még e' földön élvén a' Boldogságos Szűz Maria, egy igen drága Jáſpis kőből-valo oſzlopon, környül-vétetvén az Angiali ſeregnek ſokaságától, kik gyönyörűséges ſzép dicſiretet énekelnek vala. Sz. Jakab Apoſtol, térdeire álván, tiſztelé az Iſtennek Sz. Annyát, ki monda néki: Ezen a' helyen egy ſzentegyházat csinály az én nevemnek tiſztes[illegible]égére, mert én tudom, hogy ez a' réſze Spanyol-orſzágnak igen áitatos léſzen én hozzám, és én moſtantol fogva az én oltalmom-alá fogadom ezt a' helyt. Mellyet mondván el reitezék a' látás, és Sz. Jakab nagy ſzorgalmatoſsággal meg-épité a' Szentegyházat, és a' Jáſpis kő-oſzlopot benne hagyá, mellyet mai napig nagy bőcsülettel tartanak ottan, és mind egéſzlen arrol neveztetik az a' Szentegyház. Igen buſult, és bánkodot Sz. Jakab Apoſtol, hogy csak kevés embert téritheték-meg Spanyol-orſzágban a' Kriſtus hitire, ollyan ſokat fáradozván, mivelhogy őtt eſztendeig lévén ottan, a' mint némellyek mondgyák csak hét embert, avagy kilenczet téritet-meg. Annak-okaért viſza-térvén Judæaba az ő tanitvanyival; Jeruſalemben, és annak minden tartományában nagy buzgo ſziyel lélekkel predikálla a' Sz. Evangeliomat; mellyet látván a' Sidok, igen nagy boſzuságra és dőhöſségre gerjedének, azokaért Hermogeneshez, és a' tanitványához Filettuſhoz menének, kik ſokat tudnak vala, a' bubájoſsághoz, és az őrdögi praktikákhoz, és meg-találván őket, azon kérék, hogy az ő meſterséges tudo-

tudományokkal ſzégyenitenék-meg Jakab Apoſtolt, avagy az ördögöket rea bocsátván rettenetes-képpen kinoznák-meg ötet. De ugy cſelekedék Sz. Jakab Apoſtol, hogy elsőbben Filettuſt, és azután Hermogenéſt meg-térité a' Kriſtus Jeſus hitire. A' Filettus meg-téréſe e' képpen volt, hogy ő halgatván az Apoſtol tudományát, és predikállását, és látván a' cſuda-teteleket, nem hogy ellenkeznék véle ſőt inkáb pártyát fogá. Mellyet meg-értvén Hermogenes igen meg akará győtreni Filettuſt az ő ördögi meſterségével: de Szent Jakab Apoſtol egy keſzkenyőt ada néki, mellyel magát meg-oltalmazá az Hermogenes dühőſsége ellen. Akkor Hermogenes kénſzerité az ördőgőket, hogy Jakabot, és Filettuſt kőtőzve vinnék hozzá, de azok meg-vallák hogy igen győtrené őket az Apoſtol, megragadák azért Hermogeneſt, és ötet vivék kőtőzve az Apoſtolhoz. Látván Hermogenes a' cſuda-teteleket, ő-is meg-téré, a' Kriſtushoz, és az ördőgők igen meg-akarák ötet győtreni: de Sz. Jakab Apoſtol egy botot ada néki, mellyel- meg-oltalmazza magát a' pokol-béli ördőgnek dühőſsége-ellen. Mikor láták a' Sidok, hogy az ördőgi meſterséggel ſemmit nem tehettek volna az Apoſtol-ellen, két Századoshoz menének, kik a' Romai vitézeknek parancſolván a' váraſt őrizik vala, és meg-ſzerződének vélek, nagy ſomma pénzt adván nékik, hogy midőn az Apoſtol predikállana, fognák-meg ötet, mellyet hogy bátrabban meg-cſelekedhetnének, azt igyirék, hogy ők-is zendűléſt támaſztanának a' népekben. El-jöve az el-rendeltetet nap, melyben Sz. Jakab predikál vala a' népnek, a' Kriſtus Jeſus kinſzenvedeſinek okairól, és az ő dicsőſéges fel-támadáſáról; és azt oly nagy ſzi-beli buzgoſsággal, és a' ſzent Iráſnak annyi bizonyitáſival erőſſíti vala, hogy ſokkan kik halgattyák vala, immár ſzivőkben fel gerjedtek volt, hogy hivén, meg-térjenek. Nem ſzenvedheté továb Abizár, ki abban az eſztendőben Fő-pap volt, hanem az ő iſtentelen végezéſek-ſzerént jelt ada, és Loſias, egy az Iráſtudok-kőzűl, nagy dühőſséggel az Apoſtolra rohanván, egy kőtelet vete a' nyakára: mingyárt oda futának a' Századoſok, Loſias, és Teocritus, az ő alattok-valo vitézekkel, és Sz. Jakabot Herodes Király elejébe hurczolák, ki látván a' Sidoknak dühőſségeket, mely igen ſzomjuhoznák az Apoſtol halálát, és azoknak kedvekſzerént akarván cſelekedni: *Actor.* 12. ki-nyuitá kezeit, hogy meg-ſanyargatna némellyeket az Anyaſzent-egyházbol. Meg

ölé pedig Jakabot a' János báttyát kardal. Látván pedig, hogy tetszenék a' Sidoknak, el-tékellé hogy meg-fogná Pétert-is. Kit midőn meg fogot volna a' tömlőczbe tévé. Midőn Sz. Jakab Apostol az halálra vitetnék, az uton egy nagy csudát cselekedék, mert egy ina-szakatt, segétséget kérvén tőle, meg-gyogyitá azt. Mellyet látván Losias (ki elsőbben kőtelet vetet vala a' nyakára Sz. Jakabnak) mingyárt meg-tére, és meg-vallá, hogy a' Kristus Jesus igaz Isten. Ezen a' dolgon igen busulának a' Sidok, mivelhogy Losias ő-közőttők igen nagy tudos ember volt, mindazáltal meg fogák, és meg kőtözék őtet, és hirré tévék a' Királynak, ki meg-parancsolá, hogy ő is a' halálra vi essék. Losias nagy alázatossággal bocsánatot kére az Apostoltol: és Sz. Jakab Apostol nagy szi-béli szeretettel meg-bocsata néki, és meg csokolá az orczáját. Annak-utánna mind a' kettőnek feje véteték. A' Sz. Jakab halála igen dicsőséges volt, mert ő holt elsőbben meg az Apostolok közül a' Kristus Jesus szereteteért. Minek-utánna feje véteték a' Sz. Apostolnak, az ő tanitvanyi éijel el vivék az ő testét, és Joppéba vivék, és egy hajoba tévén, Spanyol-országba menének véle. A' kik a' Sz. Jakab testét Spanyol-országba vi ték Spanyol fiak voltak: mert Sz. Torquatus, és az ő társai Jerusalemben maradának kiket Sz. Péter Apostol ki-szabadulván a' tömlőczből, az után Püspőkőkké szentelé, és Spanyol-országba küldé őket, minthogy annak előtte is voltak ottan, hogy a' Sz. Jakab Apostol tanitvanyit segétenék, a' Kristus hitit predikálván, mert az vala az ő foglalatosságok. A' Szent Jakab tanitvanyi abba a' helybe vivék az ő testét, a' hol mostan Compostella várassa vagyon, a' mint Sz. Isidorus, és tőb nevezetes autorok bizonyságot tésznek felőle. Annak-utánna a' Sz. Apostol tanitvanyi predikálni kezdék a' Sz. Evangeliomat, és őket meg-segété az Ur Isten a' Sz Jakab esedezesiért, ki az ő szo-szollojok volt Meny-országban, hogy gyümölcsős lenne az ő predikállások, és nagyob részét meg-téri énék Spanyol országnak a' Kristus hitire. Azután el-érkezvén Sz. Torquatus a' társaival, kik Romából Sz. Péter Apostoltol küldettek vala az ő segetségekre, a' Keresztyéni tudomány minden nap őregbedik vala. De annak utanna a' sok üldőzések, és haboruságok miatt, mellyeket minden felől szenvedtek a' Keresztyének, el-reiték a' Sz. Jakab testét, igen tartván attol, hogy a' pogányoktol meg ne csufoltatnék; és az a' draga

kinc,

kincs ôtt ſzáz eſztendeig volt a' földben el-reitve. Ily hoſzu idô-alat pedig egy nagy erdô nevekedék azon a' helyen, a' hová tétetet vala az Apoſtol teſte, mely moſtan-is ugyan azon helyen vagyon el-temetve a' nagy oltár-alat, az ô tiſztelésségére épittetet Szent-egyházban. Meg-akarván az Ur Iſten jelenteni ezt a' drága kincſet a' Kereſztyéneknek, éjjel igen nagy fényeſséget mutata némellyeknek, mely a' teſt-felet meg-állapik vala, mellyet gyakorta látván éjjel, Teodemirus Püſpôkhöz menének, és meg-beſzellék néki a' látáſt. Mellyet halván a' Püſpök el méne éjjel meg-latni azt a' csudát, és látván meg-jedzé a' helyt, és azután azt a' részét a' nagy erdônek el-rontatá, maga-is jelen lévén. Midôn pedig erôſſen áſnák a' földet, egy lyukat találának, emberi kéz-által csinálhattat egy kis kápolna formára, és abban márvány kôbôl csinált coporſot, melyben a' Sz. Jakab Apoſtol teſte vala. A' Püſpök nagy hálákat adván az Iſtennek, e' csudálatos dolgot kövétek által meg-izené Alfonſus Királynak, ki nagy ſietséggel oda méne, hogy meg-láſſa azt a' drága kincſet, látván tiſztelé, és ottan egy igen gazdag Szent-egyházat épite, melyhez ſok jofzágokát ada, a' mint látſzik a' privilegiomban, mely azon Szent-egyházban e' mai napig tartatik, és abban a' Sz. Jakab Apoſtol teſtének meg-találáſa olvaſtatik. Ezek igy lévén mingyárt nagy ſegétséggel kezde lenni Sz Jakab Apoſtol a' Spanyoloknak, a' hadakban mellyeket viseltek a' pogány ſzerecſenek-ellen: mivelhogy erôſſen fel-fegyverkezvén, meg jelent nékik egy erôs paripán, és ugy harczolt elôttök a' csatákon, és meg rontotta a' Szerecſenek erejét. Oly nagy ſzorongatásba voltak a' Spanyolok, hogy egyéb ado-fizetéſeken kivül, minden eſztendôben ſzáz leányzot kellet adniok a' Szerecſeneknek. De végezetre igen alázatoſſon könyörgének a' Spanyolok az Iſtennek, és ſegétségûl hivák Sz Jakab Apoſtolt, ki a' mint mondám erôs fegyveres kézzel meg-jelenék a' Spanyolok el-rendelt ſeregi-elôt egy erôs feir paripán, mindeneknek látára, és igen meg-rontá a' Szerecſeneket, s' nagy gyôzedelmet ſzerze a' Spanyoloknak. Abban az idôben kezdének, fogadáſt tévén, a' Sz. Jakab Apoſtol teſtéhez menni az emberek, ſok részeirôl a' Kereſztyénségnek, és külömb-féle nyavalyáktol meg-ſzabadulnak vala. A' Romai Pápák-is nagy privilegiomokat engedének annak a' Compoſtellában-levô Sz. Jakab Apoſtol Szent-egyházának, melyben vagyon helyheztetve az ô teſte.

Annak-fellette midőn Első Ferdinand Spanyolok Királya Coimbria váraſsát meg-ſzállotta volna, hogy el-foglalná azt a' Szerecſenektől. Görög-országbol jőve egy ſzarándok, hogy a' Sz. Jakab teſtét meg látogaſſa. A' Szarándok pedig Püſpők volt, és annak neve Iſtvan: ez halván Compoſtellaban, hogy Sz. Jakab Apoſtol meg-jelent volna a' Spanyol-orſzági Kereſztyéneknek, midőn a' Szerecſenek-ellen hadakoznának, és fegyveres kézzel paripán lévén, erőſſen harczolt a' Kereſztyénekért. Ezt halván Iſtvan Püſpők neveti vala a' Spanyolokat mondván: Sz. Jakab Apoſtol haláſz volt nem vitéz. De azon éjjel igen ſzép fegyverben, egy erős lovon, és két kolcs lévén a' kezében, meg-jelenék Sz. Jakab a' Püſpöknek, mondván: Hogy ſemmit többet ne kételkedgyél, hogy én hadakozó vitéz ember vagyok, és az én Spanyolimért meg-harczoltam a' Szerecſenek-ellen, illyen modon akarám magamot néked meg mutatnom. Azt-is tudtodra akarom adni, hogy holnap Coimbria váraſsának kapuit megnyitom ezekkel a' kolcſokkal Ferdinand Királynak. Második nap a' Püſpők meg-beſzéllé ezt a' látáſt Compoſtellában, és azután meg-érték, hogy éppen ugy történt a' dolog, és annál nagyob tiſztelettel kezdék tiſztelni a' Sz. Apoſtolt. Gelmetez Erzek igen okos, és tudos ember, ſzépen, és gazdagon meg-épétvén azt a' Templomat, ugy el-rekeſzté, a' nagy oltár-alat a' márvány kőből csinált koporſot, melyben a' Sz. Jakab teſte vagyon, hogy azt immár ſenki nem láthattya, nem-is tudhatni mi-képpen áll ottan. Az a' Prælatus igen jo tanátſal, és áitatos tiſztelettel rendelte azt, hogy ne láthaſſa, és ſzémlélhesſe minden ember azt a' drága kinczet, illendő tiſztelet-nélkül, mely hamar meg-ſzűnik, ha a' Szentek teſtét közönségesen akár-ki-is meg-láthattya. Az időben a' Sz. Jakab fejét Jeruſalemből Spanyol-orſzágba vivék, mellyet Gelmetez Erſek Iſteni jelentésből meg-értvén, hogy a' Szent Apoſtol feje, az ő teſtéhez helyhezteté igen nagy ſolennitáſſal, és azután reité-el a' nagy oltár alat. Az Ur Iſten nagy irgalmaſságát mutatá Spanyol-orſzághoz, mert Sz. Jakab életében haláſz lévén elsőbben, és azután Apoſtol, holta után nagy erős vitézzé tévé őtet Spanyol-orſzág oltalmára, a' Szerecſenek-ellen, ki láthato-képpen annyiſzor jelent-meg a' Spanyolok ſegétségére. Kérjük az Ur Iſtent, hogy ezt a' Dicsőséges Sz. Apoſtolt, mi-nékünk-is bocsáſſa ſegétségünkre, a' gonoſz Szerecſenek, az az: a' pokolbéli őrdögök-ellen,

hogy

hogy mind végig illendő-képpen harczolván, a' teſt, a' világ, és az ördög ellen, nyerhefſük-el az örök életnek, és boldogságnak koronáját, a' Kriſtus Jeſus-altal. Amen.

Szent Janos Apoſtol, és Evangéliſta élete,

A' Szent Evangeliomból, és nevezetes Autorok iráſból ſommaban foglaltatot.

SZent Janos Apoſtol, és Evangeliſta a' Zebedæus fia volt, és öttſe a' nagyobbik Szent Jakab Apoſtolnak, kinek Herodes Király fejét véteté. Nemes nemzetből volt, a' mint Sz. Jeronymus, és Niceforus mondgyák. De mindazáltal, hogy el-távoztaſſa az hivságot, mely minden vétkeknek ſzerzője, az Attyával, és báttyával a' halászáſnak meſterségében foglallya vala magát, mivelhogy az ő házok igen kőzél volt a' Galileai tengerhez. Nem voltak ollyan ſzegények a' mint némellyek mondgyák, mert nékik hajojok vala, és ához-valo béres ſzolgák, kikkel mikor kedvek tartotta halászhattak. Egyſzer azért midőn a' halászásban foglalnák magokat, a' Kriſtus Jeſus hiva őket. *Marci* 1. *v.* 19. Es el-hagyván az attyokat Zebedæuſt a' hajoban a' béreſekkel követék őtet. Akkor Sz. Janos harmincz eſztendős volt, és ſzűz, a' mint azután-is tellyes életében. Jo terméſzetű, ékes termetű, okos, és igen ſzerelmetes volt. Annak-okáért az Iſtennek ſz. Fia kivált-képpen kedvelte, és ſzerette őtet, mind a' több Apoſtolok-kőzőt. Ez az oka hogy Sz. Janos Evangeliſta, midőn maga felől akarna ſzollani az Evangeliomban, tulaidon nevét el-hagyván, igy ſzol: A' tanitvány, kit ſzeret vala Jeſus. *Joan.* 13. 23. ✝ 19. 26. ✝ 20. 2. ✝ 21. 7. 20. A' Kriſtus Jeſuſnak Sz. Janoshoz kivált-képpen-valo nagy ſzeretete cſelekedte: *Matth.* 17. hogy midőn a' Tabor hegyen ſzinét el-változtatná, és az ő nagy dicsőségét meg-mutatná az három tanitvány-előt, eggyik azokkőzűl Sz. Janos lenne. *Marc.* 5. *v.* 37. Midőn Megvalto Kriſtus Urunk a' Papi-fejedelem leányát fel-támaſztá, csak három tanitvánnak engedé-meg, hogy jelen lennének, kik-kőzűl eggyik Sz. Janos volt. Meg-jelenté Sz. Janos az Annyának, mely nagy ſzeretetét mutatta ő hozzá, és a' báttyához Jakabhoz a' Kriſtus; *Matt.* 20. *v.* 20. azért az ő annyok anyai ſzeretet-

retettől viſeltetvén, Kriſtus Urunkhoz járula a' fiaival eggyetemben, kérvén őtet, hogy a' fiai, eggyik a' jobb keze-felől, és eggyik a' bal-keze felől úllyon az ő orſzágában. Mivelhogy azt gondollyák vala, hogy Kriſtus Urunk ezen a' földön fogna orſzágolni. De az Iſtennek ſzent Fia meg-mutatá nékik, hogy meg-csalatkoztak volna, mert az ő orſzágláſa nem ezen a' földön, hanem Meny-orſzágban lenne, holot a' ki magának dicsőséges hellyet akar nyerni, ſzükség hogy ſok háboruságot, és nagy ſzorongatáſokat ſzenvedgyen az Iſtennek ſzeretetéért. Az utolſo vacſorán is, igen nagy ſzeretetet mutata a' mi edes Idvőzitőnk Sz. Janoshoz, mert midőn mondaná, hogy egy a' tanitványok-kőzül el-árullya őtet, jollehet Sz. Péter igen kedves volt Kriſtus Urunk-előt, mindazáltal nem meré meg-kérdeni, ki volna az árulo, hanem Sz. Janoſt kéré, hogy kérdené-meg az Urtol. *Joan.* 13. *v.* 21. Azokaért midőn Sz. Janos a' Jeſus melyére fekût volna, monda néki: Uram, kicſoda az a' ki téged el-arul? Felele Jeſus: Az a' kinek én bé-mártot kenyéret nyujtok. És mikor bémártotta volna a' kenyeret, Judáſnak adá a' Simon Iskariot fiának. És a' falat-után, beléje méne a' Satán. Ugyan azon a' vacſorán Sz. Janos a' Jeſus mellyére fekűén, el-aluék ottan, és akkot látá az Iſteni cſudálatos nagy titkokat, mellyeket annak-utánna meg-irta az Evangeliomban. *Matt.* 26. *v.* 37. Mikor Kriſtus Urunk a' kertbe méne imádkozni, Sz. Janos volt eggyik az három tanitványok-kőzűl, kiket kivált-képpen magához vévén, monda nékik: Szomoru a' lelkem mind halálig: várakozzatok itt, és vigyazzatok velem. Midőn a' Sidok meg-fogák Kriſtus Urunkat, Sz Janos-is el-futa, mint a' több Apoſtolok, de mingyárt viſza téré, és Péterrel a' Papi-ſe edelem házáig követék a' Kriſtuſt, holot látá mi-képpen Péter meg-tagadá őtet. Annak-utánna el-méne onnét Sz. Janos, hogy mindenekről, a' mik történtek vala, hirt tenne az Iſten Annyának. És azután el nem hadta a' Boldogságos Szűz Mariat, hanem midőn Kriſtus Urunk a' Kereſt-fán függene, akkor-is jelen volt Sz. Janos, a' Szentséges Szűz Mariaval a' Kereſztfá-mellet. Holot kivált-képpen-valo nagy ſzeretetét mutatá a' mi édes Idvőzitőnk Sz. Janoshoz; mivelhogy ollyan rettenetes nagy kinoknak idején, az ő kegyes ſzemeit két ſzemélyre fordità, az ő Sz. Annyára tudni illik, és a' tanitványra. A' mint őnőn maga ez a' ſzent tanitvány bizonyságot tészen felőle, mondván:

dván: *Joan.* 19. v. 26. Mikor azért látta volna Jeſus az Annyát, és a' tanitványt ott állani, a' kit ſzeret vala, monda az Annyának: Aſzony állat, imé a' te fiad. Azután monda a' tanitványnak: imé a' te Anyád. És az orától fogva vévé őtet a' tanitvány magához. Nem oknélkül cſelekedte ezt a' Kriſtus Jeſus, hogy az ő ſzent Annyát aſzony-állatnak mondotta, és nem Annyának, mert ha Annyának mondotta volna, nagyob bánatra, keſerűségre, és ſiralomra inditotta volna őtet; hogy azért nagyob alkalmatoſságot ne adgyon néki a' ſiralomra, nem mondotta őtet Annyának, hanem Aſzony állatnak. Azután monda Szent Jánoſnak: Imé a' te Anyád, mintha mondotta volna: János tarcsd Anyádnak az én Anyámot, mert én ugy hagyom néked őtet: ő ſzűz, te is ſzűz vagy; illik azért hogy ő téged fiának tartſon, és mint fiát ugyſzeretſſen téged: és te Anyádnak tarcſad őtet, és mint Anyádot ugy ſzereſſed, és tiſztelljed őtet. Szent János mind addig a' Kereſzt mellet állót, a' mig le-vévék arról Kriſtus Urunkat, tanolván ő tőle, mint édes meſterétől, igen nagy és cſudálatos dolgokat, és kivált-képpen mikor hallá őtet könyőrögni az ő ellenségiért, és meg-feſzitőjért: mivelhogy akkor a' ſzeretetnek cſudálatos leczkéjét, mellyel nem cſak barátinkhoz, hanem ellenségeinkhez is tartozunk, meg-tanolá. Kriſtus Urunk annak-előtte beſzédével tanitotta vala őtet arra, de a' Kereſzt-fán cſelekedetével megerőſſitette hogy ſokkal jobban meg-tanolhaſſa. Végezetre a' keſerves nagy kinok miat, meg halván a' Kriſtus Jeſus a' Kereſzt-fán, midőn egy vitéz a' láncsával meg nyitá az ő oldalát, Szent János meg-látá, hogy vér, és viz folya-ki onnan, mellyet azután irva-is hagya az ő Evangeliomában, mondván: *Joannis 19. verſ. 34.* Egy a' vitézek-közűl láncsával meg-nyitá az ő oldalát, és leg'ottan vér, és viz jöve-ki. Mikor az Iſten ſzent Fiának teſte le-vétetek a' Kereſzt-fárol, kezeibe vévé azt Sz. János, és Szűz Marianak az ő keſerves Annyának adá, mellyet azután a' koporſohoz vivén, nagy áitatos tiſztelettel el-temeték. Annak-utanna, harmad napon, meg-értvén, hogy az Ur fel-támadót, a' koporſohoz futának Szent Péter, és Szent János, *Joan.* 20. v. 2. ki előb juta a' koporſohoz Péternél, de nem mene-bé a' koporſóba Sz. Péter-előt. Ugyan azon a' napon, mikor eſtve lőtt volna, és az aitok bé-téve volnának, a' hol a' tanitványok egybe-gyűltek vala, a' Sidoktol való félelem

mia: *Joan.* 20. *v.* 19. el-jöve Jeſus, és meg-álla középben, és monda nékik: Békeſség néktek. Es midőn azt mondotta volna, meg-mutatá nékik kezeit, és oldalát. örülének azért a' tanitványok látván az Urat. Monda azért nékik iſmég: Békeſség néktek. A' mint engem el-küldöt az Atya, én-is el-küldlek titeket. Ezeket midőn mondotta volna, reájok lehelle, és monda nékik: Vegyétek a' Szent Lelket, a' kiknek bűnöket meg-bocsátttyátok, meg-bocsáttatnak nékik: és a' kiknek meg-tartyátok, meg-vannak tartva. Jelen volt akkor Sz. Janos, és ő irta-meg ezeket az igéket. *Joan.* 21 Mikor a' Tiberias tengerében halaſzna Sz. Péter Apoſtol több tanitványokkal eggyetemben, meg-jelenté magát Jeſus a' tanitványoknak, és Sz. Janos iſmére őtet meg, leg-elsőbben. Az Apoſtoli cſelekedetekben meg-vagyon irva, hogy Sz. Péter, és Sz. Janos fel-menvén a' Templomba az imádságnak kilenczedik orájáu, egy férfiat, ki ſanta vala az annyának mehétől-fogva, meg-gyogyitának; *Acto.* 3. mellyet meg-értvén hozzájok futa az egéſz nép. Kiknek Sz. Péter monda: Izraëlita férfiak, mit cſudálkoztok ezen, ávagy minket mit néztek, mintha a' mi erőnkkel vagy hatalmunkal cſelekedtük volna, hogy ez járjon? Abrahamnak Iſtene, és Iſaknak Iſtene, és Jakobnak Iſtene, a' mi Atyaink Iſtene meg-dicsőitette az ő Fiat, a' Jeſuſt, kit ti meg-öltetek, de az Iſten fel-tamaſztotta őtet halottaibol, kinek mi tanui vagyunk, ő adta ennek ezt a' tellyes egéſséget minnyájotoknak láttára. *Acto.* 5. Sz. Péter, és Sz. Janos, és a' több Apoſtolok nagy bátorsággal predikállyák vala a' Sz. Evangeliomot, és minden beteget meg gyogyitnak vala. Felkelvén pedig a' Papi-fejedelem, és minnyájan a' kik véle valának, bé-telének boſzonkodáſſal: és meg-fogák az Apoſtolokat, és a' közönséges tömlőcbe tévék őket. Az Ur Angyala pedig éjjel meg nyitván a' tömlőcz aitait, és ki-vivén őket, monda: Mennyetek-el, és álván hirdeſsétek a' népnek a' Templomban, ez életnek minden igeit kik midőn hallották volna, bé-menének reggel a' Templomba, és tanitnak vala. Azután monda nékik a' Papi-fejedelem: Parancſolván meg-parancſoltuk néktek, hogy ne tanitanátok e' Reuben: és imé bé-töltöttétek Jernſalemet a tú tudományotokkal, és reánk akarjátok hozni ez embernek vérét. Felelvén pedig Péter, és az Apoſtolok, mondának: Az Iſtennek inkáb kel engedni, hogy-ſem az embereknek. A' mi Attyainknak Iſtene fel-támaſztotta a' Jeſuſt, kit ti meg-öltet-

ôltetek, a' fára fûggeſztvén. Ezt Fejedelmûl, és Idvôzitôûl fel-magaſztalta az Iſten az ô jobjával, hogy a' penitentiat adgya Izraëlnek, és a' bûnôk bocsánattyát, és mi tanui vagyunk ez igeknek. Es a' Sz. Lélek, kit az Iſten minden, ô néki engedôknek adot. Ezeket midôn hallották volna, dulnak fulnak vala, és gondollyák vala, hogy meg-ôlnék ôket. Fel-kelvén pedig egy Gamaliel-nevû Fariſæus a' gyûlekezetben, az egéſz nép-elôt bôcsûletes tôrvény-tudo meg-hagya hogy egy kevesé az emberek kin lennének. Es monda nékik: Izraëlita férfiak, vigyázzatok magatokra ez emberek felôl mit fogtok cſelekedni. Tavozzatok-el ez emberektôl, és hadgyatok békét nékik; mert ha embertôl vagyon e' tanács, vagy e' dolog, el-bomol: ha pedig az Iſtentôl vagyon, el nem bonthattyátok azt, hogy valami-képpen ne találtaſſatok, az Iſten-ellen-is tuſakodni. Eggyezének azért vele. Es elô-hiván az Apoſtolokat, midôn meg-verték volna ôket, meg-hagyák hogy tellyeſséggel ne ſzollanának a' Jeſus nevében, és el-bocsáták ôket. Es azok ugyan ôrûlvén mennek vala-el a' gyûlekezet-elôl, mivelhogy méltokká lôttek a' Jeſus neveért gyalázatot ſzenvedni. Egy nap ſem ſzûnnek vala pedig meg, a' templomban, és házanként tanitani, és hirdetni a' Kriſtus Jeſuſt. Sz. Janos Apoſtol, és Evangeliſta egy-néhány eſztendôkig lakék Jeruſalemben, nagy gondot viſelvén a' Boldogságos Szûz Mariara, Miſet mondot, és meg-áldoztatta ôtet, a' mint erôs bizonyságot téſzen felôle Szent Bonaventura. A' Szentséges Szûznek dicsôséges halála, és Menybe-vitele-után, Aſiaba méne predikálni, mivel az a' tartomány jutot vala néki az Apoſtolok el-oſztásában. Nagy buzgo lélekkel hirdette ottan az Iſten igeit, és hét Anyaſzent-egyházat fondála, hét leg-nagyob városban. Mind a' het városokban Papokat rendele, kik a' Szentségeket ſzolgáltatnák a' Kereſztyéneknek. Tôrténék azután hogy Domitianus Romai Csáſzárrá lôn, igen kegyetlen tyrannus, ki a' Kereſztyéneket egéſz Romai birodalomnak minden tartományában ûldôzte s' kergette, mely ûldôzésben meg-fogattaték Sz. Janos Evangeliſta, és Efeſus városából Romába viteték, és ottan egy edény forro olayba téteték, de az ſemmit az ô teſtének nem árta, hanem ſérelem-nélkûl jôve-ki onnan, mint a' három ifiu a' Babiloniai tûzes kemenczéből. *Dan. 3. v. 49.* Azután ſzámki-vetésbe kûldeték Pathmus ſzigetébe: ottan egy eſztendôt s' egy napot tôltôt, és egy vasár-na-

pon igen csudálatos jelenést látot, melyben kivált-képpen-valo nagy dolgok nyilatkozának-ki ő néki, mellyek a' Keresztyén Anyaszent-egyházra következnek, mind világ végezetig, és mind meg-irá egy könybe, mely a' Szent Irás könyvei-közöt vagyon, és Szent Janos jelenésének hivattatik. Miglen abban a' szigetben marada, csak nem mind éppen, meg-térité annak a' népét a' Krisztus Jesus hitire. Domitianus Császár holta-után pedig, a' Romai birodalom Nervának adaték, ki a' Romai Tanács akarattya-szerént, mind meg-változtatá azokat a' dolgokat, mellyeket Domitianus rendelt vala. Azokaért Sz. Janos-is viszsza-hivaték a' szamkivetésből, mellyet meg-értvén a' Szigetben lakozo népek igen bululának, és sirának, mert igen szeretik vala ötet. El-bulcsuzván tőlök Sz. Janos Apoſtol, meg-igyiré, hogy el nem feletkezik rolok, hanem más gond-viselő lelki tanitot küld maga helyet. Viszsza-térvén a' hajoban Efesusba, midőn bé-mégyen vala a' várasba, halottat viznek vala a' temetésre, egy nemes aszonyt tudni-illik Drusiana-nevűt, ki Sz. Janoshoz igen áitatos volt. Sokan sirván követik vala az halottat, minthogy jo aszony volt, és mindenekkel jol cselekeszik vala. Imádkozék azért érette Sz. Janos Apoſtol, és fel-támaszta ötet, és a' házához méne szállásra. Annak-utánna viobban kezdé igazgatni lelki dolgokban azt a'tartományt; és meg-értvén, hogy egy várasban két ifiu sok gazdagságokat osztogattak volna a' szegénységben akarván szolgálni az Istennek, mely életet igen dicsirt vala Sz. Janos az ő predikatioiban. De minek-utánna láták, hogy sok dolgokban szükölködnének, meg-bánák a' mit cselekedtek vala. Monda nékik Sz. Janos Apoſtol, hogy hoznának két vastag fa-ágat, és egy-néhány köveket: mellyet meg-cselekedvén az ifiak, Sz. Janos a' közönséges köveket drága kövekké változtatá, a' fa-ágat pedig arannyá, és monda az ifiaknak: Imé mostan ollyan gazdagokká lehettek, mint az elöt, de jol meg-gondollyátok, hogy a' világi gazdagságok fel-fualkodtatnak, és meg nem elégitnek. Azt-is meg-gondollyátok hogy nincsen több egy Paradicsomnál, és a' ki e' világon akarja azt birni a' világi gazdagságokban gyönyörködvén, és kedve-szerént élvén, a' más világon el nem nyerheti azt. A' meg-nevezet ifiak-elöt, egy szegény özvegy aszonynak meg-holt fiát fel támaszta Sz. Janos Apoſtol, és látván ezt a' nagy csudát az ifiak, el-tékéllék hogy szegény életet viselyenek, és kérek Sz. Janost,

noſt, hogy könyörögiön érettek az Ur Iſtennek. Es meg-adván néki a' drága köveket, és az aranyat, ő a' földre veté azokat, és mingyárt ollyanokká lőnek, mint az előt voltak, és imádkozék az Iſtennek az iſiakért, kik azután ſzent életet viſelének. Nagy vetekedéſe volt Sz. Janoſnak a' Diana aſzony papiával Ariſtodemuſſal, ki azt mondotta, hogy a' cſudák, mellyeket Sz. Janos cſelekeſzik vala, nem Iſten erejéből, hanem az ördögéből volnának: és ha azt akarná, hogy el-hinnék, hogy az Iſten ereje-által volnának, azt ugy iſmértethetné-meg, ha egy pohár mérget meg-innék, mellyet kezében adnának, és onnan ſemmi nyavalyája nem lenne. Azt gondolá a' gonoſz Atiſtodemus, hogy ezzel meg-ölhetne az Apoſtolt; de Sz. Janos kezébe vévén a' méreggel töltöt pohárt, és a' kereſztnek jelét reá vetvén, meg-ivá azt minden ſérelem-nélkül. Ez az oka, hogy a' Sz. Janos Evangéliſta kezében a' kép-irok egy pohárt irnak, melyből kigyo akar ki-menni. Azt mondgya Arany-ſzáju Sz. Janos, hogy Sz. Janos Apoſtolnak, a' többi-közöt, egy igen ſzép termetű iſiu tanitványa vala, egyſzer pedig egy bizonyos Templom látogatására akarván elmenni, egy Püſpöknek commendálá az iſiat, kérvén, hogy jo gondot viſelne reá. Miglen Sz. Janos oda jára, az iſiu laſſan laſſan gonoſzt kezde cſelekedni, és annyira juta, hogy végtére a' tolvajoknak hadnaggya lőn. Viſza-térvén Sz. Janos Apoſtol, és meg-értvén mi történt volna az iſiun, igen bánná, és a' puſztába méne, áhol az iſiu tolvaykodik vala Végezetre reá találá az iſiura, ki meg-ſzégyenülvén, el kezde futni, és Sz. Janos követi vala őtet mondván: Edes fiam miért futſz attol, a' ki téged oly igen ſzeret? Tekénts meg, hogy én meg-fáradtam, és el bágyadtam, ide jővén, a' puſztába téged kereſni. Talam azért akarſz el-futni tőlem, hogy nem adhatſz ſzámot az Iſtennek a' te vétkeidről; imé én magamra vállalom, hogy meg-felellyek te-éretted az Itélet napjan. Meg-lágyula ſzive az iſiunak, a' Sz. Janos beſzéde-által, és az ő lábaihoz borulván, meg-ſiratá gonoſz cſelekedetit, és meg-jobbitván az életét, kedves ſzolgája lőn az Iſtennek. Néha Sz. Janos Apoſtol nagy haragját mutatta azok-ellen, kiket iſmért, hogy nem akarnák meg-jobbitani életeket. Egyſzer midőn egy főrődőben volna, és Kérintus eretnek oda menne, Sz. Janos nagy haraggal méne-ki a' főrődőből, mondván: Mennyünk-el mi innen, hogy a' Kérintus dögleletes vize meg ne rutitſon minket, (a' vizen értvén az ő ha-

mis tudományát) A' Sz. Janos tanitványi azon kérék ôtet; irná meg, a' mit predikál vala, hogy mind ôrökké emlekeznének-meg arrol. Sz. Janos Apoſtol bôitôt hirdete az egéſz népnek, és azt rendelé, hogy minnyájan imádkoznának. Azután melléje vévén Prochoruſt, eggyet a' tanitványi-kôzûl, fel-méne egy magos hegyre, holot nagy meny-dôrgéſek hallatának, és a' meny-kôvek nagy villámáſokkal láttatnak vala hullani az Egbôl, ugy hogy Prochorus igen meg-félemlék. Le cſendeſedvén az égi-háboru, ſzollani kezde Sz. Janos, mondván: Kezdetben vala az Ige, és az Ige Iſtennél vala, és Iſten vala az Ige. *Joan.* 1. Es Prochorus irja vala, és illyen modon irá az ô ſzent Evangeliomát, el akarván rontani az ô idejében-lévô Ebionita eretnekeknek tévelygését, kik azt mondották, hogy a' Kriſtus nem volna Iſten. De Sz. Janos meg-mutatâ, hogy a' Kriſtus Jeſus igaz Iſten. Igen ôreg lévén immár Sz. Janos Evangeliſta, az ô tanitványinak mindenkor ez igéket mondgya vala: Fiacskáim ſzereſsétek egy-máſt; kik mondának: Meſter, mondgy egyebet nékünk, mert ezt gyakorta hallottuk: kiknek ô felele, mondván: En ezt mondom, mert az Ur parancſolattya, és a' ki ezt meg-cſelekeſzi, eleget cſelekeſzik. Annak-utánna jelenés-által meg-értvén az ô halálát, kilenczven kilencz eſztendôs lévén, egybe-gyûté az ô tanitványit, és vivé ôket, egy magos hegyre, áhol néki egy Szent-egyháza vala. Ottan meg-nyittatá a' temetô-helyt, és réſz-ſzerént le-veté az ô ruháját, és a' ſarujját, és illyen modon elevenen méne-bé a' temetô-helybe, igen ſiratván ôtet a' tanitványi. Leg-ottan nagy világoſság jôve-le az Egbôl, mely mind éppen kôrnyûl-vévé az Apoſtol teſtét, és azok, kik jelen valának igen meg-félemlének. Es nem láthaták többé Sz. Janos Apoſtolt, hanem cſak a' temetô-helyet fôldel bé-tôltetvén, melybôl cſudálatos olay fel-forván, ki-foly vala, mellyel ſok betegek meg-gyogyittatának. Illyen volt a' Sz. Janos Apoſtol, és Evangeliſta által-menetele. Es a' mint Sz. Jeronymus, és Beda erôſſîtik, az ô halála faidalom nélkûl volt, és az ô teſte meg-ſzabadittatot a' rothadáſtol. Aquinás-béli Sz. Tamás Niceforus, és tôb Autorok azt mondgyák, hogy Sz Janos Evangeliſta fel-tamadot halottaibol, és teſtben, és lélekben vitetet Mennyekbe. Némellyek ollyan vélekedésben voltak, hogy nem holt-meg Sz. Janos Apoſtol, de Sz. Jeronymus, Arany-ſzáju Sz. Janos, és Tertullianus világoſſon meg-irták az ô halálát. Kétség-

nélkûl

nélkül el kel hinni, hogy meg-holt, és igen dicsőséges helye vagyon néki Meny-orſzágban. Mivelhogy ő ſzűz volt, Apoſtol volt, Evangeliſta volt, es az ő tökélletes ſzándékában, és kivánságában Martyr volt. Annak-okaért Sz. Agoſton Doctor, Arany-ſzáju Sz. Janos, és Rufinus, Martyrnak-is mondgyák őtet: mert midőn a' forro olaiba tétetet volt, meg-holt volna, ha az Ur Iſten cſudalatos-képpen meg nem ſzabaditotta volna, és az ő akarattya mindenkor kéſz volt halált ſzenvedni a' Kriſtus Jeſus ſzeretetéér. Annak-felette Sz. Janos Evangeliſta a' Kriſtuſnak kivált-képpen-valo ſzerelmes tanitványa volt, teſt-ſzerént-valo attyafia volt, és fogadot fia az ő Sz. Annyának a' Boldogságos Szűz Mariának, a' mint eléb meg-mondok. Ez a' Dicsőséges Sz. Apoſtol igen ſokat fáradozot predikálván, és ſzámtalan ſok lelkeket meg-téritvén, hetven eſztendeig, mindenkor az Iſteni ſzolgálatban foglalván magát, mindenkor ſzeretvén az Iſtent, és egyebeket éjjel, nappal arra intvén, hogy Iſten-félők, és ſzeretők legyenek. Kérjük minnyájan ezt a' Dicsőséges Sz. Apoſtolt; eſedezzék az Iſtennek mi-érettünk: és kövefsük az ő életét, a' mint lehet, hogy nyerhefsük-el az őrők életnek koronáját, és ſzinről ſzinre látván az Ur Iſtent, mindenkor őrvendezhefsünk az őrők dicsőségben. Amen. Az Anyaſzent-egyház Karacſon havának huſzon hetedik napjan illi a' Sz. Janos Apoſtol, és Evangeliſta napját. Az ő halála volt Trajanus Csaſzár idejében.

Szent Tamás Apoſtol élete,

Sommaban foglaltatot a' Szent Evangeliombol, és Szent Iſidorus, és Metafraſtes Simeon iráſibol.

SZent Tamás Apoſtol Galileai volt. Sz. Janos Evangeliſta kivált-képpen-valo emlekezetet téſzen felőle, mikor Marta, és Maria Magdolna a' Kriſtus Jeſushoz küldőttek meg-mondani néki, hogy az ő attyokfia Lázár beteg volna. *Joan.* 11. v. 16. Akkor Jeſus meg-marada ugyan azon helyen két nap: ezek-után monda a' tanitványinak: Mennyűnk iſmét Judæaba: Mondának néki a' tanitványok: Rabbi, moſt keresnek vala tégedet a' Sidok, meg-kővezni, és iſmég oda mégy-é? Felele Jeſus: Nem tizen-két orája vagyon-é a' napnak; azt akarván jelenteni, hogy

ni, hogy annyiszor meg-változhatik az emberek szive, és azt akarhattyák, a' mit az-előt nem akartak. Akkor azért Jesus nyilván meg-mondá nékik: Lázár meg-holt: mennyünk-el hozzája. Monda azért Tamás, a' ki kettőlnek mondatik, a' tanitvány-társainak: Mennyünk-el mi-is, hogy meg-hallyunk ő-véle. Meg mutatá Sz. Tamás Apostol ezekkel az igikkel az ő nagy bátorságát, és a' Krisztus Jesushoz-való nagy szeretetét. Mikor a' mi édes Idvözitőnk biztatá az Apostolokat, mondván: *Joan.* 14. Meg ne háborodgyék a' szivetek. Hiszitek az Istenben, én bennem-is hidgyetek. Az Atyám házában sok lako-helyek vannak, ha külömben volna, meg-mondottam volna néktek: Mert helyt készíteni megyek néktek. És ha el-megyek, és helyt készítek néktek: ismég el-jövök, és magamhoz vészlek titeket, hogy a' hol én vagyok ti-is ot legyetek. És a' hová én megyek, tudgyátok, s' az utat-is tudgyátok. Monda néki Tamás: Uram, nem tudgyuk hová mégy; s' mint tudhattyuk az utat? Monda néki Jesus: En vagyok az ut, és az igaság, és az élet. Senki az Atyához nem mégyen, hanem csak én-általam. Ha engem ismértetek volna, az Atyámot-is ismértétek volna ugyan: és mostantol-fogva meg-ismériték ötet, és láttátok ötet. Meg-válto Krisztus Urunk az ő dicsőséges fel-támadása-után, ugyan azon a' napon, mellyen fel-támadot, mikor estve volna, *Joannis* 20. *vers.* 19. és az aitok bé-téve volnának, a' hol a' tanitványok egybe-gyültek vala, a' Sidoktol-való félelem miá, meg jelenék az ő tanitványinak. örülének azért a' tanitványok látván az Urat. Tamás pedig egy a' tizen-kettő-közül, ki kettőlnek mondatik, nem vala vélek mikor él-jöve Jesus. Mondának azért néki a' több tanitványok: Láttuk az Urat. ő pedig monda nékik: Hanem-ha látom az ő kezeiben a' szegek liggatását, és az ujomot a' szegek helyére bocsátom, és a' kezemet az ő oldalába bocsátom, nem hiszem. Sz. Tamás Apostol el-távazot vala egy kevesé a' több Apostoloktol, kiknek meg-jelenék a' Krisztus, és monda nékik: Békeség néktek. És midőn ezt mondotta volna, meg-mutatá nékik kezeit, és oldalát; meg akarván ismértetni, hogy ő az, a' ki vélek nyájaskodot, és a' mi bűneinkért kint-halált szenvedet, és immár halottaibol fel-támadot. Annak-utánna viszatérvén Sz. Tamás, a' több tanitványok mondának néki. Oh atyámfia, a' mig te tavul voltal tőlünk, láttuk a' mi Urunkat, és Mesterünket,

ugyan

úgyan azt, a' ki a' kertben meg-fogaték, és az-után meg-oſtoroztatot, meg-pökdöſtetet, és csufoltatot, tövis-koronával meg-koronáztatot, kereſzt-fára fel ſzegeztetet, és meg-ölettetet, kereſzt-fárol le-vétetvén el-temettetet; immár halhatatlan, és dicsőséges teſtben fel-támadot; láttuk a' ſebeknek jeleit, mellyek csudálatos-képpen ékeſitik az ő dicsőséges teſtét, mint a' finom aranyba foglaltatot drága-kövek: és csak moſt távozék-el tőlünk. Felele Sz. Tamás: csak valami ſzem-fény veſztés volt az, a' mit ti láttatok. Mondom néktek, hanem ha ſzemeimmel látom, és az ujaimat a' ſzegek helyére bocsátom, és a' kezemet az oldalába bocsatom, nem hiſzem hogy láttátok volna a' mi Meſterünket, ſem pedig hogy ő fel támadot volna. Nyolcz nap marada-meg az Apoſtol ebben az hitlenségben, és ſemmi-képpen nem akara hinni a' több Apoſtoloknak, és a' Mariaknak, kik igen erőſſitik vala, hogy fel-támadot az Ur Jeſus Kriſtus. Sokaknak javokra, és haſznokra engette az Ur Iſten, hogy az hitlenségnek vétkébe eſnék, ez a' Sz. Apoſtol. Mivelhogy az igaz hitnek ágazati-kőzőt, a' fel-támadás igen nagy dolog, és az embereknek erős hittel kel azt hinniek; ſzükség volt azért hogy az, nyilván, és igen erőſſen megprobáltatnék. Azért mondgya Sz. Gergely Pápa, hogy többet haſznált mi-nékünk a' Tamás vak-merő kételkedéſe, hogy-ſem a' Maria Magdolna könnyen-valo hitele. Tudta a' Sz. Lélek, hogy ſok eretnekek támadnának, kivált-képpen Manicheus eretnek, kik azt mondanák, hogy a' Kriſtusnak csak ſem fény-veſztő teſte volt, azért erőſſitet-meg minket a' Tamás kételkedéſe-által, hogy immár bátran hazuttát mondhaſſuk Manicheuſnak, és erős valláſt tegyünk, hogy igaz emberi teſte volt a' Kriſtus Jeſuſnak, a' mint mi-nékünk, mellyet Sz. Tamás látot, és kezeivel megtapoſztalt, még a' Kriſtus fel-támadáſa után-is. Nyolcz nap-után, iſmég ben valának az ő tanitványi, és Tamás ő-vélek. El-jőve Jeſus aitok bé-téve, és meg-álla kőzépben, és monda: Békeſség néktek. Azután monda Tamáſnak: Erezd ide bé az ujodat, és láſſad az én kezeimet: és hozd ide a' kezedet, és bocsád az én oldalamba: és ne légy hitlen, hanem hiv. Felele Tamás, és monda néki: En Uram, és én Iſtenem. Látván azért Sz. Tamás a' mi édes Idvőzitő Iſtenünket, és kezével meg-tapaſztalván az ő ſeb-helyeit, és meg bizonyoſodván, hogy nem ſzem-fény-veſztés volna, és halván az intéſt, hogy ne légyen hitlen, hanem

hiv: meg-érté, hogy az ő Meſtere mind jol tudná azokat, a' miket ő cſelekedet, és mondot volna, noha távul volt tőle, és ezzel-is meg-mutatta, hogy igaz Iſten volna. Magában ſzálla, és le-borulván, imádá az Iſtennek Sz. Fiat, mondván: En Uram, és én iſtenem. Monda néki Jeſus: Mivelhogy láttál engem Tamás, hittél: boldogok a' kik nem láttak, és hittek. Máſut-is vagyon emlekezet az Evangeliomban Sz. Tamásrol, illyen modon: *Joan.* 21. Eggyűt valának Simon Péter, és Tamás, a' ki ketőſnek mondatik, és Natanaël, ki a' Galiæi Kánából vala, és a' Zebedæus fiai, és más ket ő a' Jeſus tanitványi-kőzől. Monda nékik Simon Péter: Halászni megyek. Mondának néki: Mi-is el megyűnk veled. Es ki-menének, és bé ſzállának a' hajoba: és azon éjjel ſemmit nem fogának. Reggel lévén pedig meg-álla Jeſus a' parton: de nem iſmérék-meg a' tanitványok, hogy Jeſus volna. Monda nékik: Veſſétek a' hajonak jobja felé a' hálot, és találtok. Meg-veték azért, és már nem vonhattyák vala azt, a' halaknak ſokaſága miat. Az-után meg-iſmérék, hogy Jeſus volna. Noha más helyen nintſen kivált-képpen-valo emlekezet Sz. Tamáſrol az Evangeliomban, bizonyos dolog mindazáltal, hogy jelen-volt minden dolgokban, mellyekben az Evangeliſtak kőzönségeſen mondgyák, hogy jelen voltak az Apoſtolok. Jelen volt Sz. Tamás Apoſtol az utolſo vacſorán, és őttan pappá ſzenteltetet, és Püſpökké rendeltetet: jelen volt midőn a' Kriſtus Jeſus cſudálatos-képpen fel-ment Mennyeknek országában: jelen volt midőn annak-utánna el-jőt a' Vigaſztalo Sz. Lélek Iſten, kinek ajándékit el-vőtte a' több Apoſtolokkal eggyetembe. Mikor az Apoſtolok ol oſzták a' világnak tartományit, a'hová predikálni kel vala menniek, Sz. Tamáſnak juta India, de minek-előtte oda ment volna, a' Partuſoknak, Meduſoknak, Persáknak, Brakmanuſoknak, Hirkanuſoknak, és Pirtanuſoknak predikálla, és mindenkor nagy elő-menetellel, ſokakat meg téritvén a' Kriſtus Jeſus hitire. Arany-ſzáju Sz. Janos azt mondgya, hogy Sz. Tamás Apoſtol kereſztelte meg az három Királyokat, kik Bethlehembe mentek a' cſillag-után, és le-borulván a' gyermek Jeſus-előt, imadták őtet. Annak-utánna Indiaba méne Sz. Tamás Apoſtol, és ottan az Indiajaknak, az ő nyelveken kezdé predikálni a' Kriſtus Jeſus hitit, gyalázván az idegen Iſteneket, kiket az Indiajak tiſztelnek, és imádnak vala: de kivált-képpen a' napot imádták, mert ezt a'

több Isteneknél nagyobnak tartották. Csudákat-is sokat cselekedék Sz. Tamás Apostol, mellyeket látván a' népek, és halgatván az Isten igeit, mellyeket nagy buzgo lélekkel hirdet vala, lassan lassan el-hagyván a' hamis Isteneket, az igaz Istenhez, a' Menynek és földnek teremtőjéhez, meg-térének. Annak-utánna Kalamina-nevű várasba érkezék, a' hol a' Pogány népeknek Királya lakik vala. És jol-lehet a' Király-előt sok csudakat cselekednék Szent Tamás Apostol, hogy az Isteni tudományt, mellyet predikál vala meg-erősitse, mindazáltal a' pogány Király, nem hogy a' Krisztus hitit bé-vőtte volna, és fel-gerjedet volna az igaz Istennek szeretetére, a' mint sokan az alatta-valo népek cselekedének; sőt inkáb igen kegyetlenül meg-haraguék az Apostolra, mivelhogy nagy bátorsággal predikál vala néki Sz. Tamás Apostol, mondván, hogy a' Nap nem Isten, hanem csak teremtet állattya az Istennek; és az embernek sokkal nagyob méltosága vagyon, hogy-sem a' napnak; mert az embernek okossága, és halhatatlan lelke vagyon, a' napnak pedig sem okossága, sem lelke nintsen. Ezeket halván a' Király, mezitelen vetkezteté az Apostolt, és igen meg-kinoztatá, vas, és réz tűzes táblákat tétetvén a' mezitelen testére, és azután tűzes kemenczébe vetteté őtet; de látván hogy mind ezek semmit nem ártanának az Apostolnak, egy Templomba viteté őtet, a'hol egy nagy rézből öntetet képe vala a' napnak, és arra kénszerité hogy azt imádná. Térdre álván Szent Tamas Apostol, kőnyörge az Istennek; rontaná-el azt a' képet, hogy a' Király, és a' pogány népek, meg-szégyenittetnének, és látván mely kevés hatalma vagyon az ő-Isteneknek, mennének-ki a' lelki setétségből, és vakmerő balgataságbol, melyben el-voltak merülve. Midőn imádkoznék Sz. Tamás Apostol, le-esék a' földre a' bálvány, és ezer darabra romlék. Jelen-valának pedig a' Balvány papiai, és szolgai, kik látván a' történt dolgokat, és a' dühős kegyetlenségtől viseltetvén, láncsákat ragadának kezekbe, és azokkal ugy meg-sebessíték az Apostolt, hogy életétől-is meg-fosztának. Az ő teste ugyan azon városban temetteték, és az-után Siriaba Edessa városába viteték, a'hol az ő tiszteségére egy gazdag Templomat épitének az Istennek, melyben sok csudakat mutatot az Ur Isten az ő Sz. Apostolok érdemiért. A' Sz. Tamás Apostol halála történék Karácson havának huszon eggyedik napján, és ugyan azon a' napon illi az Anyaszent-egyház az ő innepét; és volt

Krisztus Urunknak hetven ötödik esztendeiben, Vespásianus Császár idejében. Annak-előtte pedig midőn meg-halna az Istennek Sz. Annya a' Boldogságos Szűz Maria, Angyali kezek-által oda vitettek a' Sz. Apostolok, a' világnak minden részeiről, és látták az ő dicsőséges ki-mulását, és nagy tisztelettel el-temették az ő szent testét. Sz. Tamás Apostol pedig a' Szentséges Szűz Maria halála-után, harmad napon érkezék oda; annak-okaért igen kivánván látni az ő szent testét, meg-nyittatá a' koporsót, melyben nem találtaték-meg az Isten Annyának szent teste, mivelhogy fel-támadot, és fel-vitetet volt Mennyeknek országába. Az Ur Isten ő Szent Felsége, minthogy Sz. Tamás Apostol-által meg-erősítette a' Keresztyéneket, hogy minden kételkedésnélkül el-hidgyék az ő Sz. Fiának, az Ur Jesus Krisztusnak halottaibol-valo fel-támadását: ugy a' Szentséges Szűz Marianak a' Krisztus Annyának fel-támadását, és Mennyekbe valo fel-vitelét-is ugyan Sz. Tamás Apostol-által, akarta ki-nyilatkoztatni ő Szent Felsége. Kérjük ezt a' dicsőséges Szent Apostolt, nyerjen szent malasztot nékünk az Istentől, hogy ugy rendellyük életünket e' világon, hogy a' más világon láthassuk-meg az Ur Jesus Krisztust, az ő Sz. Attyával, és a' Vigasztalo Sz. Lélekkel egy örök Istent, és a' Szenteknek társaságában, mind örökké dicsirhessük, az örök életnek boldogságában. Amen.

Szent Filep Apostol élete,

Az Evangeliomból, és nevezetes Autorok irásibol sommaba foglaltatot.

SZent Filep Apostol a' Galilæai tartománynak Betsaida városában szűletet, a' honnan valok Sz. Péter, és Sz. András Apostolok. *Joan.* 1. *v.* 43. Az Apostolságra pedig hivattaték a' Krisztus Jesustol, minekutánna Szent Peter, és Sz. András hivattattak volna. Követé a' Krisztust a' tudomány-által, mellyet a' törvény-tudo Doctoroktol tanolt, és a' Próféták irásiban olvasot vala, a' Messias el-jöveteléről. Es el-hivé erős hittel, hogy a' Krisztus volna az. Nem akará magában el-titkolni e' dolgot Sz. Filep Apostol, sőt el-menvén, találá Natanaëlt, és monda néki; *Joan.* 1. *v.* 45. A' kit meg-irt Moyses a' törvényben, és a' Próféták, meg-ta-

meg-találtuk a' Názáreti Jeſuſt, a' Joſef fiát. Es monda néki Natanaël: Lehet-é valami jo Názáretből? Monda néki Filep: Jere, és lásd-meg. Láta Jeſus Natanaëlt hozzája jöni, és monda ő-felőle: Imé az igaz Izraëlita, kiben nincs álnokság. Monda néki Natanaël: Honnét iſmerſz engem? Felele Jeſus, és monda néki: Minek-előtte Filep téged hina, midőn a' fűge-fa-alat volnál, láttalak téged. Felele néki Natanaël, és monda: Rabbi te vagy az Iſten fia, te vagy az Izraël Királya. Felele Jeſus, és monda néki: Minthogy mondottam nékéd: láttalak téged a' fűge-fa-alat, hiſzeſz: nagyobbat látſz ezeknél. Bizony bizony mondom néktek, nyitva látjátok az Eget, és az Iſten Angyalit fel-menni, és alá-ſzállani az ember fiára. Illyen modon Natanaël bizonyoſon meg-tudá, hogy immár eljot volna a' Meſſias: Sz. Filep pedig inkáb meg-erőſődék a' hitben, és követé Kriſtus Urunkat. Sok cſuda-tételin ielen-volt: és minden kőrnyúl-valo tartományokra ki-terjedvén a' Kriſtus Jeſus hire, kivált-képpen hogy Lázárt fel-támaſztotta volna. *Joan.* 12. *v.* 20. Valának némely Pogányok azok-közúl, a' kik fel-mentek vala, hogy imádkoznanak az ünnep-napon. Ezek azért Filephez menének, ki Galilæának Betſaidájából vala, és kérik vala őtet, mondván: Uram, látni akarnók a' Jeſuſt. El-méne Filep, és meg-monda Andráſnak. András iſmég és Filep meg-mondák Jeſuſnak. Jeſus pedig felele nékik, mondván: El-jőt az ora, hogy megdicsőitteſsék az ember fia. Bizony bizony mondom néktek, ha a' buza mag a' földbe eſvén, meg nem hal, cſák maga marad: ha pedig meg-hal, ſok gyümölcsőt hoz. A' ki a' lelkét ſzereti, el-veſzti azt; és a' ki a' lelkét gyűlöli e' világon, az őrők életre meg-őrizi azt. Ha ki nékem ſzolgál engem kőveſſen: és a'hol én vagyok, ot léſzen az én ſzolgám-is. Ha ki nékem ſzolgál, meg-tiſzteli azt az én Atyám. Moſt az én lelkem megháborodot. Es mit mondgak? Atyám ſzabadics-meg engem ez orától fogva. De ezért jöttem ez orára. Atyám dicsőitsd-meg a' te nevedet. Szozat jöve azért az Egből: Meg-is dicsőitem. A' ſereg azért mely ot ál vala, és hallotta vala, azt mondgya vala, hogy meny-dörgés lőt volna. Egyebek mondgyák vala: Angyal ſzollot néki. Felele Jeſus, és monda: Nem én-érettem jot e' ſzozat, hanem ti-érettetek. Mikor a' puſztában őt ezer embert, cſudálatos-képpen meg-akarna elégiteni az Iſtennek Sz. Fia, monda Szent Filepnek: *Joan.* 6. *v.* 5. Honnét véſzűnk kenyereket, hogy

ezek egyenek? Ezt pedig mondgya vala, késértvén ötet: mert ő tudgya vala, mit volna cſelekedendő. Felele néki Filep: Két ſzáz pénz árra kenyér, nem elég nékik, hogy ki-ki még cſak valami keveſet vegyen-is. Monda néki egy a' tanítványi-közűl, András, Simon Péternek báttya: Vagyon itt egy gyermek, kinek öt árpa kenyere vagyon, és két hala; de ezek micſodák ennyi közöt? Monda azért Jeſus: Telepitsétek-le az embereket. Letelepedének azért a' férfiak, ſzám-ſzerént ugy-mint öt ezeren. Vévé azért Jeſus a' kenyereket, és mikor hálákat adot volna, el-oſztá a' le-telepetteknek: haſonlo-képpen a' halakbol-is a' menyit akarnak vala. Hogy pedig bé-telének, monda a' tanítványinak: ſzedgyétek-fel a' mely morzalékok meg-maradtak, hogy el ne veſzſzenek. Fel-ſzedék azért, és tizen-két kosárt töltének-meg, az öt árpa kenyér hulladékibol, mellyek meg-maradtak vala, azoktol a' kik öttek vala. Azok azért az emberek, mikor látták volna a' jelt, mellyet Jeſus cſelekedet vala, mondanak: Hogy ez bizonyára a' Proféta, a' ki e' világra jövendő. Jeſus azért midőn eſzébe-vötte volna, hogy meg-ragadnák ötet, és Királyá tennék ötet; iſmég a' hegyre futa maga egyedül. Az utolso vacſorán a' több Apoſtolokkal Sz. Filep-is jelen-volt, pappá ſzenteltetet, és Püſpökké rendeltetet, a' Kriſtus Jeſus kezeiből meg-áldozot. Az utolſo vacſora-után, minek-utánna bátoritotta volna az Iſtennek Szent Fia az Apoſtolokat, és mondotta volna nékik: *Joan.* 14. En vagyok az ut, és az igaſság, és az élet. Senki az Atyához nem mégyen, hanem cſak én-általam. Ha engem iſmértetek volna, az Atyámot-is iſmértétek volna: és moſtantol-fogva meg-iſmériték ötet. Monda néki Sz. Filep: Uram, mutaſd-meg nékünk az Atyát, és elég nékünk. Monda néki Jeſus: Ennyi ideig vagyok veletek, és nem iſmértek-é engem? Filep a' ki engem lát, láttya az Atyamot-is. Mi-képpen mondod te: Mutaſd-meg nékünk az Atyat? Nem hiſzitek-é, hogy én az Atyában, és az Atya én-bennem vagyon? Az igéket, mellyeket én néktek ſzollok, magamtol nem ſzollom. Az Atya-pedig én-bennem lakván, ő cſelekeſzi a' cſelekedeteket. Nem hiſzitek-é, hogy én az Atyában, és az Atya én bennem vagyon? Ha külömben nem a' cſelekedetek-ért hidgyetek. Mikor Kriſtus Urunk meg-fogattaték a' kertben, Sz. Filep-is el futa, mint a' több Apoſtolok. Egy ſzoval mikor a' több Apoſtolokrol közönségeſen emlekezet vagyon az Evangeliomban,

emle-

emlekezet vagyon Sz. Filepről-is, minthogy egy volt azok-közül. *Jonnis* 20. *v.* 19. Látta ő-is a' fel-támadot Kriſtus Jeſuſt, mivelhogy jelen volt, mikor az aitok bé-téve volnának, a'hol a' tanítványok egybe-gyűltek vala, a' Sidoktol valo félelem miat: és el-jöve Jeſus, és meg-álla középben, és monda nékik: Békeſség néktek. És midőn ezt mondotta volna, meg-mutatá nékik kezeit, és oldalát. örűlének azért a' tanítványok látván az Urat. Akkor csák Sz. Tamás nem volt-jelen az Apoſtolok közőt. Mikor Kriſtus Urunk fel-méne Mennyekbe: mikor Sz. Mattyás az Apoſtolságra választaték: mikor el-jöve a' Vigaſztalo Sz. Lélek, mindenkor jelen volt Sz Filep Apoſtol. Minden nyelvek értésének, és ſzollásának ajándékát, és bőlcſeſéginek, és erőſségnek ajándékát vévé Sz. Filep a' több Apoſtolokkal eggyetemben; és meg-erőſítteték a' kegyelemben, hogy ſoha halalos vétekben ne eſnék. Mikor az Apoſtolok a' világnak minden tartományit egy-más közőt el-oſztják, a'hová az Evangeliomot hirdetni kel vala menniek, Sz. Filep Apoſtolnak juta Scithia tartománya, a'hova ő el-menvén huſz eſztendeig predikálla, ſok lelkeket téritvén az igaz hitre, le-hányván a' földre, és el-rontván a' Bálványokat, Templomokot, és oltárokot épitvén az Iſtennek, Papokot ſzentelvén, igazgatván a' népeket, hogy igazán, és ſzentül élvén, nyerhetnék-el az örők életnek koronáját. El-közelgetvén az ő életének vége, midőn kiſſeb Aſiaban Hierapolis tartománynak Frigia-nevű váraſsában volna, haſonlo-képpen cſelekedvén ebben, mint a' több váraſokban, és tartományokban, ſok lelkeket térite-meg az Iſtenhez. Metafraſtes Simeon azt mondgya, hogy annak a' váraſnak templomában egy igen rettenetes kigyo vala, mely noha természet-ſzerént valo oktalan-állat volna, mindazáltal az ördög bé-ment volt abba a' kigyoba, és mint-egy meg-kötőzve tartotta ottan; és el-hitette a' népet hogy aztot imádnák, és áldozatot tennének néki, mint ha Iſten volna: mely dolog ſokaknak halálára alkalmatoſságot adot; mivelhogy a' mely embereket halálra ſententiáztak, annak a' rut oktalan állatnak adták: ha pedig az nem volt elég, meg-tizedlették az emberek fiait, és leanyit, kik abban a' tartományban voltak, és azokat adták annak a' rettenetes kigyonak ételére. Illyen modon igen nyertelen járt az ördög. Mely dolgot látván Sz. Filep Apoſtol, a' gonoſz kigyohoz közelgete, és imádkozni kezde az Iſtennek, környül-lévén ſok

ſzám-

ſzámtalan népek, kik a' dolognak végét várják vala: még ő imádkozván meg-hala az a' rettenetes kigyo, és a' kőſség meg-ſzabadula. Annak-utánna egy cſudálatos predikatiot tőn az egéſz népnek Sz. Filep Apoſtol, melyben meg-iſmérteté a' Kriſtus Jeſuſt, az ő ſz. életét, ſok cſuda-tételit, és meg-mondá nékik az okát, miért jőt e' világra az Iſtennek ſzent Fia, miért cſelekedte azokat a' dolgokot, a' mellyeket cſelekedet, miért holt-meg, és annak-utánna dicsőségeſen fel-tamadot; egy ſommában arra inte mindeneket, hogy bé-vennék az igaz hitet. A' kőſségnek nagyob réſze, meg-gondolván a' nagy jo-tétemény t, mellyet vőttek volt a' Sz. Apoſtoltol, és látván hogy azt, a' mit predikál, cſuda-tételekkel meg-erőſſitené, meg-térének, és meg-kereſztelkedének. Meg-marada egy kevés napig vélek Sz. Filep Apoſtol, és jol el-rendelvén a' dolgokat, Papokot ſzentele, kik a' hivekre gondot viſelnének. A' hiveknek ſzáma naponként ſokaſodik vala, mellyet meg-irigyelvén a' gonoſz Sátán, némellyeket az ő ſzolgai-kőzűl fel-indita az Apoſtol-ellen. Meg-fogák azért a' pogányok Sz. Filep Apoſtolt, és a' tőmlőczbe veték, kegyetlenen meg-verék, és meg-ſebeſſíték őtet. Azzal nem elégedvén, egy magas kereſztfát fel-állatának, és arra fűgeſzték őtet. Kőrnyűl állának vala ottan, a' kik ezt az iſzonyu kegyetlenséget cſelekedék, és cſufollyák vala a' Szent Apoſtolt, őrűlvén hogy látnák őtet ſzenvedni, és várván az ő halálát; midőn imé nagy hirtelenséggel föld-indulás támada, és ſok helyeken meg nyitván a' föld a' ſzáját, ſok épűleteket, és házakot el-nyele, lakoſival eggyetemben. Kivált-képpen pedig ott nyilék-meg a' föld, a' hol azok eggyetembe valának, kik Sz. Filep Apoſtolt a' kereſzt-fára feſzíték, és ſokan el-nyeletének a' földtől. A' kőz nép pedig, és azok, kik Kereſztyének valának, oda menének, a' hol az Apoſtol a' kereſzt-fán vala, meggondolván, hogy az Ur Iſten azért bűntetné az embereket, hogy az Apoſtol-ellen azt az iſtentelenséget cſelekedték volna. Igen kezdék kérni őtet, hogy kőnyőrőgne érettek az Iſtennek; és azomba midőn a' kereſzt-fárol le akarnák őtet venni, kőnyőrge az Iſtennek mind magáért, s' mind azokért, és meg-halgattaték; mivelhogy mingyárt meg-ſzűnék a' rettenetes föld-indulás: meg-halgattaték magaért-is, mivelhogy minek-előtte le-vétetnék a' kereſz-fárol, a' lelkét meg-adá az ő Szent Teremtőjének. Le-vétetek az ő teſte a' kereſzt-fárol, és el-temetteték nagy bőcsűlettel.

Idő-

Idő foltába az-után Romába viteték. Az Anyaſzent-egyház az ő innepét illi, azon a' napon, mellyen a' ſzent hitért mártyromságot ſzenvedet, mely volt Pünkősd havának első napjan, Claudius Császár idejében.

A' kiſſebbik Szent Jakab Apoſtol élete,

A' Szent Irából, és nevezetes Autorok irásibol ſommaba foglaltatot.

A' kiſſebbik Sz. Jakab Apoſtol Alfeus fia volt, és Maria Cleofé, ki nénnye volt a' Jeſus Annyanak. *Joan.* 19 *v.* 25. *Marc.* 15. *v.* 40. Egeſippus, ki az Apoſtolok ideje-után hamar következet, azt mondgya Sz. Jakabrol, hogy ő még az annya méhében meg ſzenteltetet volt: tellyes életében ſoha bort nem ivot, ſem pedig egyéb részegithetőt; ſoha huſt nem övőt; és a' teſtnek ſemmiben kedvét nem kereſte: nem járt egyéb öltözetekben hanem csak lenből csinált ruhákban. Gyakorta ment imádkozni a' Templomba, és mindenkor térden álva imadkozot, ugy-annyira hogy az ő térdeinek bőre vaſtaggá lőtt mint a' tevének. Oly ſzent életű volt, és jo példa-ado, hogy csák néki volt ſzabad bé-menni a' Templomnak titkos részére, mellyet Szentek Szentének hittak. Minnyájan pedig a' kik őtet iſmérték, igaznak hitták őtet. Jelen volt Szent Jakab Apoſtol, és látta mind azokat a' csuda-tételeket, mellyeket a' tizen-két Apoſtolok-előt cselekedet Kriſtus Urunk. Jelen-volt midőn a' puſztában, kétſzer csudálatos-képpen, ſok ezer embereket meg-elégitet az Iſtennek Sz. Fia: jelen volt a' Lázár fel-támaſztásán. Mikor a' mi édes Meg-váltonkot nágy pompával fogadák-bé Jeruſálembe virág-vasárnapján, akkor-is jelen-volt Sz. Jakab Apoſtol. Az utolſo vacſorán az ő lábait-is meg-moſta Kriſtus Urunk, meg-áldoztatta őtet a' több Apoſtolokkal eggyetembe, és pappá ſzentelte, és Püſpökké rendelte őtet. Dicsőséges fel-támadáſa-után is, mikor kőzönségeſen meg-jelent az Apoſtoloknak, az Iſtennek Sz. Fia, látta őtet Sz. Jakab Apoſtol. 1. *Cor.* 15. *v.* 6. Szent Pál Apoſtol kivált képpen valo emlekezetet téſzen Sz. Jakabrol, a' Korintiuſokhoz irot levelében, hogy a' Kriſtus Jeſus fel-támadáſa-után, meg-jelent, egyſzer s' mind tőbnek őt száz atyafiaknál. Azután meg-jelent Jakabnak: az-után mind az Apoſtoloknak. *Galat.* 1. *v.* 18. Ugyan Szent Pál

Apoſtol a' Galatziajakhoz irván, emlekezetet téſzen Sz. Jakabrol, mondvan: Jeruſalembe mentem Pétert látni, és nála tizen-ôt napig maradtam: más Apoſtolt pedig ſenkit nem láttam, hanem cſak Jakabot az Ur attyafiat. Azon levelének máſodik réſzében-is emlekezik Sz. Pál Sz. Jakabrol, mondván: *Galat. 2. v. 9.* Midôn meg-iſmérték volna a' malaſztot, mely nékem adatot, Jakab, és Czefas, és Janos, kik oſzlopoknak láttatnak vala lenni, jobkezeket adák nékem, és Barnabáſnak a' társaságra. Sz. Lukacs-is kivált-képpen valo emlekezetet téſzen Sz. Jakabrol, *Actor. 15.* az Apoſtolok cſelekedetében, meg-irván a' Conciliomot, a' vagy Gyülekezetet, mellyet az Apoſtolok ſzerzének egy nehéz dologrol, melynek magyarázattyát ſenki magától ki nem akarta jelenteni; tudni-illik, ha azoknak, kik uyjonnan meg-térnek vala a' pogányságbol az igaz hitre, és meg-kereſztelteinek vala, kôrnyûl kellene-é metélkedniek? Ez a' kérdés tétetéke a' ſzent Gyülekezetben, és Sz. Péter Apoſtol, Feje lévén, és Fô-paſztora az egéſz Anyaſzent-egyháznak, ô ſzolla elsôbben, és világoſſon ki-jelenté az ô tetſzését, hogy tudni-illik, nem volna ſzükség ollyan nagy terhet tenni azokra, kik uyjonnan térnek-meg az Iſtenhez, és nem kellene a' Kriſtus Jeſus tôrvenyét ollyan nehézzé tenni, mint a' Moyſes tôrvénye volt. Azután fel-kelvén Sz. Jakab Apoſtol, igen ſzép inteſt tôn a' Profétáknak iráſibol, és oſztán illyen-képpen ſzolla: Azért én, ugy mond, azt itélem, hogy nem kel háborgatni azokot, kik a' Pogányok-kôzûl az Iſtenhez térnek, hanem hogy irjunk azoknak, hogy meg-tartoztaſsák magokot a' Bálványoknak ſerteztetésétôl, és a' paráznaságtol, és a' meg-foitottaktol, és a' vértôl: mellyet némellyek ugy magyaráznak, hogy ne legyenek réſzeſek a' gyilkoſságban. A' teſti kôrnyûl-metélkedés pedig nem ſzükséges, mert a' Sz. Kereſztség kôvetkezet annak helyebe. Ez volt a' Dicsôséges Sz. Jakab Apoſtolnak tetſzéſe, és ezen állának-meg az Apoſtolok, és a' vének az egéſz Anyaſzent-egyházzal. Ugy-annyira hogy a' Sz. Gyülekezet meg-erôſſité, hogy a' kôrnyûl-metélkedés ſemmit nem haſznál; és hogy a' meg-nevezet vétkektôl a' hivek magokat meg-tartoztaſsák. A' Sz. Lélek el-jövetele-után, Sz. Jakab Apoſtol Jeruſalemi Pûſpôkké válaſztaték az Apoſtoloktol; ez az oka, hogy Szent Pál Apoſtol mikor Jeruſalembe ment, mindenkor ot találta Sz. Jakabot. Annak-okáért harmincz egy eſztendeig lévén Sz. Jakab Apoſtol Jeruſalemi Pûſ-

mi Püspök, és nagy lelki elő-menetellel igazgatvan az Anyaszent-egyházat, és sok lelkeket meg-teritvén, predikállása, tanács-adása, és jo példája-által az Istenhez. El-közélgete a' Sidok Husvét-innepe, melyre számtalan sok népek, a' világnak minden részeirül, Jerusalembe jönek vala a' Templom látogatására. A' Papi-fejedelmek tanácsot tartának, és megakarák ellenzeni, hogy a' Kristus Jesus hiti oly igen elő ne menne, mivelhogy meg-értették vala, hogy a' világnak minden részeire ki-terjedet volna, és igen bánnyák vala. Annak-okaért Sz. Jakabhoz menének, és mondának néki: Mi tégedet leg igazab embernek tartunk lenni e' világon. Mivel igen jol tudgyuk, hogy te nagy buzgósággal meg-őrized a' Moyses törvényét, mert te igen gyakorlod a' Templomot, és szabad néked bé-menned a' Szentek Szentébe, az az: a' Templomnak leg-szenteb részébe. Kérünk azért téged, viselj gondot arra a' régi törvényre, mely az Ur Istentől adatot, és sok csudák-által meg-erősittetet; és meg ne enged, hogy el-romollyék, más uy törvény által, mellyet csak egy meg-vettetet, csufoltatot, és végezetre két tolvay-közöt meg-ölettetet ember adot-ki. Annak-okaért a' Fariseusok, és a' Papi-fejedelmek azt rendelék, hogy Husvét napján ki-hirdetnék Sz. Jakabot, minden idegen, és jövevény népek-közöt, hogy ő minden embernél igazab volna e' világon, és a' mit ő hittel tartana a' Kristus Jesusról, ha Istentől küldetet igaz Messiás-é, vagy nem: minden embernek azt kellene hinni, a' mit Sz. Jakab mondana. Ezt pedig ők mondgyák vala, bizonyoson el-hitetvén magokkal, hogy Jakab emberi tekéntettől viseltetvén a' Kristus Jesus törvénye-ellen predikállana. Örömest magára vállalá e' dolgot Sz. Jakab Apostol, és meg-igyiré, hogy azt cselekedné, a' mi leg-job volna. El-jöve Husvét napja, és Sz. Jakab a' Templomba menvén, környül-vévé ötet a' számtalan sok népeknek sokasága. Az Irás-tudok, és a' Papok igen kezdék ötet dicsirni, sok jeles dolgokot mondanak vala felőle, hogy inkáb a' magok akarattyára huzhatnák ötet. Annak-utánna a' Templom ormozattyára fel-vivék ötet, hogy minnyájan halhatnák az ő beszédét. És kérdéll tőnek néki mondván: Mit alitasz a' Kristus felől; ő-é az Istentől meg-igyirtetet, és el-küldetet Messias, vagy nem? Felele nékik Sz. Jakab nagy fel szoval, mondván: Mit kérdezősködtök az ember fiárol, az Ur Jesus Kristusról? Tudgyátok-meg bizonnyal, hogy ő az Atya Istennek jobjan ül, és el-jövendő,

vendő, hogy a' jokot, és gonoſzokot, a' holtakot, és eleveneket meg-ítéllye. Nem mehete tovább a' Dicsőséges Apoſtol az ő beſzédével, a' nagy zendűlés, és morgolodás miat, mely a' népek közőt támada. Az hivek dicsőitik vala az Ur Iſtent, és meg-erősődének a' Jeſus Kriſtus hitiben. Az Irás-tudok pedig, és a' Papok orditnak vala, mint az oroſzlányok, és kárhoztaták a' magok cſelekedetét, hogy tudni-illik a' magok részéről ollyant rendeltek volna Bironak, ki őket kárhoztattya vala. Es a' mint ſzokot történni; a' ki hamis pőrét el-veſzti, más-képpen az igaſságot meg nem győzhetvén, kiáltáſſal akar győzedelmet venni: ugy az Irás-tudok, és Fariſeuſok fel kezdék emelni ſzavokat, és igen kiáltának, mondvan: A' kit igaznak lenni tartottunk, meg-botlot, és igazat nem mondot. Azzal nem elégedvén, felmenének a' Templom ormozattyára, és hogy egyebeket meg-rettentenének, le-taſziták a' földre arról a' nagy magos helyről Sz. Jakab Apoſtolt, ki noha igen meg-ſebeſſittetet, és őſzve-rontatot volna, mind-azáltal nem hala-meg mingyárt, hanem a' kik alá taſzitották vala őtet, ala-jővének, és látván, hogy meg nem holt volna, kőveket ragadának kezekbe, és meg-kővezék a' Sz. Apoſtolt, ki addig erőlkődék, hogy térdeire álla, és könyőrögni kezde az Iſtennek, hogy bocsátaná meg azoknak vétkeket, mert nem tudgyák, mit cſelekednének. Egy Rekábinus-nevű Pap halván az Apoſtol imádságát, fel-emelé ſzavát, mondván: Hallyátok atyámfiai: Imé az igaz könyőrög azokért, a' kik őtet meg-ölik. Ne engedgyétek azért, hogy őtet meg-ölyék: illetlen dolog, hogy meghallyon, a' ki oly igen mélto az életre. De a' kegyetlen dűhős nemzetség nem akará a' Papot halgatni; ſőt eggyik-közűllők, egy vaſtag botot ragada, és azzal ugy űté az Apoſtol fejét, hogy kéttő-haſadván ki-omlék az agya a' földre. Illyen modon adá-ki Sz. Jakab Apoſtol az ő lelkét a' Teremtő Iſtennek. Az ő teſte a' Templom-mellet temetteték, ugyan azon helyen, a' hol meg-olletteték, és ott állot egy ideig; de azután Rómába vitettetet, és a' Szent Filep Apoſtol teſtével eggyűt temettetet. Ez a' Dicsőséges Sz. Jakab Apoſtol egy levelet irt, tellyeſt cſudálatos bőlcseséggel, melyben meg-mutatta, mely ſok joſzágos-cſelekedetekkel, az ő élete fel volt ekeſitve; minthogy igen ſzépen okoskodik a' joſzagos cſelekedetekről; és mindeneket intt azoknak ſzeretésére, és követésére: a' mint meg-láthattya, a' ki olvaſni akarja. Ugyan azont cſelekedte Szent

Tade-

Tadæus az ő attyafia, ki más-képpen Judaſnak hivattatik, egy levelet irván, melyből meg-iſmérhetni az ő nagy kivánságát, melytol viſeltetet a' lelkeknek meg-téréſekre. A' Levelének tituluſát pedig igy kezdette: Judas a' Jeſus Kriſtus ſzolgája, Jakabnak pedig attyafia, azoknak a' kik az Attya Iſtenben ſzerelmeſek, és a' Kriſtus Jeſustol meg-tartattak, és hivattattak. Metafraſtes Simeon azt mondgya, hogy a' fel-fualkodot, és kevély emberek, nem dicſekednek ugy a' világi nagy tituluſſokban, mint Sz. Judas, hogy ő a' Sz. Jakab attyafia volna. Es ha dicsőségére vagyon Sz. Judáſnak, hogy ő a' Sz. Jakab attyafia: menyivel nagyob dicsőségére vagyon ugyan azon Sz. Jakabnak, hogy ôtet a' ſzent Irás a' Kriſtus Jeſus attyafiának mondgya. Jol-lehet többen-is voltak, kik teſt-ſzerént a' Kriſtuſnak ſzintén ollyan attyafiai voltak, de mindazáltal nem volt ollyan tituluſok. Oly igen ſzent, és igaz lévén azért, és ſzemelyében oly igen haſonlo lévén Sz. Jakab Apoſtol a' Kriſtushoz, meg-érdemlette, hogy a' Kriſtus Jeſus attyafiának hivattaſsék. Kérjük azért ôtet, eſedezzék érettünk az ő ſzerelmes attyafiánál, a' Kriſtus Jeſuſnál, hogy ne bűnteſſen minket, mint igaz Biro, hanem kőnyőrűllyön raytunk, mint kegyes Attya, és adgya-meg nékünk az örok boldogságot, hogy mind örökké dicſőrheſsük ôtet az ő Sz. Attyaval, és a' Sz. Lélek Iſtennel eggyetemben. Amen. Az Anyaſzent-egyház ennek a Dicsőséges Sz Jakab Apoſtolnak, és Sz. Filep Apoſtolnak innepét egy nap illi, Pünkősd havának első napjan, mellyen Martyromságot ſzenvedtek; jol-lehet nem egy időben, mert Szent Filep Claudius Császárnak, Szent Jakab pedig Nero Császárnak idejében.

Szent Bertalan Apoſtol élete,

Metafraſtes Simeon, és több nevezetes Autorok iráſibol ſommaba foglaltatot.

MIdőn a' Kriſtus Jeſus az Apoſtolokot válaſztá, azt akará, hogy Sz Bertalan hatodik légyen az Apoſtolok-közőt, a' mint megirták az Evangeliſták. Jol-lehet némellyek azt mondgyák, hogy Sz. Bertalan Apoſtol a' Siriai Király fia volt volna; máſok pedig mondgyák, hogy Királyi nemből-valo: mindazáltal nyilvánvalo dolog az, hogy ő Galilæaban ſzületet, a' mint Sz. Lukacs meg-irván

ván a' Sz. Léleknek az Apoſtolokra-valo jövetelét, bizonyságot téſzen fellőle, mondván: *Actor.* 2. Mikor bé-telnének a' Pünkőſt napiai, minyájan egyenlő-képpen azon helyen valának; és lőn hirtelen az égből mint egy ſebeſſen jövő ſzélnek zugáſa, és bé-tölté az egéſz házat a'hol ülnek vala. És jelenének nékik el-oſztatot nyelvek mint a' tűz, és ſzálla mindenikre ő közülők: és bé-telének minnyájan Sz. Lélekkel, és kezdének ſzollani külömbőző nyelveken, a' mint a' Sz. Lélek ád vala nékiek ſzollaniok. E' ſzozat lévén pedig, ſokaság gyülekezék egybe, és meg-háborodék elmejében, mert hallya vala ki-ki mind az ő nyelvén őket ſzollani. Almélkodnak vala pedig minnyájan, és csudálkoznak vala, mondvan: Imé minnyájan ezek, a' kik ſzolnak, nem Galilæajak-é, és mi-képpen hallottuk mi, ki-ki a' mi nyelvünket, a' melyben ſzülettünk? Mindazáltal Királyi nemből lehetet Sz. Bertalan Apoſtol, és az ő elei valami történetből, a' mint gyakorta ſzokot lenni, mentek volt abba a' tartományba lakni. Mikor a' Kriſtus Jeſus ſok csudakat tőt az Apoſtolok-előt, jelen volt Sz. Bertalan Apoſtol-is: mikor két uttal ſok ezer embereket megelégitet a' puſztában, csudálatos képpen: mikor Lázárt fel-támaſztotta, és mikor nagy pompával bé-ment Jeruſalembe. Jelen-volt az utolſo vacſorán, és ottan Pappá ſzenteltetet, és Püſpőkké rendeltetet. Jelen-volt mikor meg-fogattaték Kriſtus Urunk a' kertben, és ő-is el futa, mint a' többi. Mikor a' Kriſtus Jeſus dicsőségés fel-támadáſa-után, meg jelenék a' tiz tanyitványnak, az ajtok bé-téve lévén, és azután nyolcz nap el-mulva, mikor Tamás-is közöttök volna, mindenkor jelen-volt Szent Bertalan Apoſtol. Mikor Kriſtus Urunk fel-méne Mennyekbe, és mikor el-küldé a' Vigaſztalo Sz. Lelket; és minden helyen, a'hol az Evangeliſták közönségeſen ſzollanak az Apoſtolokrol, jelen-volt Sz. Bertalan Apoſtol, mivel-hogy egy volt azok-közül. Annak-okaért mikor el-oſzták egy-más közöt a' világnak minden tartományit, hogy el mennének az Evangeliomot predikálni, Sz. Bertalannak juta Likaonia. Predikálla azért abban a' tartományban, és ſok népeket térite-meg a' Kriſtus Jeſus hitire. Likaonia Cappadocianak Aſia tartományának réſze. Azután Belső Indiaba méne, és onnét a' nagyob Armeniaba, és egy várasba érkezvén, bé méne egy Templomba, a'hol egy Aſtarot-nevű Bálvány imádtatik vala. Abban a' Templomban ſok betegek valának, kik azt várják vala, hogy meg-

meg-gyogyíttatnának attol az ördögtől, ki igen álnok, és cſalárd lévén, igen nagy cſalárdsággal meg-cſalta vala azt a' nyomorult népet. Annak az ördögnek cſalárdsága pedig illyen volt, hogy némellyeket meg-vakitot, oly akadékot tévén a' ſzemekben, mely miat nem láthattak: némellyeknek fülökben, nyelvekben, kezekben, lábokban, vagy egyéb tagjaiban fogyatkozáſt teſzen vala; és azután maga-elejébe vitette őket a' Templomban, hogy az ő papiai könyörögnének néki érettek, hogy meggyogyitaná őket: és ő azokot a' titkos akadékokat el-vévén, mingyárt meg-gyogyultak. Egyebeket pedig, kiket nem ő betegitet-meg, természet-ſzerént-valo titkos orvoſságokkal, meg-orvoslot, és kevés idő-alat meg-gyogyitot, de azután ugyan azon betegségben eſnek vala. Más rend-béli betegek-is voltanak, mellyeket cſak ugy el-bocsátot, a' mint hozzá jöttenek, mert haſonlo orvoſságokkal meg nem gyogyithatta őket: és azzal mentette magát, hogy az ő vétkekért nem akarná meg-gyogyitani őket. Ez az ördög ezeken a' cſalárdságokon-kivül, némely jövendő dolgokot meg-mondot, némellyekről pedig feleletet adot; néha ugy történt a' mint meg-jövendölte, néha pedig hazugságban maradot, noha modot kereſet az ő hazugságinak bé-födözésére. Mind ezekért az okokért, az a' Bálvány igen hireſsé, és nevezeteſsé lőt vala. Sok népek mentenek ő hozzá, kűlömb-féle tartomanyoknak réſzeiről, és ſok papiai voltanak ő-néki, kik ő-általa ſokat nyernek vala. Polemon annak a' tartománynak Királya nagyra bőcsűlte őtet; jol-lehet egy beteg leánya lévén, ſemmi-képpen azt meg-nem gyogyithatta. Minek-utanna Szent Bertalan Apoſtol bé-méne abba a' Templomba, a' Bálvány meg-némula, és ſenkit meg nem gyogyita a' betegek közűl. Mely dolgot látván az ő papiai, némely napokig várakozának, de azután minthogy a' Bálvány cſak némán marada, azt végezék, hogy a' ſzomſzéd városbéli Bálványhoz mennének, kit Berith Bálványnak hittak. Meg-kérdék azért tőle az okát, miért lőt volna Aſtorot némává: kiknek felele Berith mondván: Az élő igaz Iſtennek Apoſtola Bertalan, bé-ment a' Templomba, és tűzes lánczokkal meg-kőtözte Aſtarotot, ez az oka, hogy nem ſzolhat. Mondának a' papok: Kicſoda ez a' Bertalan? Felele a' Bálvány: ő a' Kriſtus Jeſuſnak Apoſtola, és azért jött ebbe a' tartományba, hogy minden Iſteneket ki-veſſen, és azt cſelekedgye, hogy cſak egy Iſtent imádgyanak, a'

kit

kit ő imád. Adgy valami jelt nékünk, mondának a' papok, had iſmérheſsük-meg azt az embert, és távoztathaſſuk-el a' kárt, mellyet jőt nékünk cſelekedni. Felele Berith: Annak fekete fodor haja vagyon, az orczája feir, a' ſzemei nagyok, az orra egyenlő, a' ſzakálla hoſzu, és keveſsé őſzibe elegyedet, és közép termetű ember: az ő ruhai fejérek, és vagyon huſzon-hat eſztendeje, hogy azokat meg nem változtatta, és haſonlo-képpen cſelekedet a' ſaruival, mert meg nem ovulnak, ſem el nem ſzakadnak. Százſzor imádkozik nappal, és ugyan annyiſzor éjjel: néki hangos ſzava vagyon, mint a' trombita, és az Angyalok mindenkor az ő társaságában vannak: mindenkor vig orczát mutat: minden nyelveken ſzól, és mindent tud a' mi léſzen, jól-lehet ſzemelye-ſzerént távul légyen; és ő tudgya a' mit én moſt néktek mondok; és ha el akarja magát reyteni előttetek, ſoha őtet meg nem talállyátok. Ha meg-talállyátok őtet, kérjétek; ide ne jőjön, hogy az Angyalok, kik az ő társaságában vannak, azt ne cſelekedgyék nékem, a' mit cſelekedtek Aſtarottal a' ti Iſtentekkel. Viſza-térének a' papok, nagy ſzorgalmatoſsággal kereſvén a' ſzent Apoſtolt, ki el-reyté magát nékik három napig, és meg nem találák őtet, de azután más egy őrdög, ki egy embert meg-ſzállot vala, ſzólla annak ſzája-által, a' ſok népek-előt, és monda: Bertalan elő Iſtennek Apoſtola, a' te imádságid igen égetnek engem. Az Apoſtol meg-fenyegeté őtet, és meg parancſolá néki, hogy halgatna, és menne-ki annak az embernek teſtéből: az őrdög mingyárt engede, és az az ember megſzabadula. Annak-okáért a' Sz. Bertalan Apoſtol hire, és neve az egéſz váraſra ki-térjede; ugy-annyira hogy a' Királynak-is tudtára adaték, ki el-küldé érette, és kéré őtet, hogy gyogyitaná-meg az ő leányát, mert havi-kor volt, és gonoſzul ſzenvedet. Mint-hogy egy őrdög volt benne, és bizonyos időkben igen nagy bolondságokat cſelekedtetet véle; mint a' meg-dühűt eb mindent mardoſot; mindent rontot, és ſzaggatot, valami az ő kezeibe akadot; ugy-annyira hogy ſzükség volt lánczokkal meg-kőtőzve tartani őtet. Mikor meg-láta őtet Szent Bertalan Apoſtol, meg-parancſolá, hogy oldoznák-le rola a' lánczokat, és bocsátanák ſzabadon őtet. A' ſzolgák, kik a' leányzora gondot viſeltenek, nem akarják vala azt cſelekedni, tartván attol, hogy ne cſelekednék a' leánzo, mint egyébkor cſelekedet, mikor ſzabadon volt. Iſmég meg-parancſolá az Apoſtol,

poſtol, hogy oldoznák-le a' lánczokot a' leányzorol; engedének azért a' ſzolgák, és mihent ſzabadon bocsáttaték a' leány, mingyárt meg-gyogyula, és meg-ſzabadula a' gonoſz ördögnek gyötrelmétől. A' Királynak pedig ki-mondhatatlan nagy örőme lőn, mikor látá hogy ſzépen meg-gyogyult volna az ő leánya, és igen kőſzőni vala az Apoſtolnak, ki-ſzabadsagot vévén a' Királytol, mingyárt el-méne onnan. A' Király pedig, azéit a' nagy jo téteményért, kedveskedni akarván az Apoſtolnak, igen gazdag ajandékokot küldе néki; de a' kik el vivék az ajandékot, ſohult fel nem találák az Apoſtolt, hanem viſza kelle vinniek az ajandékot a' Királynak, ki éſzaka a' házban lévén, midőn az aitok bé-téve volnának, bé-méne hozzája Sz. Bertalan, és monda néki: Te Király kereſtettél engem, hogy arannyat, és drága-kőveket adnál nékem, de én tudtodra adom néked, hogy én nem jőttem ebbe a' tartományba a' te kincſeidnek kivánságáért, hanem a' te idvőſségedért, és a' te népeidnek idvőſségekért: hogy meg-magyarázzam annak igaſságát, a' mit kőteleſek vadtok el-hinni, és meg-cſelekedni, hogy el-nyerheſsétek az őrők életet: tudniillik valláſt tenni, hogy a' Jeſus Kriſtus, a' kit én predikállok, ki a' te leányodot meg gyogyitotta, igaz Iſten, és le-ſzállot az Egből a' főldre, és emberré lőtt, és predikállot az embernek, és az igaſságnak utyára tanította őket. Sok jeleket, és cſudakot tőtt, mellyeket ſoha ſenki az emberek kőzűl nem cſelekedet, igen ſzent életet viſelt, és végtére maga akarattyából meg-holt az embereknek idvőſségekért Annak-utánna harmad napon fel-támadot halottaibol, és nem ſokkal azután ſok embereknek láttára fel-méne Meny-orſzágba, és ottan űl a' mindenhato Attya Iſtennek jobjára, és onnét el-jevendő léſzen az utolſo napon, itélni eleveneket, és holtakot. Ez az a' mit néked oh Király el-kel hinned. De nem elég cſak hinni, mert ſzűkség hogy a' ſzerént a' példa-ſzerént hidgyűnk az Iſtenben, mellyet a' Kriſtus tőrvényűl hagyot a' Kereſztyéneknek az ő Evangeliomában, meg-irattattak az Iſten tőrvényi, és parancſolati. Ezeket, és ſok egyéb dolgokot monda Sz. Bertalan Apoſtol a' Királynak, ki mivelhogy igen nagy elméjű vala, ſok dolgokrol kérdezkedék, és mindeneket ki-nyilatkoztata néki a' Sz. Apoſtol; kivált-képpen kérdezkedvén az Iſtenekről, kiket ő imád vala, monda néki az Apoſtol, hogy nem Iſtenek, hanem ördőgők volnának bé-rekeſzkedve az

emberek képeiben, és azok az emberek-is, kiknek emlekezetekre cſinálttatak volt azok a' képek, igen gonoſz életűek voltak. De ha nyilván meg-akarná érteni az igaſságot, ugy mond az Apoſtol, kővetkező nap mennének az Aſtarot templomába, és meg-mutattya néki, és az egéſz népeknek, a' mit ők imádtak: és meg-mutattya azt-is, hogy a' miket cſelekedet Aſtarot, mindeneket nagy álnokſággal, és cſalárdſággal cſelekedet: és hogy a' betegeket meg nem gyogyitotta, jövendő dolgokot ſem tudot, hanem cſak történet-ſzerént, valami jelekből jövendölt, és gyakorta nagy hazugságokot mondot; nem-is volt hatalma Meny-orſzágot adni azoknak, a' kik őtet imádgyák vala, hanem cſak a' pokolnak kinnyát. Azt-is mondá a' Királynak az Apoſtol, hogy ő bé-menvén a' Templomba, tűzes lánczokkal meg-kőtőzte Aſtarot ördögőt, és azért némult-meg, és nem cſelekedhetik ſemmit azok-kőzűl a' dolgok-kőzűl, mellyeket annak-előtte cſelekeſzik vala: és mondá, hogy mind ezeket magával meg-vallatná az ördöggel. Igen tetſzék e' beſzéd a' Királynak, és meg-izené a' papoknak, hogy máſod napon a' Templomba akarna menni Bertalannal, ſzollani a' Bálványnak. Ki-térjede e' beſzéd az egéſz váraſra, melyben nagy hire vala immár a' Sz. Apoſtolnak, az-okaért a' népeknek nagy ſokaſága gyűle a' Templomba. Oda méne a' Király-is Sz. Bertalannal: a' Bál-papok kéſzek valának áldozatot tenni Aſtarotnak, az ő ſzokáſok-ſzerént, de azon ſzempillantásban egy rettenetes ſzozat hallaték ki-jőni a' Bálványbol, mely monda: O nyomorult, és vak nemzetség, miért téſztek áldozatot nékem, ki nem vagyok Iſten, ſem hatalmam a' vagy erőm nintſen: ſőt tűzes lánczokkal kőtőztettem-meg az Ur Iſten Angyalitol, kinek fia a' Kriſtus Jeſus, ki a' Sidoktol meg-ölettetet a' kereſzt fán, és mindazáltal meg győzte az halált, és diadalmat vőt rayta, ugyan azont cſelekedte e' világ fejedelmén, mely az ördög, mert meg-győzte őtet, és tűzes lánczokkal meg-kőtőzte. Ő harmad napon fel-támadot, és a' kereſztnek jelét adta az Apoſtoloknak, hogy el-mennének az egéſz világra predikállani az Evangeliomot, és egy azok-kőzűl Bertalan, ki moſt jelen vagyon itten. Meg-parancſolá néki Sz. Bertalan Apoſtol, hogy vallaná meg, és jelentené-ki mind az ő ſok álnok cſalárdſágit, mellyeket ottan cſelekedet volna, kivált-képpen a' betegekkel, hogy azok-által a' hamis praktikák-által magát Iſten gyanánt imádtatná. Engede az ördög, és meg-

meg-vallá, hogy ő betegségeket ſzerzet az embereknek, és azután meg-gyogyitotta őket, ſőt nem-is gyogyitotta-meg, hanem csak meg-szűnt gonoszt cselekedni nékik; és ha történet-szerént valaki ő-hozzá ment, a' kinek nem ő szerzet volt bétegséget, meg nem gyogyithatta; és ha valami könnyebséget szerzet-is néki, kevés ideig tartot, és csak hamar az előbbi betegségbe esét. Monda Sz. Bertalan a' Királynak: Latod-é mit imádtál Isten gyanánt, ez ideig? gondold-meg, hogy minnyájan vakok voltatok ez ördögnek imádásában, ki a' maga nyelvével meg-vallá ti-előttetek az igasságot: meg-monda ő most az igasságot, hogy inkáb vádolhassa az Isten-előt azokot, kik meg-maradnak ötet Isten gyanánt imádni, és nem imádgyák az igaz Istent, ki a' Jesus Kristus. A' Király, és minnyájan, a' kik jelen-valának, meg-szégyenűlvén, el-álmélkodának, és kivánnyák vala bé venni a' Kristus Jesus hitit. De a' Bál-papok látván, hogy el-vesztenék bőcsületeket, és földi nyereségeket, bé-telének haraggal, és gyűlölséggel az Apoſtol-ellen, a' mint meg-mutaták annak-utánna. Monda a' Király Sz. Bertalannak: Mit kel nékünk immár cselekednünk? Felele az Apoſtol, és monda: Ez a' Bálvány vettessék-le a' földre, mind a' több Bálványokkal, kik ebben a' városban, és az egész országban vannak. Nem volt szükség, hogy az Apoſtol többet szollana, mert a' népek, kik jelen-valának, igen szégyenelvén, hogy attol az ördögtől, ugy meg-csalattattanak volt, mingyárt a' Bálványt a' földre veték. Ez meg-lévén, Angyali kezektől csinaltatot sok kereszték jelenének-meg a' kő-falain a' Templomnak. Látának egy ördögöt-is, igen rut fekete ember képében, ki-menni a' Bálványból, kinek tűzes szemei valának, és az ő rut termete kőrös-kőrül tűzes lánczokkal vala meg-kőtőzve. Es oly rettenetes ondok ábrázatban vala, hogy a' Király, és a' Királyné, két fiaival, és az egész nép, kik azt láták, igen meg-félemlének. Sz. Bertalan meg-parancsolá az ördögnek, hogy mennyen a' pusztába, és soha az emberek-közé visza ne térjen, és engede néki a' Sátán. Nem volt szükség sokáig kérni a' Királyt, és az egész népet, hogy bé-vennék a' Kristus Jesus hitit, és meg-keresztelkednének, látván azt a' dolgot, mellyet Sz. Bertalan cselekedék Astarottal. Tizen-két Királyi városok bé-vévék a' Kristus Jesus hitit, Szent Bertalan Apoſtol által; mellyet ő látván, nagy szorgalmatossággal ide s' tova mégyen vala, predikálván, sok csudákat

tévén, a' betegeket meg-gyogyitván, ördögöket űzvén, és ſok népeket meg-kereſztelvén. Tanítványokot válaſzta magának, és azokat a' hitnek kivált-képpen-valo titkaira meg-tanítá. A' Sz. Máté Evangéliomát olvaſta nékik, mellyet magával hordozván azoknak nyelvekre forditotta vala. Minek-utánna pedig elégségeſen meg-tanította volna őket, papokká ſzentelé, hogy ſegitenék őtet, annak a' nemzetségnek meg-téritésében, mellyet ők nagy ſzorgalmatoſsággal cſelekedének. De az ördög meg-irigyelvén azt a' nagy gyümölcsöt, mellyet a' Sz. Apoſtol abban a' tartományban hozot volna, fel-inditá az Aſtarot, és a' több Bálványok papiainak ſzivőket ő-ellenne. Azok pedig minden gonoſzt igyekezvén cſelekedni, ſzollának a' Polémon Király attyafiának Aſtiágeſnek, ki egy kőzel-valo tartományban uralkodik vala: ez meg-értvén a' Sz. Bertalan cſelekedetit, igen meg-haragűék ő-ellenne, és maga elejébe vitetvén őtet, monda néki: Te vagy-é a' ki azt cſelekedted, hogy az én Atyámfia, elhadgya az Iſteneket imádni, és a' te Iſtenedet imádgya? Monda Sz. Bertalan Apoſtol: En meg-kőtőztem az ördögöt, mellyet a' te Atyádfia imád vala, és meg-mutattam őtet tűzes lánczokkal meg-kőtőztetve. Monda Aſtiáges: En-is kénſzeritlek téged, hogy had-el imádni a' te Iſtenedet, és imádgyad az én Iſtenimet. Felele az Apoſtol: Ha te-is haſonlo-képpen meg-kőtőzheted az én Iſtenemet, a' kit én imádok, ugy én-is imádom a' te Iſtenidet, de mint-hogy te azt nem mivelheted, én azt cſelekeſzem, hogy a' te Iſtenidnek Bálványi, mind el-romollyanak, és a' földre eſſenek. Midőn még ſzollana az Apoſtol, egy kővet jőve Aſtiágeshez, mondván, hogy egy Bálvány a' váraſnak nagyobbik Templomában, a' földre eſet, és ſok darabokra romladozot. Mellyet halván Aſtiáges, és igen meg-haraguan, meg-ſzaggatá ruháját, és meg-parancſolá, hogy az Apoſtol vas veſzőkkel erőſſen meg-veretteſsék. Minek-utánna pedig a' Sz. Apoſtolt igen meg-kinoztatta volna, meg-parancſolá, hogy elevenen nyuzattaſsék-meg. Ki-mondhatatlan nagy kinokot ſzenvedet Sz. Bertalan Apoſtol, mivelhogy nem kevés orákig tartot az ő husárol, és cſontyairol-valo bőrének le-nyuzatáſa: és annak-utánna feje-véteték. Kriſtus Urunknak hetven negyedik eſztendejében, a' mint Caniſius irja, Veſpaſianus Cſáſzár idejében. Annak-utánna Aſtiáges Király, és a' Bálpapok, kik egyenlő akarattal meg-ölék a' Sz. Apoſtolt, iſzonyu nagy győtrelmekkel

ölet-

ölettetének-meg az ördögök-által, mellyet látván a' pogányok, igen megrettenének, és sokan meg-térének az igaz hitre. Polémon Király pedig az Aſtiáges attya-fia Püſpökké ſzenteltetvén, igen ki-terieſzté a' kereſztyéni tudományt mind azokra az országokra. A' Szent Bertalan Apoſtol innepe napia Romaban Kis-aſzony havának huſzon-ötödik napián ſzenteltetik: más helyeken pedig huſzon-negyedikén. Melynek okát adgyák: mivelhogy Kis-aſzony havának huſzon-negyedik napián ſzenvedte azt a' rettenetes nagy kint, bőrének elevenen-valo le nyuzatását, azért ſzenteli az Anyaſzent-egyház azon a'napon az ő innepét. De Romában huſzon-ötödik napián, a' mint mondám, mivelhogy azon a' napon vágattatotel az ő feje: avagy pedig hogy azon a' napon vitetet Romába az ő ſzent teſte. Albania-nevű városban, mely nagy Ormeny-országhoz közel vagyon, ölletteték-meg az igaz hitért, és ugyan ott el-temetteték Sz. Bertalan Apoſtol. Nem kevés eſztendőknek forgásában, látván a' pogányok, hogy a' Kereſztyének ſok felől jönének az Apoſtol teſtének tiſztelletére, meg-irigylék, és azt a' ſzent teſtet, egy olom koporſoba tevén, a' tengerbe veték. Nem engedé az Iſten; hogy az a' drága kincs el légyen reytve a' tengerben; mivel-hogy a' tenger vizitől fen tartaték, és csudálatos-képpen Liparis-nevű ſzigetbe a' Kereſztyénekhez viteték a' megnevezet olom koporſoban a' Sz. Bertalan teſte. Meg-jelenté az Iſten ezt a' drága kincſet a' Kereſztyéneknek, kik bé-fogadák azt igen nagy örömmel, és egy igen ſzép templomot épitének az ő tiſzteſségére az Iſtennek: melyben ſok időkig tiſzteltetet az a' dicsőséges teſt. Annak-utánna idő jártába Olasz-országi Beneventum városába vitetet. Végezetre Maſodik Otto Csáſzár, és ötödik Gergely Papa idejében Romába viteték, holot a' Tyberis vize ſzigetében egy Templomat épitettek a' Sz. Bertalan tiſzteſségére, és abban helyheztették az ő ſzent teſtét. Azt a Templomat igen gyakorollyák a' Kereſztyének, kivált-képpen nyolcz nap alat e' dicsőséges Sz. Apoſtolnak innepe-után, ſok jokat nyervén az ő érdeme-által az Iſtentől. Kérjük azért mi-is ezt a' Sz. Apoſtolt, nyerjen ſzent malaſztot nékünk az Iſtentől, hogy ki-öltőzzünk a' régi emberből, és öltőzzünk uy emberbe, mely az Ur Jeſus Kriſtus, hogy holtunk-után mind örökké örvendezheſsünk az örök dicsőségben, melyre vezérellyen minnyájunkat az irgalmas Iſten. Amen.

Szent Máthé Apoſtol, és Evangeliſta élete,

A' Szent Evangeliomból, és nevezetes Autorok irásiból ſommába foglaltatot.

SZent Máthé Apoſtol Galilæai Cana várasbéli volt, a'hol Kriſtus Urunk a' vizet borrá változtatá: Publikánus, vámos, és uſurás volt, mely dolog leg-utálatosb vala a' Sidok nemzete előt; mivelhogy ők igen nagy véteknek tattyák vala azt, hogy a' Romai Csáſzárok vámot, és ado-fizetéſt kérnének, és vennének ó-tőlők; minthogy ők az Iſtentől válaſztot népek volnának: és jol-lehet meg-adták a' vámot, és egyéb ado-fizetéſt, mindazáltal mindenkor panaſzolkodtak, hogy erő-ſzakkal kénſzerittetnének arra. E' volt az oka, hogy a' publikánuſokat, kik az ado-fizetéſt meg-kérik vala, és annak-felette uſurára-is pénzt adtanak, igen gyűlőlték, és a' pogányoknál, és eretnekeknél gonoſzbaknak tartották. Ugyan ezért, az Iſtennek ſzent Fia-is, midőn tanitaná Sz. Pétert, mi modon kellene meg-inteni, és feddeni a' vétkező atyafiat, monda: *Matth.* 18. *v.* 15. Meny-el, és fed-meg őtet te-közőtted; és ő maga közőt; ha téged meg-halgat, meg-nyerted az atyád fiát: ha pedig nem halgat téged; végy magaddal még eggyet, vagy kettőt, hogy két, vagy három tanu ſzájában állyon minden ige. Hogy-ha meg nem halgattya azokat: mond-meg az Anyaſzent-egyháznak: ha pedig az Anyaſzent-egyházat nem halgattya, légyen néked mint a' pogány, és a' publikánus. Ez illyenek-közűl volt Máthé; ſőt a' mint Metafraſtes Simeon mondgya, elől-járojok és fejek volt a' Publikánuſoknak, mivelhogy éles elméjű, és okos férfi volt. Történék azért, hogy Máthé a' vámon űlne, és a' Kriſtus Jeſus ottan menne-által, és látván őtet a' vámon űlni, monda néki: *Matth.* 9. *v.* 9. Kőves engem. Mihent ez igét hallá, mingyárt fel-kelvén, követé Kriſtus Urunkat. Itten ſzűkség két dolgot jol meg-gondolnunk: eggyik az, hogy a' Kriſtus Jeſus a' vámon űllő Máthét hitta; máſik az, hogy Máthé mindenit el-hagyván mingyárt követé őtet. Hogy Máthét hitta Kriſtus Urunk, elmélkedhetűnk az ő ki-mondhatatlan nagy irgalmaſságárol; mert noha Máthé nyilván-valo bűnős ember volt, mindazáltal hivá őtet, hogy az ő tanitványa lenne. Ki lehet oly nagy bűnős ember, a' ki ne merjen közelgetni a' Kriſtus Jeſushoz, tudván azt, a' mit

cſele

cſelekedet Máthéval? Ha Kriſtus Urunk a' vámon ülő Máthét hitta, kicſoda az a' bűnös ember, a' kit meg-veſſen? De ha mondaná valaki: En el-hiſzem kétség-nélkül, hogy engem meg nem vet a' Kriſtus Jeſus, ha ő hozzá közelgetek, mind-azáltal én azt akarnám, hogy engemet-is ugy meg-tekintene, mint Sz. Máthét, és ugy hina a' mint őtet hitta. Erre én azt felelném: Bizonyos dolog, hogy az Ur Iſten nem hi mindeneket ollyan modon, és nem tekint mindenekre ollyan tekintettel, a' mi-nemű-vel tekintet Sz. Máthéra; mert ő-hozzá kivált-képpen-valo nagy kegyelmét, és malaſztyát mutatta az Ur Iſten, mellyet máshoz-is mutat, a' kihez akar: mindazáltal igaz és bizonyos dolog, hogy az Iſten minden bűnős embere tekint, és hi minden bűnős embert; és a' ki gonoſz életét meg-utálván, és magát meg-jobbittván, jo életet akar viſelni, ez illyent magához tériti az Ur Iſten, és ſzenté téſzi őtet. Láttyuk néha hogy bé vannak téve a' ház ablaki, a' nap ſugári azokra mennek, de a' házba bé nem mehetnek: ha bé nem mehetnek nem a' nap vétkes, hanem a' ki az ablakokat meg nem nyittya: nyiſsák-meg azokat, és bé-mégyen a' napnak világoſsága. Ugy cſelekeſzik az igaſságnak napja az Ur Jeſus Kriſtus, ő azt mondgya, hogy az aiton ál, és zőrget, nyiſsák-meg néki az aitot, kéſzüllyön a' bűnős ember, és cſelekedgye-meg azt, a' mivel tartozik, mert az Iſten réſzéről nem léſzen ſemmi fogyatkozás. Ő nem mondgya, hogy cſak az aiton ál, hanem hogy zőrget, és hi. Bizonnyal igazat mond, mert ő egyebet nem cſelekeſzik, hanem mindeneket hi, ſőt hogy minden bűnős ember halgathaſſa őtet, fel-méne a' magos Kereſztfára. Nem mutattya magát haragoſnak, és kegyetlennek lenni azokhoz, kik őtet meg-bántották, ſőt éppen ſzelidnek, és könyörületeſnek. Hija a' bűnős embereket, hogy őrők életet adgyon nékik: de elsőbben azt kivánnya, hogy a' bűnős ember meg-jobbitſa életét, és penitentiát tartſon. Akár mely nagy légyen pedig a' penitentia-tartás, de ha meg-gondollyak mely ſokat ſzenvedet az Iſtennek ſzent Fia a' mi bűneinkért, cſak ſemminek alithattyuk a' mi penitentia-tartáſunkot. Jol-lehet a' Kriſtus Jeſus minden bűnős embert hi, mind azáltal keveſen vannak, a' kik ő hozzá közelgetnének, és őtet követnék. Sz. Máthét cſak egyſzer hivá a' mi édes Idvőzitő Iſtenünk, és mingyárt ő hozzá méne, és követé őtet. Nem mondá Sz. Máthé, hogy elsőbben el-végezem dolgaimat, ſommába vé-

ſzem

ſzem az adoſságokat, mellyekkel tartoznak nékem; nem kereſe mentségeket, a' mint moſtan ſokan a' bűnösök-kőzűl ſzoktak cſelekedni, mindenkor halogatván az Iſtenhez-valo meg-téréſeket; ſőt mingyárt minden dolgait, és joſzágit el-hagyván, kőveté Kriſtus Urunkat. Azt mondgya ő-felőle Sz. Ambrus Püſpők, hogy a' ki a' másét hamiſſan el-véſzi vala, el-hagyá a' magáét-is. Zakæus, ki haſonlo publikanus volt, őrőmmel fogadván Kriſtus Urunkat, monda néki: *Lucæ* 19. *v.* 6. Uram, imé felét az én javaimnak a' ſzegényeknek adom; és ha valamiben valakit meg-cſaltam, négy annyit adok-viſza. Monda néki Jeſus: hogy ma lőt idvőſsége e' háznak. De Sz. Máthé nem cſak eleget tőn az ő javaibol azoknak, kiket meg-cſalt vala, hanem minden javait el-hagyá, és kőveté az Ur Jeſus Kriſtust. Azt-is eſzűnkbe kel vennűnk, hogy Szent Máthé mingyárt lakodalmat ſzerze Kriſtus Urunknak, és azt nem cſak azért cſelekedé, hogy tiſztelné az Urat, hanem hogy ſokakat az ő artyafiai, és baráti-kőzűl meg-téritene, a' mint világoſon ki-tetsik az Evangeliomból: *Matth.* 9. *v.* 10. És lőn le-telepedvén ő a' házban, imé ſok publikanuſok, és bűnősők jővén, le-telepedének Jeſuſſal, és az ő tanítványival. Ez az igaz Iſteni ſzeretet, mikor az ember nem elégſzik-meg azzal, hogy ő az Iſtennek ſzolgállyon, hanem azon igyekezik, hogy egyebeket-is az Iſten ſzolgálattyára vonyhaſſon. A' gonoſz és irigy Fariſæuſok, és Irás-tudok, kik mindenkor káromlották Kriſtus Urunkat, és az ő cſelekedetit, megértvén azt a' lakodalmat, mingyárt a' Kriſtus tanítványihoz menének, és mondának nékik: Miert éſzik a' publikánuſokkal, és a' bűnősőkkel a' ti Meſteretek? Jeſus pedig halván, monda: Nem ſzűkség az egéſségeſeknek az orvos, hanem a' betegeknek. Nem jőttem az igazakat hini, hanem a' bűnősőket. A'hol az Evangeliom emlekezetet téſzen kőzőnségeſen az Apoſtolokrol, hogy Kriſtus Urunkkal jelen-voltak, mindenűt jelen-volt Sz. Máthé Apoſtol, és Evangéliſta: jelen-volt a' Lázár fel-támaſztáſán: jelen volt mikor Kriſtus Urunk nagy pompával méne Jeruſalembe: jelen-volt az utolso vacſorán: a' Kriſtus Jeſus meg-mosá az ő lábait, meg-áldoztatá őtet, pappá ſzentelé, és Püſpőkké tévé őtet, mint a' tőb Apoſtolokat: A' tőbbivel volt mikor Kriſtus Urunk, dicsőséges fel-támadáſa-után, meg-jelenék az Apoſtoloknak; mikor fel-méne Mennyekbe, és mikor el-küldé a' vigaſztalo Szent Lelket. Annak-utanna pedig

nyolcz-

nyolcz esztendeig predikállot a' Sidok kőzőt, és azután irta-meg az Evangeliomot Sido nyelven, a' mint predikállotta vala. Azután pedig a' pogányok kőzé menvén, azoknak predikálta, és hirdette a' Kristus hitit. Sz. Jeronymus azt mondgya, hogy Szent Máthé Egyptusban predikállot, és nagy gyümölcsőt hozot, mert sokakat meg-téritet a' Kristus Jesus hitire. Egyptusbol Szerecsen-országba ment, és ottan hasonlo-képpen cselekedet. Sz. Barnabas Apostol magával hordozván a' Sz. Máthé Evangeliomat, némely betegekre tőtte azt, és meg-gyogyultanak. Midőn Szerecsen-országban volna Sz. Máthé Apostol, bé-menvén Nadaver-nevű várasba, két Magust, az az: őrdőgi praktikákkal elő embereket talála ottan, kiknek eggyikét hitták Zaroesnek, és a' másikat Arfasatnak: ezek az istentelen gonosz emberek nagy félelemben, és rettegésben tartyák vala a' népeket, mert őrdőgi praktikákkal sokaknak igen sok gonoszt cselekesznek vala, testek tagjainak erejétől meg-fosztván őket, és sántákká, bénnákka tévén, némellyeket pedig meg-vakitván. Sz. Máthé Apostol látván a' sok gonoszságokot, mellyeket cselekednének, és hogy senki azok-ellen nem álhatna, ellenek álla ő, és mindeneket meg-gyogyita, kiket azok meg-sértettek, és meg-nyomoritottak vala. Vala abban a' várasban egy Szerecsen férfiu, hatalmas komornikia Kandacsesnek a' Szerecsenek Királyne-aszonyának, ki minden kincsével bir vala, ki Jerusalemből visza-térvén, meg-kereszteltetet volt Sz. Fileptől, a' mint Sz. Lukacs bizonyságot tészen felőle az Apostoli cselekedetekben. *Acto.* 8. *v.* 27. Ez a' Komornik szállást ada a' maga házaban Sz. Máthénak, és oka lőn, hogy sokan meg-térvén, bé-vennék a' Keresztyéni hitet, mert ő az embereket az Apostolhoz igazittya vala, ki nagy buzgosággal predikálván meg-téritette őket az ő csudálatos tudományával. Hirré tévék a' Magusoknak a' Sz. Máthé cselekedetit, kik igen irigykedvén, és boszonkodván, két sárkánt hozának-elő őrdőgi mesterségekkel, hogy azok-által meg-rettentenék Sz. Máthét, és győzedelmet vennének ő rayta. Az Apostol a' Sz. Keresztnek jelét formála a' sárkányok-ellen, kik minha szelid állatok voltak volna, mingyárt visza-térének a' pusztába. Mellyet látván a' népek, igen kezdének kőnyőrőgni az Apostolnak, hogy szabaditaná-meg őket azoktol a' gonosz mágusoktol, mivelhogy azoknak kevélységek, és gonoszságok ugy ki áradot vala, hogy Isten gyanánt akar-

nák magokat imádtatni, és az emberek meg-győzetvén a' nagy félelemtől, engedni akarnak vala nékik. Felele mind az egész népnek Sz. Máthé Apoſtol: hogy ha meg-kereſztelkednének, és vallást tennének, hogy a' Kriſtus JESUS igaz Iſten, könnyen meg-menekednének azoktol a' gonosz Maguſoktol, és minden-némű ellenségektől, kik nékik valami gonoſzt akarnának cſelekedni. Annak-utánna predikálá nékik az Iſten Fia meg-teſtesülésének titkait, a' Szenteknek örök dicsőségét, és boldogságát. Midőn pedig predikállana, zendülés támada a' népek-közzőt, mivelhogy ki-hirdetődék a' Király fiának halála, ki nagy faidalmas betegségben lévén, a' két Máguſok oda hivattattak volt, hogy meg-gyogyitanák őtet: de azok ſemmit nem haſználhatván néki, meg-hala az ő kezek közőt. Az iſtentelen Máguſok pedig, hogy el-fődőzhetnék az ő hamiſságokat, azt hirdeték, hogy az Iſtenek-közé ſzámláltatot a' Király fia; az Iſtenek ugy akarták, és egy templomot kel néki épiteni, és mint Iſtent ugy kel őtet imádni. A' Komornik bé-vivé a' Királyhoz Sz. Máthé Apoſtolt, ki imádkozván fel-támaſztá halottaibol a' Király fiát, mindeneknek nagy cſudálkozására. A' Király pedig, kinek Egyppus vala neve, látván élni az ő ſzerelmes fiát, kinek halálán igen buſult, és ſzomorkodot vala, ki-mondhatatlan képpen örüle, és vigada. Nagy tiſzteletet, és bőcsületet mutata a' Szent Apoſtolhoz, és ſok helyekre követeket küldé, mondván: Jőyjetek hozzám, és egy Iſtent láttok, ki fel-támaſztya a' halottakat. Sz. Iſidorus meg-irta ezeket, és több cſuda-tételit-is Sz. Máthénak. Sok népek mentenek Sz. Máthéhoz, kik áldozatot akartak tenni néki, mint az Iſtennek, és ſok ajándékokat vittenek. Monda nékik a' Sz. Apoſtol; Ne cſelekedgyétek azt, mert én nem vagyok Iſten, hanem cſak halandó ember, és ſzolgája a' Kriſtus Jeſuſnak, ki igaz Iſten. Azután arra kéré őket, hogy azokat az ajándékokat, mellyeket néki akarnának adni, forditák egy Templom épitésére, mellyet kellene épiteni a' Kriſtus Jeſus igaz Iſtennek, a' kit ő predikál, és a' kinek ereje-által cſelekeſzi a' cſudákat. Arra-is inté őket, hogy minnyájan meg-kereſztelkednének, mivelhogy ugy nyerhetnék-el az örök életet. Mind addig predikálá a' Sz. Apoſtol, és cſuda-tételekkel meg-erőſíté a' Kriſtus tudományát, hogy a' Király minden udvari népével, és a' kőſségnek nagy réſze bé-vévék a' Kriſtus Jeſus hitit, és meg-kereſztelkedének. A'

Király-

Királynak pedig egy Ifigénia-nevű leánya vala, igen ſzép termetű, de ſokkal okoſab, ki gyakron halgatván Sz. Máthét, hogy predikálván, igen dicſirné a' ſzűzeſséget, tanácſot kére tőle, és magát bé-rekeſzté egy Kaſtromba, két ſzáz leányzokkal, kik az ő társaságában akarának élni. Sz. Máthé Apoſtol huſzon-három eſztendeig volt Szerecſen-országban, mindenkor lelkeket téritvén a' Kriſtushoz, templomokat épitvén, papokat, és Püſpökőket ſzentelvén, nagy gyűmölcsével, és óregbűlésével az Anyaſzent-egyháznak: és a' mit predikallot beſzédével, meg-erőſſitette cſelekedetivel, ſzent életével jo példát adván mindeneknek. Imádságokkal, és bőjtőléſekkel igen ſanyargatta a' teſtét, huſt nem óvót, hanem cſak fűekből kéſzitet eledelt. Történék annak-utánna, hogy Egyppus Király meg halna, és az ő attyafia Hirtakus kezdene orſzágolni helyette. Ez pedig hogy inkáb meg-erőſſitheſſe magát az orſságban, és Ifigénia ſzűznek ſzépségetől-is fel gerjedvén, feleségűl akará őtet magának venni. Hogy pedig azt meg-cſelekedheſſe, ſzolla titkon az Apoſtolnak, gondolván hogy könnyebben reá vehetné ő-általa a' ſzűzet. Felele a' Királynak Sz. Máthé Apoſtol, hogy ő elejébe adgya Ifigéniának, és megmutattya, mely ſok jok ſzármaznak a' ſzent házaſságból. Tetczék a' beſzéd a' Királynak. Mivel pedig az Apoſtol akkor akará azt cſelekedni, midőn predikállana, a' Király-is jelen akara lenni. Él-jőve a' Vasárnap, és Sz. Máthé Apoſtol, Ifigénia-előt, és a' több Apácsák-előt, (jelen-lévén a' Király-is ſok rend-béli nagy Fő-emberekkel, és udvari népével) kezde ſzollani a' házaſságrol, és meg-mutatá mely igen ſzűkséges légyen a' házaſság az emberi nemzetnek meg-tartásáért, és ſokaſodásáért: megmutatá azt is hogy a' házaſság az Iſtentől rendeltetet, és igen jo az által fiakat s' leányokot ſzűlni, és fel-nevelni. Mind ezek igen tetczének Hirtakus Királynak, és immár cſak azt várja vala, hogy mondaná az Apoſtol; hogy Ifigénia el-hagyhatná a' ſzerzetes életet, és férhez mehetne, hogy Királyné lenne. De a' predikationak vége ſokkal kűlőmben lőn, hogy-ſem Hirtakus várja vala: mivelhogy leg-ottan meg-mondá az Apoſtol, mely rettenetes nagy bűntetéſek követnék a' házaſság-törőket. Végezetre illyen-képpen ſzolla: Ha a' Királynak valamellyik ſzolgája el akarná venni a' Király tulaidon feleségét, nem cſak haragra, hanem halálra-is mélto volna az a' ſzolga. Annak-okaért tudtodra adom néked oh

Király, hogy Iſigénia Jegyeſe a' Kriſtus Jeſuſnak, ki a' Mennyeknek, és földnek örökös Királya, ha azért el akarod venni tőle, az ő rettenetes nagy haragjába esel. Midőn Hirtakus e' beſzédet hallá, igen meg-haragűék, és dul-fulván, ki-méne a' templombol. Iſigénia pedig igen meg-félemlék, és a' több Apáczákkal eggyetembe az Apoſtolhoz méne, és tanácſot kérde, mit kellene cſelekedni, hogy meg-ſzabadulna az űldözéſtől, mellyet az ő ſzűzeſsége-ellen kezdet vala az ő báttya. Biztatá, és bátoritá mind őket Sz. Máthé Apoſtol, és minnyájoknak fatyolt tőn a' fejekre, és igaz Apáczáknak rendelé őket, három fogadáſt tétetvén vélek; tudni illik, hogy az engedelmeſséget, ſzegénységet, és a' tiſztaságot meg-tartanák. Ezek voltak leg első Apáczák a' Kereſztyének-közőt. Ezek igy lévén, Miſet ſzolgála az Apoſtol, mellyet el-végezvén, egy gonoſz kegyetlen ember érkezék ő-hozzá Hirtakuſtol küldettetet, ki ſok iſzonyu ſajdalmas ſebeket tőn egy lánczával az ő teſtén, ugy-annyira hogy az oltárt meg-feſtené az ő-vére. Illyen modon ſzenvede martyromságot a' Kriſtus Jeſus hitiért Sz. Máthé Apoſtol. A' népek pedig oly igen bánták az ő halálát, hogy mingyárt fel-zendűlvén, fegyvert ragadának, és minnyájan futnak vala, hogy meg-ölnék a' tyrannus Hirtakus Királyt, meg-is ölték volna, ha a' papok, kik a' Szent Máthé tanitványi voltak, meg-engedték volna, de ezek meg-tartoztaták őket, mondván, hogy az Iſtennek nem tetſzenék az a' dolog, azért mondá Kriſtus Urunk Péternek: *Matth.* 26. *v.* 52. Ted helyére kardodot, mert minnyájan a' kik fegyvert fognak fegyverrel veſznek-el. Annak-utánna Hirtakus Király a' váras-béli Fő-aſzonyok-által akarja vala el hitetni Iſigéniát, hogy lenne az ő felesége, de látván, hogy ſemmi-képpen el nem fordithatná a' ſzűznek ſzivét a' ſzent igyekezettől, tűzet ragaſzta a' Kalaſtromra; de Sz. Máthé Apoſtol meg-jelenvén a' levegő-égben, meg-olta a' tűzet. Nem marada bűntetetlen a' ſzentség-törő iſtentelen Hirtakus, mert az Ur Iſten meg-veré őtet igen nehéz betegséggel, ugy-mint poklosſággal, és a' nagy kinok-közőt maga magának lőn hohéra. Az orſzág pedig Egyppus Király fiára maradá, ki Kereſztyén lévén, ſok eſztendők-által, jol igazgatá az orſzágot, a' Kriſtus Jeſus nevének tiſzteſségére, mely egéſz Szerecſenorſzágban ki-térjede. Iſigénia pedig egy teſt vér atyafi lévén ezzel a' Királyal, nagy békével marada az ő ſzárnya-alat. A' Szent Máthé Apoſtol teſte,

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

teſte ſok ideig volt, és nagy tiſztelettel tiſzteltetet Szerecſen-orſzágban. Annak-utánna hetedik Gergely Papa idejében Olaſz-orſzágba Salernum váraſsába vitetet, ottan-is igen tiſzteltetik mind a' Kereſztyénektol: mivelhogy ennek a' dicsőséges Sz. Apoſtolnak három tituluſſa vagyon, mellyekért mélto nagy tiſzteletre. Elsőbben, mert Apoſtol; máſodſzor mert Evangéliſta; hármadſzor mert Martyr volt. Az ő halála volt Sz. Mihály havának huſzon eggyedik napján, Kriſtus Urunknak 90. eſztendejében, a' mint Caniſius irja, Domitianus Csáſzár idejében. Nem oknélkűl vagyon, hogy az Anyaſzent-egyház tőbſzőr olvaſtattya a' Sz. Máthé Evangéliomát, hogy-ſem a' tőb Evangeliſtakét; a' mint a' Sz. Pál leveleit, és a' Sz. David Zoltárit-is, hogy-ſem a' tőb Apoſtolok, és Próféták iráſit; mivelhogy ezek nyilván-valo bűnősők voltak, és hogy minden bűnősőknek reménség adaſsék, hogy nem csák meg-bocsáttatik az ő bűnők, ha igazán meg-térnek az Iſtenhez, hanem kivált-képpen-valo ſzent malaſzt adatik nékik az Iſtentől, mellyért ezen a' földön-is tiſzteltetnek, annak-utánna pedig ſokkal inkáb Meny-orſzágban. A' ſok háboruságok miat kétſzer veſztették-el a' Kereſztyének a' ſzent Máthé Evangéliomát: elsőbben Ciprus ſzigetében a' Sz. Barnabás Apoſtol teſténél meg-találták, mivel ez a' Sz. Apoſtol le-irta volt azt, s' magával hordozta, és az ő teſtével el-is temették volt. Máſodſzor pedig el-veſztvén, ötődik Miklos Papa igen akarta meg-találni, azokáért minden helyekre, a'hol reménlették hogy volna, el-küldőt, és őtt ezer aranyat igyirt annak, a' ki néki kezébe hozná. De mindazáltal akkor fel nem találhatták, hanem ötődik Caroly Csáſzár idejében találtatot-meg, és annak utánna uyjobban deákra fordittatot. Kérjük Sz. Máthé Apoſtolt, és Evangeliſtát, nyerjen ſzent malaſztot mi-nékünk, hogy e' földön-valo életünket az ő ſzent Evangélioma-ſzerént viheſsük-véghez, hogy holtunk-után el veheſsük az őrők életnek, és boldogságnak koronáját. Amen.

Szent Simon, és Szent Judas Apoſtolok élete.

A' Szent Irásból, és nevezetes Autorok irásibol ſommába foglaltatot.

SZent Simon, és Sz. Judás Alfeuſnak, és Cleofe Marianak fiai, a' kiſſebbik Sz. Jakab Apoſtolnak attyafiai voltak. Sz. Simon Cananeuſnak hivattatot, mivelhogy ő Cana Galilæaban ſzületet: Zeloteſnek-is hivattatot, hogy Sz. Pétertől kűlömbőznék, ki haſonlóképpen Simonnak hivattatik. A' mint Sz. Judas-is Tadæuſnak hivattatá magát, hogy Judas Iskarioteſtől, ki Kriſtus Urunkat el-árulta, kűlömbőznék. Nincz meg-irva a' ſzent Irásban, mikor és mi módon hivattattak az Apoſtolságra. Vagyon pedig emlekezet felőlők a' ſzent Evangéliomban, a'hol a' tizen-két Apoſtolok nevek meg-irattak. *Luca 6.* Mikor pedig a Kriſtus Jeſus monda a' tanítványinak: *Joan. 14. v. 21.* A' kinél az én parancſolatim vannak, és meg-tartya azokat; az a' ki engem ſzeret. A' ki pedig engem ſzeret, ſzerettetik az Atyámtol: és én-is ſzeretem őtet, és meg-jelentem néki magamot. Monda néki Judas, nem amaz Iskarioteſ: Uram, mi dolog ez, hogy meg-jelented nékűnk magadot, és nem a' világnak? Felele Jeſus, és monda néki. Ha ki engem ſzeret az én beſzédemet meg-tartya, és az Atyam-is ſzereti őtet, és hozzája mégyűnk, és lako helyt ſzerzűnk nálá: a' ki engem nem ſzeret, az én beſzédemet meg nem tartya. Nem olvaſtatik az Evangeliomban, több kivált-képpen valo emlekezet Sz. Judásrol, ſem Sz. Simon Apoſtolrol, hanem hogy minden helyen, és időben, jelen-voltak a' Kriſtus Jeſuſſal, a'hol az Evangeliom mondgya: *Marc. 8. v. 1. Joan. 6. v. 5.* hogy jelen-voltak az Apoſtolok; a' mint a' puſztában, midőn Kriſtus Urunk kétſzer csudálatos-képpen meg-elégité a' ſeregeket. Jelen-voltak a' Lázár fel támaſztásán. Jelen-voltak mikor Kriſtus Urunk nagy pompával méne Jeruſalembe. Jelen-voltak az utolso vacſorán, holot a' mi édes Idvőzitőnk, meg-mosá nékik a' lábokat, meg-áldoztatá őket az ő ſzent teſtével, és vérével: papokká rendelé, és Püſpőkőkké ſzentelé őket. Mikor Kriſtus Urunk meg-fogattaték a' kertben, ők-is el futának a' többivel eggyűt. Annak-utánna dicsőséges fel-támadáſa-után, meg-jelenék nékik az Ur Jeſus Kriſtus, és negyven napik beſzélgetet nékik, és nyájaskodot vélek, tanítván,

nítván, és meg-erősítvén őket. *Acto.* 1. Es mikor ezeket cselekedte volna, szemek láttára fel emelteték, és a' felyhő bé-fogadá ötet az ő szemekelől. *Acto.* 2. Jelen voltak a' Sz. Lélek el-jövetelén-is a' több Apostolokkal, és bé-telének minnyájan Sz. Lélekkel, és kezdének szollani külömbőző nyelveken, a' mint a' Sz. Lélek ád vala szollaniok: Mikor pedig e' világnak tartományit egy-más-közöt el-oszták az Apostolok, Sz. Simon Apostol Egyptusba méne predikállani az Evangeliomot, és Szent Judas Mesopotamiaba. Annak-utánna pedig Persia-országban egybe-találkozának, és egy-más társaságában lévén, ott-is nagy bátorsággal hirdeték a' Krisztus Jesus hitit, a' mint Sz. Isidorus, és Beda mondgyák. Mihent abba a' tartományba érkezének, mind meg-némulának a' Bálványok, kik az-előt feleleteket adnak vala. Történék, hogy Baradák a' Babiloniai Királynak Generalissa, a' hadba akarna menni, és bizonyos akarván lenni a' győzedelem-felől, el-méne tanácsot kérdeni a' Bálványoktol, és minekutánna eggyenként azokot meg-kérdezte volna; végezetre azt mondák néki, hogy semmi választ ne várnának arrol, a' mit kivánna, valamig Simon, és Judas a' Krisztus Jesus Apostoli, meg-maradnának abban a' tartományban. Baradák fel-keresteté a' Sz. Apostolokat, és meg-kérdé őket, honnan valok volnának, és mit keresnének abban a' tartományban, Felelének az Apostolok, mondván: Mi Sido nemzetből vagyunk, és a' Krisztus Jesus szolgai, és minden embernek javára, és hasznára jöttünk ebbe a' tartományba, tanítván a' népeket egy tudományra, mellyet a' kik bé-vésznek, és meg-tartyák, örök élet, és örök dicsőség adatik azoknak Meny-országban. Felele nékik Baradák: Mikor a' hadbol visza-térek, a' hová most akarok menni, akkor örömest halgatlak titeket. Mondának néki az Apostolok: Job volna néked, hogy most ismérnéd meg azt, a' kinek segétségéből, a' te ellenségidet meg-győzhetnéd, és a' te Királyod szolgálattyára haythatnád őket. Monda nékik Baradák: Ugy vészem én eszembe, hogy ti hatalmasbak vadtok a' mi Isteninknél, mivelhogy mind eggyig némákká töttétek őket; azt akarnám, hogy meg mondanátok nékem, mint történik vége ez hadakozásomnak, és az ellenségimmel-valo útkőzetnek, a' melyre mostan el akarok menni. Felelének néki az Apostolok: Hogy meg-ismérjed, hogy a' te Istenid nem hatalmasok, hanem hazugok, és csalárdok, szabadságot adunk nékik, hogy meg-

meg-felellyenek a' te kérdéſidre, hogy feleletet adván arról, a' mit nem tudnak, mutaſsák-meg önön magokat, kik legyenek. A' Bálványok a' hamis profétak-által azt felelék Baradáknak, hogy a' hadakozás ſokaig fog tartani, és abban ſokan el-fogják veſzteni életeket, mind a' két réſzről. Mikor Sz. Simon, és Judas Apoſtolok hallák e' feleletet, meg-nevetek: és Baradak monda nékik: En nagy ſzibéli ſáidalommal hallom ez igéket, ti pedig nevettek. Mondának néki az Apoſtolok: Békeſség néked, ne félly ſemmit, mert holnap három orakor te hozzád jönek a' párt-ütő Indiabélieknek követi, kik békeſséget kérnek tőled, és hatalmad-alá vetik magokat minden dologban a' mit fogſz nékik parancſolni. Ezt halván a' hamis profétak, igen meg-haraguának az Apoſtolok-ellen, és mondának Baradáknak. Ezek a' te ellenségidtől, a' párt-ütő Indiajaktol jöttenek, hogy az ő álnok, és minden cſalárdsággal tellyes beſzédekkel, téged készületlen tartoztaſſanak, és azok el-jövén te néked nagy károkat tegyenek. Erre mondának az Apoſtolok Baradáknak: Mi nem kérünk téged arra, hogy egy holnapig várakozzál, hanem cſak egy napig, és ha hazugságban találſz minket, büntes-meg, a' mint néked tetſzik. Felele Baradak: En azt gondolom, hogy mind titeket, s' mind őket fogságban tartalak, a' mig meg-látom mellyitek cſal engem meg; és azután a' hamiſſakot meg-büntetem. Második nap az Indiai Követek el-érkezének, a' mint az Apoſtolok meg-mondották vala, kikkel Baradák békeſséget tévén, meg-akará büntetni rettenetes-képpen azokat a' hamis profétákat; de az Apoſtolok meg-tartoztaták őtet, mondván, hogy ők nem jöttek abba az országba, hogy valakinek életét el-fogyatnák, hanem hogy ſokaknak őrők életet nyernének. Baradák drága köveket, és gyöngyőkőt akara nékik adni; de ők ſemmit nem akarának el-venni. Annak-utánna Babiloniába vivé őket, a'hol a' Király vala, kinek meg-beſzélé azokat, a' mik az Apoſtolok-által lőttenek vala; és igen dicſíré őket, mondván, hogy igaz profétak volnának, és tudnák a' következendő dolgokat; és igen alázatoſſok, s' jo erkölcsűek volnának, ſemmit a' világi nyereségen nem kapdoſván. Az időben a' Királynál két ördöngős Maguſok valának, eggyiknek Zaroes vala neve, a' máſiknak pedig Arfaſat, kik Indiabol futottak vala, a'hol Sz. Máthé Apoſtol predikállot, mivelhogy ő ki-nyilatkoztatá az ő gonoſzságokat, és cſalárdságokat. Ezek a' gonoſ

gonosz férfiak, látván az Apostolokat, és meg-ismérvén, hogy a' Szent Máthé Apostol társaságából volnának, üldözni kezdék őket, sok gonoszt mondván ellennek nagy hamissan a' Királynak; és az ő ördögi praktikájokkal sok kigyokat hozának-elő, hogy a' pogányokat meg-rettentsék, és az Apostoloknak árthassanak. De Sz. Simon, és Judas meg-parancsolák a' kigyoknak, hogy azokat a' gonosz Magusokat mardosák-meg, kik őket elő-hitták; de azokat se öllyék-meg, egyebeknek pedig semmit se ártsanak: engedének a' kigyok, mellyek-miat a' Magusok nagy fajdalmat, és gyötrelmet szenvedének; de annák-felette el-veszték minden bőcsületeket, és kénszerittetének el-menni Babiloniából. Sok városokba menének, akarván minden gonoszt készíteni az Apostoloknak, azt hirdetvén mindenűt a' hol jártak, hogy az Apostolok az ő Istenek-nek ellenségi, és nem akarják, hogy imádgyák őket, és áldozatot tegyenek nékik: és azt tanittyák, hogy az aszonyok hadgyák-el az ő férjeket, és a' szűzek ne mennyenek férhez, és a' több hasonló dolgokat. Minthogy pedig sok helyeken igen nagyra bőcsülik vala a' Magusokat, elvégezék, hogy ha az Apstolok oda mennének ne-is hallgatnák őket, hanem mingyárt ölnék-meg. Nagy bátorsággal, és szorgalmatossággal predikállák az Evangeliomot Babiloniában Sz. Simon, és Judas Apostolok, és sokakot meg-téritének az Istenhez, mivelhogy sok csudákat tésznek vala, kivált-képpen sok betegeket akár mi-némű betegségből meg-gyogyitván. A' Királyt minden udvari népével meg-keresztelék, és sokakat a' Keresztyéni hitnek tudományára meg-tanitván, Papokká, és Levitákká szentelének: és Abdiast, ki őket Jerusalemtől-fogva követé, ki a' Krisstus Jesust még halando testben testi szemeivel látta vala, Babiloniai Püspökké szentelék. Történék abban az időben, a' mint ugyan Abdias mondgya, és a' Florentiai Sz. Antoninus elő-hozza, hogy egy Babiloniai Fő-embernek leánya terhébe esnék, és nem tudták ki volna oka annak a' gonosz cselekedetnek. El-érkezék a' gyermek szülésnek ideje, és a' leánynak az attya s' az annya kénszeriték őret, hogy mondaná-meg ki volt, a' ki őket ugy meg-gyalázta, hogy érdeme-szerént bűntetnek-meg azt a' latrot. A' leány meg akarván menteni az ő latrát attol a' veszedelemtől, a'vagy pedig szégyenelvén ki-jelenteni, hogy magához képest igen alacson rend-béli volna, nagy hamissan egy Diaconusára valla az Apo-

ſtoloknak, mondván, hogy a' cſelekedte véle azt a' gonoſz faytalanságot. Mingyárt meg-fogák a' Diaconuſt, és a' Király elejébe vivék. Mellyet meg-értvén az Apoſtolok, és tudvan, hogy a' Diaconus ártatlan volna, mingyárt a' Királyhoz menének, és kérék ôtet; parancſolná-meg, hogy mind a' két réſzről jönének elejébe, és az uyjonnan ſzületet gyermecskét-is hoznák-el magokkal. Ez igy lévén, meg-kérdék az Apoſtolok, menyi ideje, hogy ſzületet a' gyermek, felelének nékik, mondván, hogy ugyan azon a' napon. Es az Apoſtolok a' gyermekhez fordulván, mondának néki: Kérdünk téged a' Jeſus Kriſtus nevében, mond-meg ha ez a' Diaconus cſelekedte-é a' gonoſzt, melyről a' te anyád vádollya ôtet, a'vagy nem ez? és mond-meg ha ez-é a' te atyád? Felele az egy napi gyermeczke, mondván: Ez a' Diaconus jo, és tiſzta életü, és ſoha tellyes életében aſzony-állattal magát meg nem ferteztette, és nem az én atyám. Igen kérék az Apoſtolokat, kérdenék-meg ki cſelekedte azt a' gonoſzt: ôk pedig mondának: Mi-nékünk ſzabad meg-mentenünk az igazakot, de nem illik ki-nyilatkoztatnunk a' bünösökôt. Ezen minnyájan igen czudálkozának. Annak-utánna Szent Simon, és Judas Apoſtol el-menének Babilóniából, immár jol bé-plántálván ottan a' Kriſtus Jeſus hitit, és annak az országnak több réſzeire menének az Evangéliomot predikálni. Végezetre egy igen gazdag várasba menének, mellyet Suamirnek hittanak, a'hol a' két Maguſok, Zaroes, és Arfaſat valának, kik meg-jelenték a' Bálványok ſzolgainak, hogy az Apoſtok a' várasban volnának. Sokan közzülök egybe-gyülvén, meg-fogák az Apoſtolokat, és Szent Simont a' Nap templomába vivék, Sz. Judáſt pedig a' Holdéba, hogy azokat Iſten gyanánt imádnák; de az Apoſtolok imádsága-által a' Bálványok, és azoknak képei el-romlának, és a' földre eſvén darabokká lőnek, és azokból ſzereçſenek képében két ördög méne-ki, rettenetes képpen kiáltván, és orditván Ugy meg-haragvának ezért a' pogányok, hogy pokol-béli nagy dühöſſeggel az Apoſtolokra rohanának, és darabokra vagdalák ôket. Akkor az ég ſzépen fénylik, és világoskodik vala, de igen hirtelen bé-borula fekete felyhőkkel, és rettenetes zápor, és jég-eſső támada, haſonlóképpen ſok meny-kövek le-esének, és meg-rontâk a' közel-valo templomokat, és ſok pogányokat ölének-meg, kik-közôt a' két Maguſok-is találtattak, és azoknak teſtek hamuvá tétetének. A' Babiloniai Király

kereſz-

kereſztyén lévén, igen bánkodék az Apoſtolok haláláért; el-kűlde az ő teſtekért, és Babiloniába hozatá, egy templomat épite az ő tiſzteſségekre, melyben egy ideig állottak az ő ſzent teſtek, annak-utánna Romába vitettek, és a' Sz. Péter templomába tétettek. Ezek a' Szent Apoſtolok martyromságot ſzenvedének, Kriſtus Urunknak hatvan negyedik eſztendejében, Nero Csáſzár idejében, Mind-ſzent-havának huſzon-nyolczadik napján, ugyan azon a' napon illi az Anyaſzent-egyház az ő innepek napját. Sz. Judas Apoſtol egy levelet irt, mely a' Szent Irás-kőzé ſzámláltatot. Adgya az Ur Iſten, hogy ugy kővetheſsűk Sz. Simon, és Sz Judas Apoſtolokat, hogy minnyájan bé-irattaſſunk az őrők életnek Kőnyvébe, és holtunk-után el-veheſsűk az őrők életnek koronáját. Amen.

Szent Mátyás Apoſtol élete,

A' Szent Irásbol, és nevezetes Autorok irásibol ſommába foglaltatot.

SZent Mátyás Apoſtol Sido nemzet volt, a' Juda nemzetéből a' Kriſtus Jeſus első tanítványi-kőzűl, a' hetven-két tanítványok kőzűl volt, kiket az Iſtennek Sz. Fia; kettőnként el-kűlde az Evangeliomot predikállani. Chriſtus Urunk Menybe-menetele-után, a' Sz. Lélek el-jővetele előt, midőn az Apoſtolok egybe-gyűltek volna Jeruſalemben, Sz. Péter Apoſtol, Fő-páſztora lévén az Anyaſzent-egyháznak, egy Apoſtolt akara rendelni Judas helyébe, ki Kriſtus Urunkát el-arulá; annak-okaért a' több Apoſtoloknak, és tanítványoknak ſzolla, a' mint meg-irta Sz Lukacs Evangéliſta, mondvan: *Acto.* 1. *v.* 15. Azokban a' napokban fel-kelvén Péter az atya-fiak-kőzőt monda, (vala pedig a' ſereg mindeneſtől kőzel ſzáz huſz ember) Atyámfiai férfiak, bé'kel tellyeſedni az Iráſnak, mellyet meg-jővendőlt a' Sz. Lélek a' David ſzája-általl Judáſrol, ki vezére volt azoknak, kik meg-fogták Jeſuſt: ki kőzinkbe ſzámláltatot vala, és réſzes volt ebben a' ſzolgálatban. Es ez mezőt birt ugyan a' hamiſságnak jutalmából, és fel-akaſztván magát, ketté haſada: és minden béli ki-omlék. Es tudtokra lőt mind a' Jeruſalemben lakoknak, ugy hogy az a' mező az ő nyelveken, Hakeldamának neveztetnék, az az, Vér mezejének. Mert meg-vagyon irva a' Zoltárok kőnyvében: Légyen

puſzta az ő lako-helyek, és ne légyen a' ki abban lakiek: és az ő püſpökségét más vegye-el. Szükség azért e' férfiak közül, a' kik velünk egybegyülekeztenek, minden időben, melyben ki s' bé-járt mi-közöttünk az Ur Jeſus, el-kezdvén a' Janos kereſztségétől mind a' napig, a' mellyen fel-vétetet mi tőlünk, hogy tanuja légyen az ő fel-támadásának mi-velünk, egy ezek-közül. És elő-állatának kettőt, Joſefet, ki Barſabaſnak hivattatik vala, kinek vezeték-neve Igaz volt; és Mátyáſt. És imádkozván, mondának: Te Uram, ki mindeneknek ſzivőkőt tudod, mutaſd meg, mellyiket válaſztottad e' kettő-közül, hogy el-vegye e' ſzolgálatnak, és Apoſtolságnak helyét, melyből vétkeért ki-eſet Judas, hogy az ő helyére menne. És ſorſokat adának nékik, és a' ſors Mátyásra esék, és a' tizen-egy Apoſtol-közibe ſzámláltaték. Szükség hogy ezekről a' megmondot dolgokról jo tanoságokat vegyünk: elsőben hogy ſenki magában ne bizzék, jol-lehet az Iſtennek nagy áldása légyen rayta. Mivelhogy Judas Apoſtol volt, mint a' többi; nagy áldáſt vőt volt az Iſtentől, mint a' többi; csudakat tőt, ördőgőket űzőt, betegeket gyogyitot, mint a' több Apoſtolok; mindazáltal igen nagyot vétkezet, és kétségben elvén, az őrők veſzedelemre vetteted. 1. *Cor.* 10. *v.* 12. Azért a' ki magát fen-állani alittya, meg-láſſa, hogy el ne eſsék, azt mondgya Sz. Pál Apoſtol, *Philip.* 2. *v.* 12. Akár mely igaz, és ſzent életű légyen-is az ember, mindazáltal félelemmel és rettegéſſel munkálkodgyék az ő idvőſségeért. A' magos helyen-valo faknak ágai inkáb oſtromoltatnak a' ſzelektől, hogyſem az alacſon helyen valoknak. Az őrdőg inkáb harczol azok-ellen, kiket igazaknak, és ſzenteknek iſmér lenni, azért inkáb kel nékik félniek. Azt-is jol meg kel gondolnunk, hogy Sz. Péter a' gonoſz emberek vezérének hija itten Judáſt, mivelhogy közönségeſen ugy ſzokot lenni, hogy a' mely ember egy ideig jo volt, ha történet-ſzerént gonoſzá léſzen, nem találkozik gonoſzáb nálánál. Az az őrdőgnek álnok cſalárdsága, hogy midőn az embert a' bűntételre akarja vinni kicsinnek tetteti a' vétket, de minek utánna vétkezik, a' bűnnek és a' véteknek retenetes nagy voltat eleibe adgya az embernek, hogy őtet kétségbe eytheſſe. Igy cſelekedék Judaſſal, ki nagyobbat vétkezet kétségbe-eſvén, hogy-ſem az Iſten Fiat el árulván. Mivelhogy az Iſten igen győnyőrködik az ő végheteten nagy irgalmaſságában, a' ki pedig kétségbe-esik, tagadgya az Iſtennek

nek nagy irgalmáſságát, azt gondolván önnön magában, hogy nagyob az ő vétke az Iſten irgalmaſságánál. Innét vagyon, hogy a' kétségbe-esés meg-bocsáthatatlan vétek, és az Iſten örök bűntetéſſel bűnteti azért az embert, a' mint történék Judáſſal. Monda azért Szent Péter: Ennek a' nyomorultnak ſzéke üreſſen vagyon: itten pedig találkoznak mélto ſzemélyek arra, kereſsük-fel azért ki érdemli-meg azt, és adaſsék néki. Válaſztának azért az Apoſtolok kettőt a' hetvenhét tanítványok-közűl, Joſefet ki Igaznak hivattatot, és Mátyáſt. Annak-okaért az Apoſtolok két tanítvánt válaſztván a' többi-közűl, könyörgének az Iſtennek, mutatna-meg a' kettő-közűl, a' ki alkalmatosb volna az Apoſtoli méltoságra. Ezzel a' cſelekedettel arra tanítának minket, hogy a' nehéz dolgokban az Iſtenhez folyamiunk, és a' magunk réſzéről cſelekedgyük-meg azt, a' mit véghez-vihetünk: igy cſelekedének az Apoſtolok. Elő-állatának két válaſztottakat, és imádkozván mondának: Te Uram, ki mindeneknek ſziveket tudod, mutasd-meg mellyiket válaſztottad e' kettő-közűl, hogy el-vegye a' ſzolgálatnak, és Apoſtolságnak helyét, melyből vétkeért kieſet Judas, hogy az ő helyére menne. Es ſorſokat adának nékik, és a' ſors Mátyásra esék, és a' tizen-egy Apoſtol-közé ſzámláltaték. Sz. Dienes azt mondgya, hogy a' ſors egy világoſság volt, mely az Egből le-esék Mátyásra. Szent Agoſton ugyan azont mondgya: Origenes-is eggyet ért vélek, mondván, hogy mi-képpen a' tűz, mely le-esék az Egből az Abel áldozattyára, és az Illyés Proféta ökrére, mellyet áldoza, ſorſnak hivattatik, ugy ſorſnak hivattatik az a' fényeſség-is, mely Mátyásra esék. Mikor annak-utánna a' Sz. Lélek el jöve, Sz. Mátyás Apoſtol-is jelen-lévén a' több Apoſtolokkal, bé-telék Sz. Lélekkel, és kezde ſzollani külömbözö nyelveken, a' mint a' Szent Lélek ád vala néki ſzollani. Az Apoſtolok a' világnak minden tartományira ki-terjedvén, Sz. Mátyás Apoſtol-is külömb-féle helyeken predikálla, és ſok lelkeket térite az Iſtenhez. Doroteus Püſpök, ki a' Nagy Conſtantinus Cſáſzár idejében élt, azt mondgya, hogy Szent Mátyás Apoſtol, Belső Szerecſen-országban predikállot a' pogány barbarus népek-közőt. Niceforus Calixtus haſonlo-képpen ſzol, és azt mondgya, hogy ſok inségeket, és nyomoruságokat ſzenvedet ez á' dicsőséges Sz. Apoſtol egy helyről a' másra menvén, mivelhogy a' puſztákon cſak az erdei vadak-közőt kellet által-menni. Uſvardus pedig több

Autorokkal eggyetembe azt mondgya, hogy Sz. Mátyás Apoſtol Paleſtinában, és Juda tartományiban predikállot, nagy gyümölcsökre a' lelkeknek, mivelhogy ő bölcs volt, és jo életű, és ſok cſudákat cſelekeſzik vala. Mellyet látván némely vak-merő Sidok, meg-fogák ötet, és a' Papi-fejedelemhez Maximushoz vivék, vádolván ötet a' Kriſtus hitiért, mellyet nagy bátorsággal predikál vala. Felele nékik Sz. Mátyás Apoſtol, mondván: A' miben ti engem vádoltok, nem gonoſz, és nem gyalázatos dolog az, hanem igen jo, és bőcsületes. A' Fő-pap időt rendele néki, hogy gondolkodnék, ha meg-maradna-é a' Kriſtuſt imádván, és a' Moyſes régi törvényit el-hadgyván, a' mellyekre ifiuságától-fogva tanítatot volna. Monda néki Sz. Mátyás: Mindenkor azt mondom, és vallást téſzek arrol, hogy én Kereſztyén vagyok, és mindenkor kéſz vagyok meg-halni a' Kriſtus Jeſusért, és az ő Evangeliomáért. Ezért a' feleletért igen meg-haraguék a' Fő-pap, és meg-parancſolá, hogy Mátyás halálra ſententiaztatnék. Annak-okaért meg-ſententiáztatván, még kövezteték, és azután holt eleven lévén, a' feje el-vágattaték. Idő jártában az ő teſte Romába viteték, és onnét Auguſtába, mely Német-országban Treviriſnek Metropoliſa. Szent Ilona a' Nagy Conſtantinus Cſáſzár annya viteté oda. Az Anyaſzent-egyház ennek a' ſzent Apoſtolnak innepe napját illi Bőjt-elő-havának huſzon negyedik napján, mellyen martyromságot ſzenvedet az igaz hitért, Kriſtus Urunknak hatvan hatodik eſztendeje-tájan, Néro Cſáſzár idejében. Azt mondgyák hogy a' Szent Mátyás teſte Romában a' Boldogságos Szűz Maria nagyobbik templomában vagyon; meg-lehet hogy réſz-ſzerént Romában vagyon, réſz-ſzerént pedig Auguſtába vitetet; mindazáltal bizonyos dolog hogy az ő feje Romában vagyon. Kérjük ezt a' dicsőséges Sz. Apoſtolt, eſedezzék miérettünk, hogy távoztathaſſuk-el a' kevélységnek lelkét, mely-miat Judas le-vettetet az őrök kárhozatra, és nyerheſsük-el az alázatoſságnak lelkét, mely-által magaſztaltaſſunk-fel az őrök boldogságba. Amen.

Szent Barnabás Apoſtol élete.

A Szent Irásbol, és Alexander Barat irásibol ſommába foglaltatot.

SZent Barnabás Sido nemzet volt, a' Levi nemzetéből: az ő attya elméne Judæabol a' hadak-miat, mellyek ot valának, és Ciprus ſzigetébe méne lakni, a'hol igazán, és áitatoſſon él vala, meg-tartván az ő régi attyainak törvényit. Gazdag volt; némely örökségi Jeruſalemhez közel valának néki. Mivelhogy Iſaias Proféta azt mondván: Boldog az ember, a' kinek nemzetsége Sionban volna, és az ő háza Jeruſalemben: a' Sidok, kik a' dolgokat bőtű-ſzerént értik vala, minden modon azon erőlködtek, hogy jol-lehet igen tavul volnának, mindazáltal házat ſzerzenének abban a' várasban, a' vagy valami örökségét annak határában. E' volt az oka, hogy Jeruſalemben annyi házak voltanak, a' mint Sido Joſef irja, hogy csak nem fabulának láttatik lenni. Barnabás Cyprusban ſzületék, és az ő attya Joſef-nevet ada néki, a' Jakob pátriárka fiának emlekezeteért: még ifiacska lévén, Jeruſalembe küldé őtet, hogy Gamaliel tanítványa lenne, kitől meg-tanolná a' törvényt, és az Iſten parancſolatit. Ottan tanolo-társa volt néki Sz. Pál; és jol-lehet az ő igyekezete tellyeſséggel a' ſzent Irásnak meg-tanolására volt forditva, mindazáltal el nem feletkezet az ő lelkéhez illendő dolgokrol, ſok joſzágos-cſelekedetekkel fel-ékeſitvén lelkét, mindenkor imádságokban, böjtölésekben, és alamiſnálkodásokban magát forgatván. Igen gyakorlotta a' templomat, és el-távoztatta a' veſzedelmes társolkodásokat. Mind ezek a' dolgok okot adtak, hogy ő nagyob elő-menetelt tégyen a' tanolásban, melynek oly nagy gyümölcsét mutatá, hogy a' Sz. Irásnak nagyob részét könyvnélkül tudta, és azért nagy hitelt, s' hirt nevet ſzerze magának a' kősségnél. Lőn, hogy abban az időben, Kriſtus Urunk Jeruſalemben predikállana, és némely cſudákat tenne, mellyeken jelen volt Barnabás, a' mint midőn láta egy embert a' Juh-mosogato to-mellet, ki harmincz-nyolcz eſztendeig volt beteg, kit meg-kérdvén Jeſus, ha akarna-é meg-gyogyulni, monda néki: *Joan. 5.* Kely-fel, ved-fel nyoſzolyádat, és járj. Es mingyárt meg-gyogyula az ember, és fel-vévé nyoſzolyá-

ſzolyáját, és jár vala. Mellyet látván Barnabás igen cſudálkozék. Annak-utanna pedig a' Kriſtus Jeſushoz menvén, az ő lábaihoz borula, és alázatoſſon kéré ötet, hogy meg-aldaná, és Kriſtus Urunk látván az ő ſzivének belső titkait, nagy ſzeretettel fogadá ötet. Sz. Barnabás Jeruſalemben egy nénnye házában vala ſzálláſon, kit Marianak hittak, ki Janoſnak annya vala, kit más-képpen Márknak hittak: ugy hogy Barnabás, és Márk atyafiak voltak, két néneknek fiai. Barnabás monda ennek az ő nénnyének: Jer mennyünk-el néne, és láſſuk-meg a' Meſſiáſt, kit a' mi régi Atyáink oly igen kivántak. Azután meg-beſzéllé a' cſudát, mellyet az Iſten Fia cſelekedet vala. Mellyet midőn a' jo aſzony-állat megértet volna, mingyárt minden dolgait el-hagyván, a' templomba méne: meg-találá a' Jeſus Kriſtuſt, és az ő lábaihoz borula, mondván: Uram, ha kedvet találtam a' te ſzemeid-előt, kérlek alázatoſſon; méltoztaſſál az én házamhoz jöni, és azt tiednek tartſad, hogy te abba bé-jövén, minnyájan, a' kik abban laknak, meg-áldaſſanak. Ugy cſelekedék Kriſtus Urunk, nem cſak akkor, hanem mindenkor, mikor Jeruſalembe ment volna. Ez a' ház volt, melyben az Iſtennek Sz. Fia az utolsó vacſorát akará lenni. Ebben jelent-meg dicsőséges fel-támadáſa-után az Apoſtoloknak, midőn Tamás jelen nem volna, és azután-is mikor jelen volt o-is a' többivel. Ebbe küldé a' Sz. Lelket a' tanítványokra: ebben imádkozának minnyájan Sz. Péterért, ki a' tömlöczből meg-ſzabadíttaték az Iſten Angyala-által. Es Sz. Márk Evangéliſta volt fia ennek a' jo aſzony-állatnak. Egyſzer a' Kriſtus Jeſus Jeruſalemből Galiléaba menvén, Sz. Barnabás követé ötet, ſokaknak társaságában, kik-közűl Kriſtus Urunk a' hetven-két tanítványokat válaſztá, kik-közűl az elsők-közőt volt Sz. Barnabás. Ezt a' nevet Sz. Péter Apoſtol adá néki, követvén a' Kriſtuſt, ki Sz. Janoſt, és Sz. Jakabot hivá: Meny-dörgés fiainak, az ő erejekért, és a' meny-dörgés tulajdonságáért az ő cſelekedetekben. Igy Sz. Péter, Joſeſet Barnabáſnak hivá, mely magyaráztatik vigaſztalás fiának, mivelhogy ő ſok igye-fogyattakat, és ſzegény nyomorultakat meg-vigaſztalt. Mikor Jeſus monda az ifiunak: *Matth.* 19. *v.* 21. Ha tékélletes akarſz lenni, meny-el, add-el a' mid vagyon, és add a' ſzegényeknek, és kincſed leſzen menyben; és jöy-el, köves engem. Máſut pedig az ő tanítványinak igy ſzolla: *Luca* 11. *v.* 33. Adgyátok-el a' mikkel birtok, és

adgya-

adgyatok alamiſnát. Szerezzetek magatoknak zacskokat, mellyek meg nem avulnak, el-fogyhatatlan kinceſeket mennyekben: a' hová a' lopo nem közelget, és a' moly meg nem veſztegeti. Mert a'hol a' ti kinceſetek vagyon, ott léſzen a' ſzivetek-is. Halván egyſzer ezeket Szent Barnabás, kinek az attyától ſok örökſégi, és gazdagsági maradtak vala, cſak annyit hagya magának, a' menyivel el-élhetne, és a' többit mind el-adá, és az árrát a' ſzegényeknek oſztogatá. A' Sz. Lélek el-jövetele-után pedig, haſonlo-képpen azt a' keveſet-is el adá, és az árrát az Apoſtolokhoz vivé, ſemmit magának nem hagyván; jo példát adván a' több tanítványoknak, hogy ők-is haſonlo-képpen cſelekedgyenek. Sz. Barnabás Sauluſſal barátságot tartot, mivelhogy néki tanolo-társa volt; néha beſzélgetet véle, és meg-ſeddette őtet, hogy meg-térne, de Saulus nem ſokat gondolt az ő dorgálásával, és intésével. Sőt látván hogy az Apoſtolok ſok cſudákat tennének, és azért a' Moyſes törvénye nem annyira bőcsületnék, és az Evangéliom igen nagy bőcsületben volna; ſok kegyetlen vitézeknek lőn vezére, és elsőbben üldözni kezdé Sz. Iſtvánt, azután pedig az egéſz Anyaſzent-egyházat. De meg-téréſe-után Jeruſalembe menvén, a' tanitványok a' félelem miat mind futnak vala tőle, Sz. Barnabáſnak volt annyi ſzive, hogy hozzája menne, és mondaná néki: Oh Saule Saule meddig akarſz te egy más Saul lenni, nem Davidat, hanem a' Jeſus Kriſtuſt minden igaſságnak Urát üldözvén, kiről a' Próféták világoſſon meg-mondották, a' miket látúnk moſtan, hogy bé-töltenek. Saulus ez igéket halván, nagy ſohazkodáſſal, és kőny-hullataſokkal monda: Megbocsás nékem Barnabás igaſságnak meſtere: én immár meg-probáltam, és tékélleteſſen bizonyos vagyok abban, hogy igaz dolog, a' mit mondaſz. En nyomorult a' kit ács fiának hittam, és igen üldöztem, moſt meg-vallom, hogy eggyetlen egy Fia az elő Iſtennek; egy állatban, egy hatalomban, és egy felségben vagyon az Atyával: ki a' mi idvőſségünkért emberré lőn a'Szűz Marianak méhében, ki őtet ſzülé, és még-is ſzűzen meg-marada. Meg-vallom, hogy ő a' világnak predikállot, és megholt érettünk; fel-támadot, és Mennyekbe ment, holot az örök Atya Iſtennek jobján ül; és végezetre el-jő, meg-itilni az elevenéket, és holtakat. Halván ezeket Sz. Barnabás, igen nagy örömmel meg ölelé őtet, és monda néki: Ki volt Meſtered édes Sauluſſom, a' ki teged meg-taná-

tot erre az igaſságra? Felele Saulus nagy alázatoſſon mondván: Onnón maga az Ur Jeſus Kriſtus, kit én üldözök vala meg-jelenék nékem, mondván: Saule Saule miért üldözz engem? Ugy tetſzik nékem minha ez igéket moſt-is hallanám. Azután az ő meg-téréſének rendét elő-beſzélé. Mellyet meg értvén Sz. Barnabás, kezét fogá Sauluſnak, és az Apoſtolokhoz vivén, monda nékik: Miért féltek a' paſztortol, gondolván őtet farkaſnak lenni? Meg-beſzélé azután azokat a' dolgokat, mellyek Sauluſſal történtenek volt. Azt-is meg-mondá, hogy ő immár Damaſcusban predikálta az Ur Jeſus Kriſtuſt, és Jeruſalemben is azont akarná cſelekedni. Ugy-is cſelekedék, de azután igen kegyetlenül kezdék őtet a' Sidok üldözni, látván hogy a' ki a' Kriſtuſt öldözi vala, moſt oly nagy buzgo lélekkel predikállana őtet, és meg-akarák ölni Sauluſt. Mellyet meg-értvén az Apoſtolok, azt rendelék, hogy Saulus a' maga hazájában predikállaná az Evangéliomot. Sz. Barnabáſt pedig Antiochiába küldék, ki ottan némely napokig predikálla, biztatván, és meg-erőſſitvén a' hitben a' Kereſztyéneket, kik abban a' várasban valának, egyebeket pedig meg-téritvén az igaz hitre. Annak-utánna a' Sz. Lélek parancſolattyából el-méne onnan, és a' környül-valo váraſokban predikálla. Végezetre Romába méne, holot ſokan bé-vévén az ő tudományát, nagy bőcsületet téſznek vala néki; ő pedig nem akarván oly nagy bőcsületben lenni, el-méne onnan titkon, és Mediolánomba menvén, Püſpöke volt annak a' váraſnak. Annak-utánna az Egyptusi Alexandriába méne, és onnan Jeruſalembe menvén, viſza-téré Antiokiába, holot igen nagy örőme lőn néki, látván a' nemzeteknek ſokaſságát, kik a' Jeſus Kriſtus hitire meg-tértek vala. Azután pedig Tarſusba méne Sz. Barnabás, hogy Sauluſt meg-kereſſe, kit meg-találván viſza-térének Antiokiába, holot egy eſztendeig predikállának, nagy elő-menetelekre a' tanítványoknak. A' kik meg-kereſztelkedtenek, ottan kezdettek hivattatni Kereſztyéneknek, elsőben hogy ſem más helyeken. Viſza-térének azután Jeruſalembe, tizen-negyedik eſztendő lévén Kriſtus Urunk halála-után, a' mint Sz. Pál mondgya. Akkor azt rendelék Sz. Péterrel, és a' több Apoſtolokkal, hogy Saulus, és Barnabás predikállanának a' nemzeteknek. Mely rendelés-után, ők ketten el-menének, és Cyprusba jutván Salaminában predikállának; azután által-menének Paſusba predikálván, és ſok cſudákat

dakat tévén. Annak-utánna Pamfiliába menének, és onnan viſza-térének Antiokiába. Es mivelhogy vetekedés támada azok-kőzőt, kik a' Sidoságbol, és azok-kőzőt, kik a' pogányságbol meg-térének, tudni-illik ha tartoznának-é a' pogányok, kik meg-térnek vala, elsőbben kőrnyűl-metélkedni, hogy-ſem meg-kereſzteltetnének. E' kérdés-felől Sz. Pál, és Sz. Barnabás fel-menének az Apoſtolokhoz, és az Egyházi-ſzolgákhoz Jeruſálembe: holot egybe gyűlvén az Apoſtolok, azt végezék, hogy a' kőrnyűl-metélkedés nem ſzűkséges dolog. Ez igy lévén, Szent Pál, és Sz. Barnabás viſza-térének Antiokiába, és ottan el-válának egymáſtol. Sz. Barnabás melléje-vévén Márkot Cyprusba eveze, és ottan predikálla: nem ſok idő mulva, ugyan azon ſzigetben Salamina váraſába méne, mely moſt Conſtantiának hivattatik, holot kevés ideig mulatván, a' Kriſtus Jeſus hitire igen ſok lelkeket térite-meg. Minnyájan azok a' ſziget-béli népek nagy bőcsűletet téſznek vala Sz. Barnabás Apoſtolnak, az ő tiſzteletes, és cſendes maga-viſeléſéért; igen kedveſen beſzéllet; hivolkodo ſzokot nem mondot: ſzép termetű volt, és minden cſelekedetiben mértekletes: az ő ruhádzati alacſonak voltak, mint azoké, kik el-hagyván a' világi pompát, és hivságot, joſzágos-cſelekedetekben foglallyák magokat. Egy ſzoval Sz. Barnabás Apoſtol ollyan volt, hogy igen cſudálkoztak rayta a' népek, és embernél nagyobnak alitották őtet lenni. E' volt az oká, hogy ő Lyſtrában lévén Szent Pál Apoſtollal, és meg-gyogyitván egy férfiat, ki sánta lévén az annyának méhétől-fogva, ſoha nem járt vala: a' ſeregek fel-emelék ſzavokat, mondván: *Acto.* 14. *v.* 10. Az Iſtenek haſonlok lévén az emberekhez alá-ſzállottak hozzánk. Es Barnabáſt Jupiternek hiják vala, Pált pedig Mercuriuſnak. A' Jupiter papja-is ki a' váras-előt vala, tulkokat, és koſzorukat hozván az ajto elejébe, a' népekkel áldozni akar vala. Mellyet hogy meg-hallának az Apoſtolok Barnabás, és Pál, meg-ſzaggatot ruhájokkal ki ugordának a' ſeregek-kőzébe, kiáltván, és mondván: Férfiak miért cſelekeſzitek ezeket? mi-is hozzátok haſonlo halando emberek vagyunk, hirdetvén néktek, hogy e' hivságoktol térjetek az élő Iſtenhez, a' ki az eget, és a' főldet, és a' tengert alkotta, és mind a' mik azokban vannak: ki az el-mult időkben minden nemzetséget el-ereſztet, hogy a' magok utain járnának. Es magát nem hadta ugyan bizonyságnélkűl, jol tévén az ég-

ból, eſsőt adván, és gyümölcs-hozo időket, be-tőltvén eledelle', és vigaſsággal a' mi ſziveinket. És ezeket mondván, alig cſendeſiték-le a' ſeregeket, hogy nékik ne áldoznának. Ugy annyira hogy a' Sz. Barnabás ſzép ſzemélye, tiſzteletes tekintete, és cſendes maga-viſeléſe oka volt, hogy minden ember tiſztelné őtet Salaminában, és halgatván az ő tudományát, meg-térnének a' Jeſus Kriſtushoz. Jutának pedig abba a' várasba némely Sidok Siriából, hogy el-hitetvén a' ſeregeket, őldőznék ezt a' Szent Apoſtolt, ellenne mondván az ő tudományának, és ſok gonoſzt mondván ő-ellenne. Ő pedig bé-menvén egy házba, egybe-hivá a' tanítványit, és minek-utánna meg-intette volna őket, hogy végig megmaradnának a' joſzágos-cſelekedetekben, és engednének az Iſten parancſolatinak, és ama rettenetes utolso itilet napjárol meg-emlekeznének, monda nékik, hogy el-jőt volna az ő halálának orája. Mellyet halván az ő tanítványi, meg-háborodának ſzivőkben, és keſerveſen kezdének ſirni. De a' Sz. Apoſtol meg-erőſſité őket, és imádkozván vélek, Misét ſzolgala, és a' Kriſtus Sz. teſtével meg-áldoztatá őket. Annak-utánna világosbban ſzolla nékik, mondván: hogy ő meg-ölettetnék a' Sidoktol. Jelen vala ottan Sz. Márk, ki-miat valami egyenetlenség lőt volt Sz. Barnabás, és Sz. Pál-kőzőt, mikor el-válának egy-máſtol. Mivelhogy Sz. Pál nem akarja vala, hogy Márk ő-vélek járna, mert erőtlennek, és gyenge ſzivűnek mutatta vala magát lenni Pámfiliában, el-hagyván ott az Apoſtolokat a' félelem miat, és viſza-térvén Jerusálembe. Mellyet azután meg-bánván, vélek akara járni: Sz. Pál nem akará, de Sz. Barnabás maga társaságába vévé őtet. És akkor véle lévén, kéré őtet, hogy halála-után temetné-el az ő teſtét. Ezek-után Sz. Barnabás Apoſtol bé-méne a' Sidok Sinagogájába, és ottan predikál vala, erőſſen probálván, hogy a' Jeſus Kriſtus az elő Iſtennek Fia, és a' Prófétak-által meg-igyirtetet igaz Meſſias volna. Oda futának a' Sidok, kik Siriából jőttek vala, és halván a' predikálláſt, bé-telének haraggal, és dühőſséggel az Apoſtol-ellen, és kezeket reája vetvén, egy házacskába hurczolák őtet, mely ugyan abban a' Sinagogában vala, és haláláig ottan tarták őtet. Onnan pedig ki-vonyván, ſok képpen meg-kinozák, és végezetre meg-kővezék őtet, és a' tűzbe veték az ő teſtét, de a' tűz ſemmit nem árta néki. Midőn Sz. Márk a' meg-lőtt dolgokat meg-értette volna, ſok Kereſztyénekkel oda

méne,

méne, a'hol az Apoſtol teſte vala, mellyet fel-vévén, el-temeték egy barlangba a' váraſon-kivűl, keſerveſen ſirván az ő jo Meſtereknek halálán. Azután pedig Sz. Márk el-méne Cyprusbol, mivelhogy igen nagy űldözés támada az egéſz Szigetben a' Kereſztyének-ellen. Efeſus-felé eveze, holot meg-találá Sz. Pál Apoſtolt, és meg-beſzéllé néki, a' Szent Barnabás Apoſtol martyromságát. Annak-utánna pedig Sz. Márk Sz. Péter Apoſtolhoz méne, ki a' maga társaságába fogadá őtet, és meg-hagyá néki, hogy meg-irná az Evangéliomot. Végezetre Sz. Márk Evangéliſta Alexandriába méne, holot a' Kriſtus hitiért ő-is martyromságot ſzenvede. A' Sz. Barnabás teſte a'hová temettetet volt, ott állot a' Zeno Császár idejéig, az időben pedig ugyan maga a' Sz. Apoſtol meg-jelenék Antémiuſnak a' Cypruſi Püſpöknek, meg-mondván néki hol légyen az ő teſte, és azon-fellyűl a' Sz. Máthé Evangélioma, mellyet ő tulajdon kezével le-irt volt Sz. Máthétől. Antémius Püſpök az egéſz papi renddel el-méne a' meg-mutatot helyre, és mindeneket ugy találá, a' mint Sz. Barnabás meg-mondotta vala. Mingyárt meg-parancſolá a' Császár, hogy az Evangéliomot magához vigyék Conſtancſinápolyba: és az Apoſtol teſtének egy ſzép templom épitteték, ugyan azon helyen, a'hol megtaláltaték, és ſok ideig állot ottan. Az Anyaſzent-egyház ennek a' Sz. Apoſtolnak innepe napját illi, az ő martyromsága ſzenvedésének napján, mely volt Sz. Iván-havának tizen-eggyedik napján, Kriſtus Urunk ſzűletésének hatvan-kettődik eſztendejében, Néro Császár idejében.

Szent Lukács Evangéliſta élete,

Metafraſtes Simeon, és több Autorok iráſibol ſommába foglaltatot.

MIndenkor nevezetes volt Antiokia váraſſa a' Kereſztyének kőzőt, mivelhogy a' hivek ottan kezdettek elsőbben hivattatni Kereſztyéneknek, mert az-előt kik az Evangéliomot, és a' Kriſtus Jeſus hitit bé-vőttek tanítványoknak hivattatnak vala. Ebből a' várasbol volt Sz. Lukács Evangéliſta, és ebben nemes atyától, és anyától ſzűlettetet. Ifiuságától-fogva haylando volt a' joſzágos-ſelekedetekre, igen ſzerette a' tiſztaságot, mellyet meg-is tartot tellyes

életében: a' hivolkodáſt pedig igen gyűlölte, mellyet hogy inkáb el-távoztathaſſon, még iſiacska lévén, az iskolát kezdé gyakoráni, és görög iráſt tanolni. Annak-utánna pedig a' Filoſofiát, és az orvos doctorságot kezdé tanolni; és néha midőn meg-fáradot volna, a' kép-irásban mulattya vala magát. Es jol-lehet akár mellyik ezek-közűl a' tudományok-közűl, éppen kivánnya az embert, mindazáltal ő oly jo elmés volt, hogy jo Filoſofuſnak, jo orvos-doctornak, és hires neves kép-ironak találtatot lenni. El-érkezék Antiokiába a' Kriſtus Jeſus cſuda-tételinek hire, és ugy tetſzék Lukácſnak, hogy ha igaz, a' mi mondatik a' Kriſtus-felől, meg-érdemlené, hogy a' világnak-végső réſzeiről-is el-jőnének őtet meglátni a' nemzetségek. De fő-képpen Sz. Lukács orvos-doctor lévén, és meg-értvén, hogy a' Kriſtus Jeſus akár mi-némű betegségből könnyen meg-gyogyitaná az embereket, igen kivánnya vala őtet látni, hogy nétalam ha meſterséggel cſelekedné azt, ő-is meg-tanolhatná. Annak-okaért Jeruſalembe méne, meg-láta őtet, és halgatá az ő beſzédit, mellyek ugy bé-hatának az ő ſzivébe, hogy jol-lehet gazdag volt, ſok őrökségekkel, és földi jokkal birván, mindazáltal mindeneket el-hagya, és követé a' Jeſus Kriſtuſt, ki őtet tanítványává fogadá. Az ő társaságában jára, és ſok titkos dolgokban réſzes volt, mellyeket cſelekedet Kriſtus Urunk e' világon. *Lucæ* 10. Mikor Jeſus hetven-két tanítványt rendele, és el-küldé őket kettőn-ként, az ő ſzine előt, predikállani, minden várasba, és helyre, a'hova menendő vala, Sz. Lukács-is azok-közőt volt. Midőn Megváltó Kriſtus Urunk kint halált ſzenvedet mi érettünk Jeruſalemben, ott volt Sz. Lukács, és mivel hallotta vala, hogy harmad napon fel-támadna, harmad napig várakozék ottan: azon napon pedig ketten a' Jeſus tanítványi-közűl mennek vala egy Emaus-nevű Kaſtélyba, mely hatvan futamatni földön vala Jerusálemtől. *Lucæ* 24. *v.* 13. Es ők ſzolnak vala egy-máſſal mind azokrol, a' mik történtek vala. Es lőn midőn beſzélgetnének, és kérdezkednének egy-más-közőt; ő maga Jeſus-is el-közelgetvén vélek megyen vala; az ő ſzemek pedig tartoztatva valának, hogy meg ne iſmérnék őtet. Es beſzélgetvén vélek, meg-feddé őket az ő kicſin hitekről, mondvan: Oh balgatagok, és kéſedelmes ſzivűek mind azoknak el-hitelére, mellyeket a' Próféták ſzollottak! Nem ezeket kellette ſzenvedni a' Kriſtuſnak, és ugy menni-bé az ő dicsőségébe?

gébe? El-kezdvén Moyſeſen, és mind a' Profétákon magyarázza vala nékik minden iráſokban, a' mellyek ő-felőle valának. Es a' Kaſtélyhoz közelgetének, a' hová mennek vala: Jeſus pedig tetteté, hogy meſzeb menne; és kénſzeriték őtet, mondvan: Maradgy velünk, mert bé-eſtvéledik, és már el-hanyatlot a' nap. Es bé-méne ő-vélek; és lőn midőn le-telepednék vélek, vivé a' kenyeret, és meg-áldá, és meg-ſzegé, és nékik nyuitya vala. Es meg-nyilatkozának az ő ſzemek, és meg-iſmérék őtet: és ő el enyéſzék ſzemek-elől. Es mondának egy-máſnak: Nem geriedez vala-e a' ſzivünk mi-bennünk, midőn ſzollana az uton, és meg-nyilatkoztatná nékünk az Iráſokat? Es fel-kelvén azon orában viſza-térének Jeruſálembe: és találák egybe-gyűlve a' tizen-eggyet, és azokat a' kik vélek valának; és meg-beſzéllék a' mik az uton történtek vala, és mint iſmérték-meg őtet a' kenyérnek ſzegésében. Némely Autorok azt mondgyák, hogy e' két tanitvány kőzül, eggyik Sz. Lukács volt; a' máſiknak neve meg-vagyon az Evangeliomban, mellyet ugyan Sz. Lukács irt, de a' maga nevét el hadta. Mikor a' tőb tanitványoknak meg-jelent Kriſtus Urunk; mikor mennyekbe ment; mikor el-küldötte a' Szent Lelket jelen-volt Sz. Lukács Evangéliſta-is az Apoſtolokkal. Annak-utánna nemely eſztendőkig meg-marada Jeruſalemben az Iſtennek ſzent Annyával, és Sz. Janos Evangéliſtával, miglen Sz. Pál meg-téré, és Jeruſalembe jővé, és barátſágot ſzerzének egy-máſſal. Egybe-társolkodván azért Sz. Lukács, és Sz. Pál tavul-valo tartományokra menének, ſok nyomoruságokat, háboruságokat, és üldőzéſeket ſzenvedvén a' Kriſtus hitiért, Szent Pál Apoſtol a' Koloſejekhez irot levelében emlekezetet téſzen Szent Lukácsrol, mondván: *Coloſ.* 4. *v.* 14. Kőſzönt titeket Lukács a' ſzerelmes orvos. Máſut pedig Timoteushoz: 2. *Timo.* 4. *v.* 11. Lukács egyedül vagyon velem. A' Korintuſiakhoz pedig illyen modon irt: 2. *Cor.* 8. *v.* 18. El-küldőttük az atyafiat-is (értvén Sz. Lukácsrol) a' kinek dicſirete vagyon az Evangéliomban minden gyülekezetekben: nem csak az pedig, de uti-társul-is rendeltetet a' gyülekezetektől a' mi ſzarandokságunknak, e' jo téteményre, mely bé-ſzolgáltatik mi-tőlünk az Ur dicsőségére. Sz. Máthé Sidoul irta az Evangéliomot, a' Sidok-kőzőt lévén: Sz. Márk deákul, Romában lévén: Sz. Lukács pedig gőrőgül irta, mivelhogy azon ſzent Evangéliomot a' Gőrőgők-kőzőt predikállotta. Ez a' Sz. Evangéliſta

lista más könyvet-is irt, mellyet az Apostolok cselekedetinek hinak, melyben a' Jesus Kristus csudálatos Menybe-menéséről, és a' Vigasztalo Sz. Léleknek el-jövéséről kezdette irását. Annak-utánna az Apostolok csudatételekről, és predikálásokról irt: azoknak üldözéseket, Sz. István első Martyr halálát, a' Sz. Pál meg-térését, a' nagyob Sz. Jakab Apostol halálát, Sz. Péter Apostol tömleczezését, és meg-szabadulását ugyan abban a' könyvben világosson meg-irta: melyben azt-is meg-láthatni, mely sok faradságokat, nyomoruságokat, haboruságokat, üldözéseket, és kergetéseket szenvedet a' Kristus-ért Sz. Pál Apostol; mellyekben nem kicsin része volt Sz. Lukácsnak-is, mivelhogy társa volt Sz. Pálnak, és őtet követte egész Romáig. Onnét el-jövén visza-tére Nap-keletre, Afrikának nagy részét el-járá, és Egyptusba juta: felső, és also Thebaidest meg-jára, szüntelen predikálván a' Jesus Kristus hitit, és minden helyeken, a'hová ment, sok lelkeket meg-téritvén az Istenhez. Végezetre Thebes városába érkezék, és annak Fő pásztora, és elől-jároja lőn, és el-rontván a' Bálványokat, Templomokot épite; mellyet ő könnyen meg-cselekedhete a' nagy sokaság-által, kik halgatván az ő intését, és tanitását, bé-vévék a' Kristus hitit, és meg-keresztelkedének. Sok esztendőkig marada ottan, Papokot, és Püspőkőket szentele, kiket sok helyekre küldé predikállani a' Sz. Evangéliomot, ugy annyira hogy abban a' tartományban sok jo gyümölcs-fák lőnek, méltok az örök életre. Ez a' Sz. Evangélista mindenkor két képet, mellyeket maga irt volt, hordozot magával: eggyik kép a' Jesus Kristusé, a' másik az ő Sz. Annyáé, a' szentséges Szűz Mariáé volt: mellyek-által sok pogányokat meg-téritet, mivelhogy nem csak csudakot tőt azok-által, hanem a' kik azokat láttak, nagy áitatosságra indultanak. Ezek a' képek oly igen hasonlok voltak egy-máshoz, hogy a' ki nem tudta volna-is kik-é volnának, mindazáltal meg-ismérte volna, hogy azok igen közel-valo atyafiak volnának, a' kiket a' képek jelentettek. Végezetre nyolczvan-négy esztendős lévén Sz. Lukács Evangélista, e' nyavalyás életről az örök életre méne, és mostan örvendez Mennyeknek országában a' Szent Apostolokkal, kikkel hiven szolgált az Istennek. Adgya az irgalmas Isten, hogy mi-is oly hiv szolgák lehessünk, hogy holtunk-után mind örökké örvendezhessünk. Amen. A' Nagy Constantinus Császár a' Sz. Andras Apostol

testét

teſtét Akájából, és a' Sz. Lukács Evangéliſtáét Thebesből Conſtancinápolyba viteté, és egy ſzép templomot épittetvén, nagy tiſztelettel abban helyheztetté. Szent Lukácſnak ſoha nem volt felesége, és azért-is igen ſzerette ötet a' Jeſus Annya, és az ő ſzent Fiának ſok titkos dolgaira tanította ötet, mellyeket ő azután világoſon irva hagyot nékünk a' Szent Evangéliomban. Az Anyaſzent-egyház ſzenteli ennek a' Sz. Evangéliſtának innepét Mindſzent-havának tizen nyolczadik napján, mivelhogy azon a' napon volt néki halála, Kriſtus Urunknak 90. eſztendejében, Domitiánus Csáſzár idejében.

Szent Márk Evangéliſta élete,

Szent Jeronymus, és több Autorok Iráſibol ſommába foglaltatot.

SZent Márk Evangéliſta Sido nemzetből volt, és attyafia Sz. Barnabás Apoſtolnak. Sz. Márk volt az, a' kit Sz. Lukács Janoſnak hi az Apoſtoli cſelekedetben; Sz. Márk Evangéliſtá-é volt az a' ház, melyben Kriſtus Urunk az utolſo vacſorát tévé az Apoſtolokkal; és fel-támadáſa-után abban jelenék-meg nékik. A' Sz. Lélek-is abban jöve a' tanítványokra; és Sz. Péter Apoſtol abba méné, mikor a' tömlöczből cſudálatos-képpen ki-ſzabádula. Sz. Márk egy időben Sz. Barnabáſſal, és Szent Pál Apoſtollal jára, kik ötet Pamfiliában hagyák, hogy biztatná, és meg-erőſſitené a' Kriſtus hitire uyjonnan meg-tért embereket, és hogy elégségeſen meg-tanitaná őket a' Kereſztyéni tudományra. De annak-utánna üldözés támada ottan a' Kereſztyének-ellen, és ő viſza-téré Jeruſalembe. Sz. Barnabás magához akará fogadni Márkat, de Szent Pál nem akará, mivelhogy gyenge hitűnek mutatta vala magat lenni. Annak-okaért egyenetlenség lőn a' két Apoſtol-kőzőt, ugy annyira hogy egy-máſtol el-válának. Igy lévén meg-engedve az Iſtentől, hogy ez a' két Apoſtol el-távozván egy-máſtol több gyümölcsőt hoznának, hogyſem ha eggyűt meg-maradtak volna. Sz. Barnabás el-vivé Márkat az ő társaságában Cyprus ſzigetébe, és ſok lelkeket meg-téritvén az Iſtenhez, végezetre az igaz hitért martyromságot ſzenvede; és Sz. Márk el-temeté az ő teſtét. Azután Cyprusbol ki-menvén Szent Pál Apoſtolhoz méne,

hogy a' Sz. Barnabás martyromságát néki meg-beszéllye. Annak-utánna pedig meg-keresé Sz. Péter Apostolt, ki néki közél-valo attyafia vala, és ő általa kereszteltetet vala meg. Meg-találván azért Sz. Pétert, Romába méne véle, és midőn ottan az Apostol a' Krisztus Jesus hitit, és Evangeliomát predikállana, sokan meg nem elégedének, hogy azt a' mély tudományt csak füllel hallanák, hanem egybe-gyűlvén, igen kérék Sz. Pétert, hogy azt nékik irásban adná, a' mit szájjal predikállana. Ki látván hogy e' kérés jo és istenes dolog volna, annak terhét Szent Márkra bizá, ki örömest fogadván meg-irá a' Szent Evangéliomot, a' szerént a' mint az Apostol predikállya vala. Mellyet meg-olvasván Sz. Péter Apostol, mint feje, és Fő-pásztora az Anyaszent-egyháznak meg-is erősíté, hogy olvasnák azt az hivek, és mint a' Sz. Irást ugy-tartanák. Ki-méne Sz. Márk Rómából az ő Evangéliomával, és nem sok idő mulva Cirenesbe, és Pentapolisba érkezvén predikálá az Evangéliomot, és némely csudákat-is tévén, sokakot meg-térite az igaz hitre, kik templomokat-is épitének. Papokot, és Püspökőket szentele, és mindeneket jo renddel hagyván, Egyptusi Alexandriába méne, ottan hasonlo-képpen predikálla, és sokakot meg-térite, és jo rendet szaba nékik, tudniillik, hogy minden földi javok közönségesek lennének mindeneknek; eggyik a' másikat meg-segétené; az atyafi, és felebaráti szeretetet megtartanák: egy szoval, ugy élnének, és oly eggyesek lennének, mint az Apostolok rendelték vala Jerusálemben. Sz. Márk fondálta elsőbben, hogy a' Theologiara, az az: a' Sz. Irás magyarázattyára taníttatnának az emberek, fő-képpen az ifiak Alexandriában. Sz. Márk adot tanácsot némellyeknek, hogy a' hegyes tartományokra mennének, és ottan a' barlangokban lakván, magán-valo életet, könyörgésekben, és elmélkedésekben viselnének. Sido Filo sokaknak csudálkozására irja, mely szanaru életet viseltek a' Sz. Márk tanítványi; és dicsiri őket, mint áitatos, felebaráti szerető, alázatos, jozan, tiszta, és minden joszágos-cselekedeteknek követőit. Midőn egyszer Szent Márk Evangélista a' tömlöczben volna, le-szálván ejj-félkor az Isten Angyala, monda néki: Márk Istennek szolgája, a' te neved meg-iratot az örök életnek könyvében. Nem sokkal azután meg-látogatván őtet az Ur Jesus Krisztus-is, monda néki: Békeség néked Márk én Evangélistám. Egy nap Sz. Márk Evangélista

a' vára-

a' várason-kivül bizonyos helyen vala, a'hová sokan gyülekeztenek, hogy Misét, és predikátiot halgassanak, és egyéb lelki dolgokért-is néha oda mennek vala. Misét szolgálván azért ottan a' Sz. Evangélista, nagy hirtelen oda jövének a' pogányok, és ottan az oltáron a' mint fel vala öltoztetve, meg-ragadák ötet, és kötelet vetvén a' nyakára, a' váras-felé kezdék hurczolni ötet. Annak-utánna az utszákon lo-farkon vondoztaták ötet, nagy zendüléssel, és kiáltással, nagy káromkodásokat mondván a' Jesus Kristus-ellen, és nagy szidalmazást tévén az ö Sz. Evangélioma-ellen. Oly rettenetes volt az ök kegyetlen dühösségek, hogy sohult meg nem akarának állani, hanem a' dicsöséges Sz. Martyrnak testéröl le-szakadozván a' szent öltözetek az utakon, azután még a' teste-is darabonként kezde szakadozni, a' nagy mély sebekböl minden-felöl csorogván az ö vére. Az ö szent feje pedig nem viselhetvén továb a' sok kövekbe-valo ütközéseket, öszve-romlék, és az agya ki-omlék a' földre: és a' Sz. Evangélista illyen modon adá lelkét az elö Istennek. Másod nap meg akarák az ö testét égetni a' pogányok, de az Isten oly rettenetes meny-dörgéseket, és jég-essöket támaszta, hogy azok-által sok pogányok meg-ölettetének: és némellyek a' tanítványi-közül vévén az ö testét, el-temeték, igen siratván az ö halálát. Annak-utánna pedig idö foltába, a' Mahumet vallássán-lévö Sáráczénusok birván azt a' várast, némellyek a' Velenczei polgárok-közül, kik hazájokbol Alexandriába futottak volt, kiásák a' Sz. Márk Evangélista testét titkon abbol a' templombol, melyben temettetet vala, meg nem jelentvén azt a' Saraczénusoknak: söt egy ládába tévék a' sz. testet, és bé-fedvén, diszno hust rakának reája, mellyet igen utálnak a' Saraczénusok. El-reytvén illyen okossággal, egy hajoba tévék, és nagy szorgalmatossággal Velenczébe evezének véle, holot mindenkor tartották, és mostan-is nagy böcsülettel tartyák: söt Velencze várassa, más nével Sz. Márk várassának hivattatik. Adgya az Ur Isten hogy Szent Márk Evangélistát ugy követhessük, hogy minnyájan Meny-országnak polgári lehessünk, a' Kristus Jesus érdeme-által. Amen. Az Anyaszent-egyház illi az ö innepét, a' mely napon martyromságot szenvedet, tudni-illik Sz. Geörgy havának huszon-ötödik napján. Kristus Urunknak hatván-három esztendejében, Néro Császár idejében. Ugyan ezen a' napon processiokat, és könyörgéseket tészen az Anyaszent-

egyház, hogy az Ur Isten minket jo egéſségben meg-tartſon, és a' földnek jo gyümölcsit adgya, és meg-tartſa, mellyekkel lelkünknek idvöſſégére, és ſzent nevének tiſzteſségére élheſsünk, hogy holtunk-után mind örökké örvendezheſsünk. Amen.

Ur Szine Változásáról,

A' Szent Evangéliſtak iráſibol, és maſunnan-is a' Szent Irásbol.

MOnda Jeſus a' tanitványinak: *Matth.* 16. *v.* 24. Ha ki utánnam akar jöni, tagadgya-meg magát, és vegye-fel az ő kereſztét, és kövеſſen engem. Mert a' ki lelkét meg akarja tartani, elveſzti azt: a' ki pedig lelkét elveſzti érettem, meg-találllva azt. Mert mit haſznál embernek, ha az egéſz világot meg-nyeri, lelkének pedig kárát vallya? a' vagy micſoda váltságot ád ember a' lelkeért? Mert az ember fia el-jövendő az ő Attyának dicsőſségében az ő Angyalival, és akkor meg-fizet kinek-kinek az ő cſelekedeti-ſzerént. Bizony mondom néktek, vannak némellyek azitt állok-kőzül, kik meg nem koſtollyák a' halált, mig nem meg-láttyák az ember fiát el-jöni az ő orſzágában. *Matth.* 17. Es hat nap-után mellé-je vévé JESUS Pétert, és Jakabot, és Janoſt annak őtſet, és vivé őket egy magas hegyre kűlön: és ſzinébe el-változék előttők. Ezeket vévé magához, hogy elegendő bizonyságí lennének az ő dicsőſségének, mellyet meg akara nékik jelenteni. A' Moyſes törvénye-ſzerént: *Deutron.* 19. *verſ.* 15. Két vagy három tanunak ſzája-vallásán allyon-meg minden ſzo. Ezeket vévé JESUS magához, hogy meg-mutatná nékik az ő dicsőſségét, mivelhogy ezek inkáb ſzerették őtet, hogy-ſem a' több tanitványi. A' magas hegyre-valo fel-menés, példázza az Iſten orſzágának haylékába-valo menetelt, a'hová a' ki fel akar menni, ſzűkség hogy ezeket a' Sz. Apoſtolokot kövеſſe. David kérdéſt tőn az Iſtenhez, mondván: *Pſal.* 14. Uram, ki lakik a' te hajlékodban? a' vagy ki nyugſzik a' te ſzent helyeden? Es felele néki a' Sz. Lélek: A' ki makula-nélkűl jár, és igaſságot cſelekeſzik. A' ki igazat ſzol az ő ſzivében, a' ki nem cſelekedet álnokságot az ő nyelvével. Másut-is kérdéſt téſzen, mondván: *Pſal.* 23. *v.* 3. Ki mégyen-fel az Ur hegyére? a' vagy ki áll az ő ſzent helyen? Felel a'

Sz. Lé-

Sz. Lélek: Az ártatlan-kezű, és a' tiszta-szivű, a' ki a' lelkét heába nem vötte. Ezekkel a' három joszágos-cselekedetekkel meg-kel erősíttetni azoknak, kik fel akarnak menni az Isten országába. Mert ezek vannak ama rut három vétkek-ellen, mellyek meg-töltik a' poklot; ugy-mint a' kevélység, tisztátalanság, és fösvénység-ellen. A' joszágos-cselekedetek pedig, mellyek az Isten országába viznek: Alázatosság, tisztaság, adakozás. Ezek a' három joszágos-cselekedetek példáztattak ez három Apostolokban: az alázatosság Sz. Péterben, ki ártatlan-kezű volt, az az: alázatos, ki felebaráttya-ellen gonoszt nem cselekedet. A' tisztaság példáztatot Sz. Janos Evangélistában, ki tiszta-szivű volt, mert tellyes életében meg-tartotta szűzeségét. Szent Jakabban példáztatik az adakozás, mert ő nem vötte volt heába a' lelkét, hanem adakozo volt. Találtatnak némely emberek e' világon, kik csak a' földi jokat keresik, nem sokat gondolnak a' mennyei dolgokkal, annak-okaért ezek fösvényeknek hivattatnak, és heába vötték az ő lelkeket. Nem illyen volt Sz. Jakab Apostol, ki az Apostolok-közűl elsőbben adta az ő életét az Ur Jesus szeretetéért: a' ki tulaydon életét adta, nem adhatot többet, se nagyobbat annál. Szent Lukács Evangélista azt mondgya: *Luca 9. v. 29.* Midőn imádkoznék Jesus, az orczájának ábrázattya más szinű lőn; és a' ruhája feirré, és fényessé. Sz. Máthé pedig azt irja: Fenylék az orczája mint a' nap: a' ruhai pedig feirek lőnek mint a' ho. Szükség meg-gondolnunk, hogy a' dicsőült Szenteknek, kik az Isten országában vannak, és Itélet napja-után testestől, lelkestől ott lésznek, négy kivált-képpen-valo joszágok vagyon, és lészen a' lelkekben, és négy a' testekben. A' lelkeknek joszági ezek. Első az ő értelmekben vagyon, mert az Istent tökélletessen ismérik: a' másik az ő akarattyokban; mert a' mit kivánhatnak minden meg-vagyon, és semi gonoszt nem kivánhatnak: a' harmadik az ő emlekezetekben; mert minden bizonnyal tudgyák, hogy soha el nem veszthetik az őrök boldogságot, mellyet birnak. A' negyedik joszág pedig az ő szivőkben; mert oly nagy örömők, és vigásságok vagyon, mellyet semmi nyelvű meg nem mondhat. Négy egyéb joszági-is vannak a' dicsőült Szenteknek a' testekben: Mellyekről szol Sz. Pál Apostol, mondván: *1. Cor. 15. v. 14.* Más a' nap fényessége, más a' hold fényessége, és más a' csillagok fényessége, Mert a' csillag kűlömbőz a' csillagtol a' fényes-

ségben: ugy a' holtaknak fel-támadása-is. Rothadásban vettetik-el, rothadatlanságban támad-fel; nemtelenségben vettetik-el dicsőségben támad-fel: lelkes test vettetik-el, lelki test támad-fel. Annak-okaért a' dicsőült Szentek testekben ezek a' négy joszágok lésznek: Szenvedetlenség, hathatoság, gyorsaság, és fényesség. Ezek a' joszágok birtokában voltak az Ur Jesusnak, és mikor akarta, szolgált magának ezekkel, és másoknak meg-mutatta. A' szenvedetlenségnek joszágát meg-mutatta az utolso vacsorán, midőn önnön magát adá eledelül az Apostoloknak. Nékik adá a' maga testét a' kenyérnek szine-alat, és jol-lehet minnyájan ötték azt, mindazáltal meg nem sebessittetet, avagy szaggattatot azok fogai által, hanem szenvedetlen marada. Meg-mutatá a' hathatoságnak joságát, születtetvén a' Szentséges Szűztől, és meg nem rontván pecsettyét a' szűzességnek. A' gyorsaságnak, és könyűségnek joszágát megmutatá, mikor a' vizen járván, el nem merüle. Es a' fényességnek joszágát, az ő szinének dicsőséges változásában mutatá-meg. Azt akará az Ur Jesus, hogy ez akkor lenne, midőn imádkoznék, hogy meg-ismérteſſe az imádságnak nagy erejét, és menyit nyerhetni az imádság-által. Sido Josef azt irja Moysesről, hogy midőn ő Egyptusban volt, minek-előtte a' pusztába menne, oly szép, és kellemetes ábrázatu volt, hogy az utszákon járván, el-hadták a' mester-emberek munkájokat, hogy őtet láthassák, és álmélkodnak vala az ő szépségén. Midőn annak-utánna fel-méne a' hegyre Moyses hogy imádkozzék ottan, azt mondgya a' Sz. Irás: *Exod. 34. v. 28.* Lőn azért ott az Urral negyven nap, és negyven ejjel: kenyeret nem ött, se vizet nem ivot, és irá a' táblákra a' szövetségnek tiz igéit. Es midőn le-szállana Moyses a' Sinai hegyről, tartya vala a' bizonyság két tábláit, és nem tudgya-vala, hogy szarvas volna az orczája az Ur beszéde társalkodásából. Látván pedig Aaron, és az Izraël fiai Moysesnek szarvas orczáját, félnek vala közel járulni. *2. Corinth. 3. v. 7.* Sz. Pál Apostol-is azt irja, hogy az Izraël fiai nem nézhetnek vala a' Moyses orcájára, az ő abrázattyának dicsősége miá. Elsőben Moysesnek emberi szépsége volt, azután az imádság-által, isteni szépséget nyere az Ur Istentől. Es fénlék a' Jesus orczája mint a' nap, a' ruhái pedig feirek lőnek mint a' ho. Azt-is jol meg-kel gondolnunk, hogy Krisztus Urunknak még fogantatásától-fogva dicsőült lelke volt, annak-

okaérg

okaért ennek a' dicsőségnek mindenkor ki kellet volna térjedni az ő testére, de csudálatos-képpen meg-tartoztatta, mellyet azért cselekedet, hogy mi-érettünk szenvedne. Ugy annyira hogy az Ur Jesus Krisztus csudát cselekedet, hogy érettünk szenvedgyen, és csudákat cselekedet, hogy az ő hiv szolgai ne szenvedgyenek. Midőn a' tűz erejét meg-tartoztatá, hogy a' három ifiakat meg ne égesse a' Babiloniai kemenczében. Midőn a' Martyrokat meg-szabaditotta a' tűztől, viztől, fene-vadaktol, és külömb-féle sok kinzo szerszámoktol, mellyekkel kinozták őket a' pogányok. Hogy pedig a' maga testében szenvedgyen, csudát cselekedet, meg-tartoztatván az ő szent lelke dicsőségét, hogy ki ne térjedne a' testére, de most egyszer e' három Apostol-előt, ki-bocsátá az ő dicsőségét. Az ő lelkének dicsőségét ki-önté a' testére, és az oly fényes lőn mint a' nap; a' ruháira-is ki-terjeszte benne, és azok feirek lőnek mint a' ho. Oly igen szeppé, és gyönyörűségessé változtatá ő magát Megváltó Krisztus Urunk, hogy ha meg-engedtetet volna, minden nemzetségek, kik az egész világon voltak, látni mentek volna. Ki jöve Moyses Limbusból, és az ő lelke testet formálván magának a' levegő-égből, (a' mint az Angyalok cselekeszenek, midőn meg-jelennek az embereknek) Jesus mellé helyhezteté magát. El jöve Illyés Próféta-is arról a' helyről, a' hol tartya őtet az Isten, hogy az utolsó időben Antikrisztus ellen predikállyon, és ő-is más felől Jesus mellé helyhezteté magát. Illyés él, Moyses meghólt, az Ur Jesus Krisztus közepettek vagyon, hogy minnyájan meg-tudgyák, hogy ő az eleveneknek, és holtaknak itélő-birája. Azért mondgya Sz. Péter Apostol: *Acto.* 10. v. 42. Meg-parancsolá nékünk, hogy predikállyuk a' népnek, és bizonyitsuk, hogy ő az, a' ki az Istentől birojává rendeltetet az eleveneknek, és holtaknak. Erről minden Próféták bizonyságot tésznek, hogy a' bűnnek bocsánattyát az ő neve-által vészik minnyájan, a' kik ő benne hisznek. Közepettek volt ezeknek a' Szenteknek Krisztus Urunk, mert Illyés rettenetes kemény ember volt; Moyses kedves, és igen szelid; közepet van a' Krisztus; mert jol-lehet a' keménység, és szelidség joságos-cselekedetek voltak ezekben a' Szentekben; mindazáltal job a' keménységnek, és szelidségnek gyönyörűséges mértekletessége, mely senkiben ugy nem találtatot, mint az Ur Jesus Krisztusban. Azért mondgya Sz. Janos Evangélista: *Joan.* 1. v. 14. 16. Láttuk

tuk az ő dicsőségét, mint az Atyának eggyetlen egy szülöttének dicsőségét, tellyesst malasztal, és igasággal. Es az ő tellyes-voltából vőttünk mi minnyájan, és malasztot a' malasztért. Mert a' tőrvény Moyses-által adatot; a' malaszt, és az igasság a' Jesus Kristus-által lőtt. Moyses, és Illyés-kőzőt láttaték az Úr Jesus, mert ezek a' Szentek két rendet példáztanak az Anyaszent-egyházban. Moyses példázta az Egyházi embereket, Illyés a' világiakat. Moyses, és Illyés bőjtőltek, igy az egyházi, és világi embereknek-is bőjtőlni kel, és penitentiat tartani. Moyses meg-holt, Illyés pedig él, mely azt jelenti, hogy az egyházi embereknek ugy kel élni, mintha meg-holtak volna a' világnak, az az nem kel kapdolni a' világi-jokon, mellyeket a' világi emberek inkáb szerezhetnek, és kereshetnek, csak hogy az Istent, és felebaráttyokat azoknak keresése-által meg ne bántsák. Ezek a' Szentek mind ketten Jesusra néznek vala beszélgetvén: mert mind a' két rendbéli emberek; Egyháziak, és világiak üdvőzülhetnek csak a' Jesusra nézzenek, és imádkozzanak. Midőn Kristus Urunk gyalázatos halált akara szenvedni mi-érettünk, egy hegyen kőzel Jerusalem várasához, délkor, sok népeknek látására hala-meg, két latrok-kőzőt a' magas kereszt-fán. Mikor pedig meg akará mutatni az ő dicsőségét a' Tabor hegyét választa, mely a' váraston, és a' népektől távul volt, és egy meg-holt embert hoza oda, ugy-mint Moyseſt, és más elreytetet embert, ugy-mint Illyéſt, és hármat az Apostolok-kőzül. Azt akarta Kristus Urunk, hogy a' mi néki nagy tiszteſségére, és dicsíretére lőt volna e' világon, azt keveſen látnák; a' mi pedig gyalázattyára, azt sokan láthatnák; azt akarván, hogy kővetnők őtet e' dologban, és ne keresnők e' világi tiszteletet, és dicsőséget, és ne félnénk gyalázatot szenvedni az igasságért. Továbbá: *Luca 9. v. 30.* Imé két férfiu beszél vala véle. Valának pedig Moyses, és Illyés, dicsőségben láttatván: és beszéllik vala az ő ki-mulását mellyet bé-tellyesítendő vala Jerusalemben. Egy csőp vérével meg-válthatta volna Kristus Urunk e' világot, még-is oly nagy kinokat akart mi-érettünk szenvedni, hogy a' mi lelkünk váltságaért, az ő szent testéből, mind egy csőppig ki-bocsátotta, rettenetes nagy fáidalmak-kőzőt, az ő szent vérét. De mivel el-rendelte volt, hogy mi-érettünk meg-hallyon, könyű, és tiszteletes halállal meg-halhatot volna, mindazáltal rettenetes nagy kinokat szenvedet, és igen gyalázatos-

tos halállal holt-meg a' mi idvőſségünkért. Erről beſzélnek vala Moyſes, és Illyés. Jol meg-kel gondolnunk, hogy Kriſtus Urunk harmincz-három eſztendeig élvén e' világon, ſoha egy oráig ſem volt néki nyugodalma, hanem cſak mikor ſzinébe el-változék. Hogy azért ſenki magát meg ne cſallya, azt gondolván, hogy ez életben-is találhatna az ember tékelletes őrőmet magának, azt akará, hogy az ő kevés nyugodalmának oráján-is Moyſes, és Illyés elő-jőnének, és beſzélnének véle az ő keſerves kin-ſzenvedéséről, és halálárol. *Iſai.* 53. *v.* 3. Iſaias Proféta fájdalmas férfinak, és nyomoruság tudonak hija Kriſtus Urunkat. Mert egéſz élete fajdalom, és nyomoruság volt ő néki: mindenkor meg-emlekezvén a' nagy kinokrol, és győtrelmekről, mellyeket a' mi bűneinkért ſzenvedendő vala. Ez az oka, hogy mikor a' majorban, mely Getſemaninak mondatik, imádkozék, meg-emlekezvén az ő keſerves halalárol, halálos kinba kezde győtrődni, és buzgoságosbban kőnyőrőgvén, az ő veritéke lőn, mint a' földre le-gőrdűlő csőp vérek, a' mint Sz. Lukács Evangéliſta irja, mondván: *Lucæ* 22. *v.* 43. Es a' halállal tuſalkodván, hoſzſzabban imádkozik vala. Es lőn az ő veritéke, mint a' földre folyo vérnek csőppei. Es lőn mikor Moyſes, és Illyés el-mennének Jeſuſtol, monda Péter Jeſuſnak: *Luc.* 9. *v.* 33. Meſter jo nékűnk itt lennünk: és cſinállyunk három hajlékat, eggyet néked, és eggyet Moyſeſnek, és eggyet Illyéſnek. Látván ezek az Apoſtolok Kriſtus Urunkat oly nagy dicsőségben lenni Moyſeſſel, és Illyéſſel eggyetembe, igen cſudálkozanak, és őrőmmel bé-telének. Meg-iſmérek Moyſeſt, és Illyéſt, jol-lehet ſoha annak-előtte nem látták őket. Mert ez egy kis példaja vala a' mennyci boldogságnak, melyben a' Szentek mind meg iſmérik egy-máſt, jol lehet ſoha eggyűt nem voltak, ſe nem látták egy-máſt, mig e' földőn éltek. Azért akarta az Iſtennek Sz Fia ezeknek az Apoſtoloknak meg-mutatni az ő nagy dicsőségét ſzivének el változásában, hogy az emberek nagyob kivánsággal keresnék az Iſten orſzágát, meg-tanittatván az Apoſtoloktol mely nagy dicsőség, és boldogság adatik az igazaknak; mely dicsőségnek cſak egy csőppét látták ők e' földőn, még is ki-mondhatatlan nagy őrőmmel tőle volt bé az ő ſzivők. Réſz-ſzerént Abrhamnak is meg-jelentette volt az Ur Iſten az ő dicsőségét. Azért mondá Kriſtus Urunk a' Sidoknak: *Joan.* 8. *v.* 56. Abraham az atyátok őrvendezet, hogy látná az

 én na-

én napomot: látta, és örült. Ez az' oka hogy Abraham az Isten parancsolattyára, el-hagyá házáját, és rokonságát, és idegen földön szarándokságot jára e' világon, eijel nappal sok fáratságokat, és nyomorúságokat szenvedvén. Az Apostolok mindeneket el-hadták, a' Martyrok életeket el-veszteték. A' kik pedig mostis el-hadgyák attyokat, annyokat, attyokfiait, nénnyeket, gazdagságokat, és világi tiszteleteket, és bé-mennek a' Szerzetbe, kik a' világnak, és a' testi kivánságoknak ellenne-mondanak: ezek-is részszerént meg-értették, és meg-kostolták a' mennyei dolgoknak gyönyörűségét: és ezeket cselekedvén, jele az, hogy igen kivánnyák az Isten országának örök boldogságát. Azt ne gondollyák a' világiak, hogy az Ur Isten az ő szolgait tellyességgel meg-sóztana e' földi életnek szükséges dolgaitol: azt se véllyék magok-felől, hogy csak ők örvendeznek e' világon. Mert néha az Ur Isten csak a' szemeknek könyhullatásiban-is, oly nagy lelki gyönyörűséget ád az ő szolgainak, mely fellyülhaladgya minden gyönyörűségeket a' világi embereknek. Jo bizonyság erről Sz. Agoston Doctor, kinek oly igen tetszettenek e' féle könyhullatások, hogy fel-kiáltot az Istenhez, mondván: Uram Isten, ha itt e' földensirni a' te szeretetedért oly jó, és gyönyörűséges, mely igen jó, és gyönyörűséges lészen örvendezni a' te országodban. Azt mondgya Sz. Remigius, hogy látván Sz. Péter az Ur Jesus dicsőségét, mingyárt el-felétkezék a' feleségéről Perpetuarol, és leányáról Petronillárol, és minden földi dolgokról, és mindenkor meg akart volna maradni azon a' helyen: és jól-lehet nem volt ács-mester, sem kő-mives, mindazáltal ajánlya magát, hogy három hajlékat csinálna, mellyekben eijel lehetnének, és nappal egyebet ne gondolna, hanem csak az Ur Jesust szemlélné. Azért monda; Uram, jo nékünk itt lennünk: ha akarod csinállyunk itt három hajlékat, néked eggyet, Moysesnek eggyet, és Illyésnek eggyet. Azt mondgya Sz. Lukács, hogy Péter nem tudgya vala mit mondana. Mellyet meg-magyaráz Sz. Agoston Doctor, illyen modon szolván Sz. Péterrel: Mit beszélleisz ő Péter: te látod a' sok nemzetségeket el-szelyedve járni, szabadságot, és váltságot keresvén, és te meg akarod ellenzeni? Te látod az egész világot setétségben lenni, és a' világosságot el akarod tőle reiteni? Mi-képpen akarsz a' harcz-előt örülni a' predának? El akarod te kérni a' Meny-országot, minek-előtte a' Kristus Jesus meg-hallyon a' keresztfán?

Szent

Szent Péter semmit ezek-közül nem gondol vala, és azért nem tudta, mit mondana. De nem csuda, hogy ebben vétkezet; mert mihent az ember valami mennyei gyönyörűséget érez, mingyárt el-feletkezik a' földi dolgokrol. Még ő szolván, imé fényes kód árnyékozá-meg őket. Es imé szozat a' kódból, mondván: Ez az én szerelmes fiam, kiben nékem jol kedvem tőlt: ötet halgassátok. Mintha azt akarná mondani: Nem Moyses, sem Illyés, hanem a' Jesus Kristus az én természet-szerént-valo egyetlen egy szűlőt szerelmes fiam, kiben nékem mindenkor jol kedvem tőlt, halgassátok ötet, inkáb hogy-sem Illyést; tisztellyétek ötet, inkáb hogy-sem Moyseſt, mert ő vége a' törvénynek, és a' Profétáknak. E' titkos-dologban, meg-jelenék a' Sz. Háromság. Az Atya a' szozatban, a' Fiu a' testben, a' Sz. Lélek a' felyhőben. E' szozat nem volt kemény, és rettenetes, hanem kegyes, és gyönyörűséges; mindazáltal halván a' tanítványok, orczájokra esének, és igen meg-félemlének. Mint lészen dolgok az istenteleneknek, mikor az utolso napon, az igaz Biró a' Kristus Jesus azt mondgya nékik: *Matth. 25. v. 41.* Mennyetek-el tőlem átkozottak az örök tűzre mely az ördögöknek készittetet, és az ő angyalinak. Hozzájok méne Jesus; és illeté őket; és monda nékik: Kellyetek-fel, és ne féllyetek: Fel-emelvén pedig az ő szemeket, senkit nem látának, hanem csak egyedül Jesust. Es alá-jövén azok a' hegyről, parancsola nékik Jesus, mondván: Senkinek ne mondgyátok a' látást, mig az ember fia halottaiból fel nem támad. Ugy cselekedének, és titkon tarták e' dolgot az el-rendelt időig, és azután tudtokra adák a' több Apostoloknak, ugyan ezen a' napon. Urunk szine-változásának innepe, kiváltképpen a' Magyorok szerencséjére rendeltetet. Mert mikor ezer négy száz ötven-hat esztendőben, Mahomet Török Császár Nandor fejer várat meg-szállotta volna: Hunyadi Janos, és Capistranus Janos, kardal, és könyörgéssel, Ur-szine-változása napján, verék-meg, és kergeték-el a' Pogányságot. Es noha annak-előtte-is innepleték a' Görögök az Ur szine-változását; de az emlitet csudálatos győzedelem-után, Harmadik Calixtus Papa magán-valo Szolosmát rendele, és Innepléſt parancsola arra a' napra. Ugyan azon Papa meg-engedé, hogy a' kik ezen a' napon a' Sz. Misen, és Zoltárok éneklesén, illendő áitatossággal jelen-lennének, azokat a' Bulcsukat el-nyerhessék, mellyeket a' több Pápák engedtenek

Ur napjára, az az: Kriſtus Jeſus Sz. Teſtének innepe napjára. Hogy azért bűneinknek bocsánattyát nyerhesſük, könyörögjünk a'mi édes Idvözitő Iſtenünknek, adgyon ſzent malaſztot mi-nékünk. Amen.

A' Szent-egyháznak Megváltó Kriſtus Urunk tiſzteſségére ſzenteléséről.

AZ Apoſtolok idejétől-fogva mindenkor voltak a' Kereſztyének-kőzőt, Iſtennek ſzenteltetet bizonyos helyek mellyeket némellyek Oratoriomoknak, az az: Imádság-hajlékának némellyek pedig Szent-egyházaknak hittak. Azokban gyűltek-egybe a' Kereſztyének, kivált-képpen Vasárnapokon, az Iſten igeit halgatni; imádságokban, és könyörgéſekben magokat foglalni: Miſét halgatni, és az Oltári Szentségben a' Kriſtus Jeſus ſzent Teſtét magokhoz venni. De minek-utánna a' Nagy Conſtantinus Csáſzár meg-kereſzteltetek Sz. Silveſter Papa-által, és meg-gyogyula, nem csak az ő lelke a' vétkekből a' ſzent Kereſztség-által, hanem a' teſte-is a' pokloſságbol; mint kedves ſzemély az Iſten-előt, kitől, meg-vallá, hogy minden jokat vőt volna, egy törvényt ſzerze, és meg-parancſolá, hogy az egéſz Romai Imperiomhoz tartozando Orſzágokban ſzabad légyen Templomokat, és Szent-egyházakat épiteni a' Kereſztyéneknek, a'hol nékik leg inkab tetſzenék. Hogy pedig maga példájával fel-inditaná a' Kereſztyéneket, Kriſtus Urunknak három-ſzáz huſzon-őtt eſztendejében, egy Templomat épittete a' Jeſus Kriſtus Világ Megváltoja tiſzteſségére, a' maga palotájában, mellyet Lateranenſenek hinak, és meg-ékeſité s' gazdagitá azt, ſok drága kövekkel, arannyas, és ezűſtős ſzép drága edényekkel. Annak-felette oly képet cſináltata abba, mely mint-egy terméſzet ſzerént jelenti vala Megváltó Kriſtus Urunkat, mellyet a' Kereſztyének gyakorta nagy áitatoſsággal meg-látogattak. Sz. Silveſter Papa meg-ſzentelé ezt a' Templomat, mely első volt meg-ſzenteltetet a' Kereſztyének-kőzőt, a'hol az iſteni Szoloſinák nyilván ſzolgáltattak. Abban helyhezteté a' meg-nevezet Pápa az Oltárt-is, mellyen Sz. Péter Apoſtol ſzolgált Miſét: mely oltár fából cſináltatot, egy üres láda modgyára. Sz. Péter Apoſtol ez oltárral

tartal élt, a' mint ô-utánna következô Pápák-is éltenek, a' szükségtôl kénszerittetvén: mivelhogy a' Bálványozoktol üldöztetvén a' Keresztyénnek, most ide, most amoda futottanak, és magokkal hordozták azt az oltárt, hogy azon Misét szolgállyanak, most a' barlangban a' föld-alat, most a' csinteremekben a'hol a' Martyroknak testek voltak el-temetve, és néha a' Keresztyéneknek magán-valo házokban. Ugy tetszék azért Sz. Silvester Pápának, hogy az az oltár meg-maradna annak az első Anya-szentegyháznak emlekezetére, és azt rendelé, hogy csak a' Romai Pápák szolgálnának azon Misét, és mind az egyéb papok szolgálnának nem fa-oltáron, hanem meg-szenteltetet kô oltáron. Es hogy ennek ôrôk emlekezete lenne, azt végezé, hogy minden esztendôben meg-illenék ennek a' Templomnak meg-szenteléše napját: mely Sz. András havának kilenczedik napján szenteltetik. Szükséges dolog, és igen illendô volt, hogy a' Keresztyének-kôzôt, némely helyek lennének az Isten nevében meg-szenteltettek, ugy-mint a' Templomok, és Oratoriomok, a' végre, hogy oda gyûlnének a' Keresztyének imádkozni, és segétséget kérni az Istentôl az ô szükségekben, és nyavalyajokban. Mivel azért a' Templomok a' végre épittettek, szükség hogy meg-szenteltessenek, és minek-utánna meg-szenteltetnek, nagy bôcsületben, és tiszteletben tartassanak. Ezt akará értésünkre adni az Ur Isten a' Salomon Templomában, melynek épûlete oly nagy felséges volt, hogy a' mint a' szent Irás mondgya: 3. *Reg.* 6. v. 22. semmi nem volt a' Templomban, a' mi arannyal buritva nem volna. De mely igen nagy volt ez a' Templom, meg-érthetni ez igikból: A' ház pedig, ugy mond a' szent Irás: 3. *Reg.* 6. v. 7. mikor épitteték: és verô, és feisze, és semmi vas szerszám nem hallatot a' házban midôn épittetet. Ezeket az igiket magyarázzák némellyek, mondván, hogy az csak beszélgetésnek modgya, a' mint kôzônségesen szoktak szollani, mikor akarván jelenteni valamely dolognak nagy sietséggel-valo véghez-vitelét, azt mondgyák, hogy nem látták, sem eszekbe nem vôtték, mi-képpen vitetet-véghez. Némellyek pedig magyarázzák, hogy minden kôveket, és egyéb épületre-valo dolgokat, máshut el-készitettek, és otthan egyebet nem miveltek, hanem mindeneket csak helyére raktak, s' egybe helyheztettek: mert ez a' Templom a' Szenteket példázta, kik el-készittetnek e' világnak vôlgyeiben, sok nyomoruságokat, és üldözéseket

ſeket ſzenvedvén itten; de azután Meny-orſzágban ſemmi verő, feiſze, és egyéb vas-ſzerſzám ütését nem érzik; nyavalyát, és üldőzéſt nem ſzenvednek, hanem nagy jutalmát véſzik azoknak, mellyeket az igáſságért ſzenvedtek e' világon. Annak-okaért ebben látſzik-meg igen nagy, és gazdag-volta annak a' Templomnak, mely jol-lehet az Iſten háza volt, de abban cſak a' frigynek ſzekrénye állot, és ez-is nem mindenkor, mert a' Babiloniai fogságnak idején el-reitette vala azt Jeremias egy hegyen; azután azon formára máſt tőn a' Templomba; mindazáltal az a' Templom nagy bőcsületben volt, mind az emberek, s' mind az Iſten-előt. Annak-okaért menyivel inkáb kel bőcsüllenünk, és tiſztelnünk a' mi Szent-egyházínkat, mellyekben az Ur Jeſus Kriſtus igaz Iſten, és ember jelen-vagyon az Oltári Szentségben: ott nem áldoznak bikákkal és koſokkal, hanem meg-jelentetik a' véres áldozat, mellyet Kriſtus a' kereſzt-fának oltárán véghez-vit, a'hol magát eleven áldozatul mutatá-bé az őrők Atya Iſtennek az emberek idvőſségéért: és ugyan azont cſelekeſzi minden nap az ő nevében a' Pap a' Misének ſzent áldozattyában. A' mi Templominkban egyéb ſzentségek-is vannak, mellyekkel külőmb-féle lelki betegségek meg-gyogyittatnak. Némellyek a' Kereſztyének-közül gyengék az őrdőg-ellen, világ-ellen, és a' teſt-ellen-valo harczoláſra, és hogy ezek erőſſek legyenek, a' Bérmáláſnak Szentsége adatik ő-nékik: némellyeknek, hogy meg erőſſebbek legyenek, és joſzagos-cſelekedetekkel meg-gazdagullyanak, a' Kriſtus ſzent Teſte adatik az Oltári Szentségben: és hogy máſok tiſzta életűek legyenek, a' ſzent Hazaſság ſzolgáltatik nékik: egyebeknek pedig, kik igen meg-ſebeſſedtek, és a' vétkeknek dőgléletes betegsége-miat, az ő lelkek tellyeſséggel meg-holt a' halálos vétekben, a' penitentia-tartáſnak Szentsége adatik: és a' kik utolso orájokon ſzorongattatnak, azoknak az Utolſo-kenetnek Szentsége ſzolgáltatik. Ugy annyira hogy az Anyaſzent-egyház ollyan mint egy lelki orvoſságnak hajléka, a'hol minden lelki nyavalyák, és betegségek-ellen lelki orvoſság találtatik. Annak-felette a' Kereſztyén Anyaſzent-egyházban vannak az Iſten kincſei, mert abban bocsáttatnak-meg a' vétkek, abban adatnak a' Sz. Lélek ajándéki, abban a' hivek kőnyőrgési érdemesbék, és hamaráb fel-vitetnek az Iſten itélő-ſzeke-elejébe, mert bizonnyal ott vagyon a' Jákob lajtoriaja, mellyen fel s' alá-járnak az Angyalok fel-mennek

a' Ke-

a' Kereſztyének imádságival, és könyörgéſivel, és azokat bé-mutattyák az Iſtennek, és azután le-ſzállanak az Iſten malaſztyával, a' Kereſztyéneknek elő-menetelekre. Az Anyaſzent-egyházban predikáltatik a' Sz. Evangéliom, ott tanittatnak az emberek az Iſten parancſolatinak meg-tartására; dicſirtetnek a' joſságos-cſelekedetek, gyaláztatnak, és meg-ſeddetnek a' gonoſz vétkek. Ugy annyira hogy némellyek meg-rettennek, máſok lelki tőredelmeſségre indulnak; ezek ſirnak, amazok őrvendeznek; némellyek lelki vigaſságot véſznek, máſok az Iſten ſzeretetében felgyuladnak. Az Anyaſzent-egyházban az igaznak lelke az Iſtennel beſzél, ott könyörög néki, ott tiſzteli őtet. Az Anyaſzent-egyházban jelen vannak az Angyalok, sőt önnön maga-is az Iſten, a' mint Sz. Máthéval meg-igyirte, mondván: *Matth.* 28. *v.* 20. Imé én veletek vagyok minden nap, világ végezetig. Mind ezekből a' dolgokbol világoſſon megérthettyük, menyivel méltobbak a' mi Anyaſzent-egyházaink a' Salomon Templománál. De ha a' Salomon Temploma oly igen bőcsültetet, és kedveltetet az Iſtentől, és az emberektől, ſzükség hogy a' mi Anyaſzent-egyházunk bőcsületesb, és kedvesb lévén az Iſten-előt, az emberektől-is nagy bőcsületben, és tiſzteletben tartáſsék, és abban ne cſelekedgyenek, ne ſzollyanak, sőt ne-is gondollyanak a' Kereſztyének ſemmi illetlen dolgot. Féljenek a' vakmerő, és az Anyaſzent-egyházat meg-ferteztető iſtentelen emberek a' bűntetéſtől, mellyel az Iſten meg-oſtorozá Antiokus Királyt, ki mivelhogy meg-ferteztete a' Jerusálem Templomát, mely miat az Iſtennek nagy cſapáſát érezvén, igy ſzolla minden barátinak: 1. *Mach.* 6. *v.* 11. Mely nagy nyomoruságra, és mi-némű habjaiba jutottam a' bánatnak, melyben moſt vagyok; a' ki vig, és jo kedvű valék az én hatalmaſságomban! Moſt pedig meg-emlekezem a' gonoſságokrol, mellyeket cſelekedtem Jeruſalemben, a' honnan el-is vittem minden arany, és ezűſt predákat, mellyek abban valának. Az ő nagy gonoſságiért pedig, a' mint a' Sz. Irás mondgya: 2. *Mach.* 9. *v.* 5. 13. A' ki mindeneket lát az Izraël Ura Iſtene, meg-veré őtet gyogyulhatatlan, és láthatatlan cſapáſſal: el-fogá őtet a' gyomrának kegyetlen fáidalma, és a' belső tagjainak keſerves kinnyai: és elég igazán ugyan, ugy-mint a' kő ſok, és uy kinokkal győtrőtte egyebeknek belső réſzeket. Könyörög vala pedig ez a' lator az Urnak, kitől irgalmaſságot nyerendő nem vala.

Az ő

Az ő penitentia-tartása ollyan volt mint a' Cainé, Esaué, és Judasé, ugy-mint nem tekélletes, és haszontalan, és azért el-kárhozot, a' mint amazok-is. A' régi historiákban-is meg vagyon irva, hogy ama nagy Pompeus minden hadakban, mellyeket viselt, győzedelmes volt, minek-előtte a' Jerusalem Templomát meg-ferteztette volna; de azután minden dolgaiban szerencsétlen volt, és végezetre meg-győzeték egy csatán Julius Császártol, honnét el-szaladván, Egyptus Királyához méne, gondolván hogy segétséget vehetne tőle, mert baráttya vala, de a' segétség helyet, halált talála, mert el-vágaték a' feje, és a' győzedelmes Császárnak küldeték. Elég légyen ez a' két példa azoknak rettentésekre, kik kevés tiszteletet tésznek az Anyaszent-egyháznak: látván hogy a' Salomon templomaért keménnyen meg-bűntette az Isten azokat, kik a' hoz kevés bőcsülettel voltak. Sőt őnnőn maga az Isten midőn e' világon emberi testben járna, és ember lévén az emberekkel nyájaskodnék, tulajdon kezeivel meg-ostorozta azokat, kik a' Templomat bőcstelenséggel illették, a' mint meg-irták az Evangélisták, mondván: *Matth.* 21. *vers.* 12. *Marc.* 11. *v.* 15. *Luc.* 19. *v.* 45. Bé-méne Jesus az Isten templomába, és mind ki-hánnya vala, a' kik a' templomban árulnak, s' vésznek vala, és a' pénz-váltók asztalit, és a' galamb-arólok székeit fel-forditá, és monda nékiék: *Joan.* 2. *v.* 14. Irva vagyon: Az én házam imádság házának hivattatik; ti pedig azt latrok barlangjává tőttétek. Azt mondgya a' Királyi Proféta: *Psal.* 28. *v.* 9. Az Isten templomában minnyájan dicsőséget mondanak az Istennek. A' miket az Anyaszent-egyházban cselekesznek a' Keresztyének, mindeneket az Isten dicsőségére kel cselekedniek, és ugy cselekedvén igen nagy hasznot szereznek magoknak, mert részesek lésznek az Istennek nagy irgalmasságában, mely-által elnyerhetik az őrők életnek dicsőségét, mellyet adgyon meg nékünk az irgalmas Isten az ő nagy jo voltaért. Amen.

Csu-

Csudálatos Historia a' Krisztus JESUS Képéről.

NAgy csudálatos dolgot beszél Atanasius Alexandriai Püspök, a' mint meg vagyon irva Nicénemi Második Conciliomnak Negyedik cselekedetében. Sirianak tartományában van egy város Tirus, és Sidon-közöt, mellyet Berituſnak hinak, Antiokiai Püspökség-alat. Ebben a' városban sok Sidok laktanak, és lön hogy egy Keresztyén embert bérbe fogadna egy házat, közel a' Sidok Sinagogájához; és a' kő-falra, a'hol az ágya volt, a' Krisztus Urunk képét helyheztetné. Történék azután hogy ez a' Keresztyén változtatván a' szállást, más házba költözöt onnan, és feledékensége-miat, ott hadta a' kő-falon a' meg-nevezet képet. Minek-utánna el-ment volna onnan a' Keresztyén, egy Sidó fogadá bérbe azt a' házat, ki egy nap más Sidot hiva hogy véle ennék; midőn pedig asztal-felet mulatnának, fel-emelvén szemeit a' hivatalos Sido, meg-látá a' képet a' kő-falon, (mellyet Isten ugy akarván, addig a' napig még nem látta volt, a' mely Sido bérbe fogadta a' házat) és igen meg-haragván, keménnyen meg-szidalmazá Sidó társát, ki őtet ebédre hitta vala, hogy ő Sido lévén a' Názáreti JESUS képét tartaná házánál; és sok gyalázatos szokkal terhelé őtet, jollehet a' másik eskűéssel mentegeté magát, hogy soha ennak-előtte azt a' képet nem látta volna, és hogy véletlenül az a' Keresztyén hadta volna ott, ki ő-előtte lakot a' házban. Nem elégedék-meg a' mentségekkel a' kegyetlen Sido, hanem bé-telvén boszonkodással, a' Sinagoga Fejedelmihez méne, és azoknak értésekre adá, mi-képpen a' Sido a' Názáreti JESUS képét tartaná házában. A' Fejedelmek hasonlo-képpen meg-botránkozván, el-halgaták azon a' napon, késő idő lévén, de más nap jo reggel annak a' Sidonak házához menének, a'hol a' kép vala; bé-menvén, és ugy találván a' képet, nem csak boszuságos beszédekkel terhelék a' Sidot, hanem igen meg-vervén, és sebessítvén ki-veték őtet a' Sinagogából. Vévék azután az Ur Jesus képét, és a' földhöz verék. Es meg-emlekezvén arról, a' mit az ő elejek cselekedtenek ő-magával Krisztussal, azt végezék hogy ugy cselekedgyenek, nagyob gyalázattyára, és bőcstelenségére, az ő képével. Az orczájára pökdősének a' képnek, meg-czap-

dosák kezekkel, és szegeket vévén, által-szegezék kezeit, és lábait. Annak-utánna spongiában eczetet tévének a' szájába, és tövis koronát czinálván, a' fejére tévék. Végezetre egy orczátlamb, és kegyetlemb Sidonak meg-paranczolák, hogy egy lánczát vévén kezébe, nyitná-meg az oldalát a' képnek. Ugy cselekedék az istentelen, a' mint néki paranczolák: és azon szem-pillantásba, az Ur Isten igen nagy csudát mutata; mert a' kép oldalának meg nyitot sebéből, vér kezde ki-folyni vizzel eggyűt, oly nagy beőséggel, hogy az a' gonosz, és szentség-tőrő nemzetség bé telnének álmélkodással, és rettegéssel. A' fő-rendek, kik jelen valának, meg-paranczolák, hogy egy edényt kerésnének, és tennék a' seb-alá, hogy a' vér, és viz folyna beléje; kevés idő-alat meg-telék a' nagy edény. Annak-utánna tanaczkozának egy mással, mit kellene cselekedniek azzal a' vérrel: és leg-ottan azt végezék, hogy a' Sinagogába vigyék, és oda sok betegeket gyűtsenek-egybe, hogy ha igaz volt, a' mit a' Názáreti Jesustol mondanak a' Keresztyének, hogy ő mikor e' világon járt, minden betegeket meg-gyogyitot, csak illetvén őket, és egyéb modon a' mint akarta; ugyan azont cselekedné azzal a' vérrel: ha pedig ugy nem cselekednék, csak csufságnak, és merő bolondságnak kellene tartani, a' mit ő-rola, és csuda-tételiről mondanak. Annak-okaért az edényt a' Sinagogaba vivék, és sok betegeket hozának-elő: a' többi kőzőt, egy őreg ember találtaték, ki az annya méhétől fogva ina-szakat volt; ez mingyárt, hogy meg-kenetteték a' verrel, fel-kelle az ágyából, melyben feksik vala, és jó egésségben lábaira állt. Ez után némely vakok kenetteténck-meg, kik mingyárt meg-nyerék a' látást. Sok egyéb betegek, kiknek külőnb féle betegségek volt, meg kenetteténck a' meg nevezet verrel, és minnyájan meg-gyogyulának. Ez a' nagy csuda ki-hirhedék mind a' környül-valo városokon. Az-okaért minden betegek el-vitetik vala magokat Beritus városába, és annak a' szent vérnek ereje-által mind meggyogyulnak vala. A' Sidok vaksága, és hitetlensége, kik tudgyák vala, honnan volnának ezek a' csudák, nem mehete továb; mert az igasságtol meg-győzetvén, egybe-gyűlének, és a' Keresztyének Templomába menének, holot a' Püspők lábaihoz borulának, és meg-valván az ő bűnőket, elő beszéllék az Ur Jesus képéről-valo egész historiát; megvallák a' káromkodásokat, és bolzuságokat, mellyeket néki cselekedtek, és mi-

és mi-képpen a' sebből, mellyet a' kép oldalán tőttek a' lánczával, ki-jőt a' vér, és viz, mellyel minden betegek meg-gyogyulnak vala. Oda viteték a' kép, és meg-kereſtetvén a' Kereſztyén ember, ki a' meg-nevezet házban feledékensége-miat, azt el-hadta volt: (ſőt inkáb az Istennek csudálatos gond-viseléſe-által történt e' dolog, hogy meg-térne az a' nemzetség) meg-kérdék az embert, hol vőtte volna azt a' képet? Ki azt mondá, hogy Nikodemus, ki Joſeffel a' Krisztus teſtét a' kereſzt-fárol levőtte, és el-temette, tulajdon kezeivel csinálta azt a' képet, és halála orájan teſtamentomba hadta Gamalielnek, ki a' Sz. Pál meſtere volt; Gamaliel Jakabnak adta, Jakab Simonnak, és azutan Zakæus kezébe jutot, és igy kézről kézre járt, mind Jeruſalemnek romlásáig, mely volt negyven-két eſztendővel Krisztus Menybe-menetele-után. De két eſztendővel az-előt, hogy Titus és Veſpaſianus Jeruſalemet meg-ſzállanak: a' Kereſztyének meg-intetvén a' Sz. Lélektől, el-menének Jeruſalemből Agrippa országába, kinek barátsága vala a' Romajakkal; és el-vivék magokkal a' miek vala, és akkor vitetet Beritus váraſsába a' Világ Megváltojának képe: mely kézről kézre járván, végtére az ő kezeibe jutot, és nem tudgya mi modon feleytette, és hadta-el abban a' házban, mert ő, és minden egyéb elei mindenkor jó őrizet-alat tartották azt. Ettvén ezt a' Püſpők, igen őrűle, és a' Sidokhoz fordulván, igen ſzép, és csudálatos predikátiot tőn nékik, intvén őket, hogy minnyájan meg-térvén, álhatatoſſok lennének az Ur Jeſus Krisztus hitiben. Midőn el-végeződőt a' predikátio, minnyájan a' Sidok, kik jelen-valának, nagy ſzoval fel-kiáltának, mondván: Hiſzűnk mi a' Mindenhato Atya Istenben, és az ő egy ſzülőt Fiában Jeſus Krisztusban, ki a' mi eleinktől meg-feſzittetet. őtet mint Istenünket imádgyuk eggyetembe a' Sz. Lélekkel, ki az Atyától, és Fiutol ſzármazik, ki-által bizonyoſon hiſzűk hogy idvőzülnünk kel. Ezeket mondván minnyájan térdre állának a' Püſpők-előt, bocsánatot kérvén a' bűnről, mellyet a' Megvaltó Krisztus Jeſus képe-ellen cſelekedtek volt, és alázatoſſon kérék őtet, hogy meg-kereſztelné őket. A' Püſpők egy-néhány nap tanítván őket a' Hitnek titkaira, és elsőbben három nap böjtölvén, meg-kereſztelé őket. Minek-utánna meg-kereſzteltetének, kérék a' Püſpőket, hogy tegye templommá az ő Sinagogájokat, és ſzentellye-meg azt a' Világ Megváltojának tiſztelségére. A' Püſpők örömeſt

meg-mivelé, és innen lőn eredete, hogy az egész világon a' Világ Megváltójának titulussa-alat Templomokat kezdettenek épiteni. Nagy őrőm lőn az egész városban, nem csak azért, hogy oly sok betegek meg-gyogyultanak a' vér ereje-által, mely a' képnek oldalából folyt vala ki, hanem a' sok lelkeknek idvősségeért, kik meg-mosattattak a' Jesus Kristus vérében, a' Sz. Keresztség-által. Mivelhogy nagy része annak a' vérnek meg-maradot vala abban az edényben, a' Püspők sok tiszta edényeket csináltata, mellyeket teli töltetvén azzal a' vérrel sok részeire küldé Asiának, Afrikának, és Europának, annak a' jeles nagy csudának erős bizonyságára. Azt-is meg-parancsolá, hogy Beritus városában, minden esztendőben innepet szentelnének azon a' napon, mikor ez a' csuda történék, mely Sz. András havának kilenczedik napján volt. Ez jelentést Atanásius Alexandriai Püspők hozá-elő a' Conciliomban, ki jol-lehet nem annaz Sz. Atanásius Doctor, mindazáltal nagy autoritássa, az az, erős hitele van ennek a' meg-jelentet historiának, mivelhogy meg-erősséttette azt, a' nevezetes szent Conciliom avagy Gyülekezet, melyben három-száz ötven Püspőkők találtattak, kiknek parancsolattyára meg-iratot ez a' csudálatos dolog, és meg-erősséttetet a' több dolgokkal eggyűt, mellyeket akkor végeztek, ugyan azon szent Gyülekezetben. Szükség meg-gondolni hogy az Isten azért cselekedet ily nagy csudákat, hogy a' Sidok, és a' Pogányok meg-térjenek az igaz hitre, és a' Keresztyének abban inkább meg-erősődgyenek, a' mint ugy-is lőn: *Psal.* 71. *v.* 17. Légyen áldot az ő neve őrőkké: a' Nap előt meg-marad az ő neve. És meg áldatnak őbenne a' földnek minden nemzetségi; minden népek magasztallyák őtet. Áldot az Izraël Ura Istene, ki egyedül cselekeszik csudálatos dolgokat. És áldot az ő Fölségének neve őrőkké; és bé-telik az ő dicsőségével az egész föld: Ugy legyen, ugy legyen.

Az Anyaszent-egyháznak Sz. Péter, és Sz. Pál Apostolok tiszteséginek szenteléséről.

SZokás volt az Anyaszent-egyháznak első zengéjében, hogy a' Keresztyének bizonyos helyekbe egybe-gyülnének az Isteni szolgálatra, hogy Misét halgatnának, az Oltári Szentséget magokhoz vennék, az

nék, az Iſten igeit halgatnák, és imádkoznának. Mind ezeket meg-cſelekedni egybe-gyûlnek vala, fô-képpen azokban a' helyekben, a'hol a' Martyrok el-temettettek; és mind ezek-kôzôt nagyra bôcsûltetik vala a' Vaticanumnak egy réſze, mellyet ôk Sz. Péter vallásának hittak, mivelhogy az ô teſte ott temettetet volt el: és az egéſz világnak minden réſzeirôl oda gyûlnek vala a' népek, hogy ôtet tiſztelnék, és bôcsûllenek. Ugyan arra a'helyre méne a' Nagy Conſtantinus Csáſzár-is, nyolcz napután, hogy meg-kereſztelteték, le-vévén a' maga fejébôl a' Csáſzári koronát, térdeire álla, és nagy áitatoſsággal imádkozék. Annak-utánna egy kapát vón kezébe, és tizen-két kosár fôldet áſa, és maga ki-hordá a' tizen-két Apoſtolok tiſzteſségére, és helyet rendele, a' hová épittetnék Szent Péternek az Apoſtolok Fejedelmének Szent-egyháza. Illyen modon hozzá kezdvén a' Csáſzár a' Templom épiteséhez, el-végezék azt, és Sz. Silveſter Pápa meg-ſzentelé, Szent András havának tizen-nyolczadik napján, Kriſtus Urunknak három-ſzáz huſzon-ôtt eſztendejében. Azután egy kô oltárt csináltata oda, azt rendelvén, hogy annak-utánna az oltárok kôbôl csináltatnának. Ugyan Conſtántinus Csáſzár más Templomat-is épite Oſtiai uton a' Sz. Pál Apoſtol tiſzteſségére, és megazdagitá mind eggyiket, s' mind máſikat ſok ſzép jövedelmekkel, és meg-ékeſité ſok arany, és ezûſt edényekkel, s' drága kövekkel. Nagy buzgoſága, és kivánſágá vala ennek a' nagy Fejedelemnek, hogy a' Bálványok templomit el-rontſa az egéſz világon, és hogy Szent-egyházakat épitſen a' Kriſtus Jeſuſnak, és az ô Szenteinek tiſzteſségére; de fô-képpen Romában, holot a' meg-nevezet két Szent-egyházakon-kivûl, a' Seſſorianus mezein egy templomat épite a' Sz. Kereſzt tiſzteſségére, mellyet hinak: Sz. Kereſzt Jeruſalemben. A' Veranius mezein-is a' kô-falon-kivûl eggyet-épite Sz. Lôrincz Martyr tiſzteſségére: és a' Lavicanus uton eggyet Sz. Péter, és Sz. Marcellinus Martyrok tiſzteſségére; és ezeken-kivûl többeket-is. Immár ſzûkség jol eſzûnkbe-vennünk, mi az oka, hogy az Anyaſzent-egyház oly nagyra bôcsûlli ezeket a' Sz. Apoſtolokat, és mind a' tôb Martyrokat, és Sz. Confeſſorokat; Sz. Szûzeket, és mind a' Szenteket, hogy templomokat épitſen azoknak tiſzteſségére. Annakfelette jó azt-is meg-értenünk, mit jelentenek a' Vigiliák, és az Octavak, és miért ſzentelnek eggyik Szentnek nagyob innepet, hogy-ſem máſiknak.

nak. Sok okai voltak a' Keresztyén Anyaszent-egyháznak, hogy a' Szenteknek tiszteſségére Innepeket szentellyen. Eggyik oka az, hogy a' Pogányok igen hajlandok voltak a' Bálványozásra, és a' sok idegen Istenek imádására: a' Romai Pápák a' Sz. Lélektől igazgattatván, bé-hozák azt a' szent-szokást, és törvényt szabának, hogy meg-térvén a' Pogányok, az idegen Istenek helyet a' Szenteket tisztelnék, a' végre, hogy szűnnek meg-emlekezete Jupiternek, Saturnusnak, Apollonak, Venusnak, Marsnak, Dianának, és több hamis Isteneknek, és azok helyébe következnének: Sz. Péter, Sz. Pál, Sz. András, Sz. Jákab, Sz. János; Sz. István, Sz. Lőrincz, Sz. Katalin, Sz. Agnes, Sz. Agota, Sz. Lucza, és a' több Szentek. Második oka az Anyaszent-egyháznak az Innepek szentelésében az, hogy a' Szenteket tisztelvén, az egy igaz Istent tiszteli, és dicsőiti, ki azokat az ő szent Lelke-által Szentekké tötte. Harmadik oka az, hogy az Anyaszent-egyház tartozik eleget tenni a' Szentekhez-valo kötelesſségének; minnyájan pedig kötelesek vagyunk a' Szentekhez: mert ha ők őrűlnek Meny-országban, midőn mi meg-térűnk az Istenhez, és penitentiát tartunk; mi-nékűnk-is őrűlnünk kel, és innepeket szentelnünk az ő tiszteſségekre azon a' napon, mellyen ők örvendezni kezdettek az Istennel Mennyekben, mely az ő haláloknak, vagy ki-muláſoknak napja volt. Annak-felette innepeket kel szentelnünk a' Szentek tiszteſségére, mert nagy szükségűnk van reájok, hogy könyörögjenek az Istennek mi-érettünk, hogy minket valoságoſon magához téritsen, és az ő malaſztyában végig-valo meg-maradáſt adgyon, a' késértetektől meg-szabaditſon, tanitſon-meg minket az ő akarattyának bé-tellyesitésére, és adgya-meg nékünk, a' mik szükségeſek életünknek táplálására; holtunk után pedig az örök bóldogságot. Mind ezeket, és ezekhez haſonlo dolgokat gyakorta az Ur Isten a' Szentek könyörgése-által ád az embereknek, és azért illendő dolog, hogy réſz-szerént eleget tegyünk a' mi kötelesſségünknek, mellyel tartozunk a' Szentekhez. De hogy a' több okairol ne szollyak, azért-is rendelte az Anyaszent-egyház, hogy innepeket szentellyünk a' Szentek tiszteſségére, hogy azoknak életekből jó példát vévén, mi-is Sz. életet viſellyünk. Mert meg-gondolván, hogy a' Szentek, emberek voltak, mint mi, husbol és csontokbol állottak, és mi természetünknek gyarlosága, és nyomorusági-ala vettettek volt: mindaz-

által

által oly jeles, és dicſíretes dolgokat cſelekedtek; nehéz martyromságokat, kegyetlen üldözéſeket, nagy gyalázatokat, keſerves fájdalmokat, és végre halált ſzenvedvén az igaſſágért: és azért oly nagy tiſzteletet, és jutalmat vőttek Mennyekben az Iſtentől. Mi-is az ő példájok-által indullyunk-fel, és erőlkődgyünk tékélleteſſen ſzolgálni az Iſtennek. Azért mondgya Sz. Agoſton: Azok ſzentelik igazán a' Sz. Martyrok Innepét, kik azoknak példájokat kővetik: mert a' ki őket nem kővéti, ámint lehet, nem őrűlhet az őrők boldogságban az ő társaságokkal. Sz. Pál Apoſtol-is igy ſzol: *Rom.* 8. *v.* 17. Ha eggyűt ſzenvedűnk, hogy eggyűt meg-is dicsőitteſsűnk. A' mi pedig a' Szentek Innepe Vigiliajat, a'vagy vigyázását illeti; az nem bőjt napot, hanem vigyázáſra-valo napot jelent, mellyet a' régi Kereſztyének meg-tartottak a' mi édes Idvőzitő Kriſtus Urunk Innepe-előt, a' Szentséges Szűz Maria, a' Szent Apoſtolok, és egyéb Szentek, és kivált-képpen az Anyaſzent-egyházaknak Patronuſi Innepe-előt, illyen modon: Egybe-gyült eijel az Innep-előt a' kőlség a' Szent-egyházba, és egész étſzaka imádságokban, elmélkedéſekben, és egyéb ſzent gyakorlatoſságokban foglalták magokat. De annak utánna ezt a' ſzent ſzokáſt laſſan laſſan meg-kezdék v-ſztegetni; mert a' népek, kik a' vigyázásban voltak, ha valamellyik orán imádkoztak, a' többit azután ételben, italban, és néha játékokban, illetlen beſzédekben, és cſelekedetekben kezdették tőlteni. Végre pedig arra juta, hogy tellyeſséggel el-rontatnék az a' jo ſzokás; ugy annyira hogy némellyek a' lelki győnyőrűség helyet, tetti fajtalanságot kereſnének. Annak-okaért hogy e' veſzedelmet el-távoztaſsák, mellyet bizonyoſon meg-értvén Sz Monika, a' Sz Agoſton annya, és Sz. Ambrus Pűſpők Mediolanomban: Sz. Ambrus az ő Anyaſzent-egyházaban, és a' több Pűſpőkők az övékben, és azután a Romai Pápa az egéſz Kereſztyénségben, el-változtaták a' Vigiliat, vagy a' vigyázáſt az Innep előt-valo bőjtre, és mindazáltal meg-marada azon a' napon a' Vigilia nevv. Annak-felette a' vigilia, avagy vigyázás jelenti e' jelen-valo életet, mélyben mindenkor vigyáznunk kel, és ſzűntelen-valo faratságokat, haboruságokat, és nyomoruságokat kel ſzenvednűnk, mellyeket cſak imádkozván, és bőjtőlvén, s' alamiſnálkodván v hetűnk-véghez, hogy azután a' más világon, nagy őrőmmel, és vigaſsággal mind-őrőkké innepellyünk. De a' kik ezen a' világon nem akar-

akarják testeket sanyargatni, böjtölésekkel, és imádságokkal, hanem mindenkor örülni, vigadni, és kedvek-szerént akarnak élni; el-hidgyék bizonnyal, hogy holtok-után mindenkor szomoruak lésznek, mind örökké sirnak, jajgatnak, és fogokat csikorgattyák a' Pokolnak örök tüzében. Az Octavákkal pedig, az az, nyolcz napokon-valo Szolosmákkal, azért kezdék szentelni a' nagyob fő-innepeket, hogy az inneplés-is nagyob lenne, és azokban a' napokban-valo Szolosmákban, több jeles dolgok olvastatnának, a' végre hogy a' hivék azokat halgatván azokrol élmélkednének, és azokbol szép gyümölcsöt vennének. A' Makabæusok historiáiban meg-vagyon irva, hogy a' Pogányok a' Sidok Innepén, az az: Szombat napon harczoltak a' Sidok-ellen, kik hogy meg ne szegnék az Innepet, elsőbben nem oltalmazák magokat, hanem ugy-mint ezer emberig meg-ölettetének. De annak-utánna monda a' férfiu az ő felebarátyának: 1. *Mach.* 2. *v.* 32. Ha minnyájan ugy cselekeszünk, a' mint az atyánk fiai cselekedtek, és nem hadakozunk a' pogányok-ellen a' mi lelkeinkért: csak hamar el-veszetnek minket a' földről. És gondolák az napon, mondván: Valamely ember haddal jő reank Szombat napon, hadakozzunk-ellenne, és nem halunk-meg minnyájan, a' mint meg-holtak az Atyánk-fiai a' rejtek helyekben. Igy cselekeszenek az ördögök-is, mert kivált-képpen Innep napokon harczolnak a' hivek-ellen nagyob, és több késértetekkel, hogy-sem egyéb napokon. Ez az oka, hogy néha a' vétkek, mellyeket az emberek Innep nap cselekeszenek, sokkal nagyobbak, és többek, hogy-sem azok, mellyeket köz napokon teszenek: mivelhogy némellyek oly igen gyarlók, és erőtlenek, hogy mihent el-jő a' késértet, mingyárt helyt adnak néki, semmit az-ellen nem tudakodnak. Akár gonosz játékoknak, akár morgolodásoknak, akár idő-veszténének, akár illetlen, és trágár beszédeknek, akár tisztátalan vétkeknek késérteti jőjenek, mingyárt meg-adgyák magokat, és semmi ellent nem tartnak azoknak. De még gonoszab emberek-is találkoznak ezeknél, kik magok keresnek késérteteket magoknak, nem várják hogy az ördögök késértsék őket, mert onnon magok keresnek alkalmatosságot az Istent megbántani; és kivált-képpen oly időben, melyben leg inkáb kötelesek vagyunk az Istennek szolgálni, ugy-mint az igen jeles Innepeken, és azoknak Octavain; mert azok a' végre rendeltettek, hogy nékünk több idönk

légyen

légyen magunkat foglalnunk az Iſten ſzolgálattyában. Hogy pedig eggyik Innepet nagyob innepléſſel ſzentelik a' Kereſztyének, hogy-ſem a' máſikat; és inkáb tiſztelik eggyik ſzentet, hogy-ſem a' máſt; oka az mert eggyik nagyob titkos dolgot jelent, hogy-ſem a' máſik. A' Jeſus Kriſtus Fel-támadáſa vagy Huſvét napja, és az ő Menybe-menetele napja, két nagy Fő-innepek, mindazáltal az elsőt nagyob innepléſſel ſzenteli az Anyaſzent-egyház, hogy-ſem a' máſikat, a' meg-nevezet okért. Haſonlo-képpen ſzolhatunk a' Szenteknek Innepiről. Az Anyaſzent-egyház nagyob innepet ſzentel eggyik Szentnek tiſzteſségére, hogy-ſem a' máſiknak: mivelhogy nagyobbak voltak eggyiknek cſelekedeti, hogy-ſem a' máſiknak: nagyob volt eggyiknek, hogy-ſem a' máſiknak méltosága: nagyob jót tőtt az Anyaſzent-egyháznak eggyik, hogy-ſem a' máſik. Es ezekért az okokért nagyob Innepeket ſzentelnek Sz. Péter, és Sz. Pál Apoſtolnak, Kereſztelő Sz. Jánoſnak, Sz. Lőrincz Mártyrnak, és más haſonlo Szenteknek tiſzteſségére, hogy-ſem a' többinek: jol-lehet mind azok, kiknek tiſzteſségére nagyob Innepet, mind pedig kiknek kiſſebbet ſzentelnek, minnyájan az Iſten orſzágának boldogságában őrvendeznek, és látván dicſirik az Iſtent az ő dicsőségében, melyben minket-is tegyen réſzeſsé az ő nagy irgalmaſságaért. Amen.

A' Szent Kereſzt meg-találásáról-valo Hiſtoria,

Nevezetes Doctorok iráſibol ſommába foglaltatot.

AZ őrők Atya Iſten igen tiſzteltette, és nagyra bőcsűltette az ő Sz. Fia Kereſztét mind az egéſz Kereſztyéni népekkel, mellyet látván, és meg-irigyelvén az őrdög addig meſterkedék, hogy el-rejteté azt az emberek ſzemei-elől, illyen modon: Némellyeknek az ő ſzolgai-közűl ſziwőkbe tévé, hogy el-rejtenék a' Jeſus Kereſztét, kik egy igen nagy vermet ásának, és bé-veték abba a' Kriſtus Kereſztét, és a' más kettőt-is, a' két latorét, a' ſzegekkel, és a' Kriſtus Kereſztének titulusával eggyetembe, és azután erőſſen bé-tőlték földdel a' vermet. Es közel lévén oda a' hely, a'hol a' Kriſtus Urunk teſte temettetet volt, és dicsőségeſen fel-támadot, azt-is haſonlo-képpen bé-

tölték földdel, és kövekkel, és mint-egy hegyecskét csinálának ottan. Es hogy inkáb el-tőrőltetnék a' Kristus emlekezete, az ördög azt mivelé, hogy a' Pogányokkal a' Szent Keresztet helyébe a' Venus aszony képét, a' Koporsónál a' Jupiterét, az Istállohoz pedig Adones képét helyheztetté. Sz. Isidorus azt mondgya, hogy azért cselekedtenek igy, hogy ha a' Keresztyének, tudván azokat a' szent helyeket, oda mennének imádkozni, ugy láttatnának, mintha Venus aszonyt, Jupitert, és Adonést imádnák: és hogy ne láttatnának ollyan botránkozást cselekedni, oda se mennének. Sok esztendők el-forogván, el-jöve az aranyas idő, melyben az egész Keresztyén Anyaszent-egyháznak nagy békessége lőn, a' Nagy Constantinus Császár idejében, meg-szűnvén a' sok üldözések, mellyeket annak-előtte gyakron szenvedtek a' Keresztyének. Es mivelhogy az a' jó Császár nagy győzedelmet vőn a' Kereszt-által, látván egy Keresztet az égen, ez titulussal: *In hoc signo vinces*: Ez jegyben győződ-meg ellenségedet. Mely bé-is tellyesedék, mert meg-győzé Maxentiust az ő ellenségét, mely győzedelem-áltat csak nem az egész világot hatalma, és birtoka-alá haytá. Nem csak áitatos lőn a' jó Császár a' Szent Kereszthez, hanem meg-parancsolá, hogy senki azután, a' ki halálra sententiáztatnék, ne tétetnék a' kereszt-fára. Annak-utánna templomokat épittete a' szent Keresztt tiszteségére, és keresztet csináltata a' Záslojára, és a' Császári koronájára. Az Annya-is Constantinusnak, kit Ilonának hittak, meg-térvén az igaz hitre, igen nagy áitatossággal volt a' szent Kereszthez. Annak-okaért mivel ez a' szent aszony-állat igen szerette az Ur Jesust, és áitatos volt az ő keresztéhez, meg-akará azt keresni, hogy meg-találván tisztelné, a' mint lehetne. El-méne azért Jerusalembe. Némely Doctorok azt mondgyák, hogy az Isten jelentette-meg a' Keresztet Ilonának, hogy azt felkeresse. Meg-parancsolá azért Sz. Ilona, hogy a' Sidok egybe gyűllyenek Jerusálemben, és meg-kérdé őket hol volna a' Sz. Kereszt-fa, mert meg-értette vala, hogy ők rejtették volt el a' Pogányokkal eggyetembe. Nem akarának a' Sidok a' Királyné akarattya-szerént felelni, hanem mentegeték magokat, mondván, hogy ők nem tudnák. Szent Ilona pedig nagy szivű aszony lévén, azt parancsolá, hogy vagy mondgyák-meg hol vagyon, avagy mind eggyig a' tűzre hányattya őket. Azok igen meg-rettenvén mondának hogy Judas, ki ott jelen vala, jobban meg-

tudná

tudná a' többinél mondani. Mingyárt meg-tartoztaték Judas, és a' többi el-bocsáttatának. Szép ſzokkal, és igyiretekkel kezdék ötet kérni, hogy mutatná-meg hol volna a' Kereſzt-fa, de ſemmit azokkal nem haſználván, a' Királyné halállal fenyegeté ötet, és bé-rekeſzteté egy vizetlen kutba, értésére adatván néki, hogy vagy meg-mutatná hol ván a' Kereſzt-fa, vagy éhel, és ſzomjuſággal kellene ott meg-halni. Kőzel ſzáz nyolczvan eſztendők forgottak-el, hogy el-rejtetet volt a' Sz. Kereſzt-fa, Judás csak a' régiek beſzédébol tudta azt hol volna. A' mint mi-is ſok dolgokat csak ugy tudunk, hogy a' régi Atyáink elő-beſzéllették a' maradékjoknak, és kézről kézre mi-reánk jutottak. Midőn egy néhány napig tartatot volna Judás étel, és ital-nélkül a' vizetlen kutban, kőnyőrögni kezde, hogy vennék-ki ötet, és meg-mutatná, hol van a' Kereſzt-fa. Ki-véteté a' Királyné, enni, s' innya adata. Annak-utánna Judás arra a' helyre vivé őket, a'hol a' Kereſzt-fa el-rejtetet vala, és monda, hogy ott áſnak-fel. Mingyárt áſni kezdék, és minek-utána igen mélyen áſták volna, végtére három kereſzt-fát találának. Nagy őrőme lőn Sz. Ilonának, és mind a' több Kereſztyéneknek, mikor a' kereſzt-fákat megtalálák, de azután csak hamar aláb ſzálla, mivel nem tudgyák vala a' három-kőzzűl, mellyik volna a' Kriſtus Jeſus Kereſzt-fája. Ott volt a' titulus-is, mellyet Pilatus a' Kriſtus Kereſztére tétetet vala, de le-ſzakat volt a' Kereſzt-fárol, és még csak a' hellyét ſem iſmérték-meg. Jelenlévén ottan Makárius a' Jeruſalemi Püſpők, kőnyőrge az Iſtennek, azután egy igen beteg aſzony' állatot vitete oda, ki minden orvos-doctorok itileti ſzerént, meg nem gyogyulhatot volna, terméſzet-ſzerént, iſteni csuda-nélkűl. Illeték két kereſzt-fával egy-más után azt a' nyomorult beteg aſzonyt, de azzal ſemmit nem haſználának. Illeték azután a' hármadikkal, és mingyárt meg-gyogyula, és fel-kelvén lábaira álla, mintha ſemmi nyavalyája nem volt volna. Ez a' csuda bizonyoſsá tőn mindeneket, hogy az volna a' Jeſus Kriſtus Kereſzt-fája. A' Sz. Királyné nagyob réſzét a' Sz. Kereſztnek ezűſtbe foglalván, ott hagya nagy tiſztelettel. Azután a' Kriſtus Koporſoját-is ki-áſatá, mely bé volt erőſſen töltve földdel, és kővekkel, és ottan egy Bálványt helyheztettek volt, mellyet Szent Ilona el-rontata, és egy igen nagy Templomat épite ottan, melyben hagyá a' Szent Kereſztnek nagyob réſzét; a' máſik réſzét pedig

Romába a' fiának Conſtantinus Csáſzárnak küldé, a' tituluſſal, és a' ſzegekkel eggyetembe, és Conſtantinus Romában egy templomba tétetté, mely templomot hinak: Sz. Kereſzt Jeruſalemben. A' titulus-is még abban a' templomban tartatik. A' ſzegek-felől pedig azt mondgyák, hogy Conſtantinus Csáſzár eggyiket a' ſisakjába tétette, mellyet maga hordozot, midőn valamely harczra ment volna. A' máſik ſzeg idők forgásában a' Franciai Király kezébe juta. Kőzönségeſen mondgyák, hogy a' hármadik ſzeget Adriaticus-nevű tengerbe vetették, a'hol az-előt ſok hajok merültenek-el, és azután meg-ſzűnt az a' veſzedelem. Sz. Kereſzt meg-találáſa azon a' napon volt, mellyen az Anyaſzent-egyház innepet ſzentel a' Sz. Kereſzt tiſzteſségére, Pűnkősd havának hármadik napján, Kriſtus Urunknak három ſzáz huſzon-hatodik eſztendejében. Ugyan azon a' napon ſzenteltetik a' Sz. Ilona aſzſzony innepe-is, ki fel-kereſvén meg-találá a' Sz. Kereſzt-fát, és ſok joſságos-cſelekedetekkel világoskodván, ſzentűl végezé-el az ő életét. Mi-is azért ugy cſelekedgyűnk, hogy a' Jeſus Kriſtus Sz. Kereſzte-által őrők dicsőſéget, és boldogságot nyerjűnk. Amen.

A' Szent Kereſzt Magaſztalásáról-valo Hiſtoria,

Szép elmélkedéſſel meg-irattatot.

AZ Ur Iſten igy ſzolla Moyſes-által az Izraël fiainak: *Levit: 26.* En az Ur. Ha parancſolatimban jártok, és hagyomáſimat megőrizitek, és meg-cſelekeſzitek azokat; eſsőt adok néktek idejében, és a' főld meg-adgya térmését, és a' fák gyűmőlcsőkkel meg-telnek. Békeſséget adok határitokban: aluſztok és nem léſzen ki meg-rettentſen. Kergetitek ellenſegiteket, és le-omolnak előttetek: őtőn kőzűletek ſzáz idegent kergetnek; és ſzázan kőzűletek, tiz ezeret: el-eſnek előttetek fegyver-által a' ti ellenſégtek. Hogy-ha engem nem halgattok, és meg nem cſelekeſzitek minden parancſolatimat, ha megvetitek törvényimet, és itilletimet meg-utállyátok, hogy ne cſelekedgyétek azokat, a' mik tőlem rendeltettek. Heába vettek magot, mely az ellenſégtől meg-eméſztetik, Ellennetek fordítom orczámot, és le-omol-

tok

tok ellenségtek-előt, és azok alá vettettek, kik titeket gyűlőlnek: ſzaladtok ſenki nem kergetvén. Ha pedig igy ſem engedtek nékem, hétſzerte meg-tőbbitem bűntetéſteket a' ti bűneitekért, és meg-rontom kemenyſégtek kevélységét. Es az eget fellyűl ollyanná téſzem néktek mint a' vaſat, és a' földet mint a' rézet. Heába emésztődik-meg műnkátok, a' föld nem hoz terméſt, ſem a' fák gyűmőlcsőt nem adnak. *Joſue* 7. Az Izraël fiai pedig által-hágák a' parancſolatot, és el-vőnek az átokbol. Mert Akán el-vőn valamit az átokbol; és meg-haraguék az Ur az Izraël fiai-ellen. Es mikor Joſue Jerikobol férfiakot küldőt volna Hai-ellen, monda nékik: Mennyetek-fel, és kémléllyétek meg a' földet. Kik meg-kémlélék Hait, és meg-térvén mondának néki: Ne mennyen-fel az egéſz nép, hanem két vagy három ezer ember mennyen-el, és tőrőllye-el a' váraſt: miért faradna heába az egéſz nép igen kevés ellenség-ellen? Fel-méne azért három ezer hadakozo. Kik mingyárt hatat adván, meg-verettetének a' Hai váraſſa fiaitol: és meg-ijede a' nép ſzive, és mint a' viz meg-olyada. Joſue pedig meg-ſzaggatá ruháit, és le-esék arczal a' földre az Ur Szekrénye-előt mind eſtveig, mind ő, s' mind az Izraëlnek minden vénei: es port tőnek fejekre, és monda Joſue: En Uram Iſtenem mit mondgyak, látván Izraëlt ellenséginek hátat adni? Meg-hallyák a' Kananæuſok, és a' földnek minden lakoi, és egybe-gyűlvén, környűl-véſznek minket, és el-tőrlik a' mi nevűnket a' földről: és mit cſelekeſzel a' te nagy nevednek? Es monda az Ur Joſuének; Kelyfel, miért fekſzel arczal a' földőn? Vétkezet Izraël, és meg-ſzegte ſzövetségemet; és el-vőttek az átokban, el-lopták, s' hazudtak, és az ő edények-kőzibe rejtették. Es meg nem álhat Izraël az ő-ellenségi-előt, és el-fut előttők: mert meg-ferteztetet az átoktol. Nem léſzek többé veletek, mig nem meg-rontsátok azt, a' ki e' vétekben bűnős. Fel-kelvén azért Joſue reggel elő-állatá Izraëlt az ő nemzetségi-ſzerént, és találtaték Akán a' Juda nemzetségéből. Es monda Joſue Akannak: Fiam adgy dicsőséget az Izraël Uranak Iſtenének, és tégy vallást, és jelencs-meg nékem, mit cſelekedtél, el ne titkollyad. Es felele Akan Joſuenek, és monda néki: Bizony én vétkeztem az Izraël Ura Iſtene-ellen, és igy, s' igy cſelekedtem: mert láték a' ragadomány-kőzőt, egy igen jó karmazinſzinű paláſtot, és két ſzáz ezűſt ſiclust, és ötven ſiclus-nyomo arany veſzőt;

szőt: és meg-kivánván, el-vőm, és el-reitém a' földben a' Sátorom kőzepin, és az ezűstőt a' fel-ásot földel bé-fődém. Kűlde azért Josue szolgákat: kik el-futván annak Sátorához, fel-találak mind a' mellyek el-rejtettek vala azon hellyen, és az ezűstőt-is eggyűt. Es el-vévén a' Sátorbol Josuehez vivék azokat, és Izraëlnek minden fiaihoz, és veték az Ur elejébe. Fogván azért Josué Akánt a' Záré fiát, és az ezűstőt, s' a' palástot, és az arany veszőt, a' fiait-is, és a' leanyit, őkreit és szamárit, és juhait, és a' Sátort, és minden eggyet-mását: (és egész Izraël ő véle) vivék azokat az Akor vőlgyébe: holot monda Josue: Mivelhogy meg-háboritottál minket, vessen-ki téged az Ur e' napon. Es meg-kővezé őtet az egész Izraël: és mind a' mie vala tűzzel emeszteték-meg. Megérthettyűk ezekből a' dolgokbol, hogy midőn a' Keresztyének meg-győzettetnek, és sanyargattatnak a' Pogányoktol, az nem egyébért vagyon, hanem hogy az Isten haragszik ellennek az ő gonosz cselekedetekért, mert igen vétkeztek, meg nem tartván az Isten parancsolatit. Annak-okaért szűkség volna, hogy mikor a' Keresztyének a' Pogányok-ellen akarnak hadakozni, elsőbben békélnének-meg az Istennel a' penitentia-tartás-által. Mert ha tőredelmes szivel lélekkel gyonást vallást tennének az ő bűnőkről, és a' Kristus szent testét tiszta szivel magokhoz vévén, meg-áldoznának, kétség-nélkűl kevés Keresztyén sok Pogányságot meg-győzne. Igy cselekedék Negyedik Leo Pápa, Kristus Urunk szűletése-után, nyolcz-száz négy esztendőben: mert meg-érté, hogy sok Pogányság kőltőzőt volna által a' tengeren Olasz-országba, és senki nem volna a' Keresztyén Fejedelmek-kőzűl, ki ellennek merne állani a' Pogányoknak: a' nagy szivű Pápa hadat fogada, és maga személye-szerént Generálissa lőn a' Keresztyéneknek. De hogy bátrabban meg-űtkőznék a' Pogány ellenségekkel, meg-parancsolá, hogy az ő vitézi mind meg-gyonnyanak, és meg-áldozzanak. Meg-parancsolá hasonlo-képpen, hogy eggyik kezekben a' fegyvert hordoznák, a' másikban az olvasot, és mindenűt az uton imádkoznának. El-érkezvén illyen modon a' Pogányok-eleibe, jol-lehet minden Keresztyénnek sok pogány volt előtte, mind-azáltal meg-győzék őket, és ki űzék egész Olasz-országbol, nagy bőcsűletére a' nagy szivű Pápának, és nagy hasznára az egész Keresztyénségnek. Heraclius Császár idejében pedig mivelhogy a' Keresztyének,

sok

ſok rut vétkekkel bántották vala meg az Ur Iſtent, kivált-képpen a' Görög Imperiomban Foka orſzágolván, ki igen gonoſz életű Fejedelem volt; kinek vége haſonlo lőn iſtentelen gonoſz életéhez; mert Heraclius Csáſzár-által meg-foſztaték egyſzer s' mind az Imperiomtol, és életétől: megengedé az Ur Iſten, hogy ellennek egy kegyetlen Tyrannus támadna, ki igen nagy oſtorok volt nékik, kit Kosdroeſnek Perſia-orſzág Királyának hittak. Ez nem elégedvén azzal, hogy Jeruſalemet a' ſzent váraſt fegyverrel meg-vőtte, és el-rontotta volna, el-akará vinni a' Sz. Kereſztet-is, mellyen az Ur Jeſus Kriſtus kint halált ſzenvedet, mely ott állot Sz. Ilona idejétől fogva, ki azt meg-találta volt. Kosdroës el-vivé Perſiaba a' Sz. Kereſztet, és az ő Bálványinak templomába helyhezteté: azután uyjab hadakkal fordula a' Kereſztyén orſzagoknak rontására. Bé-méne kivált-képpen az Imperiom tartományira, és igen kegyetlen dűhőſségeket cſelekedék. Azon dűhőſséggel Egyptusba érkezék, és Alexandria váraſsát meg-vévé. Ottan egy néhány napig meg-marada, mert megérté, hogy Heraclianus a' Heraclius Csáſzár attya nagy haddal menne ellenne. De Iſtennek titkos itiletéből Heraclianus maga betegségével meghala, és az ő ſeregi tellyeſséggel el-oſzlának. A' Kevély Kosdroës elébméne, és kevés napok-alat minden tartományokat birtoka alá hajta, mellyek Afrikában a' Csáſzáré voltak. A' Tuniſiak orſzágát el-rontá, és kimondhatatlan nagy dűhőſségeket cſelekedvén a' Kereſztyének-ellen, viſza-tére Perſiába az ő orſzágába. Azonba Heraclius Csáſzár midőn Conſtancinapolyban volna, győnyőrködvén, és vigan lakozván, mivel egy igen ſzép leányzot vőt vala feleségűl magának, kit Martinának hittak, végezetre vévé-eſzébe, hogy a' dolgok roſzul forgananak, és laſſan laſſan el-veſztené bőcsületét, és az Imperiomat. Annak-okaért minekutánna alázatos kővetségek-által, ſok igyireteket tévén békeſséget kért volna, meg-érté, hogy a' győzedelmes kevély Király, meg ſem akarná halgatni az ő igyiretit; ſőt mint barbarus pogány azt izené néki, hogy a' békeſségről nem-is akarna addig véle traktalni, mig a' Kriſtus hitit meg nem tagadná, és nem lenne ollyanná mint ő. Ez a' kevély felelet, ſőt undok káromkodás ugy fel-inditá a' Kereſztyén Csáſzárt, hogy azelőt gond-viſeletlen levén, ſzivet vőn magának nagy iſteni buzgoſsággal, és magát tellyeſséggel meg-változtatá. Es kivánván meg-oltalmazni az

Iſten

Iſten tiſzteſségét, dicſireteſen viſelé magát, mint jó Kereſztyén Fejedelem. Annak utánna minden tehetségével ſzorgalmatoskodék, hogy jó kéſzülettel meheſſen a' pogány kevély Király-ellen, és hadakat fogadván, és minden tábori dolgokat el-rendelvén, meg-parancſolá, hogy az egéſz Imperiomban proceſſiokat járnának, könyörögvén az Iſtennek, hogy oltalmazná-meg a' Kereſztyénséget, és bűntetné-meg a' kevély Tyrannuſnak iſzonyu káromkodását, mellyet ő Szent Felsége-ellen mert volna kimondani. El indula Heraclius Császár Conſtancinápolybol, hogy végheż-vinné azt a' ſzent hadakozáſt, mindenkor jób kezében hordozván az Ur Jeſus képét, s' az ő dicsőséges Sz. Annyaét; és a' volt a' hire, hogy az a' kép Meny-orſzágbol adatot volna. Által-menvén a' nagy hadakkal a' tengeren, bé-méne Aſiába, hogy meg-űtkőzzék a' kevély ellenséggel. Ki midőn meg-érté, hogy a' Császár oly nagy erővel menne o-véle megűtkőzni, tanácſot vőn a' barátitol, hogy maga ſzemelyére gondot viſelne; és igy bátorságos helyre vévé magát, és nagy ſeregeket hagya erős Fejedelmeknek gond-viſeléſek-alat, hogy a' tartományokat, mellyeket az Imperiombol ki-ſzakaſztot vala, meg-oltalmaznák. Ebben a' hadban, mely közel hat eſztendeig tartot, nagy, és nevezetes dolgok történének. Három rendbéli űtkőzet volt. Első űtkőzetben Heraclius meg-veré, és rut ſzaladáſra juttatá Salvatuſt, ki a' Koſdroës első Fejedelmi-kőzűl volt. Máſodik űtkőzet annak-utánna máſodik eſztendőben Satiuſſal volt, ki erős Fejedelem vala: és oly rettenetes volt a' harcz, és a' Persák oly rettenetes-képpen harczoltanak, viſza akarván nyerni bőcsületeket, mellyet az első űtkőzeten el-veſztettek vala; hogy Heraclius igen nagy veſzedelemben látá magát lenni: immár csak nem hátat akarának adni a' Kereſztyének, hogy el-ſzaladnának, midőn könyőrülvén az Ur Iſten, meghalgatá az ő hadnagyának Heracliuſnak könyőrgését, mivelhogy hirtelen igen nagy zápor eſső támada az égből, mely a' nagy erős ſzeleknek fuváſa-által a' Pogányoknak orczájokra viteték, és ugy el-vőtte azoknak ſzemek-világát, hogy többé nem harczolhatván mind futni kezdének: és ſzivet vőnek a' Kereſztyének, meg-iſmérvén, hogy az Iſten harczolna érettek, és máſodik győzedelmet vőnek, mely nagyob volt az elsőnél. Végezetre hármadſzor azután-valo eſztendőben Heraclius Császár Razátaneſſel űtkőzék-meg, ki leg erősb Fejedelme volt Koſdroës Király-

rálynak: mely útközetben oly erősen, és dicsíretessen viselé magát a' Császár, hogy tellyességgel el-rontá a' Kosdroës Király kevélységet. Ki kénszerítteték leg erősb, és bátorságosb helyre szorulni az országában Persiában: de az ő buydosása utolsó romlását szerzé néki, mert gondolván, hogy jol meg-erősítse az ő országának vég-helyeit, hogy az ő ellenségi bé ne mehetnének; Medársés-nevű fiát Királya tévé, és annyi hatalmat ada néki, mint magának vala, és őtet sok hadi népekkel a' vég helyeken hagya, hogy a' Császár hadait bé ne bocsátaná Persia-országba. Kosdroësnek még más fiais vala nagyob Medársesnél, kit Siroësnek hittak, kit illetet volna az ország koronája, minthogy ereje, s' okosságára nézve-is meg-érdemlette volna. Azokaért ugy meg-haraguék az Attyára, hogy meg-akará őtet fosztani egyszer s' mind az országtol, s' életétől: mellyet hogy könnyebben véghez-vihessen, gondolá hogy meg-eggyezzék Heraclius Császárral. A' meg-eggyezés titkon lőn, illyen okokkal, s' fogadásokkal; hogy Siroës a' Császár kezében adná az Attyát, és az attyafiait, vagy elevenen, vagy halva: visza-adná az Ur Jesus Keresztét: szabadon bocsátaná Zakariait a' Jerusalemi Patriárkát, kit fogságban tartottak; és adna-visza mindeneket, a' miket a' Persia-ország Királya el-vőt vala az Imperiombol; ő pedig tartaná-meg magának Persia-országot; és örök békeséget szerzene mind a' Keresztyénekkel. Ezek a' kötések pontrol pontra bé-tellyesedének: mivelhogy Siroës azzal a' néppel, mely ő-vele vala, és azzal az erős segétséggel, mellyet Heraclius néki ada, Persia-országnak Királya lőn, meg-ölvén az Attyát, és az attyafiait: visza-adá a' Sz. Keresztet: szabadon bocsátá a' Patriárkát; és mind bé-tellyesité azt, a' mit magában foglalt a' szövetség. Azokaért a' Sz. Keresztt minek-utánna tizen-négy esztendeig lőt volna a' Persáknál, visza-adaték. Heraclius Császár illendő hálákat akarván adni az Istennek, sok jó tételeményiért, és visza akarván vinni a' Sz. Keresztet a' régi helyére, Jerusalembe méne, és egy igen szép processiot rendele, melyben Heraclius igen gazdag öltözetekben mégyen vala, még a' csepelüssi-is meg-valának rakva gyöngyökkel, és drága kövekkel, és ollyan modon visi vala a' Sz. Keresztet. Lőn pedig hogy bé-mennének a' város kapuján, hogy fel-mennyenek a' Kalvaria hegyre (Minek-előtte el-rontatnók Jerusalem, a' Kalvaria hegye kivül volt a' városon, de ujonnan meg-épit-

építtetvén a' várasba foglaltaték.) Mikor azért a' Császár bé akarna menni, kénszeritteték meg-állani, a' vállán lévén a' Sz. Kerszt, mennél inkáb igyekeznék elő-menni, annál inkáb láttaték meg-tartoztatni. Mely dolgon midőn minnyájan csudálkoznának, nem tudván az okát, mi volna Zakarias a' Jerusalemi Patriárka monda: Meg-lásd Császár, hogy ily pompás, és drága öltözetekben hordozván a' Keresztet, a' Kristus Jesus szegénységét, és alázatosságát igen kevesé követed. Te igen gazdag ruhádzatokban vagy, ő alacson ruhaban volt: te Császári aranyas koronát viselsz fejeden, ő tövis koronát viselt: ő mezitláb ment, te bársonyból csinalt, gyöngyökkel, és drága kövekkel meg-ékesittetet czepelüsben mégy. Ezeket halván a' Császár, mingyárt le-veté a' drága öltözeteket, ki-vévé a' maga fejéből a' Császári koronát, le-veté lábairol a' drága kövekkel meg-rakot czepelüsöket: alaczon kőntösbe öltözék, és mezitláb, és igen könnyen kezde a' Sz. Keresztet alat menni, mellyet ugyan azon helyben helyheztete, a' honnét Kosdroës el-vitte vala. Annak-okaért Sz. Keresztet magasztalásának inneplése, mely ezen a' napon esztendőnként szenteltetik sokkal nevezetesb kezde lenni annak emlekezetére, hogy a' Sz. Keresztet-fa ugyan azon helyre visza-tétetet Heraclius Császár-által, a'hová előb Megvalto Kristus Urunknak helyheztetet-vala. E' titkos dolog az napon történek, mellyen az Anyaszent-egyház ezt az Innepet szenteli, mely volt Szent Mihály hávának tizen-negyedik napján, Kristus Urunknak hat-száz huszon negyedik esztendejében. Szent Agoston Doctor, és Szent Epifanius azt mondgyák, hogy az helyen, a'hol a' Kristus Keresztje fel-állattatot, volt Adám Atyánk el-temetve, és a' holt ember koponyája, mely közönségesen a' Kristus Keresztje alá irattatik, az Adam fejét példázza. Mi-is minnyájan meg-halunk, vegyük fel azért a' mi keresztünket, és kövessük az Ur Jesus Kristust, hogy mikor a' testünk porba tér, a' lelkünk a' Szent Angyalokkal Meny-országban örvendezzen. Az utolso itélet napján pedig dicsőségesen fel-támadván, az Isten Országának örök dicsőségébe testestől, lelkestől bé-mehessünk, az Ur Jesus Kristus Szent Keresztje, és halála-által. Amen.

VEGE.

RK 4231/1983
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

ERRATA SECUNDÆ PARTIS.

Folio. 1. halazaſnak *lege* halaſzaſnak.

Fol. 4. kinek kinek *lege ſemel* kinek.

Fol. 5. tudot *lege* tudod.

Fol. 8. ſzéknek innepét *adde* a' mint az Antiokia-béli innepét.

Fol. 29. Ez *lege* és.

Fol. 41. két *lege* hét.

Fol. 47. nyittatnanak *lege* uyittatnanak.

Fol. 65. Reuben *lege* neüben.

Fol. 68. ſzegénységben *lege* ſzegénységnek.

Fol. 75. Apoſtolok *lege* Apoſtola.

Fol. 89. embernek *lege* emberek nek. *eod.* Evangeliomban *adde* melyben.

Fol. 99. Orſſagban *lege* orſzagban *eodem* Apacſak *lege* Apaczak.

Fol. 102. napik *lege* napig.

Fol. 118. gyakorani *lege* gyakorlani.

Fol. 126. orcaiara *lege* orczaiara.

Fol. 126. ſzivének *lege* ſzinének.

Fol. 133. épitteték *adde* faragot és keſz kövekből épitteték.

Fol. 135. Mathéval *lege* Mathénál.

Fol. 137. ennak *lege* annak.

építtetvén a' várasba foglaltaték.) Mikor azért a' Császár bé akarna menni, kénszeritteték meg-állani, a' vállán lévén a' Sz. Kerszt, mennél inkáb igyekeznék elő-menni, annál inkáb láttaték meg-tartoztatni. Mely dolgon midőn minnyájan csudálkoznának, nem tudván az okát, mi volna Zakarias a' Jerusalemi Patriárka monda: Meg-lásd Császár, hogy ily pompás, és drága öltözetekben hordozván a' Keresztet, a' Krisztus Jesus szegénységét, és alázatosságát igen kevesé követed. Te igen gazdag ruhádzatokban vagy, ő alacson ruhában volt: te Császári aranyas koronát viselsz fejeden, ő tövis koronát viselt: ő mezitláb ment, te bársonyból csinált, gyöngyökkel, és drága kövekkel meg-ékesittetet czepelüsben mégy. Ezeket halván a' Császár, mingyárt le-veté a' drága öltözeteket, ki-vévé a' maga fejéből a' Császári koronát, le-veté lábairol a' drága kövekkel meg-rakot czepelüsöket: alaczon kőntösbe öltözék, és mezitláb, és igen könnyen kezde a' Sz. Keresztet alat menni, mellyet ugyan azon helyben helyheztete, a' honnét Kosdroës el-vitte vala. Annak-okaért Sz. Keresztet magasztalásának inneplése, mely ezen a' napon esztendőnként szenteltetik fokkal nevezetesb kezde lenni annak emlekezetére, hogy a' Sz. Keresztet-fa ugyan azon helyre visza-tétetet Heraclius Császár-által, a'hová előb Megvalto Krisztus Urunknak helyheztetet-vala. E' titkos dolog az napon történek, mellyen az Anyaszent-egyház ezt az Innepet szenteli, mely volt Szent Mihály havának tizen-negyedik napján, Krisztus Urunknak hat-száz huszon negyedik esztendejében. Szent Agoston Doctor, és Szent Epifanius azt mondgyák, hogy az helyen, a'hol a' Krisztus Keresztje fel-állattatot, volt Adám Atyánk el-temetve, és a' holt ember koponyája, mely közönségesen a' Krisztus Keresztje alá irattatik, az Adam fejét példázza. Mi-is minnyájan meg-halunk, vegyük fel azért a' mi keresztünket, és kövessük az Ur Jesus Krisztust, hogy mikor a' testünk porba tér, a' lelkünk a' Szent Angyalokkal Meny-országban örvendezzen. Az utolso itélet napján pedig dicsőségesen fel-támadván, az Isten Országának örök dicsőségébe testestől, lelkestől bé-menhessünk, az Ur Jesus Krisztus Szent Keresztje, és halála-által. Amen.

VEGE.

RK 4231/1983
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

SECUNDÆ PARTIS.

halászaſnak.

ſemel kinek.

adde a' mint az Antiokiá-béli ínnepét.

uyittatnanak.

üben.

ge ſzegénységnek.

Apoſtola.

eknek. *eod.* Evangeliomban *adde* melyben.

orſzagban *eodem* Apacſak *lege* Apaczak.

ig.

gyakorlani.

orczaiara.

zinének.

faragot és keſz kövekből épitteték.

Mathénál.

nak.

Centimetres Inches TIFFEN® Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007 Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black